ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI No: 498
Fakültesi Yayınları No: 90
Araştırma Serisi No: 74

DOĞU ANADOLU SAZ ŞAİRLERİ

İkinci Kitap

Dr. Ensar ASLAN

Atatürk Üniversitesi Basımevi—ERZURUM, 1978

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI No: 498
Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 90
Araştırma Serisi No: 74

DOĞU ANADOLU SAZ ŞAİRLERİ

İkinci Kitap

RECEP HIFZI-YUSUF ZÜLÂLİ-CEMAL HOCA-SABİT MÜDÂMİ

Dr. Ensar ASLAN

Atatürk Üniversitesi Basımevi—ERZURUM, 1978

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

I- RECEP HIFZI

a) Hayatı ve Edebi Kişiliği 1

b) Şiirleri.....

II- YUSUF ZÜLÂLİ

a) Hayatı ve Edebi Kişiliği 47

b) Şiirleri.....

III- CEMAL HOCA

a) Hayatı ve Edebi Kişiliği 111

b) Şiirleri .....

IV- SABİT MÜDAMİ

a) Hayatı ve Edebi Kişiliği 180

b) Şiirleri .....

V- BİBLİYOGRAFYA 271

VI- Sözlük 272

ÖNSÖZ

Âşıklar, eski Türklerin ozan dedikleri saz ve söz san'atçılarının günümüze kadar gelmiş olan temsilcileridir. Eski dil ve edebiyat kaynakları, ozanların kopuz denilen bir çalgı aleti eşliğinde söyledikleri manzumelerin dışında, büyücülük, sihirbazlık ve hekimlik gibi toplumsal görevlerinin de olduğunu bize iletmektedirler. Yani eski ozanları, bugünkü uzantıları olan âşıklardan farklı olarak toplumun çeşitli sorunları ile ilgilenen kişiler olarak bilip tanımaktayız.

Anadolu'da âşık adına 15.yüzyıldan sonra rastlamaktayız. Türkçe ışık, Arapça seven ve gönül veren anlamlarına gelen âşık sözcüğü, önceleri ilâhi şiirler söyleyen şairler tarafından kullanılmaya başlanmış, daha sonra saz şairlerinin hepsi âşık adını almışlardır.

Bugün kullanılan âşık, saz şairi ve halk şairi ayni anlamlardaki sözcüklerdir. Bunların ayrı ayrı belirleyici bir tanımını ve sınırlamasını yapmak yanlış olur. Çünkü bu adlarla belirlenen bu tür halk san'atkârlarının söyledikleri ve yaptıkları aşağı yukarı aynı şeylerdir. Ne yaşadıkları -evrere ne öğrenimlerine ne söyledikleri manzumelerin konu ve şekline göre âşık, saz şairi, halk şairi diye ayıramayız. Kuralın dışına çıkanları olmakla birlikte, bunların şiirleri hece ölçüsüyledir ve irticalen, yani anında şiir söyleyebilme yetenekleri vardır. Genellikle saz çalarlar ve şiirlerini saz eşliğinde söylerler. Ölçülü, uyaklı kıtalardan kurulu şiirlerine âşık şiiri, saz şiiri veya halk şiiri denir. Yalnız burada, anonim halk verimlerinin de bu kavramlar içerisine girdiğini belirtmek gerekir.

Âşık şiiri halk şiiridir, halk duyuş ve düşüncesinin ürünüdür. Onun için de içtendir, gerçektir. Yüzyıllar boyu Türk halkının acısı, sevinci halk şairlerinin mısralarında, sazlarında dile gelmiştir. Bu bakımdan bu san'atkârların yaşantıları coşkuyla oluşturdukları şiirlerini, deyişlerini insan belleğinin kayıtsızlığına ve kıymet bilmezliğine terketmemek gerek.

Bu kitabın hazırlanmasındaki asıl amaç da budur, Halk şairlerinin, hiç olmazsa belli bir çevrede yetişmiş olanlarının bir kısmının eserlerinin eski defter sahifelerinden silinip kaybolmasını ve unutulmasını önlemek.

Geçmiş yüzyılların karanlıkları arasında yürüyüp giden bu geleneğin, çağını aşarak gelecek yüzyıllara aktarılmasını sağlayan başlıca yol halkın belleğidir. Çünkü halk arasından çıkan ve çoğu okuma yazma bilmeyen bu san'atkârların sözlerini, deyişlerini yazıya aktarma olanakları yok gibidir. Ancak, halktan me-

raklı bazı okur yazarların saz şairlerine ait duyup işittikleri bilgileri, şiirleri yazmış oldukları defterler de bizim için önemli yazılı kaynaklardandır.

Bugün Doğu Anadoluda canlı bir şekilde yaşamakta olan âşık geleneği, 19. yüzyılda da bu bölgede birçok usta temsilci yetiştirmiştir. Sayıları hayli kabarık olan Karslı saz şairleri üzerindeki bu ikinci çalışmamızda (1) şöhretleri Doğu Anadolu'da pek yaygın olan dört saz şairini bir arada sunmağa çalışacağız.

Bu şairler Recep Hıfzı, Yusuf Zülâli, Cemal Hoca ve Sabit Müdami'dir.

Şiirleri doğru bir şekilde verebilmek için büyük dikkat ve titizlik gösterdik. Ayrıca bu şairlerin yaşantıları ve kişilikleri üzerinde de kısaca durduk

Bu bölgeden olmam ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Halk Edebiyatı kürsüsünde görev yapmam, bana halk şairleri ile ilgili bol malzeme elde etmemi sağladı.

Bu arada öğrencilerimize yaptırdığımız derlemelerin bizim için çok yararlı olduğunu söylemek gerek. Bazılarına saz şairleri üzerinde bitirme tezi çalışmaları yaptırdık. Büyük gayret ve fedakârlıkla araştırıp, derleyip, topladılar.

Ayrıca bölgedeki, yaşayan halk şairleri kendilerinden önce yaşamış olan bu meslektaşları ile ilgili doyurucu bilgiler verdiler.

Eserin hacmini göz önünde tutarak bu şairlerin diğer şairlerle olan karşılaşmalarını ve atışmalarını almadık.

Şiir türleri ayrı ayrı bölümlerde toplandı. Ayrıca şiirler kafiyelerinin son harflerine göre sıralandı.

Hiç bir araştırmacı, hiç bir halk şairinin hayatı boyunca söylemiş olduğu bütün şiirleri eksiksiz, hatasız derleyip sunma şanslılığına ve mutluluğuna erememiştir. Biz de bu çalışmamızda yakın bir geçmişde yaşamalarına rağmen sözü edilen bu şairlerin eserlerni eksiksiz verdiğimizi söyliyemeyiz.

Ensar ASLAN
1976

(1) Karslı saz şairleri üzerindeki birinci çalışmamız, "Çıldırlı Âşık Şenlik", Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri. Ankara, 1975

Yabandan gül istemem
Özümden diken getir
Gönlümü almak için
Bana kendimden getir

Neyleyim el malını
Sen bana benden getir
Veysel'den Seyrani'den
Âşık Ömer'den getir

Anlamam el sözünden
Dilime aşıkım ben
Şiiri Emrah'tan yahut
Yunus Emrem'den getir

İster şaheser olsun
El dilinden istemem
Bana Dertli'den veya
Âşık Kerem'den getir

Anlat bana tek telli
Bağrı yanık ozandan
En yanık türküleri
Karacaoğlan'dan getir

Dertli uğrağı handan
Çukurova'dan Van'dan
Yurdundan derle topla
Kendi bahçemden getir

HIFZI

Hayatı ve Edebi Kişiliği

Recep Hıfzı 1309/1893 yılında Kars'ın Kağızman kazasında doğmuştur. Babası, Kıla takma adıyla bilinen Yakub'un oğlu Ağa dede, anası Sona adlı bir kadındır.

Kağızman'ın başlıca geçim kaynaklarından birisi meyveciliktir. Bunun için kaza merkezi meyve ve sebze bahçeleri ile kaplıdır. Evler genellikle kerpiçten yapılmış tek katlı ve bahçe içerisindedir.

Kaza halkı arasında samimi bir ilişki vardır. Yaşantıları düzenli ve ahenklidir

Doğu Anadolu'nun bu sakin ve şirin köşesinde yetişen Hıfzı, dört yaşında, evlerinin bulunduğu Toprakkale mahallesinde medreseye başladı. Dokuz yaşında buradan hafızlık icazeti alarak çıktı. Bundan sonra bir yandan güzel sesi ile hafızlık yapıyor, bir yandan da kardeşlerinin ve babasının bağ bahçe işlerine yardım ediyordu.

On iki yaşında Pifikli Nakşibendi şeyhi Yusuf'un yanına giderek Nakşibendi tarikatine girdi.

Hıfzı'nın iç âlemine etki eden ve onu son derece güzel ve yanık deyişler söylemeğe yönelten olayların başında hiç şüphesiz onun büyük sevgisi gelmektedir. Hıfzı medreseyi bitirip hafızlık yapmağa başladığı sırada, ayrıca çevredekí çocuklar ve gençler için özel kuran kursu veriyordu. Öğrencileri arasında bulunan amcası kızı Sona'ya olan sevgisi genç hafızın iç dünyasını altüst etmişti. Nihayet 1911 yılında bu kızla evlendi.

Şaire etki eden başka bir olay, yaşadığı yıllarda Doğu Anadolu'daki Türk Rus savaşları, işgal kuvvetleri, Ermeni zulmü ve halkın bunlarla olan mücadelesidir.

Birinci Cihan Savaşı'nın acı ve tatlı günleri, Sarıkamış harekâtı ve kötü sonucu, nihayet Türk ordularının memleketi istilacı güçlerden temizlemesi. Bir yandan Zafer türküleri, koçaklamaları söyleniyor, bir yandan genç yaşta şehit düşen yiğitler için ağıtlar, destanlar yakılıyordu.

Hıfzı'nın bu gibi olaylar üzerine etkili bir dille söylemiş olduğu destanları ve ağıtları halk vicdanında derin izler bırakmış deyişlerdir.

Ayrıca amcası kızı Ziyade'nin genç yaşta ölümü üzerine mezarı başında söylemiş olduğu

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yokmudur vatanın ellerin hani
Küsmüş müsun selâmımı almadın
Şeyda bülbül şirin dillerin hani.

dörtlüğü ile başlayan Sefil Buykuş ağıtı, halk arasında çok sevilip okunan bir türküdür. Özel yanık bir makamla çalınıp söylenir.

Fakat bunların hepsinden daha önemli olan bu pek duygulu, coşkun halk şairinin çok genç yaşta ölümüdür.

1918 yılı Mart ayında Ermeni çeteleri Doğu Anadolu'da girdikleri evlerde zulmün ve hiyanetin en korkuncunu ortaya koyuyorlardı. 25 yaşındaki genç şairimizde elleri bağlı olarak süngülenen bu ermeni kurbanlarındandı.

Daha çocuk denecek yaşta şiir söylemeğe meraklı olan Hıfzı, maceralı hayatında tarikat dervişleri ve çevresindeki âşıklarla ilişki kurmuş, edebi terbiyesi ve kültürü âşık kahvelerinde ve tekkelerde gelişmiştir.

Aşk ve tabiat konularını tasavvuf çeşnisinden uzak, halk diliyle ve halk zevkine göre en güzel şekilde söylemesini bilen bir şairdir:

Gelen olmaz giden olmaz yollardan
Haber alsam dağdan taştan çöllerde
Sorsam akan sudan esen yellerden
Hani bu gönlümün telli sonası.

.....
.....

Tabiattaki canlı ve cansız varlık tasvirleri Hıfzı'da oldukca canlı ve renklidir:

Âlemi, insanı zevki sefada
Mest eyler kandırır seher yelleri
Her gece dokunsa şirin uykuda
Sesler uyandırır seher yelleri.

.....
.....

Zikreder Hak'kın adını
Dal olam görem tadını
Yüzüm üste kanadını
Süreler ishak kuşları.

Ruhum kızıl gülden kokusun alsa
Gam değil dikeni bağrımı delse
Ne zeman sevdiğim seyrana gelse
Selâm söylen o canana çiçekler.

Yapraklanır budaklanır dallanır
Yüzbin renkle noktalanır hallanır
Kimi yeşillenir, kimi allanır
Kimi batmış kızıl kana çiçekler.

.....

Yaralı yorgunlar geldi yerişti
Oldu katar katar çaldı çağrıştı
Eyvah gitti bulutlara karıştı
Sesi kulağımda kalan turnalar.

Deyişleri, halk türkülerinin çok samimi ve derin ahangini taşıyan sade, berrak içten parçalardır. Aşkı anlatan şiirlerinde derin bir ızdırab vardır. Fakat bu ızdırabın ifadesinde zorlama yoktur. Akıcı ve sadedir. Tabiat tasvirlerinde de durum aynıdır. Somut konularda söylediği şiirlerde bile okuyucuyu, dinleyiciyi büyüleyen, yumuşatan kaygan bir ifade vardır. Savaş destanlarında da ayni ifade ve üslubu gördüğümüz Hıfzı için, bu özelliğinden dolayı tam bir âşık şair diyebiliriz. Çünkü son derece ince hassas bir yapıya sahiptir. Böyle genç yaştaki bir insanın bu kadar hassasiyetini, yumuşaklığını onun doğuştan gelen yeteneğine ve san'atkârlığına bağlamak gerekir.

Hıfzı doğuştan var olan san'at yeteneğini sonradan geliştirip olgunlaştırmasını bilmiştir. Saz ve söz ustası olan hemşehrisi âşık Yusuf Sezai'nin, şairin yetişmesinde büyük payı vardır. Şiirlerinde zaman zaman onun etkisinde kaldığı görülür. Fakat Hıfzı, ustasını olduğu gibi kendinden önce yaşamış bir çok meslektaşının bazı konularda çok gerilerde bırakarak kendisini Karacaoğlana ulaştırmıştır. Tabiat konularını her bakımdan Karacaoğlan kadar güzel işlemesini bilen tek şair Hıfzıdır dersek, bu şiirleri okuyanların da bizi doğrulayacaklarına inanıyoruz.

Hıfzı'nın din ve mensubu bulunduğu Nakşibendi tarikati ile ilgili şiirleri de çoktur. Bunlar da konu ve işleniş bakımından oldukça güzel şiirlerdir.

Bir kaç destan ile şekisicilleme dediğimiz türdekiler hariç şiirlerinin hemen hepsini klâsik koşma şekli ile söylemiştir. Yani dörtlüklerden kurulu ve mısralardaki hece sayısı 7, 8, 11 dir.

1918 yılında 25 yaşında ölen Hıfzı'nın san'at kişiliği üzerinde çok şey söylenebilir. Her mısraı için ayrı ayrı düşünmek gerekir. Düşündükçe Hıfzı büyür. Çok kısa hayatına rağmen onda bazen yüzyılların olgunluğu, ızdırabı, hüznü bazen de taze çağının tutkuları, renkliliği ve arzuları vardır.

KOŞMA VE DESTANLAR

1

Ürkütme, incitme zalimkâr avcı,
Pek yorgundur bu dağların maralı,
Yeddi yıldır avlağında gezerim,
Yeddi yerden yaralıdır, yaralı.

Hançer alıp kara bağrım keseyim,
Ah ettikçe kara kanlar kusayım,
Takdir Allâh'ındır kimden küseyim,
Kader kudretinden bahtım karalı.

Hakikat babında bir penahım var,
Bize tan edene yüzbin ahım var,
Mağripten maşrika azm-i rahım var,
O yâr nerelidir, bende oralı.

Belâlı başıma taş eksik değil,
Ağrı dağı gibi, kış eksik değil,
Gözümde kan ile yaş eksik değil,
Bu fani dünyaya vardım varalı.

Ezelden halk olmuş nikâhlarımız.
Sevmiş birbirini ervahlarımız,
Nedir bunda bizim günahlarımız,
Yâr benim, ben yârın eller nereli.

Hıfzı'yım didemde dildar görünür,
Âlemi kaplamış her bar görünür.
Her nereye bakarsam o yâr görünür.,
Kendisine gönül verdim vereli.

2

Gelen olmaz giden olmaz yollardan,
Haber alsam dağdan taştan çöllerden,
Sorsam akan sudan, esen yellerden,
Hani bu gönlümün telli sonası?

Boş değil çeşmemiz hasret âbından,
Oluptur bu haber gece habından,
Elif dersin aldım aşk kitabından.
Okurum ağlarım bitmez manası.

Dert bir iken kâr eyledim yüzleri,
Gitmez kulağımdan şirin sözleri,
Düştükçe hatırıma ala gözleri,
Sızlar bu Hıfzı'nın kalb-i sinesi.

3

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde,
Yokmudur vatanın ellerin hani?
Küsmüş müsün selâmımı almadın,
Şeyda bülbül şirin dillerin hani?

Ecel tuzağını açamazmısın?
Açıpta içinden kaçamazsın?
Azad eyleseler uçamazsın?
Kırıkmı kanadın kolların hani?

Bir kuzu koyundan ayrı ki durdu,
Yemezmi dağların kuşuyla kurdu,
Katardan ayrıldın şahinmi vurdu?
Turnam teleklerin, tellerin hani?

Açmısın yokmudur ekmeğin, aşın,
Odan ne karanlık yokmu ataşın?
Hanidir güveyin, hanı yoldaşın?
Hani kapın bacan, yolların hani?

Kara yerde mor menevşe bitermi?
Yaz baharda ishak kuş ötermi?
Bahçede alışan çölde yatarmı?
Uyan garip bülbül, güllerin hani?

Orda yorgun döşek yastık varmıdır?
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır?
Arkan tahta duvar, önün yar mıdır?
Hani kapın bacan yolların hani?

Dolanırdın sol ve sağlarımızda,
Körpe maral idin dağlarımızda,
Taze fidan idin bağlarımızda,
Felek mi budadı dalların hani?

Düğününde acı şerbet içildi,
Gelinlik esvabın dar mı biçildi?
İlikle düğmeni güğsün açıldı,
Noldu kemer beste bellerin hani?

Alışmış kaşların varmı kınası,
Ela idi o gözlerin binası,
Kocaldı mı on beş yılın sunası,
Yokmudur takatın hallerin hani?

Emim kızı aç kapıyı gireyim,
Hasta mısın hal hatrını sorayım,
Susuz deyilmisin bir su vereyim,
Çaylarda çalkanan sellerin hani?

Civan da canına böyle kıyarmı,
Hasta başın taş yastığa koyarmı,
Ergen kıza beyaz bezler uyarmı,
Al giy allı balam, şalların hani?

Her gelip geçtikçe selâm vereyim,
Nişangâh taşına yüzüm süreyim,
Kaldır nikabını yüzün göreyim,
Ver bana tutayım ellerin hani?

Yatarsın gaflette gamsız kaygısız,
Nenni balam nenni kalma uykusuz
Hem garip hem çıplak hem aç hem susuz
Felek fûkarası malların hani?

Daha seyrangaha çıkamazmısın?
Çıkıpta dağlara bakamazmısın?
Kaldırsam ayağa kalkamazmısın?
Ver bana tutayım ellerin hani?

Sende Hıfzı gibi tezden uyandın,
Uyandın da taş yastığa dayandın,
Aslı Hanım gibi kavruldun yandın,
Yellermi savurdu küllerin hani?

4

Alemi insanı zevk ü sefada,
Mesteyler kandırır seher yelleri,
Her gece dokunsa şirin uykuda,
Sesler uyandırır seher yelleri,

Hafifçe zâr eyler nâzik sesinden,
Döker kisesini lâle fesinden,
Kızıl gül açılır hoş nefesinden,
Bülbülü yandırır seher yelleri,

Yüzbin hayıf çark-ı felek işidir,
Eser geçer, hayalidir düşüdür,
Ne yakar zerreyi , nede üşüdür,
Ne de usandırır seher yelleri.

Estikça körükler bu âşkın narı,
Arşa direklenir siyah buharı,
Uçurur dergâha âh ile zârı,
Hakka dayandırır seher yelleri.

Ağartır şafaklar meşrik dağını,
Hayelde müjdeler seher çağını,
Firkata uyandırır cismin bağını,
Yâri uyandırır seher yelleri.

Rahmet bad-ı seher bu kadd-i dala,
Fehmeyle menekşe bu böyle mi kala,
Haktan hicâp etmiş kızarmış lâle,
Sandım utandırır seher yelleri.

Nebadet hem gece düşer zahmete,
Seherde gark olur nem-i hikmete,
Âlemi eşyayı âb-ı rahmete,
Elbet boyandırır seher yelleri.

Gönül şüphelendi seher yelinden,
Belki eser geçer zülfün telinden.
Hıfzı bir haber sor canan elinden,
Nâme dolandırır seher yelleri.

5

Uçan kuşlar sizden haber sorayım,
Bu bağda salınıp gezen kimidi,
Anasın yitirmiş, yolun şaşırmış,
Körpe meral kimi tezen kimidi,

Bezendi şevkinden bağların başı,
Götürdü gönlümü kirpiği, kaşı,
Nazik ellerinde muhabbet taşı,
Vurupta bağrımı ezen kimidi.

Açıl bağlar açıl boyun göreyim,
Gezdiğin yerlere yüzün süreyim.
Ağaçlar dil bilmez kimden sorayım,
Saçı sümbül zülfü düzen kimidi.

Kamerden şevk almış, seheri kevkep,
Bahti siyahımı kıldı mürekkep,
Her kaşı bir kalem, haddi hoş edeb,
Derdimi yellere yazan kimidi.

Hıfzı der bu gülün bülbülü gerek,
Elbet her bülbülün bir gülü gerek,
Bir bağın sümbülü süseni gerek,
Yazık kızıl gülü üzen kimidi,

6

Ne lazımdır sürmelenmek bezenmek,
Ezelden halk etmiş Huda-i güzel.
Tek nazarda gönül gitti gelmidi,
Gönderdi serime sevdayı güzel.

Peri misli gibi güzellikte ber kemal,
Seni seven bu dünyada neyler mal,
Nakşi pencereden gösterdi cemal,
Benzer halvet olmuş sedası güzel,

Hıfzı der ki bahar gelmiş bu bağa,
Çıkar gül düşürür düzer tabağa,
Olmuş tülek, terlan, gelmez tuzağa,
Sekişi hoş keklik, sedası güzel.

7

Serim sevdalanıp aşka düşeli,
Minnet kesesinden yer , para gönül,
Sever bir gül gibi mahbubesini,
Düştü bülbül gibi bir zara gönül.

Örtülür kapısı hem kuşat olur,
Gâhi cehalette, gâh irşad olur,
Gâh çiçek misli güler şad olur,
Gâhi gamda ağlar, biçare gönül,

Bu derdi fenadan murada yetmez,
Muhabbet babından uzağa gitmez.
Asla sevdiğinden feregât etmez,
Mansur tek emrolsa berdara gönül.

Gâhi hikmet dolar, gâhi boş gibi,
Gâhi meyhor olur bir sarhoş gibi,
Gâhi kanatlanır uçan kuş gibi,
Gâhi yolda yorulur avare gönül.

Gâhi viraneye benzer bir çağı,
Kış olur, kar yağar, dumandır dağı,
Gâhi bara düşer bahçesi bağı,
Benzer bir zamanda bahara gönül,

Gâhi bülbül olur, öter dillenir,
Gâhi elvan çiçek açar güllenir,
Gâhi yeşillenir, gâhi allanır,
Gâhi bir renk alır kapkara gönül.

Gâhi yücelerden esen yel olur,
Gâhi sular ile akar sel olur,
Gâhi örümcekten ince tel olur,
Zerreden kırılır, mudara gönül.

Gâhi nesne bilmez, gâhi hocadır,
Gâhi turab olur, gâhi yücedir,
Gâhi zulmet karanlık gecedir,
Gâhi de nur verir nehara gönül.

Hıfzı'yım yanarım, tütünüm çıkar,
Gâhi ateş olur cismimi yakar,
Coşkun sular gibi çağlayıp akar,
Akibet yetişir dildare gönül.

8

Narası gâfletten beni uyardı,
Kıldı kendi gibi divane gönül.
Eyledi şulesi aşkın şemini,
Başladı dönmeye pervane gönül.

Nuru ak âlemi kıldı ürüşan,
Nakşını kalbime eyledin rüşan,
Bıraktı hayrette kıldı perişan,
Saldı göz yaşımı revana gönül.

Düştüm muhabbete eyledim devran,
Sandım yüreğimi emdi şahmaran,
Düşürdü gönlüme etki zaferan,
Bağladı dilimi şivane gönül.

Sevda rüzigârı serimden esti,
Aldı rahatımı uykumu kesti,
Kafeste kuş gibi halvetten küstü,
Yüz tuttu ahbabı ihvana gönül.

Düştü nazarıma bir saçı leylâ,
Mecnun'dan beş beter oldum divana,
Haddi hoş, gülcemal, gözleri âla,
Sevketti aklımı elvana gönül.

Çalkanır çeşmimde kazlar, sonalar,
Ötüşür dilimde yüzbin turnalar,
Her taşı bir gâmdan yaptık binalar,
Göçürdü meskeni ayvana gönül,

Her nereye gitsem bu talih kara,
Çok vurdu serimi taştan taşlara,
Hıfzı, Kerem gibi yanacan nara,
Al canımı, benzet kurbana gönül.

9

Ben garibim sahibim yok ilim yok,
Fakir düştüm devletim yok, malım yok,
Pek hastayım tutarım yok, halım yok,
Dostlara elveda bir nefesliyim.

Aşk ile kâfire gel desem gelir,
Gel diyende nazlı yâra kem gelir,
Üstümüze günden güne zam gelir,
Derd-ü gamın binasıyım, aslıyım.

Ah bu derde hiç insanımı dayanır,
Gözde yaş kalmadı tenmi dayanır,
Yedi yıl hasrete can mı dayanır,
Desem günahımdır, Eyüp nesliyim.

Hıfzı'yım naz ile geçiyor ömrüm,
Biçare gönlüme geçmiyor emrim,
Konsa bahçemize o dudu, kumrum,
Ahtım olsun bu kafeste besliyim.

10

Zulümden münezzeh adil padışah
Ey şahların şahı sana sığındım
Kulunum kapında kurbana geldim
Beklerim dergâhı sana sığındım.

Çok demdir çekerim aşk ile sevda
Oldum hasretinden bülbül-ü şeyda
Sen sakla gülümü har oldu peyda
Elaman ilâhi sana sığındım.

Yedi yıldır hasretini çekerim
Menekşe misali boynum bükerim
Göreli gözümden kan yaş dökerim
Çekiben bu ahı sana sığındım.

Sana sığınmışım ey bari hüda,
Âşık, maşuktan eyleme cuda,
Hep senin gulundur şah ile geda
Âlemin penahı sana sığındım.

Seyyehı aşk olup rahlara düştüm
Neş'e den ayrılıp ahlara düştüm
Tut elimden derin cahlara düştüm
Yusuf'un hemrahı sana sığındım.

Senden gayri penahım yok bilmişem
Rahmeti Rahman'a umut olmuşam
Settarı'ma yüzü kara gelmişem
Affeyle günahım sana sığındım.

Bastı gâm leşkeri tuttu meydanı
Ayırır sinemden iş bu gerdanı
Yetir imdadıma şahi merdanı
Hayber'in fatihi sanasığındım.

Maşuk şirin sudur âşık balıkdır
Ne kadar nuş etse bağrı yanıktır
Ah bu nasıl seldir ne bulanıktır
Huda ben bir mahi, sana sığındım.

Hıfzı hayran oldu aşkın yasına
Ne kendine malik ne dünyasına
Daldı sefinesi gâm deryasına
Yunus'un Allah'ı sana sığındım.

11

Seher yeli ile seslerim seni
Uyan gözlerine kurban olduğum
Yastıktan usanmış boynum kol ister
Uyan gözlerine kurban olduğum.

Yastıktan alçakmı kadrimiz bizim,
Gel baş koy sevdiğim yetmezmi dizim,
Daha doğmazmısın seher yıldızım,
Uyan gözlerine kurban olduğum.

Ben ağlar çekerim gâm bülbül gibi,
Sen şad ol da açıl kızıl gül gibi,
Baş ucunda yalvarırım kul gibi,
Uyan gözlerine kurban olduğum,

Ya uyan, ya gel al beni koynuna,
Süsen gibi sarılayım boynuna,
Uyku nedir âşıkların aynına,
Uyan gözlerine kurban olduğum,

İşitir sedamı uyanırmısın?
Yok yere kanıma boyanırmısın?
Bu aşk sende olsa dayanırmısın?
Uyan gözlerine kurban olduğum.

Ağladım, sızladım, yandım bir vafir,
Kız senin ettiğin edermi kâfir,
Garibim bir gece sana misafir,
Uyan gözlerine kurban olduğum.

Kâfir isen o dinede gireyim,
Mümin isen gel murada ereyim,
Bir kez gül cemalın göster göreyim.
Uyan gözlerine kurban olduğum,

Yatardım gaflette sen uyandırdın,
Kerem gibi beni yaktın, yandırdın,
Rengimi sarıya sen boyandırdın,
Uyan gözlerine kurban olduğum.

12

Yine hayalime düştü sevdiğim,
Di gel yollarına kurban olduğum.
Esirim elimden tutanım yoktur,
Sen tut, ellerine kurban olduğum.

Kaş kirpik hüsnüne vermiş ürüşan,
Mahı yüzünde biri şöhret , biri şan,
Olmuşam zülfünden beter perişan,
Etme tellerine kurban olduğum.

Her daim pervane başımda belam,
Oldu hikâyetim tutiya kelâm,
Esen rüzgârlarla yine bir selâm,
Söyle dillerine kurban olduğum.

Korktum har danesi konmuş gülşene,
Hökme geldi can kafesten boşana,
Kudret kaleminden nokta nişane,
Hayal hallerine kurban olduğum.

Kanlı göz yaşımı kattım terime,
Aklım agâh olmaz hayır, şerime,
Dokundu sevdası garip serime,
Esen yellerine kurban olduğum.

Dört harften dizilmiş o güzel ismin,
Değer bu âlemi kıymette kısmın,
Yakışır ziynete o nazik cismin,
Giyin şallarına kurban olduğum,

Yaram can içinde çetin çareler,
Göremez tabibler, merhem saralar,
Sel oldu hicranım ağlar yaralar,
Vurma kollarına kurban oldğum.

Hıfzı'yım aşkından yanmışım, külüm,
Soldur yanağında ben bir sümbülüm,
Korkma har değilim, şeyda bülbülüm,
Açıl güllerine kurban olduğum.

Dost bağından elma gibi al beni,
Yahut keş elinle dalbe dal beni,
Saçın gibi ak gerdana sal beni,
Uyan gözlerine kurban olduğum,

Kirpiğinle ok atarsın zalim yâr,
Sen derdime dert katarsın zalim yâr,
Ben yanarım, sen yatarsın zalim yâr,
Uyan gözlerine kurban olduğum.

Şaşkın Hıfzı kendisini bilmezmi?
Ağlar, ağlar göz yaşını silmezmi?
Sevdamı serimden alsan olmazını?
Uyan gözlerine kurban olduğum.

13

Herkes bir belâya mecnun oluptur,
Bende bir civana oldum nedeyim.
Mecalsiz müptela halsiz giriftar,
Mahbubu ridvana oldum nideyim.

Bu kimdi sesledi beni uyattı,
Ağırdır muhabbet cisimi tarttı,
Coştu günden güne efkârım arttı,
Gittikçe divane oldum nideyim.

Bir meyhane gördüm yücedir fevki,
Bir kadeh mey içmiş şirindir zevki,
Aşkımı ürüşan eyledi şevki,
Şemine pervane oldum nedeyim.

Dil derdim söylesin, yazsın el dedi,
Hançer alıp bu sinemi del dedi.
Bu yorgun canıma cana gel dedi,
Azmetti revana oldum nideyim.

Otlar kalem olsa tamam etmiyor,
Deryalar mürekkep olsa yetmiyor.
Daha bu sevdaya gücüm yetmiyor,
Zayıf natüvana oldum nideyim.

Hıfzı'yım gadahkâr başı can ile,
Bulandı göz yaşım kızıl kan ile,
Uçtu gönül gezer bir külhan ile,
Bülbül-ü şivane oldum nideyim.

14

Uçan kuşlar siz mevlâyı seversez
Selâm söylen o cananı görestim.
Gönülden hatrıma düştü hayali,
Şirin can içinde canı görestim.

Hanidir meralim dumanlı dağlar,
Derunum ah çeker gözlerim ağlar,
Hani dudu kumrum belalı bağlar,
Boyu selvi dal fidanı görestim.

Serimde dumanım, tenimde narım,
Söylemek temsilim, ağlamak kârım,
Arttı bülbül gibi feryadım zarım,
Lebi gonca o gülhanı görestim.

Göğe çıkmış veran taş ile dağı,
Açanda çiçekler yaz bahar çağı,
Yâr ile gezdiğim bahçeyi bağı,
Geçen günde her zamanı görestim.

Hıfzı'yam çeşmimden şebnem alındı,
Esdi bad-ı saba gâm tazelendi.
Şimdi sırma teller yelpazelendi,
Gene zülfü perişanı görestim.

15

Uyandım ki esiyor bad-ı firkat
Dediler geçti mübarek ramazan
Gazel olsun gönül ey bad-ı saba
Dalından uçtu mübarek ramazan.

Gün ayrılık günüdür ağlaşalım
Hoş hatır isteyip halallaşalım
Ne mümkündür tozuna ulaşalım.
Firkate gitti mübarek ramazan.

Çarkı felek bir kararda kalırmı
Geçti geçen günler geri gelirmi,
Görüşmek bir daha kısmet olur mu
Ah vah gitti mübarek ramazan.

Gülşen-i vatanda o bir gül idi,
Geç açıp tez solan bir sümbül idi,
Okuyanı hakikat bülbülüdü
Feryada gitti mübarek ramazan.

Onbir ayda geliyor yollar irak
İşte şimdi binmişdir gider burak
El fîraku el firaku el firak
Elveda gitti mübarek ramazan.

Uyan Hıfzı günah kaldı gün geçti,
O mah-ı mağfiret rahman'a göçtü
Ne çare fırsatın elinden uçtu
Hasretle gitti mübarek ramazan.

16

Bu meydanda kılıç çalıp kan döken,
Din kardaşı ehli imandır bugün,
Erkek kuzu emrolunmuş bıçağa
Can kurban olacak zamandır bugün.

Kavga bize düğün bayram bir sefa,
Çalarız kılıncı dökülsün kafa,
Huda yardımcımız, şefi Mustafa,
Kafirin katline fermandır bugün.

Kılıçtır pençemiz, kalkan kolumuz,
Gaziler hu çeker sağ ve solumuz,
Melekler müzeyyen bekler yolumuz,
Şehitler cennete mihmandır bugün.

Bu gelene derler şanlı Al'Osman,
Önünde düşmanı olur perişan,
Sayesinde necat bulur mazluman,
İslâm'ın derdine dermandır bugün.

Ordumuz soğanlı dağını aştı,
Bir kol verdi Taht Düzü'ne ulaştı,
Moskoflar ürküştü, tedbiri şaştı,
İnşallâh mahvolur zamandır bugün.

Enver paşa paşaların zireği,
İşiten düşmanın titrer yüreği,
Hürriyet mülkünün orta direği,
Sakla bari Hüda, zamandır bugün.

Kışın zemheride dağları sardı,
Yıldırım gülleler binalar yardı,
Dediler ser çekkti İran'a vardı,
Bakûyu Tiflisi'i alandır bugün.

Gürler Alman topu oynar felekler,
Yerde insan ağlar, gökte melekler,
Havada kuşlar, suda semekler,
Koptu Nuh Tufanı dumandır bugün.

Bütün merdaneler dâda yetişti,
Türk Ordusu birbiriyle bitişti,
Duydu Hamidiye geldi katışı,
Coşup gelen bahri ummandır bugün.

Serine değmeden Erzurum yeli,
Tamam oldu gitti Uruset eli,
Vurdu Almanya kırıldı beli,
Ettiği isyana pişmandır bugün.

Bilemedik küffar neden azdılar,
Kendi elleriyle mezar kazdılar,
Hıfzı destanını sere yazdılar,
Hak'tan gelen ulu ilhamdır bugün.

17

Gafilden şikârım firar eyledi,
Yad avcı değilem yâr eğlen eğlen,
Ezeli muhabbet şimdi ayrılık,
Eyledi canıma kâr eğlen eğlen,

Yeşil baş sonalar göllere düştü,
Mecnun Leylâ için çöllere düştü.
Sevdayı sırrımız dillere düştü.
Yokmu namus ile ar eğlen eğlen.

Karşımda görünür bağrım ezersin,
Yüz yüze gelende kaçıp tezersin,
Ne demişim neden kenar gezersin,
Gel kolun boynuma sar eğlen eğlen.

Bilmem ağyâr moldun yoksa naz mıdır,
Göllerdeki ördek ile kaz mıdır,
Çağrışır turnalar bahar yazmıdır,
İndirdin başıma kar eğlen eğlen.

Aşkın zincirini boynuma taktın,
Ne doğru yar oldun, nede bıraktın,
Yorgun meral gibi geriye baktın,
Kaçma bir sualim var eğlen eğlen.

Kestin ülfetimi şirin dil idim,
Dem-i muhabbete bir bülbül idim,
Ezel bahçenizde açmış gül idim,
Şimdi neden oldum her eğlen eğlen.

Hayalın gönlüme olmuş eğlence,
Ne gündüzüm gündüz, ne gecem gece.
Hıfzı'yım bağrıma vurdun bir kanca,
Bağ oldu başıma dar eğlen eğlen,

İslam'a bir müjde dünyalar kadar,
Reisimiz Ali Osman'dır gelen,
Hazreti Ali'dir binmiş Düldül'e,
Şah Merdan, Şir-i Yezdan'dır gelen.

Cengi cihan sesi bizi uyarttı,
Dostlar ağır geldi, düşmanı tarttı,
Açıldı dünyamız ömrümüz arttı,
Taze bir mehtii zamandır gelen,

Veliyül İslam'dır, nazır Allâh'tır ,
Bize şefaatçı Resulullâh'tır,
Yol ver yüce dağlar bu aht billâh'tır,
Kaplasın dünyayı dermandır gelen..

Dudu kuşu gibi kfeste kaldık,
Her bir gamlı günde bir yaş kocaldık,
Mânası basiret bir haber aldık,
Dediler sahibi femandır gelen.

Kara günler geçer, açılır eyyam,
Kars ile Kağızman kurtulur tamam.
Şad olur sevinir hep ehli İslâm,
Albayrak elinde aslandır gelen.

İslâm'ın derdine derman yetişti,
Kâfirin katline ferman yetişti,
Tiflis'e Bakûya ya velvele düştü,
Abı kevser içmiş, Merdandır gelen.

Hoş tutu felekte bu devranımız,
Her günü bin sefa bir seyranımız,
Dini bir yârımız, hem yâranımız,
Nice bin dertlere dermandır gelen,

Şahlar şahı gibi bir şahımız var.
Nur-u Ahmet gibi penahımız var,
Emir ül mümin in ol mahımız var,
Umudu kesmede gümandır gelen.

Gitti Varşova'lar kalırmı Tiflis,
Kılsın müracatı olmasın müflis,
Yolverin Urusya, Firenk İngiliz,
Türk, Avusturuya, Alman'dır gelen.

Marş-ı âşikane öter hayalden
Açıldı kaynaklar yeşilden aldan,
Bastı Şarktan Garpten Cenup Şimalden
Hoş geler dalgai Ummandır gelen.

Der Hıfzı nusreti verdi yaradan,
Giyindik alları, çıktık karadan,
Bu kâfir Moskoflar kalksın aradan,
Hem münevver kaşı kemandır gelen.

19

Bin üçyüz otuzbir tarih rivayet,
Derdi halim eşidiben kanasın.
Esir oldu nice karyeyi İslâm.
Derdin koyup bu firkate yanasın.

Aziz bayram günü etrafı aldı,
Gâfil iken bizi feryada saldı,
Kaçan can kurtardı, kalanlar kaldı,
Gâm geldi götürdü aşk âşınasın.

Dediler devlettir kılar adalet,
Cengi etmek için almadık alet,
Terki vatan kılmak bir şekli galet,
Uçmak olmaz gayri dala konasın.

Cenge duramadık meydan dar idi,
Kaçamadık yüce dağlar kar idi,
Bu mukadder başımızda var idi,
Arifler ağlasın yaşı kanasın.

Kimiler ağlamış yarasın bağlar,
Kimiler de ciğer paresin dağlar,
Âlem gam gün oldu çaresin ağlar,
Arşa çıktı ahu zarı bu nâşın.

Bu cihetten zulüm oldu âşıkâr,
Taladı malların götürdü şikâr,
Bizi dilhun eden zalim nabekâr,
Başlarına bu hal gelir sanasın.

Yandı şad bülbüller çıktı günahlar,
Kalmış har elinde nice gülhanlar,
Hani vezir misli devletli hanlar,
Küffâra terketmiş köşkün binasın.

Kimiler yas tutmuş karalar bağlar,
Mazlumlar ahından açıldı dağlar,
Yitirmiş birbirin meleşir ağlar,
Analar evlâdın, evlat anasın.

Olmaz böyle zulüm bir padişahta,
Can dayanmaz bu figanda bu ahta,
Çok avcı ah çeker ağlar evgâhta,
Zalim terlân çöle salmış sonasın.

Firak olduk yâda kaldı sıralar,
Aç kaldı emzikli mahzun balalar,
Bahar yazdır aynı bizim yaylalar,
Eller bilmez oldu yurdun hanasın.

Varını kalem alıp bu derdi yazan,
Çayırlar haraba tarlalar hozan,
Ötüşmez horozlar okunmaz ezan,
Ta ezelden viran imiş sonasın.

Mümine lâyikmi müşrikin desti,
Gark oldu canlara kıldılar kasti,
Nice nevcivanlar getirip astı,
Kimiler hançere döğdü sinesin.

Dediler bayramdır kılmaz savaşı,
Zannetti mahbuplar giydi kumaşı,
Aldı sürmelerin kanlı göz yaşı,
Felek doldurmadı elde kınasın.

Hep sabı sübyanın bağrı yarılmış,
Ana diye düşmanına sarılmış,
Can ve ciğer birbirinden ayrılmış,
Arar da bulamaz bir nişanesin.

Bu âfetler bize ayan olmadı,
Ekip biçtiğini yiyen olmadı,
Kimiler mevt oldu yuyan olmadı,
Tenhada terk etmiş dar-ı fenasın.

Garip turna gibi olmuşam kelek,
Şahbaz şahan vurdu, üzüldü telek,
Hıfzı der yetmez mi ey kanlı felek,
Nice bin kez kara bağrım bölesin.

20

Coştu hasret gönül görüşmek ister,
Bayramı şerifin mübarek olsun.
Gelebilmem ara yerde ağyâr var,
Bayramı şerifin mübarek olsun.

Kalkar kirpiklerin kaşa yetişir,
Siyah zülfün birbirine karışır.
Bayram günü kan edenler barışır,
Zalim yâr bayramın mübarek olsun.

Canıma kastetsin kanlı düşmanın,
Yine sensin aziz dosum, gümanım,
Koy geçsin aşkından ömrüm zamanım,
Dostum her bayramın mübarek olsun

Herkes sevdiğiyle bayramlaşıyor,
Ben ağlarım gözüm yaşı taşıyor,
Gönül mecnun olmuş dağlar aşıyor,
Leyli can bayramın mübarak olsun.

Eller bayram eder ben yas çekerim,
Mor menekşe gibi boyun bükerim,
Alıştı vücudum misali Kerem,
Aslı can bayramın mübarek olsun.

Hıfzı hasretinden ağlar, sızlaşır,
Ah bu hasret gözde yaşını eyleşir,
Oldum garip koyun dilim meleşir,
Kuzu can bayramın mübarek olsun.

21

Kendisi kahraman, eşeği pisik,
Endaze kuyruğu dibinden kesik,
Yükler bir sarçın dan üç arşın eksik,
Almış konturata ormanı fakir,

Yolda bulur bir Horasan halısı,
Üstüne toplanır üç beş yesiri,
Ne kadar okusa rabbiyesiri,
Bulamaz derdine dermanı fakir.

Pek çok sevmez hanesine gitmeyi,
Kimseye öğretmez bu keyf etmeği,
Zaten keflendirir arpa ekmeği,
Çalar ardı ile kemanı fakir.

Evinde bulamaz eleği sacı,
Durur yol üstünde ister yol pacı,
Karşılar şahları vermez haracı,
Almış yok elinden fermanı fakir.

Duvarlar perdesi ipek usulu,
Haslığından yere yapışır çulu,
Açar kesesini mahurka dolu,
Gürler her taraftan dumanı fakir.

Küpünden kırılmış yoktur tavası,
Helva pişirmeğe gelmez hevesi,
Arpadan ketesi cadı yuhası,
Kesmez ocağından dumanı fakir.

Allâh sen yetiştir bir aktaz şeker,
Şekeri olmayan nice keyf çeker,
Malsız kotan sürer tohumsuz eker,
Düşünde tığ eder harmanı fakir.

Bayramda pişirir evelik kabak,
Arar ki, doldura bulamaz tabak,
Taze tencerenin vintisine bak,
Zevk ile geçirmiş zamanı fakir

Hıfzı der fakirlik demirden yaydır,
İndillâhta zengin fakire taydır,
Dünyada yoksuldur ahirette baydır,
Şükretse kazanır imanı fakir.

22

Bir bölük turnalar müjde getirdi,
Bugün ezel-bahar yaz eyyamıdır,
Hû çeker ötüşür sadalı kuşlar,
Muhabbet safâsı saz eyyamıdır.

Ne hoş hayellendi çimenmiş çöller,
Ne serhoş esiyor bu serin yeller,
Durmez dalğalanır sonalı göller,
Ötüşür ördeği kaz eyyamıdır.

Al yeşil geyindi dumânlı dağlar,
Olur şâd-ı revan çimenli çağlar,
Seyreyle sevdiğim seyrângâh bağlar,
Sallan kanlı zalım naz eyyâmıdır,

Eski sözdür: "arsız gülegen olur"
Hıfzî gibi dertli söylegen olur,
Her başa bir belâ gelegen olur,
Durma dertli diller söz eyyamıdır.

23

Ey piri penahım bir himmet eyle
Tutu ver elimi bir yaman gündür,
Bugün korkuludur hasta vücudum,
Varayım tabibe derman günüdür.

Nice bir kalkayım yoktur idare,
Ayaklar altında kaldım biçare
Meydanı mihnette çektiler dara
Yetiş Şah-ı Merdan seyran günüdür.

Dolukmuş gözlerim yollara nazır
Kır atlı kadimim hazır ol hazır
Yetiş imdadıma hazdreti hızır
Bu garip serimin duman günüdür.

Dertliyim dermana geldim ey tabib
Gayri yol bilmezem garibim garib
Ümmetinim sana geldim ey Habib
Umarım şefaat güman günüdür.

Sakin ol divane burası dargâh
Ağla kapısında budur padışah
Kapan eşiğine ey ruy-u sıyah
Durma hesret gözler alkan günüdür.

Âlem leşkeri geda sen âdil paşa
Zerrece zulmün yok haşa bin haşa
Ey şefkatli şahım eyle temaşa
Bu gün âşıkların inan günüdür.

Ne kadar çok olsa cürmüm günahım
Zerrece rahminden yokmudur Şah'ım
Yedi kat göklere ser çekti ahım
Feryada gelmişem figan günüdür.

Kulunum kapında ya hu ya Rabbim
Evet ümmetinim Muhammet nebim
Çoktur dergâhında terki edebim
Affeyle aklımın hayran günüdür.

Ağyardan umudu kestim de geldim,
Vurdu gam neşteri küstümde geldim
Elimi üstüne bastımda geldim
Kıl merhem yaramın yaman günüdür.

Sorarsan halimi hele var nefes
Amma pek yanıyor virane kafes
Ey tabibi mutlak ya ağrımı kes
Ya da al canımı kurban günüdür.

Meleşir mecruhlar mahşerdir sandım
Aralıkta kızıl kana boyandım
İçinde Hıfzı'ya acıdım yandım
Aman Allâh ne perişan günüdür.

24

Uyan ey gözlerim hab-ı gafletten
Âlem ruşen oldu vakit şafaktır.
Günde yüzbin katar geliben geçer
Fanidir bakaye göçmesi haktır.

Ömrüm bir bahardır cismim bir yaprak
Bir gün gazel olur döker al yaprak
Ayağım altında bastığım toprak
Akibet serimden üst olacaktır

Hıfzı çok eğilme kaddin eğersin
Felek koymaz dal budağın göğersin.
Gönül yücelenme kabre değersin
Bir kürek topraktır yerin alçaktır.

25

Ezel seyranımda cihan bağımda,
Serimi sevdaya salan bu mudur?
Gece gündüz hasretine yandığım,
Aklımı başımdan alan bu mudur?

Kesti bedenimden kanı kuruttu,
Deşti yüreğimi hicran yer etti,
Eti yağı dirhem dirhem eritti,
Eyledi cismimi talan bu mudur?

Arttıkça tenimde teprenir ağrı,
Çay akar gözümden sineme doğru,
Kendi melek sima cemali ulu,
Göz göre gönlümü çalan bu mudur?

Yara mektup okur şirin dillerim,
Yazabilmez kalem tutan ellerim,
Zülfün kemendine geçti kollarım,
Derdi derunuma dalan bu mudu?

Zahirimde saz ve sohbet hayli dem,
Batınımda yüzbin efkâr derdigam,
Zevki huri cennet aşkı cehennem,
Ateşi bağrıma dolan bu mudur?

Hûn oldu sızılar ciğer paresi,
İlaç kabul etmez aşkın yarası,
Hekim'de Lokman'da yoktur çaresi,
Her derdime derman bulan bu mudur?

Neylerim Dünyada Devleti malı,
Yeter sevdiğimin hüsnü kemalı,
Her dem nazarımda nakşi cemali,
Hayali gönlümde kalan bumudur?

Zulmet-i hicrimde nuru neharım,
Zemistan içinde yaz ve baharım,
Ağlama sabreyle çeşm-i çeharım,
Bu canıma canan olan bu mudur?

Subh u şam söylerim lisan-ı demde,
Ağlarım ağlarım gözlerim nemde,
Muhabbet ilinde kafesi gamda,
Hıfzî seni esir kılan bu mudur?

26

Doldu feleklere feryad-u figan,
Ne zalim çığrışır gelen turnalar,
Adammı dayanır can mı dayanır,
Katı taş demiri delen turnalar,

Yaralı yorgunlar geldi erişti,
Oldu katar katar çaldı çığrıştı,
Eyvah gitti bulutlara karıştı,
Sesi kulağımda kalan turnalar,

Onlar da şahinden şikayet eder,
Döner birbirine hikâyet eder,
Mevlâmda onlara irayet eyler,
Süzülür semaya hemen turnalar.

Sefil turnam bizim dilden kanamaz,
Ağırdır gövdesi dala konamaz,
Şahinden haf eder yere inemez,
Eder dil şehrini talan turnalar.

Gökler bu meraktan dolukur ağlar,
Gözünün yaşından yarılır dağlar,
Döver sinesini göğerir bağlar,
O çalıp çağıran çalan turnalar.

Kadir mevlam bir çift kanat vereyidi,
Yorgun Hıfzî turnalara ereydi,
Hasret gözler belki yârı göreydi,
Dost köyünden geçer iken turnalar.

27

Gene al yeşile boyandı zemin,
Nakışlandı bin elvana çiçekler.
Kalbim irşad oldu gönül sevindi,
Bin can bağışladı cana çiçekler.

Murgular içinde perlenir gezer,
Düşürür desteyi ilacı dizer,
Kimiya kökünden akar sim-i zer,
Değer bin cevheri dane çiçekler.

Yapraklanır budaklanır dallanır,
Yüz bin renten noktalanır hallanır,
Kimi yeşillenir kimi allanır,
kimi batmış kızıl kana çiçekler.

Seherler ağladı rahmet elendi,
Güzel gözlerinde yaş danelendi,
Öğle güneşinde pervanelendi,
Az kaldı aşkımdan yana çiçekler.

Bağrımdaki hançermi dir ok mudur?
Benim derdim çiçeklerden çok mudur?
ilâhi bunların derdi yokmudur?
Niçin güler bu divane çiçekler.?

Saf tutmuş namazda kıyam ediyor,
Yel estikçe secdesine gidiyor,
Susandıkça ab-ı rahmet yuduyor,
Gözün dikmiş asumane çiçekler,

Ruhum kızıl gülden kokusun asla,
Gam değil dikeni bağrımı delse,
Ne zeman sevdiğim seyrana gelse,
Selâm verin o canana çiçekler.

Misafirim gölgenizde kalayım,
Bir tek yaprağına kurban olayım,
Kıyamam koparıp satın alayım,
Ne vereyim bu gülşene çiçekler.

Şeyda bülbül gül yolunda terliyor,
Naşinadan goncasını harlıyor,
Karşımızda yıldız gibi parlıyor,
Beni kıldı bir pervane çiçekler.

Bad-ı saba serin eser bağlarda,
Mest olur da salınır da ağlar da,
Derin derelerde yüce dağlarda,
Leşker çekmiş herbiryana çiçekler.

Akar derelerin duru suları,
O da deli olmuş çeker huları,
Yel ile geliyor hoş kokuları,
Cennetlerden bir nişane çiçekler.

Kibreden kâfirin imânı yiter,
Bu alçak toprakta gör neler biter,
Bulur kerâmeti irşâda yeter,
Âgah olsa bir insana çiçekler.

Sahralar seyrengâh bağlar murgizâr,
Ötüşür bülbüller derdi güllizâr,
Bülbülden öğrenmiş kılar ah u zâr,
Yine düşmüş bir figana çiçekler.

Seherde açmağa evdi tezlendi,
Gezildi güzeller otlar izlendi,
Hava bulutlandı güneş gizlendi,
Yakışırmı bu dumana çiçekler.

Kimi açmış kimi tomurcuk olmuş,
Kiminin derdi var sararmış solmuş,
Sefil ve sergerden boynu burulmuş,
Kimi dönmüş yay kemane çiçekler.

Kimiler sıcaktan bezmiş soyoulmuş,
Kimiler gölgede serilmiş sinmiş,
Kiniler eynine elvan giyinmiş,
Hoş geldiniz bu seyrana çiçekler.

Hararetten sarhoş olmuş bayılmış,
Yanağına çise düşmüş ayılmış,
Gökteki yıldızlar yere yayılmış,
Ziynet vermiş bu cihâna çiçekler.

Kimiler piyale billur u fülfül,
Ne güzel yakışır süsene sünbül,
Kimisi ağarmış kimi kızıl gül,
Kimi benzer mor reyhana çiçekler.

Âşuk mâşuk misli gibi dolaşır,
Kimiler pehlivan olmuş güleşir,
Akan sudan her birisi paylaşır,
Minnet eyler bağı bana çiçekler.

Bu da yaza çıkmış nasıl kırayım,
Rahman koykaz düşüreyim dereyim,
Hediye bir deste yara vereyim,
Hangisiki nazikâne çiçekler.

Hikmet-i batında çiçeği zahir,
Bunların sırrına olmadım mâhir,
Her biri zi-kıymet lâl ü cevahir,
Kimi benzer has mercana çiçekler.

Yetiş Lokman Hekim büyüdü yâra,
İlmi-i Hikmet gerek yaramı sara,
Çiçekten buldular ölüme çare,
Bir destesi bin dermana çiçekler.

Âşk nedir bilmeyen çiçeği nider,
Çiçeğin kokusu canana gider,
Durmaz gece gündüz ağlar zikreder,
İnanmıştır o rahmana çiçekler.

Biz de sizler gibi bir güleş idik,
Der dü gam soldurdu zer-nişan idik,
Zatende ezelden perişan idik,
Eyca saldı perişana çiçekler.

Çiçek ağlar nâşilerni destine,
Ölüm haktır civan canım kastine,
Dostum gelsin mezarımın üstüne,
Yaran yoldaş benim sana çiçekler.

Ben Hıfzî'yim sular gibi çağlarım,
Âşk oduna yüreğimi dağlarım,
Dâhi bundan böyle durmaz ağlarım,
Tâ ki göz yaşımdan kana çiçekler.

28

Emmizâde küsmemişem ben senden,
Ölüm lâl eyledi dillerim yoktur.
Eğdi kametimi büktü belimi,
Kalkamam ayağa hallareim yoktur.

Ben gelende bizim eller yaz idi,
Ettiğimiz cilve idi naz idi.
Çehiz düzemedim ömrüm az idi,
Göçtüm gömlek ile şallarım yoktur.

Haber edin kuşlar çeksin yasımı,
Yuva yapısın püskülümü fesimi,
Koymadılar doldurayım tasımı,
Havuzdan ayrıldım sellerim yoktur.

Âlâ kaşlarımın kınası solmuş,
Elâ gözlerime topraklar dolmuş,
Sararmış gül benzim, zaferan olmuş,
Solmuş al yanağım hallarim yoktur.

Anam beni bir kuş etti uçurdu,
Durma dedi bağlarından göçürdü,
Kahpe felek beni çarktan geçirdi,
Yaslıyım yeşilim allarım yoktur.

Selâm söylen her turnalar geçende,
Haber edin ishak kuşlar uçanda,
Ak, kırmızı, sarı güller açanda,
Banada gönderin güllerim yoktur.

Yâren yoldaş beni düşlerde görsün,
Görenlerde halim hatırım sorsun,
Yoldan gelip geçen fatihâ versin,
Felek dilencisi mallarım yoktur.

Bende Hıfzı gibi tezden uyandım,
Uyandım da taş yastığa dayandım,
Aslı hanım gibi kavruldum yandım,
Sam yeli savurdu küllerim yoktur.

29

Bu ah u zârımı kimler dinlesin,
Bu canım canana katana kadar.
Yatıp bir yastıkta yarinden halbet,
Sarıp canı cana katana kadar.

Göksü bostan olmuş bitmiş şememe,
Yüzbin şemameye değer bir meme,
Hasta gönül ister memeden eme,
Al kanı damardan alana kadar.

Hüdam kıl müesser murat alayım,
Leyl ü nehar dost köyünde kalayım,
Canan ile can sohbeti kılayım,
Her gece horozlar ötene kadar.

Silse göz yaşımı baksa yüzüme,
Hab-ı gaflet haram olsun gözüme,
Körpe kuzu kimin alsam dizime,
Desem ninni ninni yatana kadar.

Köşe-i zindanda dostun eline,
Kailem berdâra zülfün teline.
Hıfzî'yım gözüm yok dünya malına,
Olsa gün doğandan batana kadar,

30

Serviden serefraz altun hubları,
Başı mim yazılmış hoş yazı dilber.
Her zülüf reyhanı bir deste sünbül,
Tarar bulut eder ayazı dilber.

Kaşlar kara hattı ra'ya benzemiş,
Ela gözler güzel ha'ya benzemiş,
Cemali cim gibi aya benzemiş,
Çalmış akbuluttan beyazı dilber.

Yetmiş serpuşların nergiz reyhanı,
Kirpik var neylerim bağı cihanı,
Hayı resmiyedir gonce dihanı,
Tutiye bir misal dil sazı dilber.

Yanağı gülistan sinesi bostan,
Vermez bu ayvayı bağ-ı Hindistan,
Yüzbin Mısır, Bağdat çöl Arabistan,
Değer bin baharı bin yazı dilber.

Kaddin eliflenmiş tuba-dan fidan,
Kes kurban sevdiğim bu candır fedan,
Ben bir pervaneyim sen bir şamadan,
Yansam da eylerim pervazı dilber.

Soldurdun benzimi alım kalmadı,
Rengim tağyir oldu halim kalmadı,
Yandı can mülkümde malım kalmadı.
Eyledim Hıfzî'ya bin nazı dilber.

31

Gönül gurbet elde hacılık nedir?
Silayı azmeyle vatan var imiş,
Heman Mekkede mi varmış beytullah?
Her kande ararsan hem-civar imiş.

Yaktıkça firkate pervane gönül,
Düşer bülbül gibi şivane gönül,
Sanardım usanmış divâne gönül,
Meğer eğlencesi nazlı yâr imiş.

Hıfzî der nideyim görünmez bağlar,
Geçti aramıza dumanlı dağlar,
Sılada sevdiğim dolukmuş ağlar,
Vatandan ayrılmak çetin kâr imiş.

32

Ağlama gözlerim Mevlâ kerimdir
Her daim rüzigâr böylede kalmaz.
Dermansız dert olmaz sabreyle gönül,
Geçer bu ahuzar böyle de kalmaz.

Aşkın seyyahiyim gezerim hayli
Yüzbin mihnet çeksem kesmezim meyli
Bir misal eylerim zulmeti leyli
Doğar şemsi nehar böyle de kalmaz

Ne kadar çok olsa dağların karı
Eritir Hüda'nın hoş rüzigârı
Yetişir bağların ayvası narı
Açılır nevbahar böylede kalmaz.

Âdem Seyfullâh yedi buğdayı
Kıldı ihtiyarsız nehyi Hüda'yı
Bilirdi affeder bayı gedayı
Rahmeder o Gaffar böyle de kalmaz.

Ferman Hüda'nındır emrolsa ondan
Nuh u Nebiyyullâh geçer tufandan
Çıkar her deryanın yolu bir yandan
Görünür bir kenar böylede kalmaz.

Kaldı ateş içre İbrahim Halil
Tevekkül babını eyledi delil
Ateşi gülüstan eyledi celil.
Gördüler söndü nar böye de kalmaz.

İsmail'in kurban olacak çağı
Ağlaştı dünyanın taş ile dağı
Hiç kulu kesermi kulun bıçağı
Çün koçu kurban var böylede kalmaz.

Varmı Eyyup gibi çeken cefayı
Cefayı çekmeyen bulmaz sefayı
Akibet bir derde binbir şifayı
Verir Perverdigâr böyle de kalmaz.

Her ne ise haktır Kalu Belâ'dan
Kalem böyle çalmış Arşı Ala'dan
Gel Hıfzı umudun kesme Mevlâ'dan
Bu çarkı berkarar böyle de kalmaz.

SEMAİLER

1

Gelişin gözüm üstüne
Hoş geldin canım merhaba.
Azizim ruhu revanım
Eş şirin canım merhaba.

Yeni gafletten uyandım,
Gam yastığına dayandım
Pervaneler gibi yandım,
Mah-i tabanım merhaba.

Geldiğin izlere kurban,
Dediğin sözlere kurban,
Sürmeli gözlere kurban,
Kaşı kemanım merhaba.

Neylerim dünyanın malın,
Yetmezmi hüsnü-ü kemalin,
İsterim Cennet Cemalın,
Huri gılmanım merhaba.

Hangi bir tabibe varam,
Tazelendi eski yaram,
Gel efendim, benim çarem,
Derdi dermanım merhaba.

Daha çekmem zar-u cefa,
Senin olsun zevk-i sefa,
Ağzın şerbeti bar şifa,
Gönül sultanım merhaba.

Hıfzî'yım meylim sendedir,
Bilmem sana lâyık nedir,
Gönül sana hediyedir,
Götür cananım merhaba.

2

Gör zenginin hevesini,
Hasta giyer libasını,
İçer tütünün hasını,
Yatar döşeğin enine.

Zengin giyer kılabudun,
İçse içer medek südün,
Ne tahıl satar, ne odun,
El atar hemen koynuna.

Babam der kadan alayım,
Sertin al kurban olayım,
Getirdin çıktı mülayım,
Der geri götür yanına.

Seğirttim dükkâna atlı,
Ne bileyim yüzü katlı,
Getirdimki o da tatlı,
Dedi vay lânet dinine.

Oğul, baban böyle alır,
Anası der tel tel alır,
O gider rutubet alır
Bir manat verir onuna.

Tütün tükenir hali yok,
Satılacak bir malı yok,
Döşeme kilim, halı yok,
Göz koyar evin denine.

Keseye gelmez gümanı,
Ah eder çıkar dumanı,
Dahi kesilir amanı,
Bakar tavuğun pinine.

O da duman, bu da duman,
Akıl etti Salih Ruhan,
Tütündür evini yıkan,
Çöktü Şahan'ın boynuna.

Kör Fariz'den hisse alın,
Sarar ağızlıktan kalın,
Sabahtan bir paket alın,
Ancak yeter bir gününe.

Hamısı da içer lüle,
Umarım Allah'tan öle,
Galyanı ellere kala,
Hıfzı der rahmet canına.

3

Dertli hasretli firkatli,
Nağralar ishak kuşları.
Nedir suçum yüzbin yerden,
Yaralar ishak kuşları.

Nemlendi nur u dideler,
Kan ağladır can zadeler,
Kimi doğrar kimi deler,
Pareler ishak kuşları.

Ağladım eyledim seyfi,
İsterim ilacı hayri,
Demez ağlamaktan gayri,
Çareler ishak kuşları.

Can eritir dirhem dirhem,
Bu sadalar kan eder hem,
Ne mümkün yaraya merhem,
Saralar ishak kuşları.

Her yandan gelir ah u zâr,
Çığrışır hazar sadha zâr,
Her ötüşde bin dert yazar,
Karalar ishak kuşları.

Öter men olu tadıma,
Ol dem yâr düşer yadıma,
Bir ah çeksem yadıma,
Varalar ishak kuşları.

Öter her bağda niceler,
Sanki ders almış heceler,
Uzun mübarek geceler,
Ereler ishak kuşları.

Kini ağlar kimi inler,
Eder tekrar yüzbinler,
Biri okur biri dinler,
Sıralar ishak kuşları.

Ötme ishak kuşu ötme,
Garip gönlüm viran etme
Gitme yaz baharım gitme,
Duralar ishak kuşları.

Bunlara dile şikarımı,
Arz edem sevdekârımı,
Belki bu gâm efkârımı,
Soralar ishak kuşları.

Geceler gündüzden seyran,
Seslerine oldum heyran,
Değme felek böyle devran,
Süreler ishak kuşları,

Zikreder hakkın adını,
Dal olam görem tadını,
Yüzüm üste kanadını,
Sereler ishak kuşları.

Seslerim gelmez, yanıma,
Sevda kâr etti canıma,
İster bir avuç kanıma,
Gireler ishak kuları.

Umarım,derdime derman,
Yüreğimi kıldı harman,
Çokmudur katlime ferman,
Vereler ishak kuşları.

Bağları serdi leşkeri,
Talan oldu can şeheri,
Nice bin gönül askeri,
Kıralar ishak kuşları,

Hasret kaldım yüzlerine,
Nâil oldum sözlerine,
Uyku girmez gözlerime,
Gireler ishak kuşları,

Her biri hançer belinde,
Kavlederler öz dilinde,
Hıfzî'yi aşkın elinde,
Vuralar ishak kuşları.

4

Onudur şehri-i Şubatın.
Şükür bitmiş kar çiçeği,
Nişanıdır müjdeye gelmiş,
Ezel-yaz bahar çiçeği.

Esir olur kar altında,
Hapsolur yerler katında,
Azad olur saatında,
Her bir günün var çiçeği.

Kar kaldı dağlar payında,
Sular çağlanır çayında,
Açılır Abrel ayında,
Ağaçlarda bar çiçeği.

Dağlar yeşile kaplanır,
Nazik ellerle toplanır,
Güzele armağan olur,
Yakasına kor çiçeği.

Hıfzî'nın gönül güzeli,
Yaprak alttan göz süzeli,
Âşıklar sever ezeli,
Bir adı da yâr çiçeği,

5

Bir yâr ki bir yâri sevse,
Varıp ağyara düşermi?
Cefakeş bülbül-ü şeyda,
Gonca gül hara düşermi.

Bulunca gamı kayguyu,
Yitirdim şirin uykuyu,
Kestik can bağından suyu,
Bahçemiz bara düşermi?

Mecnun gibi hasret kalan,
Kerem gibi olur talan,
Garip teki murad alan,
Ah edip zara düşermi?

Aşkın badesi olmasa,
İçim sararıp solmasa,
Yâr candan serim almasa,
Pervane nara düşermi?

Ben çekeyim cevrü cefa,
Senin olsun zevki sefa,
Hani ahtın ey bi vefa,
Bu kâr dildare düşermi?

Her sevda serime konmaz,
Aşkın cehennemidir sönmez,
Ben dönsemde gönül dönmez,
Dönmek dindara düşermi,?

Gel zulümden eyle hazar,
Hey muhammet kıl bir nazar,
Herkes al giyinmiş gezer,
Hıfzı'ya kara düşermi?

6

Beni sevdiğimden eden,
Sevdiğinden ayrılasın.
Can canandan ayrılırmı,
İki gözden kör olasın.

Bizi bilmez idi eller,
Çürüyesin diyen diller,
Nazlı yâre vuran eller,
Bileklerden kırılasın.

Yaralı yorgun meralım,
Allâh'a ayandır halım,
Bize zulmeyleyen zalım,
Ciğerinden vurulasın.

Kurguşunlar goşa değe,
Ettiklerin başan gele,
Ayakların taşa değe,
Yarı yolda yorulasın.

Ahı ahtır âşıkların,
Hakkı haktır sadıkların,
Sürüne bağrsakların,
Topraklara sarılasın.

Mazlum Hıfzı baktı fala,
Çifte yârın eller ala,
Cendeğin kuşlara kala,
Dirhem dirhem yarılasın.

7

Aç o gönül gözünü,
Bak çibana yâr yrâ.
Ruz-u şeb vird oluptur.
Bul zebanıma yâr yâr.

Bu sevda sere indi,
Al kan ciğere indi,
Göz yaşım yere indi,
Ter tabanıma yâr yâr.

Bir yârin destindeyim.
Zulfünün kastindeyim,
Ben murad üstündeyim,

Hiç çekmem cevrü cefa,
Hastayım ey bi vefa,
Ağzın şerbeti şifa,
Dök fincanıma yâr, yâr.

Yüreğim ocak oldu,
Ocaktan sıcak oldu,
Burçlara bucak oldu.
Gel dihanıma yâr yâr.

Aşkın oduna düştüm,
Ateşten yana düştüm,
Dediğin güne düştüm,
Gel seyranıma yâr yâr.

Küçükten yâr sevmişem,
Beraber büyümüşem,
Canı dilden demişem,
O gül hanıma yâr yâr

Ben beni bilmem neyim,
Dil bilmez divaneyim
Şemaya pervaneyim.
Bak seyranıma yâr yâr.

Seslerim yane yane,
Ne mümkün ,yâr uyane,
Bağrım boyandı kane,
Bak hicranıma yâr yâr.

8

Yadime meze düşürür,
Yâr ile gezdiğim yerler.
Bal şekerden şirin şerbet,
Lebinden ezdiğim yerler.

Seyret ziynet-i zeynine,
Benzer cennet'in aynine,
Yârin ördek kaz boynuna,
Sarılıp sevdiğim yerler.

Seyrettim sol ve sağına,
Benziyor irem bağına,
Yârin ayak toprağına,
Yüzümü sürdüğüm yerler.

Nazlı yârim gelmiş geçmiş,
Gülümsemiş, güller açmış,
Kana kana sular içmiş,
Göz yaşı döktüğüm yerler.

Bu dünyaya gelen netmiş,
Melûl gelmiş, mahzun gitmiş,
Beni menekşe zannetmiş,
Boynumu büktüğüm yerler.

Yedi yıl bekledim yolun,
Tavaf ettim sağın solun,
Allah için şahit olun,
Yanıp hu çektiğim yerler.

Sular gibi durgun durgun,
Yaralı yürekten vurgun,
Yâr yolunda yorgun yorgun,
Sürünüp sektiğim yerler.

Yel estikçe neler kokar,
Badı sabada yâr kokar,
Her taraf misk anber kokar,
Yâr ile gezdiğim yerler.

Mecnun olup çöle düştüm,
Ferhat olup dağı aştım,
Hıfzı'yım bir dolu içtim,
Sahrada tozduğum yerler.

9

Benim derd-i derunumu,
Ben bilirim Mevlâ bilir,
Bir canım var kaç yaram var,
Ben bilirim Mevlâ bilir.

Çünkü var aşkın emrazı,
Âşıkların inkirazı,
Taktire razıyım razı.
Ben bilirim Mevlâ bilir.

Yandı körükler gözlerim,
Dilimde yandı sözlerim,
Neler gördü bu gözlerim,
Ben bilirim Mevlâ bilir.

Girdik onbeş yaşımıza,
Ağu düştü aşımıza
Neler geldi başımıza,
Ben bilirim Mevla bilir.

Bu Hıfzı'nın çektiğini,
Gözden kan yaş döktüğünü
Nice boyun büktüğünü,
Ben bilirim, Mevlâ bilir.

SİCİLLEME

I

Ben bir gül-i nahande
Böyle bittim bitende
Baykuş oldum vatanda,
Ah eylerim ötende
Can kalmadı bedende
Kan kalmadı bu tende
Pek dolaştım kemende
Umudum kaldı sende
Rahmet bu derdi bende
Buldum yetmez mi Ya Rab,

Göz açtım gözlerim nem
Gam ile yazdım rakam
Geleli gerdanım gem
Yüzüm kara bahtım kem
Derunum doldu verem
Güne bile hasretem,
İlâhi eyle merhem
Bağrıma doldu sitem
Bir değil bin değil gam
Sed hazar derde kalem
Çaldım yetmez mi Ya Râb.

Görmedim yevmi gurur,
Gelmedi yevmi sürur
Helede ömrüm çürür
Bu dalda kuş mu durur
Her gelen bir taş vurur
Güneş vurur kavurur
Sam yelleri savurur
İşte can bağı kurur
Bağıban ne buyurur
Eyüp'ten beter zarur
Oldum yetmez mi Ya Rab.

Yaranım yoldaşımı
Kavmimi kardaşımı
Seslerim sırdaşımı
Almazlar ataşımı
Hayreyle sen işimi
Yazım ile kışımı
Toprağımı taşımı
Ver örteyim başımı
Zulüm tuttu peşimi
Ah ile göz yaşımı
Sildim yetmez mi Ya Rab.

Bahri gam sağım solum
Engine düştü yolum
Ne tez büküldü belim
Açmadan soldu gülüm
Düştü figana dilim
Hastadır can bülbülüm
Kırık kanadım kolum
Canıma yetti zulüm
Ah ne güzeldir ölüm
Sinemi bölüm bölüm
Böldüm yetmez mi Ya Rab.

Ah vah sed hazar ah vah
Bir su serp yandım Allâh
Halime sensin agâh
Ben gibi küncü günah
Esir oldum gâhbe gâh
Cümle feryadım tebah
Garibim kimdir hemrah
İşim gücüm bismillâh
Senden başka yok penah
Seni ey şevketli şah
Billdim yetmezmi Ya Rab.

Elestü evvelayı
Bildim Ka'l ü Bela'yı
Müminem bilmem lâ yı
Ben severim illâyı
Ahım arş-ı alâyı
Geçti nedir kolayı
Mecnun'um ver leylâ'yı
Kurtar ben mübtelâyı
Seslerim sen Mevlâyı
Başa bin bir belâyı
Aldım yemez mi Ya Rab.

Gemim gitti ummana
Pek düşmüşüm yamana
Kime gidem gümana
Geldim Allâh amana
Cümle ehli imana
Ahım döndü dumana
Bir kaşları kemana
Eğilmişim damana
Yazılmışım fermana
Bin dert ile dermana
Geldim yetmez mi Ya Rab.

Başımda bir duman var
Zanneylerim kar yağar
Bağı cismim nevbahar
Sinem yeşerdi yâr yâr
Ağlarım leyli nahar
Çeşmimden sular akar
Çekticeğim ahu zar
Bak bu bağda ne çok nar
Bülbül yuvasına mar
Saldım yetmezmi ya rab.

Bak Hıfzı'nın terine
Gamına kederine
Akis geldi serine
Sayalım kaderine
Yazılmış defterine
Söylemez maderine
Yazmıştır ciğerine
Gösterir perverine
Deryalardan derine
Daldım yetmez mi Ya Rab.

DİVAN

1

Âşıkı sadık gerek maşuk yolunda can vere
Çağlayıp çeşme ve çaylar durmayıp akar nere
Hu çekip ağlar semalar göz yaşın döker yere
Laleler kızıl kan ağlar otlar figanı gezer

Her nebadat öz dilinde zikr eder ahlar çeker
Tütüya rengin sarardır menekşe boynun büker
Aşkından titrer vücudu ağaçlar gazel döker
Mest olur dalı budağı bir zaman üryan gezer

Ehli âşık bu dünyada gam yükün hamil gerek
Kendine âşık diyenler müride amil gerek
Sormağa canan ilinden mürşid-i kamil gerek
On sekiz bin âlemde can içinde can gezer

Geçer bu kahrı zimmistan safa-i bahar olur
Şeyda bülbül gül sever mahrum günahkâr har olur
Bir kula Halik yâr olsa mahlukat ağyâr olur
Münis-i billâh olan baykuş gibi viran gezer.

Ölüm haktır yeter ibret dahi çend olmak gerek
Terk edip dünyayı bir dildare hend olmak gerek
Kıl temaşa Hıfzı bundan hissemend olmak gerek
Can yakar canan için pervaneler püryan gezer.

Z Ü L Â L İ

Hayatı ve Edebi Kişiliği:

Zülâli'nin kendi el yazısı ile bırakmış olduğu mektup ve vesikalar, onun doğumu, yetişmesi ve yaşantısı ile ilgili oldukça doğru yeterli bilgiler vermektedir.

Zülâli 1873 yılı mayıs ayında Kars'ın Posof kazasına bağlı Suskap (Âşık Zülâli) köyünde doğmuştur. Babası, Şekeroğulları lâkabı ile bilinen Abdullâhtır.

Diğer Anadolu köy çocuklarında olduğu gibi Zülâli'nin çocukluk yılları da çiftçilikle uğraşan ailesine yardım etmek ve belli bir yaşa gelince de medreseye devam etmekle geçmiştir.

Çocukluk yıllarında şiire ve âşıklığa meraklı olan Zülâli, akşamları köylülerin toplandığı odalarda anlatılan eski cenk hikâyelerini, gençlerin söylediği destan ve eski âşıklara ait aşk, bâde serüvenlerini büyük bir merak ve heyecanla dinlerdi. Kış günlerinde köylerdeki düğünlere saz çalıp söylemeye gelen çevre âşıklarına büyük bir hayranlık duyar ve bu gibi meclisleri kaçırmazdı.

Saz, söz ve şiire son derece hevesli ve yetenekli olan bu genç, yalnız kaldığı zamanlarda, dizmiş olduğu türkülerini, destanlarını yaşıtları arasında söylemeğe gizli tutkularını büyük bir coşku ile dile getirmeğe başlar. Çevresindeki halk ve arkadaşları ona saz ve söz ustası olarak komşu köy olan Varhana'dan Âşık Abbas'ı salık verirler. Zülâli âşık Abbas ile birlikte köy ve kasabaları dolaşarak düğün ve derneklerde saz çalıp, türkü söylerler.

Âşık olma hayal ve hevesleri gerçekleşmiş olan bu genç şaire köyü, bulunduğu çevre dar, etrafındaki âşıklar basit gelmektedir. Gönlündeki aşk ateşi onu yakıp kavurmaktadır. Bu ateş öğrenme, söyleme, dinletme ve yaratma aşkı ve ateşidir. O gözünü, o yıllarda adı halk arasında dillere destan olan Çıldır'ın Suhara köyünden Âşık Şenlik'e dikmiştir. Onunla görüşüp tanışmak, söyeleşmek ister. Erzurum'a gidip aynı şekilde ün yapmış Sümmani ile deyişmek ister.

Zülâli bu arzularını da gerçekleştirir. Doğu Anadolu'yu ve bugün doğuda sınırlarımız dışında kalan daha bir çok yerleri dolaşarak âşıklık san'atını ve irtical gücünü kuvetlendirmiş oluyor.

1906 yılında karısı Pamuk'un ölümü, şairin üzerinde büyük etki yaratıyor. Memleketini terkedip, Anadolu'yu bir baştan bir başa aşarak Bursa ve İstahbul'a gidiyor. İstanbul'da medrese tahsili gören büyük kardeşi Hasan Efendu'nin yanın-

da Arabça tahsil ediyor. Daha sonra Ziraat mektebine girip, bir müddet burada okuduktan sonra tekrar Posofa'a dönüyor. Demuz köyündeki Rus okulunda Arabça yazı dersi muâllimliği yapıyor. Fakat bunların hiç birisi Zülâli için ideal yaşam tarzı değildi. Yine gezip dolaşıp aramaya karar veriyor. Ailesi ile birlikte Anadolu içlerine göçüyor. Afyon'a yerleşip burada yaşantısını sürdürmeğe başlıyor.

Bu arada âşıklığa ve şiir söylemeğe devam ediyor. Çevresi tarafından sevilip takdir edilmektedir. Şairin en güzel şiirlerini bu yıllarda söylediği bilinmektedir.

Zülâli yıllarca yaşadığı, gençlik yıllarının geçtiği, ilk duygularının doğduğu sila özlemi ile yanıp tutuşuyordu. Yaşı da artık yavaş yavaş ilerliyordu. Aradan yirmi yıl geçtikten sonra Posof'a dönüyor. Çok şey değişmiş, çok şey kaybolmuştu şairin gözünde. Bir müddet Kars'ı Posof'u dolaştıktan sonra tekrar Afyona giderek Emirdağı'na yerleşiyor. Hayatının sonuna kadar burada yaşayan Zülâli 1959 yılında ölüyor. Mezarı da buradadır..

Her büyük şahsiyetin olduğu gibi Zülâli'nin hayatıda ölümünden sonra efsanelere bürünmüş, halk ve meslektaşları tarafından ona bir çok olağanüstü hal ve olay maledilmiştir. Şair, kendi yazdığı vesikalarda bu gibi olaylardan hiç söz etmez. Fakat onun yaşantısı etrafında öyküleştirilen olaylar ilginçtir. Halkın inandığı kişilere yakıştırdığı olaylar, adlar onlara verdiği gerçek değerin düşüncesi, ifadesidir.

Güçlü âşıklar onlarca bade içmiş, ilâhi kudretle şiirler söyleyen kimselerdir. Onların yaşantılarını çıplak görmek istemezler. Âşıklar da bu durumu bilirler. Kendilerine Pir elinden bade içirildiğini, bu badenin etkisi ile saz çalıp türkü söyle diklerini ve hayali bir sevgiliyle âşık oldoklarını söylerler.

Zülâli'nin âşıklık yaşantısını süsleyen böyle olaylar vardır. Gerçek olmazsa bile, dinleyicisi, sevenleri istediği içir geleneğe uyarak bu bade içme öyküsünü yaratmak zorunluğunu duymuştur:

Zülâli onüç ondört yaşlarında iken evlerinin önündeki bahçede bulduğu bir elmayı ısırmış ve Pir tarafından bir aşk yemişi olarak verilen bu elmanın etkisi ile o günden sonra gizli gizli türküler dizip sölmeğe başlamıştır. Daha sonra köyleririndeki mezarlıkta baygın vaziyette bulunarak eve getirilmiş, kendisine başından geçenler sorulunca; üç ak sakallı ihtiyarın gözüne göründüğünü, bu ihtiyarların kendisine yeşil kağıt üzerinde "Zülâli" adını okuttuklarını söyler. Pirler 'sır' olup gittikten sonra çok güzel bir kızın gelip Zülâli ile söyleştiğinden, birbirlerine âşık olduklarından behsederek, orada geçen karşılıklı deyişmeleri etrafındakilere aşağıdaki şekilde anlatır:

Kız : Gönül habda gördüğünü arzular
Kendi öz tahtının mihmanasıdır
Yada düştü yaralarım sızılar
Şahım sırf ülkenin bir tanesidir.

Zülâli : Gözüm mihribanda gönlüm perişan
Bu genci minnetin gâm ülkesidir
Didarı Süleyman vechi ürüşan
Yusuf, Zelha onun müptelasıdır

Kız : Bağbancıdır bağa gelecek diye
Gözüm cemalini görecek diye
Eylen vatanına gelecek diye
Meğer kahbe felek dübarasıdır.

Zülâli : Mağribden bir yıldız bitecek olsa
Ay günün şevkini tutacak olsa
Herkes sevdiğini alcak olsa
Bu da âşıkların ibaresidir.

Kız : Kendi cünun oniki de çağırdı
Onun resmi meleklerde çoğidi
Oniki padişah gezdim yoğidi
Mehriban o yerin maşıkasıdır.

Zülâli : Leylü nehar görünürde gayetten
Mübarek ismini aldım ayetten
Üç senedir vurulmuşum cesetten
Zülâli bu derdin asliyasıdır.

Kız da"sır olup" kaybolduktan sonra tekrar Pir gellir ve Zülâli'ye sevgi, söz ve saz üzerine öğütler verir ve maşukasının adının "Peri" olduğunu söyler:

Zülâli : Hattı turasında kara yazılar
Can kuşu kafesten uçtu gördünmü
Peşi sıra figan eder kuzular
Ceylan ovasıdan geçti gördün mü.

Pir : Bir bülbüldü uçtu gitti bağından
Selvinin dalları kurudu gördüm
Bağbana vefa yok civan çağından
Sürdüğün devranlar eridi gördüm.

Zülâli : Mecnun Leylâ için doldu vadesi
Zelha dan az mıdır Yakup dedesi
Yusuf mahcemallı, Davut sedası
Süleyman veziri geçti gördünmü.

Pir : O tahta çıkalı tam seher vakti
Onun hub cemali cihanı yaktı
Onsekizbin âlem seyrine çıktı
Gökten ejderhalar yeridi gördüm.

Zülâli : Ah çeker Zülâli vurdular dağı
Bilmem gitti ne yandadır durağı
Kırklar meclisinde kevser bulağı
Erenler elinden içti gördünmü.

Pir : Edna pir söylüyor yanarsın neden
Kırklar meclisinde bade nuş eden
Varıp o diyara gider Yemen'den
Âşık sevdiceğin Peri'dir gördüm.

Bu günden sonra Zülâli aşk hastası olarak yatağa düşer. Bunun iyi olabilmesi için badeli bir âşk sazı ve sesi işitilmesi gerekir. Çevre âşıklarından Süleyman usta Zülâli'nin yanına gelir, bir kıta türkü söyleyip saz çalınca Zülâli gözlerini açıp yatağından doğrulur.

Süleyman ustadan sazı alarak derdini anlatmağa başlar:

Habı nazda yatar iken efendim
Gaflet rüyasından gafa çekildi
Yığıldı erenler, pirler, yediler
Her biri bir divan safa çekildi.

Safa çekilende işittim seda
Onlar lisanında zikr oldu Hûda
Baktım ellerinde bir dolu bade
Sandım vücuduma safa çekildi.

Safa çekilende başım karaya
Türlü renk ezdiler merhem yaraya
Göklerden bir huri indi araya
Tabla kurup kendi rafa çekildi.

Rafa çekilende çıktı köşküne
Nazar kıldı bencileyin düşküne
Bir bade verdiler yârin aşkına
Yangın talihimden vefa çekildi.

Vefası yok inci mercan takınır
Lale sümbül hallarından sakınır
Yâr dilinden incil, Tevrat okunur
Ben Furkan dilerdim kaf'a çekildi

Kaf ta bildim ol keremler kanını
Cismime arz ettim aşk düşmânını
Der Zülâli sevdim yâr mekânını
Derler yolun dahi gaf a çekildi.

Elde mevcut eserlerine ve yaşantısı ile ilgili bilgilere dayanarak Zülâli'nin şiir san'atı üzerinde bir kaç söz söylemek mümkündür.

Zülâli'nin edebi kilişiğinin oluşmasında çeşitli etkenleri vardır. Bir taraftan medrese, bunun yanında devrine göre biraz daha modern sayılan Ziraat Mekebi'n de tahsil yapması, onun şiirinin eski ve yeni arasında oluşmasına neden olmuştur. Diğer taraftan âşık geleneğinin tam anlamı ile devam ettiği bir çevrenin çocuğu olması, ona eski âşıkların yaşantılarını ve eserlerini işitip tanıma imkânı vermiştir.

Ayrıca yıllarca memleketinden ayrı kalması, gurbet duyguları, doğuştan hassas olan Zülâli'yi çağının büyük âşıkları sırasına geçirmeğe neden olmuştur.

Klasik Osmanlı şairlerini tanıma fırsatını bulan şair, onlara özenerek arzula yazmağa çalışmıştır. Fakat diğer halk şairlerinde olduğu gibi Zülâli'nin bu tür şiirlerinde de nazım tekniği ve anlam bozuktur. Belli bir aruz kalıbı çıkmaz. Bunun yanında heceli şiirleri ötekilerle kıyaslanmayacak ölçüde düzgün, güzel ve anlamlı üslûp ve ifade yönünden daha içten ve canlı, dil oldukça temiz halk dilidir.

Zülâli'nin şiirlerinin konuları çoğunlukla ayrılık tır. Aşk, kahramanlık tabiat konuları ise ikinci sırada kalır. Bunun nedeni daha öncede belirttiğimiz gibi Zülâli gibi içli bir şairin uzun yıllar memleketinden, çocuklaluğunun ve gençliğinin geçtiği çevreden uzak kalmasıdır.

Zülâli'nin heceli şiirlerinin çoğu koşma tarzındadır. Dörtlüklerden kurulu düzgün, kafiyeli şiirlerdir. Arzulu veya 15 ve 16 heceli diyebileceğimiz şiirlerin mısra sayısı değişiktir. Beyit ve dörtlükler in dışında, üç, beş ve altı mısradan kurulu bentlere de rastlanır.

K O Ş M A L A R

1

Bakarsınki vefasızdır bir adam,
Uzak dolaş arkasına takılma.
Sakın ülfetine aldanma her dem,
Aklın topla, ataşına yakılma.

Namert kapısına gider eğri yol,
Gidip o namerde olmayasın kul,
Er yiğidin kulübesin ara bul.
Muhannetin sarayına yıkılma.

Cahilin vâdine kanma yalandır,
Kamilin her sözü derde devadır.
Mert yiğidin zehri derde şifadır.
Namerdin balından olur bıkılma.

2

Bugün cuş eyledi deryayı umman,
Dahi sefinemiz gider derine.
Nezrim vardır Ya Râb bir koyun kurban,
Kısmet olur yetirirsem yerine.

Yığılmış balıklar anlamaz dilden,
Merhamet eyleyin ayrıldım gülden.
Yüzbin liram olsa ne gelir elden,
Güven olmaz bu dünyanın varına,

Zülâl takdirinde yazılmış neler,
Esiyor poyrazlar, tozdu havalar,
Ricam budur ak köpüklü dalgalar,
Atın cesetimi yâr diyârına.

3

Hayat suyumusun ey sadık vefa,
Gel yetiş derdime naz etme kahve.
Hazmeder verirsin mideye safa,
Meziyetin çoktur uzatma kahve.

Yemenden gelirsin, yolların uzun,
Her nere gidersen karadır yüzün,
Gâhi tatlı, gâhi acıdır sözün.
Bu halın kimseye belletme kahve.

Masamın üstünde put gibi otur,
Gözümden ayrılma keyfimi yetür,
Lokman ı hazıksın ey kara doktor,
Söyle marifetin gizletme kahve.

Kendin siyah amma fincanların kar,
Kimseye yok sana olan itibar,
Aman eksik olma kiyamet kopar,
Sakin tiryakiyi cinletme kahve.

Vardığın meclise verirsin yaldız,
Ne kadar kiymetli, ne kadar aziz,
Börek, baklavadan olursun aziz,
Eğer kaynatırsa Gül, Fatma kahve.

Şekerle pişince sever Zülâli,
Nezakatle uzar, dost yaren eli,
Buyurunlar yağar yağmur misali,
Sende mağrur olup naz etme kahve.

4

Bu gidişle menziline maksuda,
Varmayanda gamlı, varanda gamlı.
Ne yığarsın dünya malı beyhude.
Yığmayanda gamlı, yığanda gamlı.

Bir kimseye deme sevinç yok sende,
Göster görem neşen varmı kendinde,
Bakarsınki üç beş kuruş elinde,
Olmayanda gamlı olanda gamlı.

Köşkünü süsleyin ak sümbül ile,
Mor menekşe, nergis, karanfil ile,
Bu minnet bağında lâle gül ile,
Kalmayanda gamlı, kalanda gamlı.

Der Zülâli kâinatın nazını,
Çektimde görmedim bahar, yazını,
Herkes almış kemanını, sazını,
Çalmayanda gamlı, çalanda gamlı.

5

Bir köşke oturduk nazlı yâr ile,
Bilmem o köşkü tahtı Süleyman'mıydı.
Bir bade doldurdu yâr ağyâr ile,
O mey yüreğimden geçen kanmıydı.

Demde idik kondu bülbül bir dala,
Çırpınır, çıldırır eder vaveylâ,
Mor menekşe, nergis, gonca gül, lâle,
Açılmış o bahçe gülistanmıydı.

El gitti yâr ile ben tenha kaldım,
Merhamet diledim, turaba vardım,
Yüzbin rica ile bir bûse aldım,
Der Zülâli rüyamiydi, anmiydi.

6

Türkmen kızı sen Mevlâyı seversen,
Salma bir acayip töhmete bizi.
Kerbela da yatan Hasan, Hüseyin,
Dilerim bağışla o zata bizi.

Hâk olur turaba dökülür saçın,
Hak'kın divanında sorarlr suçun,
İnsaf et bağışla dört kitap için,
İncil, Zebur , Tavrat, Furkan'a bizi.

Adûlar boynumu vurur nafile,
Güzelde zalimlik olurmu böyle,
Özün kes başımı, verme yâd ele,
Bir zaman kapında kul eyle bizi,

Bir ateş istedik hoş lisan ile,
Mahşer günü haşr olasın onile,
Serasker misali kalem kân ile,
Yazmayın günâhkâr sirkate bizi.

Gölünde ötüşür kumru kazları,
Dilinde zikr eder mugu sızları,
Zülâli çağırır Türkmen kızları,
Beyhude salmayın zahmete bizi.

7

Gönül hiç usanmak yokmudur sende,
Bahar yazın geçti kışlanmadınmı,
Bu kadar dolaştın el kapısında,
Kimseden döğülüp taşlanmadınmı.

Gönül ne ağlarsın sen için için,
Bir kimse bilmezmi nedir bu suçun.
Yüklenmiş katarın, gidiyor göçün,
Sen bu viraneden hoşlanmadınmı.

Zülâli der gönül sırran erilmez,
Bulanmış çayların akar durulmaz.,
Meğer doğru derler gönül yorulmaz,
Altmışını geçtin usanmadınmı.

8

Gönlümün bağında o civan güzel,
Bitmiş çiçeklerin evliyasımı,
Sinem bahçesine düşermi gazel,
Yaşatır ömrümün dil rübasını.

İlâhi nûrundan o nazlı yârİ,
Sabah yıldızına benziyor teni,
Mısır çöllerinde halk etmiş anı,
Hazreti Yusuf'un Zeliha'sımı.

Nurdan yaratılmış eli, ayağı,
O mahmur gözleri, kiraz dudağı,
Sıkmış çemberini, açmış, yanağı,
Gözler kamaştırır gün ziyasımı.

Nasıl yazsın güzel vasfın Zülâli,
Bahardanmı çaldın kırmızı, alı,
Pek bükülmüş iki kaşın hilâlı,
Öldürür âşıkı can belâsımı.

9

Ayrılık badesi kâr etti cana,
Serseri gezdirir peymane bizi,
Esti kısmet yeli attı bir yana,
Düşürdü feryada figana bizi.

Elbet takdir sana ederim minnet,
Nedir bu ayrılık, nedir bu gurbet,
Almış diyar diyar gezdirir kısmet,
Her gören zanneder divane bizi.

Terk ettin hülyayı her muhabbeti,
Ağlârım gezerim ben bu gurbeti,
Bir yandan ayrılık , vatan hasreti,
Der Zülâli etti efsane bizi.

10

Dedim hani selâm sebah zalim yâr,
Dedi benden cilve ile naz geçti.
Ahu figânımı dinlersen ne var,
Dedi dinlemezem gönül vaz geçti.

Lânet olsun senin gibi haine,
Vefasızlık devam eder boyuna,
İkrar vemiş idin nisan ayına,
Hani, vade oldu, turna kaz geçti.

Zülâli der yâr senden geçilmedi,
Kadehler devrildi mey içilmedi,
Bu ne bahtsız bağdır, gül açılmadı,
Bülbül feryad eder bahar, yaz geçti.

11

Bu fani dünyaya geldikten beri,
Ah-ı feryat ile büyüttün felek,
Koymadın bir murat alayım bari,
Yaktın kül eyledin, çürüttün felek.

Bir yandan içirdin gam şarabını,
Bir yandan sorarsın ver hesabını,
Hicran mektebinde aşk kitabını,
Bana nokta nokta okttun felek.

Zülâli der zehir kattın aşıma,
Beni gülünç ettin dost yoldaşıma.
Gam, minnet taşını vurdum başıma.
Gözümden kanlı yaş akıttın felek.

12

Asla unutmazsın ne arlanırsın,
Her kese olursun kul kara eşek,
Pıskırır, tıskırır yuvarlanırsın,
Her nerde görürsen kül kara eşek.

Keyfe gelip bağırınca aslansın,
Hayvanlardan en aşağı hayvansın,
Ne kadar süslensen adı yamansın,
İpekten örtünsen tül kara eşek.

Kocalığın yaman, gençliğin hoppa,
Günde istihkakın bir kilo arpa,
Hesabamı gelir yediğin sopa,
Böyle yaşamaksa öl kara eşek,

Dağlar devirirsin görünce kancık,
Niçin utanmazsın ey mersivacık,
Kulağan taksalar altından boncuk,
Tanımazsın nedir pul kara eşek.

Zülâli der huyun, tuyun merkeptir,
Kulakların uzur, kuyruğun denktir,
Her nereye getsen adın eşektir,
Ben diyemem soyun şol kara eşek.

13

Hak'tan himmet pirim haber getirir,
Yurdun temelini bilmesi gerek,
Mekân tutmuş gitmiş, Şam'da oturur,
Bunun sebebini bilmesi gerek.

Âşık olan okur manayı seçer,
Bazı zemin, bazı semada uçar.,
Dereden tepeden yel gibi geçer,
Şimdi temelini bilmesi gerek.

Bazı düzde yürür, bazı sarpınan,
İsmi beyan teker teker harfinen,
Başta okunuyor iki kaf ınan,
Okuyup manayı bilmesi gerek.

Zülâlı sen çekme feryadı, dâdı,
Sinemizde vardır aşkın ebedi ,
Kendisi bir kuştr, kuknastır adı,
Bu kadarca bunu bilmesi gerek.

14

Ağladıkça ahımızı artırdın,
Bizden ne düşmanlık gördün ey felek.
Çok kimseyi muradına erdirdin,
Beni yarı yolda koydun ey felek.

Hicran ateşinle yaktın , dağlattın,
Başıma karalı çevre bağlattın,
Elleri güldürdün beni ağlattın,
Ahırı intikam aldın ey felek.

Gel yetiş Eflâtun halim pek yaman,
Başımdan çıkıyor atşli duman,
Lütfü kereminden etmedin ihsan,
Beni defterinden sildin ey felek.

Felek benim ile davaya durdun,
Ne gönlümü aldın ne hatır sordun
Neden hışma gelip bir sille vurdun,
Kolum kanadımı kırdın ey felek.

Soldurdun gülümü ne ettin ettin,
Baykuş gibi talih bağımda öttün,
Mihnet kazanında suyum ısıttın,
Kara kanlar ile yuydun ey felek.

Zülâl der gurbete çektin yolumu,
Dünyada kim görmüş böle zulümü,
Bülbül oldum çektin aldın gülümü,
Bana kahretmeğe doydun ey felek.

15

Bu nasıl memleket, bu nasıl dünya,
Gamı defetmeye meyhaneler yok.
Bu nasıl hayattır, bu nasıl hülya,
Galiba ben gibi efsaneler yok.

Kanarya terk etmiş, boştur kafesi.
Bülbülün goncadan geçmiş hevesı,
Kesilmiş gelmiyor, baykuşun sesi,
Gidip eğlenecek viraneler yok.

Ey vah bulamadım bir vefadarı,
Ne kadar koştumsa ileri, geri,
Düşmüş, parçalanmış mey kadehleri,
Sakiler elinde peymaneler yok.

Yetti Zülâl artık etme ahu zar,
Bulamazsın bir münasip şivekâr,
Barı sahralarla olsam kafadar,
Hani Mecnun gibi divaneler yok.

16

Seksenlik bir gencim, yazıkla beni,
Yokmu mürüvvetin zalim azrail.
Bir gün olur bende bulurum seni,
Hele bir sizlere gelsem azrail.

Diyari gurbette aradın buldun,
Dürbünün kırılsın beni mi gördün,
Allâh' a sormadan bir yumruk vurdun,
Kırıldı kanadım, kolum azrail.

Pekte uzak değil Hûda'ya varmak,
Hiçtir Allâh varken sana yalvarmak,
Muradım verirse intikam almak,
Al, yoktur kudretim, halim azrail.

Hak'kın gazabiyla korkutma geç git,
Git arslan ol başka yerde ey yiğit,
Diyemem mi Cehannem'den azad et,
Ağzımda yokmudur dilim azarail.

Dünya fani değil bana yâr mıdır.
Gidecek yollarım kıştır, kar mıdır,
Niçin korkacağım daha varmıdır,
Ölümden oyanı ölüm, azrail.

Meleklere benzer sıfatın yoktur,
Cennet'e gitmeğe beratın yoktur,
Sırat'ı gçmeğe beratın yoktur,
Benim çok yakındır yolum azrail,

Bütün mahlukatın ahı var sende,
Bir serçe kuşunun hakkı yok bende,
Mahşer günü cehennemin dibinde,
Sararsın seccade, kilim azrail.

Der Zülâli ne olacak, ne olur,
Bu esrarı Hak'tan başka kim bilir,
Bir gün ölüm emri sana da gelir,
Git Allâh'a yalvar gülüm azrail.

17

Kasım gelir gelmez kışa tutulmuş,
Yağmış kalkmaz dağlarından kar gönül.
Gonca gül mevsimi geçmiş kurtulmuş,
Daha ne eylrsin ahu zar gönül.

Pervaneler gibi şama dönersin,
Her şamanın ateyşide yanarsın,
Nerde güzel görsen, benim sanarsın,
Hani kim olmuştur sana yâr gönül.

Zülâli'in başını vurdun taşlara,
Girdin, çıktın nice bin savaşlara,
Beni gülünç ettin eş yoldaşlara,
Sende namus haya yokmu ar gönül.

18

Güvendiğin dağa karlar yağıyor,
Ovaların bembeyaz olmuş gönül.
Bulutları öte beri akıyor,
Başında felaket var biraz gönül.

Yükselmek istersen bir çare ile,
Görüşecekmisin seyyare ile,
Sakın uçam deme tayyare ile,
Havalar poyrazlı, hem ayaz gönül.

Gönül ne gezersin bu hülyalarda,
Oteller, saraylar, köşk binalarda,
Parklarda, barlarda, sinamalarda
Yazdığın notları et beyaz gönül.

Der Zülâli kimse halimden bilmez,
Bunca düşünceler sana el vermez,
Takdirin işitmez, şansın dinlemez,
Ne çalarsın davul, zurna, saz gönül.

19

Niçin hep ağlarsın, beller bükersin,
Ne arzu edersin, ne olsa gönül.
Bülbül gibi hazin diller dökersin,
Güldenmi istersin bir buse gönül.

Cihana mı sığmaz devletin, varın,
Hesaba mı gelmez kazancın, kârın,
Dünyayı verseler, yoktur kararın.
Hem bağdat istersin, hem Bursa gönül.

Ya şahinşah olur, sürersin devran,
Gâh hakan olursun, gâhi Süleyman,
Zülâli der böyle fikren, hayalen,
Sezadır efsane denilse gönlü.

20

Mektup gider isen tayyare ile,
Şimşek gibi vatanıma varda gel.
Çık yukarı, görüş seyyare ile,
Beyaz kara bulutlara dal da gel.

İn yurdumu dolaş köşebe köşe,
Sakın bir fırtına tutulma kışa,
Ayrı ayrı yaranıma yoldaşa,
Benden selâm götür, selâm alda gel.

Kapı basık ise, pencereden gir,
Hasretli halimi arz eyle bir bir,
Zavallı anneme aziz misafir,
Olur isen üç beş saat kalda gel.

Mektup benden küsmüş ise ol nigâr,
Söyle benim için, bin selâmı var,
Bir kaç türkü ile olsun yadıgâr,
İşlet çevresini, zarfa sarda gel.

Güzel anlat Zülâli'nin halini,
Hangi bülbül terketmiştir gülünü,
Zülfün perçeminden bir kaç telini,
Eğer anam vermediyse çal da gel.

21

Şekerim kalmadı, kahvem tükendi,
Bilmem gidem hangi attara oğul.
Takatım kesildi gönlüm bulandı,
Cebimde de yoktur on para oğul.

Birgün çay içmezsem tutar ısıtma,
Hemde bana dersin doktora gitme,
Takdirin bu diye iftira etme,
Tedbirime ara bir çare oğul.

Fakirler bağında baykuşlar öter,
Bu nasıl zamandır gün günden beter,
Billurlar, fincanlar yüzüstü yatar,
Çay takımı oldu kapkara oğul.

Der Zülâli tiryakilik bilindi,
Gözlerimin ışıkları silindi,
Bu sebepten semaverim delindi,
Kaynadı su döndü pınara oğul.

22

Keşke gelmeseydim gamlı dünyaya,
Hiç yok iken birden bire var oldum.
Her neyi gördümse düştüm sevdaya,
Gençliyimde ateş, oldum nar gönül.

Bir mevsimde baharlaştım, yazlaştım,
Bülbül oldum, gonca güle nazlaştım,
Âşık oldum, çalgı çaldım, sazlaştım,
Devran benim sandım, bahdtiyar oldum.

Takdir neyi yazmış, gördüm ezelden,
Kurtulmadı kara bahtım gazelden,
Zülâli der geçtim, yârdan güzelden,
Her işten el çekti ihtiyar oldum.

23

Vatanın halkına bir nazar ettim,
Ne bir mecnun, ne bir efsane gördüm.
Durmadım, dolaştım, her yana koştum.,
Zaman dönmüş, başka zamane gördüm.

Âşık oldum vatanımın nazına,
Bülbül oldum baharına, yazına,
Her taşın altında birer hazine,
Defineler dolmuş, virane gördüm

Maarif selleri çölleri almış,
Devrilmiş, çeyrilmiş, her yanı sarmış.
Der Zülâli yeni asırlar gelmiş,
Çok şükür yurdumu keşane gördüm.

24

Efendim yanarım merhamet eyle,
Hüccetimi İsfahân'a yaz gidem,
Aşıklar, devrişler bu misal gezer,
Bağdat, Basra, Hint, Yemen'e yaz gidem.

Ahu figân ile gönül hoşlayam,
Didem pek gamlıdır, gözü yaşlıyam.
Bin üçyüzde adaleti işleyen,
İstanbul'da Hamit Han'a yaz gidem.

Eğer tabib isen sun dolu bade,
Belki bu gönlümüz döne gülşade,
Zelha'yı Mısır'da salan feryada,
Yakup, Yusuf u Kenan'a yaz gidem.

Der Zülâli gâm bahrında yüzenler,
İskatıma kara yazı yazanlar,
Eşinden ayrılıp mecnun gezenler,
Baygu teki bağ virane yaz gidem.

25

Bursa çöllerinde Leylâ diyerek,
Ah ile vah ile figâna düştüm.
Mecnun gibi meded Mevlâ diyerek,
Bir gûhi sahraya, , virane düştüm.

Adûlar elinden çektiğim zahmet,
Dünyada görmedim böyle meşakket,
Bir yandan ayrılık firakı zulmet,
Yakar vücudumu üryana düştüm.

Böyle bülbül olmaz yâr havasında,
Figân eder gönül can kafesinde,
Diyari gurbette el kapısında,
Der Zülâli yandım amana düştüm.

26

Güzellerin meclisine varınca
İçimde bin türlü hal olur benim.
Zülüflerin ak gerdana sarınca,
Sanarın gözümde dal olur benim.

Bülbül olup kızıl güle konarsam
Bağman olup has bahçeye girersem,
Seyyah olup bu âlemi dolansam,
Yaylalar önümde çöl olur benim.

Der Zülâli bu taksirim geçmeli,
Gönül kuşu kafesinden uçmalı,
Gâhi eylenmeli gâhi kaçmalı,
Önüm uzun ince yol olur benim.

27

Ne sanat tuttumsa baktım olmadı,
Seyyah oldum diyar gurbete vardım.
Dünyada gezmedik ülke kalmadı,
Ahır veranada eğlendim kaldım.

Ey vah meskan oldu bana bu viran,
Baykuşla beraber eylerim figân,
Baktımki satılır gam ile hicran,
Servetimi verip neki var aldım.

Zülâli der bir köşk varidi halvet,
Takdirim o köşke eyledi davet,
Yâr ile eğlendim kırk sekiz saat,
Dünyada felekten iki gün çaldım.

28

Gelin arkadaşlar, gelin yârenler,
Biraz konuşalım, ülfete geldim.
Emiler, dedeler, pıriler, erenler,
Duanıza muhtaç, hizmete geldim.

Dokuzyüzotuzda seyahatim var,
Yüzü kara geldim, hacaletım var,
Sizde bir sevimli emanetim var,
Hani kardaşımız minnete geldim.

Köyün etrafında bulutlu dağlar,
Bu hali görünce yüreğim ağlar,
Kurumuş ağaçlar kalmamış bağlar,
Sanki bir virâne, zulmata geldim.

Hangi hazin bağlar, bu yâreleri,
Neden hak acımaz biçareleri,
Annesiz, babasız, fukaraları,
O zavallıları şevkate geldim.

Abu fena hallerimiz sormağa,
Büyük, küçük, eş, yâreni görmeğe,
Kapınıza yüzüm, gözüm sürmeğe,
Başka bir işim yok, hizmete geldim.

Der Zülâli gel sizinle birleşek,
Hicret edek, bir vadide yerleşek,
Gelin vatan halkı, gelin dertleşek,
Sizinle bir uzun sohbete geldim.

29

Eylerim yoluna canımı feda,
Vallâhi sözümde sebatını vatan.
Âşık oldum sana ey güzel Leylâ,
Sen Şirin'sin, bende Ferhat'ın oldum.

Anama, atama yurt veren sensin,
Koyuna, kuzuya ot veren sensin,
Yavrucaklarıma süt veren sensin,
Sende doğar büyür evlâdım vatan.

Senden ilham alır, fikrim vicdanım,
Varoldukça varol benim vatanım,
Zülâli der aksın yolunda kanım,
Sana kurban olsum bu canım vatan.

30

Tarih bin üçyüz ondört senede,
Vardım diyarı gurbete Dedecan,
Felek bir gün eyyamına getirdi,
Çıldır'dadır ser suhana Dedecan.

Vardım Suhara'ya garram kaharlı,
Dört yani müzeyyen resmi şeherli,
ejderha gördüm zehmi zeherli,
Vurdu yüreğime yare Dedecan.

Yüreğim ki yandı, ciğerim pişti,
Başladı sohbete aklımda şaştı.
Öyle bildim derya ummandı coştu.
Tâcüp kaldım o hünere Dedecan.

Öyle hüner olmaz hünkârda, beyde,
Açıp bayrağını sancak önünde,
Yüzbin pençe gördüm bir çobanında,
Mansur'am çektiler dar'a Dedecan.

Dar'a ki çektiler halime baktı,
O nice mühürdü hattımı yaktı,
Olanca metahım harice çıktı,
Giyindim eynime kara Dedecan.

Karaki giyindim düştüm amana,
Keşke gideidim Hind'e Yemen'e,
Bir serçe neylesin mürgi semene,
Yel dokundu şem fenara Dadecan.

Alıştı fenarım böyle yanarım,
Gittiğime pişman oldum dönerim,
Kendim vatanımda iğit sanarım,
Olmadı kimseden çare Dedrecan.

Çare ki olmadı derdime lillâh,
Beni gibi âşıka etmez eyvallâh,
Zülâli'ye yardım eyledi Allâh,
Düşürmedi imtihana Dedecan.

31

Gökleri pus eden Arsiyan dağı,
Cihanda var adı sanın Arsiyan.
Dünyada şairler vasfeder seni,
Tarihlerde var destanın Arsiayan.

Etrafında soğuk suların akar,
İçen âşıkların bağrını yakar,
Gün vurur, çamların mis gibi kokar,
Ne güzeldir gülistanın Arsiyan.

Eteğinde vardır bir nice köyün,
Bazı yolculara edersin oyun,
Kükremiş aslana benziyor huyun,
O ki çıkar kar boranın Arsiyan.

Arzum çeker iken gördün ben seni,
Allâh'ın aşkına unutma beni,
Cennet'e bir misal ederdim seni,
Olmasaydı pus, dumanın Arsiyan.

Der Zülâli vardır bir çok halların,
Bülbüllere tercümandır dillerin,
Yıldızlara doğru gider yolların,
Uzak değil asumanın Arsiyan.

32

Ayrı düştüm gülşenimden, gülümden,
Söyüdün dalında ötmeliyim ben.
Allâhı sevenler etmen yolumdan,
Tezelden Afyon'a gitmeliyim ben.

Goncadanmı geçem, hardan mı geçem,
Namustanmı geçem, ardanmı geçem,
Vatandanmı geçem, yârdanmı geçem.
Efendim neyleyip netmeliyim ben.

Zülâli hasretin başından aştı.
Ahu zar çekmeden ciğerim pişki,
Çifter yavrularım yadıma düştü,
Durmağa sabrım yok gitmeliyim ben.

33

Bir ümitle sana geldim gurbet el,
Mahcup edip beni ağlatma sakın.
Hayatım benliğim hep sana verdim,
Gönlüm viran edip ağlatma sakın.

Garip olan asla gülmez dünyada,
Garip arkadaşı yalnız aynada,
Vallâ gezdim bulamadım Konya'da,
Bu dertten memnunum sağlatma sakın.

Der Zülâli bu gurbetin nesine,
Âşık olan gelir gül hevesine,
Garip avazına bülbül sesine,
Gafil olup gönül bağlatma sakın.

34

Bir ah edeceğim dağa taşlara,
Aks eylesin feryadımız ağlasın.
Can ciğer dayanmaz bu ateşlere,
Evim, mülküm, bünyadımız ağlasın.

Gelin hellâşak hoca, hacılar,
Bugün yüreğimden çıkmaz acılar,
Halalar, bibiler, hanım bacılar,
Dayı, yeğen, efradımız ağlasın.

Nerde kaldı yaptığımız bu emek,
Çalışmıştım göz yaşlarım dökerek,
Lâyıkmı gurbette ahım çekerek,
Ehli ahvâl evlâdımız ağlasın.

Der Zülâli yazmış takdir mukadder,
Gel kardeşim ister ihtiyar ister peder,
Fatiha isterler mahşere kadar,
Kabr içinde ecdadımız ağlasın.

35

Eğer ben ölürsem kabrime doğru,
Sükut veya şivan ile götürün.
Keşke gelse gözelerime bir uyku,
Bir karanlık zindan ile götürün.

Hak bağışlar, kusurumu söyleyin,
İster matem tutun, bayram eyleyin.
Çağırın, bağırın, gülün, oynayın.
İster feryat, figân ile götürün.

Bana acıyıpta yas bağlamayın,
Bu şeb u şene ciğer dağlamayın,
Riyakârlık edip hiç ağlamayın,
Yüreğizden hicran ile götürün.

Der Zülâli üç beş kuruş alarak,
Verin yetim, fakirleri sorarak,
Önümde ud, kanun sazlar çalarak,
Davul zurna keman ile götürün.

36

Ayrılık günüdür kavim kardaşlar,
Yüreğim dolukur, gözlerim ağlar.
Gelin helallâşak yaran yoldaşlr,
Hasreti od olmuş sinemi dağlar.

Bozulmaz bu yazı hak yazmış ezel,
Hani vatan sende, evvelki güzeel,
Kurumuş ağaçlar, dökülmüş gazel,
Ne zeman yeşerir bu viran bağlar.

Kadersiz maksuda ermek olurmu,
Takdir mukaddari bilmek olurmu,
Acep birgün yine görmek olurmu,
Alçaklı yüksekli, dumanlı dağlar.

Ya nasib Zülâli bir gine gelsin,
Artık hasretimiz mahşere kalsın,
Ölenler ruhuna fatiha olsun,
Vallahi unutmam sizleri sağlar.

37

Tabibi hazıka haber götürün,
Ey vah beni bir dert çalha çalrılar.
Yüreğim ateşli bir su getirin,
Başımıza odlar salha saldılar.

Ben bu sevdalara düşenden beri,
Çözülmez kurtulamı aşkın çenberi,
Süvari piyade olan leşkeri,
Vücudum şehrine dalha daldılar.

Der Zülâli aşkın ataşı bu ya,
Gözüm hasret kaldı bir dem uykuya,
Ne hayaldir beni yakan, ne rüya,
Gönül yormak için falha faldılar.

38

Vucüdum mülkünden yağmur kar gitmez,
Niçin gelmez baharımda neler var.
Doğmaz tan yıldızı şafaklar atmaz,
Güneş çalmaz şeherimde neler var.

Yüzbin tellal hicranımı satarlar,
Müşteriler ellerinden kaparlar,
Dertten kale, gâmdan saray yaparlar,
Gelin bakın şeherimde neler var.

Ben gurbete çıktım yüzü ağ gibi,
Vatan tuttum bahçe gibi, bağ gibi,
Kaderime dayanırdım dağ gibi,
Ben ne bilem takdirimde neler var.

Soran yok Zülâli nedir bu suçun,
Hicran dağlarında hicranın göçün,
Hicran ile kesin, bağrımı açın,
Bir bakın ki ciğerimde neler var.

39

Bir katre meniden halk eden Hallak,
Bir zaman sakindir, tende beraber.
Dokuz ay, dokuz gün beraber olduk,
Ana rahmindeki kanda beraber.

Bir zaman sürmeli devranı demi,
Ya Râb sensen iki cihan serveri.
Cümle mahluk hep o yolun kervanı,
Tende misafirdir canda beraber.

Zülâli çıkmıştır yedinde yola,
Erenlerle pirler cümlesi bile,
Mevlâm yardım etsin dardaki kula,
İmanda tamamdır, dinde beraber.

40

Bugün gâm gasavet başa derildi,
Ne ağlarsın ey biçare dediler.
Gelene gidene murat verildi,
Sen yazıldın zulümkâra dediler.

Didem bir güzelin ettiklerini,
Gözden kanlı yaşlar döktüklerini,
Verdim cananımın mektuplarını,
Okudular, bahtın kara dediler.

Mürüvvet diledim arz ettim hali,
Ağladım, sızladım Mecnun misali,
Neden meyil verdin behey Zülâli,
Böyle bir vefasız yâre dediler.

41

Ustadından öğüt istersen gönül,
Var otur yanında, kal ağır ağır.
Herkesin ağzından akmez şeker, bal.
Düşünde edebin al ağır ağır.

Bakarsın yok iken var olduk neden,
Vücut yavaş yavaş tam olur beden,
Çekirdek, topraktan biten bir fidan,
Büyüdükçe açar dal ağır ağır.

Kimi gider bir namerde kul olur,
Kimi fakirliktenn yanar kül olur,
Yağmur yağar damla damla göl olur,
Kimi böyle yığar mal ağır ağır.

işini acele eyleme hemen,
Biraz sebreyleki devrolsun zaman,
Âleme bak sen de al elen keman,
Elin arkasından çal ağır ağır.

Kötü işten vaz geç kimse kınamaz,
Terk et edavatı baktın yaramaz,
Bakarsın bir kimse hasır bulamaz,
Sonunda da giyer şal ağır ağır,

Zülâli perinden vöğüt al bari,
Başın aşağı tut bakma yukarı.
Günde yüzbin çiçek döşüren arı,
Kovanında yapar bal ağır ağır.

42

Vatan bağı pek güzeldir uçulmaz,
Bülbülün feryadı gül havasıdır.
Sisten fırtınadan gözüm açılmaz,
Gönül dalgaları gâm deryasıdır.

Bana rühsat verin etmen zulümü,
Sarılın boynuma, sıkın elimi,
Yavrularım gözetirler yolumu,
Her biri canımın dilrübasıdır.

Andım olsun daha gurbete çıkmam,
Yaranın yoldaşın hatrını yıkmam,
Bundan böyle vara devlete bakmam,
İhtiyar çağımın ihtizasıdır.

Birgün olacaktır her mâmur viran,
Hiç bozarmı bu takdiri yazdıran,
Bizi böyle gurbetelde gezdiren,
Erenler himmeti pir duasıdır.

Gurbette adama selam vermezler,
Muhabbet etmezler, yüze gülmezler,
Eloğludur derdin halin bilmezler,
Diyari gurbettir, yad ölkesidir.

Felekler aksine devran ediyor,
Bak tecelli takdir neler ediyor,
Kim ki der derdim yok, yalan söylüyor,
Gelen giden ağlar, gam dünyasıdır.

Yaranım ahbabım çekmeyin melâl,
Var ise hakkınız eyleyin helâl,
Vatandan ayrıldı, gidiyor Zülâl,
Yadigârı yüreğinin yâsıdır.

Bülbül ağlar, bahçesinde bar için,
Gonca için, nergis için, nar için,
Vatanım halkına yadigâr için,
Bircan Zülâli'nin hediyesidir.

43

Bize ah ettirir diyari gurbet ,
Gurbetten kurtulmak ne müşkül haldir
Ne kadar çeksemde hasretle mihnet,
Vatanın hasreti şekerdir, baldır.

Doymadım silada kaldı nazarım,
Esen yeller ile name yazarım,
Gurbet elde kaldım vatan gezerim,
Bilmem rüyamıdır yoksa hayaldir.

Beni gurbet elde koydun ey felek,
Yazık ölceğim vatan diyerek,
Birgün inecektir göklerden melek,
Kimi yıldız, kimi aydır, hilâldir.

Zülâli der oldum hasret kebabı,
Kavuştur vatana aman yarâbbi,
Dağlarından akar cennet şarabı,
Derelerde coşan ab-ı zülâldir.

44

Firkatindenmidir, bilmem nedendir,
Şairlere vardır hürmetin Çıldır.
Adın var tükenmez büyük madendir,
Onun çün meşhurdur şöhretin Çıldır.

Elmasmıdır, yoksa altın ovası,
Her köyünde vardır pirler duası,
Aslanlar yatağı, kaplan yuvası,
Tarihte yazılı heybetin Çıldır.

Ağası, gadası, cümlesi birlik,
Hürmet muhabbetle ederler dirlik,
Ne zemanki ölmüş babanız Şenlik,
O zaman bozulmuş ziynetin Çıldır.

Zülâli burdadır erenler hası,
Ehli dil menbaı, pirler ülkesi,
Arabi ahangi, acem şivası,
Yahşıdır lisanın, sohbetin Çıldır.

45

Bahar olmuş karlar erir,
Yine gelmiş hazin dağlar.
Atlaslar giyinmiş gezer,
Çıkmış gelin, kızın dağlar.

Bir yol verin aşam dağlar
Silada sevdiğim ağlar.

Turnaları katar katar,
Uçar kanatları tar tar,
Gül açılmış, bülbül öter,
Ne güzeldir yazın dağlar.

Bir yol verin aşam dağlar,
Yarimle görüşem dağlar.

Reyhan karanfiller kokmuş,
Menekşeler boyun yıkmış,
Lâle nergislerin açmış,
Çekilirmi nazın dağlar.

Bir yol verin aşam dağlar,
Vatana kavuşam dağlar.

Kekliğiniz pır pır uçar,
Uçar birbirini geçer,
Pervaz vurur. kanat açar,
Kalkar ördek, kazın dağlar.

Bir yol verin aşam dağlar
Vatanıma koşam dağlar.

Zülâl der dumandır hava,
Gamlı yüreklere dava,
Haçan eser badı seba,
Başlar keman, sazın dağlar.

Bir yol verin aşam dağlar
Hasretim var alam dağlar.

46

Gönül havaların açılmaz olmuş,
Yaylaların sarmış kara bulutlar.
Bulanmış çayların, çeçilmez olmuş,
Yıkılmış kalmamış köprü geçitler.

Gönül gâm hicranın yokmu hesabı,
Fırat gibi akar gözlerin abı.
Bu senin başında aman ya Râbbi,
Nedir bu kavgalar, nedir bu dertler.

Yıkılmış bağ bahçe bağbancı kaçmış,
Gonca gül kurumuş, bülbüller uçmuş,
Sana demedimmi mevsimler geçmiş,
Çok söyledim kâretmedi öğütler.

Zülâli der gönül çekme endişe,
Gün olur açılır lâle menekşe,
Yaz baharın gelir açılır neşe,
Gâm def eder bu ülkeler bu yurtlar.

47

Özge yâr sevdiğim kim dedi sana,
Hiç inanma Vllâh billâh yalandır.
Çekeceksen sicim istemez boynum,
İşte boynum at zülüfün dolandır.

Gel bu halimizi duyurma nasa,
Can kurban ederim suçum varısa,
Bir hırka, bir külah, birde bir asa,
Al canımı, kapı kapı dilendir.

Der Zülâli beni yaman görürsün,
Neden küstün, neden uzak durursun,
Nasıl geçem yüreğimden vurursun,
Gözün cellât, iki kaşın hilâlıdır.

48

Yârim benden küsmüş binmiş bir ata,
Gider gelmez yollar tutmuş gidiyor.
Gelin çeyizini koymuş mezata,
Değere değmeze satmış gidiyor.

Bu nasıl sefine kalkmış çok erken,
Devrilmiş direkler , yıkılmış yelken,
Yün döşek, tüy yastık beğenmeziken,
Bir kuru tahtaya yatmış gidiyor.

Ciğerimin başı olmuş bin pare,
Eflâtun da gelse bulamaz çare,
Kefenin altından sanarsın yâre,
Solgun gözleriyle bakmış gidiyor.

Gider bir cenaze koymuş adını,
Kimse duymaz feryadını, dadını,
İki ayağını, kol kanadını,
Ölüm zincirine takmış gidiyor.

Zavallı görmemiş bir zevk dünyada,
Lânet olsun böyle bahta, murada,
Zehirden, zıkkımdan doldurmuş bade,
Ayrılık aşkına çekmiş gidiyor.

Dalından ağlatır gelin, kızları,
Hayal olmuş şeker gibi sözleri,
O hilâl kaşları, mahmur gözleri,
Durulmuş bir yana akmış gidiyor.

Yeni girmişken onsekiz yaşına,
Bunu yazın mezarının taşına,
Der Zülâli kavim, kardeş başına,
Hicranlı ateşi yakmış gidiyor.

49

Gözümün ışığı soldu güzel bak,
Gün gelir geçermi bu acım doktor,
Çevir aynayı, elektrikle bak,
Bir çare bulursan duacım doktor.

Yandı nevbaharım nar ile gitti,
Gül kurudu, bülbül zar ile getti,
Gözlerimin nuru yâr ile getti,
O giden tabibe muhtacım doktor.

Dertliler derdini söyler ar et ez,
Bu hicranım beni bahtiyâr etmez,
Zülâli der kaldır rotgen kâr etmez,
Arama bulunmaz illacım doktor,.

50

Dedim ay kız bir ok vurdun bu cana,
Dedi âşık benden aman diliyor.
Dedim lâyıkmısın vezire hana,
Dedi vezir değil, sultan diliyor,.

Dedim hemen üçbin tümen yetmeli,
Dedi sarraf beşbine de satmalı,
Dedim şevkin ay güneşi tutmalı,
Dedi ki şulemi asman diliyor.

Dedim sırmaların, bezenmek için,
Dedi değil âşık, uzanmak için,
Dedim kimler ile gezinmek için,
Dedi bilmem hengi gılman diliyor,

Dedim Zülâli'yi koyma zarıncı,
Dedi benim Anadol (u) da birinci,
Dedim sende vardır narı turuncu,
Dedi bahçeye gel bağban diliyor.

51

Dedim bu gözüme bulunmaz çare,
Neden dinlemedin sözümü doktor.
Bilmez isen yapma dedim binkerre,
Yaktın viran ettin özümü doktor.

Zalimsin gözümü keser atarsın,
Can alıcı azrâilden betersin,
Bu kıymetli malı belki atarsın,
Zatınıza varımı lüzumu doktor.

Madem ki bilmezsin, kesme bağışla,
Keserisen altın akıt, gümüşle,
Götür bir güzelin gözüne aşla,
Kıymetten düşürme gözümü doktor.

Eyvah gözümüzden kan irin akar,
İlacın kokusu canımı yakar,
Ne güzeller sever, ne ciğer yakar,
Bir hale getirdin' gözümü doktor.

Zülâli der hayıf gözüm kurusun.
Gördüğüm dağları duman bürüsün,
Yazık değilmidir, düşsün çürüsün,
Erenköyün siyah üzümü doktor.

52

Biraz tarif edem tariki rahtan,
Hak ateşi cism i cana düşüptür.
Dünya, zulmet, bu yer, gökler yoğiken,
Şölveliği hangi dane düşüptür.

Ol dane yürüdü tıfıl çağ iken,
Nura gârk olmuştu resmi ağ iken,
Melekler variken, insan yoğiken,
Bir ifrit şöhreti şana düşüptür.

Şöhret ile şanı aldı destine,
Od yağaydı kâr etmezdi üstüne,
Meyil düştü ol danenin kastine.
İkiside bir meydana düşüptür.

Meydana girende celvanı eder,
Döktü oyunbazlık, eyledi hüner,
Ol vade lâine bir pençe döner,
Onun işi pek yamane düşüptür.

Yaman oldu aklı gitti başından,
Kanla söktü otuziki dişinden,
Hurma kökü ulaştırdı peşinden,
Bend oluban dev cihana düşüptür.

Cihanda aynına giyindi kara,
Baktı vücuduna söküldü yâra,
Çok nebiye vardı bulunmaz çare,
Dedi yolun Süleyman'a düşüptür.

Vardı Süleyman'a usandım candan,
Bu ne kargışıdı azad et benden,
Süleyman dedeiki korkaram ondan,
Senin yolun o divana düşüptür.

Vardı o divanda durdu ağladı,
Her derdini Peygamber'e söyledi,
Dedi ifrit seni kimler bağladı?
Haman gözü Haydar kâna düşüptür.

Haydar kân bağlayıp gözünü açtı,
Nice şühür, hafta, seneler geçti,
Engin şerbetinden yüzlerce içti,
Der Zülâli bahr ummana düşüptür.

53

Çıkıp seyreyleme, gülşen bağını,
Varır bir virâne gül olur gönül,
Gider gezer gâm, mihnetin dağını,
Tükenmez yolları , çöl olur gider.

Şöhret alır el âleme şan olur,
Gâhi derviş gezer , perişan olur,
Bakarsın Süleyman, gâhi han olur,
Gâhi birnamerde kul olur gönül.

Zülâli der gönül gezer yorulmaz,
Bazı nehir olur, akar durulmaz,
Bazı elmas olur, kıymet vurulmaz,
Bazı altın, gümüş, pul, olur gönül.

54

Bu nasıl acıdır bu nasıl derttir,
Kime anlatırsam halim bilmiyor.
Bu nasıl sevdadır bu nasıl yara,
Yâre anlatmağa dilim dönmüyor.

Bu çarkı gerdiş elinden usandım,
Sevdiğim cananı benden kıskandım,
Akibeti gam dağına yaslandım,
Öyle bir ateşki külüm sönmüyor.

Der Zülâli bu dert beni götürür,
Hayal talan eder aklım itirir,
En sonunda yiyer yiyer bitirir,
Bağım talan olmuş bülbül konmuyor.

55

Nere gitmiş yeşil başlı ördekler,
Bu nasıl vadidir göller kurumuş.
Nerde kaldı yaptığımız emekler,
Irmaklar, nehirler, seller kurumuş.

Bir kâğıt, bir divit kalem getirdim,
Söyle kardaş bir çok âlem getirdim,
Yârinden, yavrundan selâm getirdim,
Niçin söylemesin diller kurumuş.

Der Zülâli bu kabrini kim açmış,
Kimler ağlar, kimler göz yaşı saçmış,
Gitmiş bahar fazslı, bülbüller uçmuş,
Mezarın ütünde güller kurumuş.

56

Nice günler, nice devran geçirdik,
Dünya bize oldu, düş yavaş yavaş.
Çıkmaya başladı ümidi kestik,
Her işten elmiz boş yavaş yavaş.

Gelmek gitmek elde olaydı biraz,
Asla bu dünyaya etmezidim naz,
Yağdı birden bire etti bembeyaz,
Sinem dağlarını kış yavaş yavaş.

Der Zülâli felek benle elleşti,
İhtiyarlık ayağıma dolaştı,
Yaşım altmış, yetmişlere ulaştı,
Döküldü ağzımdan diş yavaş yavaş.

57

Bu nasıl zamandır, bu nasıl dünya,
Dağlar taşlar pus dumana sarılmış.
Hani Mecnun, Hani o güzel Leylâ,
Ferhat ölmüş, Şirin'inden ayrılmış.

Aşk ehli söylemez tutulmuş dili,
Sarmaşıklar örtmüş lale sümbülü,
Karga, kuzgun almış kırmızı gülü,
Bülbül ötmez goncasına darılmış.

Viraneden gelir baykuşun dadı,
Kalmamış cihanın neşesi, şadı,
Saki bade vermez tutmuş inadı,
Masalar devrilmiş, meyler alınmış.

Zülâli der viran olmuş gülıstan,
Bağı, bahçesini terk etmiş bağban,
Geçmiş zevk sefalar kalmamaş devran,
Gönül ağlar ehli demden ayrılmış.

58

Evimde bir kilo odun, kömür yok,
Korkarım aklımı çıldırır bu kış.
Hak saklasın böyle giderse soğuk,
İhtiyar anamı öldürür bu kış.

Deli poyraz çıkmış, çekiyor kürek,
Durmadan çalıyor bir yandan düdük,
Dağ, taş, ormanlar bembeyaç bir kürk,
Ne sanatlı dikmiş giydirir bu kış.

Yetime yoksula yürek dağlatır,
Fakir kadınlara kara bağlatır,
Evsizleri acı acı ağlatır,
Kanlı kanlı yaşlar döktürür bu kış.

Bizleri bu kıştan kurtar ilâhi,
Asumana çıktı masumlar ahı,
Fakirin başından kapar külahı,
Zengine iki kürk aldırır bu kış.

Dini imanı yok bak bu kafire,
Yolunu yitirmiş, gitmez kafile,
Suyun derecesi indi sıfıra,
Hamamı külhanı dondurur bu kış.

Getirmiş bembeyaz kefenimizi,
Ellere verecek definemizi,
Mart nisana giren sefinemizi,
Korkarım bir yere çaldırır bu kış.

Der Zülâli elden gitti tutarım,
Oduna, kömüre kalmadı varlm,
Yalan değil bu günlerden korkarım,
Tabut teneşire bindirir bu kış.

59

Vade tekmil oldu gelirim diyor,
Azrail telgraf çekmeden yetiş.
Merhamet yok, canın alırım diyor,
Kan damarlarımı bükmeden yetiş.

Solmak zamanıdır gonca güllerin,
Nergis, karanfilin, mor sümbüllerin.,
Vücudum bağını akan sellerin,
Yıkıp bentlerini sökmeden yetiş.

Canansız can vermek nasıl Zülâli,
Kimlere arz edem bu vasfı hali,
Mart nisan ayında yağmur misali,
Gözlerim yaşını dökmeden yetiş.

60

Bir yiğit dünyayı etse ihtiyar,
Ona bir ticaret kârsız ne lezzet.
İster baki olsa eyyamı bahar,
Bülbüle goncasız, harsız ne lezzet.

Aşkın çöllerini gez heves ile,
İstersen Mecnun ol Leylâ'yı ara,
Geldi güz eyyamı yüzbin bağ besle,
Ayvasız, turunçsuz, narsız ne lezzet.

Dosta dost ol amma imanlı gerek,
Dost gamlıysa sende hicranlı gerek,
Bazen gönül dağı dumanlı gerek,
O dağa fırtına, karsız ne lezzet.

Zülâli olmuştur sıtkı vefadan,
Kalmadı gam, minnet cevrü cefadan,
Derler ömür geçer zevkü sefadan,
Ademe dost, cana yârsız ne lezzet.

61

Havayı uçmaktan sürgün buyurdu,
Şimdi ben dilerim cihandan medet.
Musa ile binbir kelâm söyleyen,
Bir imdat olursa Sübhan'dan medet.

Her millet dilince, ederler asvas,
Dergâhtan sürüldü şeytan ı hannas.
Yetiş imdadıma ey Hızır İlyas,
Karadan, bahrdan, ummandan medet.

Der Zülâli düştüm feryâda, dâda,
Yakub , Yusuf'ile etti elveda.
Halil İbrahim'i attılar oda,
Ana hükmeyleyen Sübhan'dan medet.

62

Livana'dan aştım Şavşat dağına,
Allâh'ın lütfundan ihsan göründü.
Sanarsınkı düştüm cennet bağına,
İnsanları huri, gılman göründü.

Sevgim kaldı vatan gazilerinde,
Hasretim varıdı bazılarında,
Bu dersin manevi yazılarında,
Hubb ül vatan, min el iman göründü.

Bu vatana ağlar idim iraktan,
Gördümde kurtuldum gâmdan, firaktan.
Açıldı gözümüz kudreti Hak'tan,
Güzel Çıldır, Kars, Ardahan göründü.

Hicran köprüsünden geçti ordumuz,
Kalmadı kasavet, asla derdimiz,
Posof mekânımız, Suskap yurdumuz,
Her taşı cevherden vatan göründü.

Gönül der Zülâli vatana yeriş,
Halkın ahvalinden suval et soruş,
Âleme yaz gelmiş burda neden kış,
Yaylaları karlı duman göründü.

63

Pek doğrudur eskilerden bir söz var,
Muhannetin huzurunda durulmaz.
Çıkar seyahata Diyarbe diyar,
Ne kadar yürürse doğru yorulmaz.

Mert yiğidin kahve, çayı bol olur,
Namert yatar ataşlarda kül olur,
Soysuz gider bir alçağa kul olur,
Mertoğlunun asla nesli sorulmaz.

Zülâli der bir bana bak yurttaşım,
Sana bir nasihat edem yoldaşım,
Merdin kapısında öl kal kardeşim,
Muhannetin ülkesine varılmaz.

64

O ki yaratıldık türabı turdan,
Perverdigâr Hak Sübhan'i biliriz.
Turabın aslını yarattı nurdan,
Nurdan evvel biz mekânı biliriz.

Mekânda varidi nice bin şeher,
Anı zinnet kıldı ne murgu meğer.
Günde yetmeşkere eyledi teher,
Bahşettiği rızkı nânı biliriz.

Rızkı nânı haktan yaratdı Hüdâ'm,
Devri o cihanda varidi Âdem.
Çihandan cihana basanda kadem,
Ana nisbet dü cihanı biliriz.

Dü cihanda yer, gök çarkı felekler,
Arş ü âlâ mümtahada melekler.
Hesaba müntazır suda semekler,
Ne zikirde kelâm kânı biliriz.

Kerem kânın renkleri var gyetten,
Yalan değil güni bugün hayattan,
Altı bin altı yüz altmış altı ayetten,
Emri Hak'tan biz Furkan'ı biliriz.

O Furkan'da nice âyet yerince,
Nice murgu, nice sinek, karınca,
Mağrib, maşrik, gûhi kafa varınca,
Yeten hükmi Süleyman'ı biliriz.

Zülâli şefkatten ummazmı bacı,
İzhar eder günâhkara ilacı,
Örttüler başıma mürüvvet tacı,
Fahri âlem ol Sultan'ı biliriz.

65

Türkoğluyuz erleriz,
Kimseğe baş eğmeyiz,
Bir damla suyumuzu,
Düşmanlara vermeyiz.

Ak Deniz, Kara Deniz,
Bizi unutmayınız.

Dalgalarız hızlıdır,
Sularınız tuzludur,
Turgutlar, Barbaroslar,
Sinenizde gizlidir

Ak Deniz, Kara Deniz,
Sizden yardım bekleriz.

Dağlarımız başından,
Akar kara taşından,
Fırat nehri dökülür,
Vatanın gözyaşından.

Ak Deniz, Kara Deniz.
Sizde nöbet bekleriz.

Zülâl der pek şanlıdır,
Dalgası dumanlıdır,
Size dökülen çaylar,
Zehirlidir, Kanlıdır.

Ak Deniz , Kara Deniz,
Ölür ele vermeyiz.

DESTANLAR

1

Ne zamanki düştüm rahim madere
Yapıldım halk oldum, döndüm insana.
Halikime şükür olsun bin kere,
Bir kaza görmeden geldim cihana.

Elde kukla oldum, giyindim neler,
Öper, kucağına basar anneler,
Bir taraftan dua eder nineler.
Büyüsün Türk yavrum, dönsün aslana,

Bir yaşından iki yaşa atıldım,
Altın oldum, elmas gibi satıldım,
Yere düşmez, kucaklarda tuduldum,
Gören der maşallâh bu nevcivane.

İki üç yaşımda annem peşimde,
Görenlerin gittim bütün hoşuna,
Beş yaşında bak feleğin işine,
Kattı yoldaş etti eşe, yarana.

Altıda, yedide kendimi bildim,
Akranlarım ile oynadım güldüm,
O mutlu günlerde mektebe girdim,
Okudum, karıştım ilim irfana.

Sekiz, dokuz, onbir yaşıma vardım,
Her derse kalktıkça azarlar aldım,
Bir biri üstüne sıfırlar aldım,
Eyvah gülünç oldum dosta düşmana.

On ikide mektebimden kovuldum,
Öte beri gezdim koştum, yoruldum,
Onüç, ondört, onbeşinde duruldum,
Lâkin fakirlendim, döndüm üryana.

Onaltıda bak feleğin işine,
Yanmağa başladım aşk ataşına,
On yedide düştüm bir gül peşine,
Yandım şemasına oldum pervane.

Onsekizde halim pek yaman oldu,
Yandı ciğerlerim kül duman oldu,
Gönül paralandı perişan oldu,
Bir çare yok dedi vardım lokmana.

Ondokuzda gurbet ele çıktım aç,
Aşktan kurtulmağa aradım ilaç,
Oldum iki lokma ekmeğe muhtaç,
Hasret kaldım sarımsağa, soğana.

Yiğirmi yaşımda gittim askere,
Ettiğime pişman oldum bin kerre,
Yiğirmi üçünde aldım teskere,
Kahramanca hizmet ettim vatana.

Yiğirmi dördünde yoğidi derdim,
Yıldırımdan yapılmıştı tüfengim,
Yazıldı tarihe bu müthiş cengim,
Bir Türk yavrusuyken döndüm kaplana.

Yirmi beşten otuz yaşa geçildi,
Su yerine kızıl kanlar içildi,
Kaderim uyandı, şansım açıldı.
Zenginleştim, döndüm bir bezirgâna.

Kırkında ticaret, ilim fününu,
Okudum unuttum o menhüskünü,
Alam satam derken şunu ve bunu,
Elli altmış derken, oldum virane.

Yetmişe çıkanda belim büküldü,
Seksende ağzımdan dişim döküldü,
Ağır ağır damarlarım söküldü,
Dert çoğaldı, muhtaç oldum dermana.

Doksanda yerimden kalkamaz oldum,
Titredim yüzüme bakamaz oldum,
Çarşıya pazara çıkamaz oldum,
Siyah saç ağardı, döndü dumana,

Yüz yaşına çıktım, menzile yettim,
Geri döndüm nede ileri gittim,
Herşelden sevgimi kaldırdım attım,
Akıl baştan çıktı, oldum efsane.

Bu hududa vardım, gözlerim soldu,
Bakmaz oğul, gelin kız bezer old
Birgün gelir derler Zülâli öldü,
Çaresi yok sığınmalı Süphan'a.

3

Dokuzyüz kırkta köy imamı oldum,
Ne bilem takdiri neler olacak.
Başıma bir bela aradım buldm,
Meğer çekilecek çile dolacak.

Başladı ölüler üçer, hem beşer,
Günde talihime yüzlira düşer,
Sevimden, selâttan kırkar, ellişer,
Yığıldı bangunot oldu bir kucak.

Hastacılar geldi, ayağa kalktım,
Üzerlik toplattım, nüshalar yazdım,
Dediler nolacak talihe baktım,
Dedim ya ölür ya ölmez kalacak.

O gün geldi yine bize bir hasta,
Cebinde bangunot olmuştu deste,
Onbeş lira aldım, yüz daha üstte,
Köyün muhtariyla olduk bacanak.

Kaza bu ya, birgün öldü bir fakir,
Kefen parası yok, evi tam takır,
Aldık iskatını hep tıkır tıkır,
Çocuklarına kalmadı kap kacak.

Bir sabah kalkınca dedim ya fettah,
Bugün bir cenaze, yokmu bir nikâh,
İkisini birden halk etti Allâh,
Dünyada sevdiğim bir gündür ancak.

Biri bir gün dedi davete gidek,
Gidelim hocam ki, vardır çok yemek,
Güllaç, baklavalar, yağlıca, börek,
Helva kadayıflar, gayet yumaşak.

Gittik yedik sıra duaya geldi,
Dedim birazdaha kırk lokma kaldı,
Mide doldu bağırsaklar kabardı,
Öle yazacaktım, kırıldı kuşak.

Artık köy içinde dinlenir sözüm,
Açıldı perdesi, utanmaz yüzüm,
Birgün bir kadına düşmüştü gözüm.
Az kaldiki yiyek bir tatlı dayak.

Dedim gel Zülâli bu meslekten sap,
Nasip kısmetini özge yerden kap,
Neylersin imamlık, şairliğin yap,
Böyle riyâkarlık senden çok irak.

4

Kurumuş, sararmış elma armutlar,
Pek acıdım, ceviz, ayva oğul.
Çok söyedim tesir etmez öğütler,
Neden düştün böyle sevdaya oğul.

Dolu yağmış bu bahçeyi sel basmış,
Akasyalara da sam yeli emiş,
Köylülerden başka Âllâh'ta küsmüş,
İki elin kaldır duaya oğul.

Dutların dibini delmiş fareler,
Ne kadar çalışsam yoktur çareler,
Mildiyö, külleme, filoksaralar,
Hücum edip dolmuş bu bağa oğul.

Gel kurumuş fidanları saklayak,
İki kolumuza kara bağlayak,
Bir kaç yaylık alda, tez gel ağlayak,
Bir şivandır verek dünyaya oğul.

Hani fidanlara yaptığın taçlar,
Gazel ile dolmuş kırlar, yamaçlar,
Nerde saforalar, akça ağaçlar,
Bademler eğilmiş kıbleye oğul.

O selvi fidanlar, hani sürgünler,
Hani halka gösterdiğin o günler,
Mayısta yaptığın bayram düğünler,
Şimdi gülünç oldu cihana oğul.

İdrisler kurumuş aşı tutmuyor.
Gül solmuş, bahar yok, bülbül ötmüyor,
Bu bahçenin pus dumanı gitmiyor,
Her tarafı olmuş virane oğul.

Çiçekte kurumuş armut şeftali,
Doktor yetişmeden ölmüş zerdali,
Can çekiştirmede ibrişim gülü,
Bu bağ dönmüş kıra bostana oğul.

Erenköy siyahı penbe çavuşlar,
Misketler üstüne öter baykuşlar,
Çarda, hafizali, tatlı, mayhoşlar,
Kuruyup dönmüşler tikana oğul.

Ne keyf idi hacı balbalı yemek,
Beyaz çavuş , kız memesi, ter gömlek,
Vah yavrum bunlara çektiğim emek,
Bu zahmetler gitmiş havaya oğul.

Der Zülâli gel bu bağı görelim,
Kitabın aç oku, fene, girelim,
Fidanlığa taze hayat verelim,
Gülünç olmayalım ağyara oğul.

5

Bahar mevsiminde pus ile duman,
Olmasaydı yoktu eşin Ardahan,
Ahalin soğuktan eder el aman,
Herhaçanki başlar, kışın Ardahan.

İnsan donar ne zamanki kış bastı,
Bakarsın kar, tipi yolları kesti,
Yüz liraya çıktı bir tilki postu,
Keçe küllâh giyer başırn Ardahan.

Baharın selleri iner dağlardan,
Arabalar çıkmaz su yatağından,
Beygirler atlamaz yol batağından,
Tezden yapılsaydı, şosen ardahan.

Mahkeme kapısı mahşere dönmüş,
Mübaşirler bağırmadan yorulmuş,
Zavallı hâkimin dimağı durmuş,
Yokmu bundan başka işin ardahan,

İrmağın koyulmuş, pek hazin akar,
Lâleler, çiçekler, menevşe kokar,
Yaz gelir manzaran âlemi yakar,
Ne güzeldir dağın, taşın Ardahan.

Büyük harpte düşmanların bozulmuş,
Ünün bütün tarihlere yazılmış,
Rus'un zincirinden boynun çözülmüş,
Zülâl gelmiş, Türk kardaşın Ardahan.

6

Sene bin üçyüz de Beşik Düzünde,
Şahinler serçeye sağıldı meğer.
Herkes buna destan yapma peşinde.
Yalancı âşıklar yığıldı meğer.

Vala'lı Turan'ın küheylan hası,
Bir atı varıdı diller rübası,
Suskap'ın altında doldu vadesi,
Eşkiya canavar devirdi meğer.

Suskaplılar derisini aldılar,
Getirdiler kazanları kurdular,
Havatlılar büyük küçük geldiler,
İmamları yerken boğuldu meğer.

Havatlılar bin bereket artırdı,
Hunemus'u muradına yetirdi,
Varhanalı iki bıçak getirdi,
Pişmedi kazanlar soğuldu meğer.

Varhanalı yedi hem kebap dağı,
Obol'a yolladık hep dal budağı,
Agara'ya gitti bütün iç yağı,
Yedi karınları ağırdı meğer.

Agaralı yediysede bitmedi,
Seslediler köyden kimse gitmedi,
Seyho'ya bir furgun karın yetmedi,
Muhtar daha yokmu bağırdı meğer.

Seyho'lu görmdi böyle bir işi,
vahlalı pişirdi her evde pişi,
Cümedel'e gitti bütün baş puşu,
Pay oldu köylere dağıldı meğer.

Bu defa Dugur'u eyledik davet,
Arele, Cancak'tan binlerce zevat,
Sagra, Al, Yeniköy etti icabet,
Her köye bir kısmet verildi meğer.

Dugur, Cacun'lara verildi haber,
Bunlara ziyafet oldu maiter,
Ginya'ynan Çorçuvan geldi beraber,
Yayıldı her yere duyuldu meğer.

Komşu civar halkı haçan bildiler,
Mektup yolladılar, adam saldılar,
Baş, ayağı para ile aldılar,
Daha varmı diye soruldu meğer.

Bu taksim olmadı, günah çokladık,
Kimini küstürdük, sora yokladık,
Der Zülâli biraz kebap sakladık,
Onuda Sakobol'lar sakladı meğer.

7

Ezel bahar geldi, çimenli dağlar,
Açıp cennet oldu ovalarımız.
Şakıyor bülbüller, donandı bağlar,
Şenlendi her yanda yuvalarımız.

Anasını buldu körpe kuzulur,
Gezer sevinç ile meler sızılar,
Çıkmış yaylasına gelinler, kızlar,
Giyinmiş salınır sonalarımız.

Tarihimiz doksan üçe gelmişken,
Kars'ımıza zalim düşman dolmuşken,
Moskof'un zulmünden hep yıkılmışken,
Cennete benzeyen hanelerimiz.

Düşmanın elinden kara bağladık,
Yürek yaraladık, çiğer dağladık,
Tam kırk sene Mecnun gibi ağladık,
Yetişti feryada Leylâ'larımız.

Otuzdört te geldi aslan ordumuz,
Bezendi ay-yıldız ile yurdumuz,
Kalmadı gam keder, asla derdimiz,
Mezarda sevindi atalarımız.

Kars'ın kalasına astık ay-yıldız,
Karanlık geceler oldu güpgündüz,
Düşman dayanamaz Türkoğlu Türküz,
Tarihte şahittir künyelerimiz.

Kurtuldu kardaşlar kara günlerden,
Zulmet kalktı mescit ile minberden,
Şad oldu çok ruhlar yükseldi yerden,
Şükür kabul oldu dualarımız.

Askerimiz Demir Kapı'ya vardı,
Al sancağı nice bin hasret gördü,
Arpaçayı'nda son hududu kurdu,
Şimdiki siyasi danâlarımız.

Bir zamanda Millî Şura'lar kurduk,
Yediden yetmişe cihada girdik,
Üç düşmana karşı göğsümüz gerdik,
Ermeni gürcü baş belalarımız.

Altı ay dayandı kars tek başına,
Milli teşkilatlar baktı işine,
Düşman od salmışken toprak taşına,
Ankara'ya vardı alâlarımız.

Sanmam unutmuştuk vatan adını,
Bugün aldık lezzetini tadını,
Çoğu kurban dedi öz evladını,
Bunu duyar duymaz kazalarımız.

Ordumuz gelirken yola baktılar,
Al sancağımıza çiçek taktılar.
Nezretmiş ellere kına yaktılar,
Sevindi güvendi analarımız.

Otuzaltı da Kars kurtuldu sonu,
Gazi hükumeti eyledi yeni,
Arkadaşlarıyla İsmet İnönü,
Sağladı temelden binalarımız.

Askerimiz gelip yurda şan verdi,
Kükrer aslan gibi oturdu durdu
Kiyamete kadar bir ahenk kurdu,
Kız gelin seyranı yaylarımız.

Zalimler dalmışken Türk yuvasına,
İmdat geldi mazlum yavru sesine,
Zaten albayrağı alp kalesine,
Çekmek idi emel hülyalarımız.

Savaşa kurt gibi dalanlarız biz,
Düşmana bozgunu salanlarız biz,
Dünyada intikam alanlarız biz,
Kalmaz ahirete davalarımız.

Serhat boylarının ezeli şanı,
Koç yiğit yatağı, gaziler kânı,
Yurdumun şerefi, Kars'ın meydanı,
Mertlik verir ab ı havalarımız.

Yetişti tabibler, bulundu derman,
Açıldı bahtımız, bulduk el aman,
Yaşa Çıldır, Göle, Posof, Ardahan,
Şenlendi, dağ, dere, kalalarımız.

Hele Kağızman'ın bahçesi, bağı,
Gül, gülistan oldu sahrası, dağı,
Çağladı Kür suyu, Aras ırmağı,
Sanarsın çalkandı deryalarımız.

Şüregel, Zarşat'ın ova, düzünü,
Yeni gördük baharını yazını,
Ya Rabbi gösterme düşman yüzünü,
Bundan sonra söyler babalarımız.

Allâhuekber'den Sarıkamış'a,
Her şehit cennet'te tutu bir köşe,
Sardık yaramızı, gitti endişe,
Kudretten yetişti şifalarımız.

Sürmeli çukuru, pamuk ovası,
Sanarsın yeniden doğdu anası,
Tuzluca, Iğdır'ım yurdumun hası,
Kavuştu hasrete cüdalarımız.

Ceyhuni babanın ruhu şad olsun,
Aldık ülkemizi, şen abad olsun,
Yeni Türkiye'miz bermurad olsun,
Kiyamete varsın nevalarımız.

Der Zülâli ordu, millet yaşasın,
Zabit, kumandanlar, devlet yaşasın,
Başımızda Baba, İsmet yaşasın,
Batün erkânıharp paşalarımız.

SEMAİLER

1

Gettim dostun bağına,
Kondum gül budağına,
Ötemedim kar yağdı,
Gönlümüzün dağına.

Komşulukta var sancı,
Bir duymaktır ilacı,
Gizli mektup yazardım,
Rüzgâr olsa postacı.

Gülünç oldum ağyâra,
Vardım hangi diyara,
Yârime nasıl gidem,
Elim boş yüzüm kara.

Geçtim devletten yârdan,
Bütün dosttan ağyârdan,
Zülâl ihtiyar amma,
Gönlü ayrılmaz yârdan.

2

Ne olur gel gir koynuma,
Yaptıram han, hamam para.
Yılanda olsa canıma,
Dolandıram, saram para.

Ellere kapı açarsın,
Ne için beni seçersin,
Helâl derisem kaçarsın,
Gel kazanim haram para.

Ben sensiz ne iş yapayım,
Otur put diye tapayım,
Elin ayağın öpeyim,
Annem, babam, halam para.

Gider bankada yatarsın,
Çıkınca dağlar atarsın,
Elin elinden tutarsın,
Bana yokmu selâm para.

Gel saklayayım canımda,
Dinlendireyim koynumda,
Bir saat eğlen yanımda
Aman derdin alam para.

Hem iyisin hem, yamansın,
Gâh bir adil Süleyman'sın,
Bütün dertlere dermansn,
Der Zülâli babam para.

3

Bütün şairler dilinde,
Yükselmiştir namın bülbül.
Ne ağlarsın gül yanında,
Yokmu itibarın bülbül.

Her kuş bahçesinde öter,
Konağında güller biter,
Feryadın cihana yeter,
ah ile eyyamın bülbül.

Ne edersin ah'u figân,
Karargâhın bağı, bostan,
Zülâli der yüzbin destan,
Olur serencamın bülbül.

4

Gül açılmış çekme elem,
Gelmiş nevcivanın bülbül.
Oldun işte dertli Kerem,
İşte Aslı Han'ın bülbül.

Ne ağlarsın sana noldu?
Yoksa gonca gülmü soldu?
Yazdım yüzbin kitab oldu,
Bu senin destanın bülbül.

Derdin bana bildirirsin,
Gâh ağlatır, güldürürsün,
Öter, Ciğer deldirirsin,
Nedir bu efganın bülbül.

Bağır başın ağırdıkça,
Gamın artar, bağırdıkça,
Gülüm diye çağırdıkça,
Titreşir dikenin bülbül.

Gülün kırmızı, sarı, al,
Bilmem sende nedir bu hal,
Bu manaya Yusuf Zülâl,
Olsa Tercümanın bülbül,

5

Ne hikmettir bir bilen yok,
Bülbülün hasbihalinden.
Bülbül gülden haberdardır,
Kemalinden, zevalinden.

Taş üstünde yetim çoçuk,
Oturmuş pekte ufacık,
Gâh düşünür ağlar yazık,
Neler geçer hayalinden.

Şu kuşcağız balasına,
Melhem yokmu yarasına,
İki taşın arasına,
Düşmüş bir ağaç dalından.

Yol üstünde bir ihtiyar,
Ayak yalın, eli titrer,
Avuç açmış bir şey ister,
Gözler solmuş melâlinden.

Okumalı bu kitabı,
Anlamalı her hesabı,
Gün olurki sorar rabbi,
Bir serçenin vebalinden.

Zülâli eyleme ah vah,
Bu sırra değilsin agâh,
Bilir amma demez Allâh,
Mahlukatın ahvalinden.

6

Ölürisem kabrime,
Kuran'ile götürün,
Beni seven Tanrı ma
İman ile götürün.

Mezarda söylemeye,
Hesbihal eylemeye,
Ruhumu beklemeye,
Canân ile götürün.

Bu giden kimdir sorun
Dosta ihtişam kurun,
Bir yandan oynayın gülün,
Devran ile götürün.

Kefenimi bağlayın,
Yüreğimi dağlayın,
Bazı bazı ağlayın,
Figân ile götürün.

Çağırın hemdemimi,
Hemen bir ölen benmi,
Söylen şarkılarımı,
Destan ile götürün.

Cenazemi naz ile,
Kaldırın avaz ile,
Zülâli der saz ile,
Keman ile götürün.

7

Bu gurbette nasıl gezem,
Bahar gelmez gülüm yoktur.
İsterim bir name yazam,
Kalem tutmaz, elim yoktur.

Gezerim gurbet dağını,
Sahrasını, yaylağını,
Neylerim bahçe bağını,
Lâlem yok, sümbülüm yoktur.

Karşıki dağları tutsam,
Yürüsem murada yetsem,
Canımı vatana atsam,
Nasıl gidem, yolum yoktur.

Zülâli der pervaz açam,
Şu karlı dağları geçem,
Gurbet elde nasıl uçam,
Kanadım yok, kolum yoktur.

8

Bir ay gördüm tranvayda,
Şekli insana uydurmuş.
Elinde tutuyor bâde,
Canı canana uydurmuş.

Başındaki tarağını,
Sedeflemiş kırağını,
Cilalamış yanağını,
Hüsnü gılmana uydurmuş.

Ne hoş kesmiş saçlarını,
Ben affettim suçlarını,
Zülfünün uçlarını,
Hayıf yılana uydurmuş.

Lavantalar kokuşturmuş,
Nede güzel yakıştırmış,
Bugün biraz çakıştırmış,
Dini imana uydurmuş.

Mantosu Şam, bilmem Halep,
Dizlerinde ipek çorap,
Bu ne haldir aman Ya Râb,
Her yan zamana uydurmuş.

Kaşların yayımıdır, Hilâl,
Şu çemberin bir yana al,
Karşındaki bakan Zülâl,
Ahı figâna uydurmuş.

TAŞLAMA

1

Bir nesihat edem katır,
Bazı kulakların yatır,
Timar vakti çiftelerin,
Savurursun yokmu hatır.

Ne kancıksın ne de erkek,
Huyun fena, derler gerçek,
Beni kızdırma söylerim,
Anan attır, Baban eşek.

Gümüşten kestirsem nalın;
Asfalttan yaptırsam yolun,
Eşeğin oğlu katırsın,
İpekten yaptırsam çulun,

Adın katır soyun ahmak,
Dedelerin yumru tırnak,
Ne olduğun belli değil,
İstersen tarihin aç bak.

Katır, pederin eşektir,
Kuyruğun, kulağın denktir,
Zülâli der bu ahvalin,
Çok kimselere örnektir.

2

Eshab ı kef o yerlerde,
Sakindir ihva yerlerde,
Seda gördüm bülbüllerde,
Arzumanı şu güllerde,
Keramet ara yollarda,
Umut kalmasın sellerde,
Zikr edim anı dillerde,
Ya Rab beni sel götürdü,
Ölürüm gurbet ellerde.

Bizi aşkın rüzigârı,
Hübub ettikçe yandırır,
Bizi takdır bizi kısmet,
Dolandıkça dolandırır.
Fırsat ver şahi efendim,
Beni candan usandırır.
Zikr edim anı dillerde,
Ya Rab beni sel götürdü,
Ölürüm gurbet ellerde.

Dilimde - söylerim duysa,
Mecnun Leylâ için yasa,
Firavun'a verdi Musa,
Mucizat kılardı asa.
Harut'u koydular asa,
Rahmet oldu cümle nasa,
Zikredem anı dillerde,
Ya Râb meni sel götürdü,
Ölürüm gurbet ellerde.

İbrahim salındı oda,
Ahını eyledi eda,
Bülbüle ki verdin seda,
Onun meyli daha nede,
Salman, Yahya düştü dâda,
Nice din kaldı dünyada,
Zikr edem anı dillerde,
Ya Râb beni sel götürdü.
Ölürüm gurbet ellerde.

Zülâli düştü bir işe,
Geçen bahar gelen kışa,
Mağrib, maşrik baştan başa,
Kudret ayna tavus kuşa,
Dünyanın etrafı köşe,
Halık'tan gayri yok haşa,
Zikr edem anı dillerde,
Ya Râb beni sel götürdü,
Ölürüm gurbet ellerde.

DİVANLAR

1

Yâr bulsam gideceğim ben bu dünyadan özge,
Mecnun oldum gezerim, madem Leylâ'dan özge,
Bilmem nerde kaldı zihnim, fikrim, hayalim,
Aklıma birşey gelmez malı hülyadan özge.

Ararım bir vefadar, gezerim ülke ülke,
Rastlamaz bana asla derdi belâdan özege.
Gâh derim eğlenirim bir güzel sanat bulsam,
Zerre hoşuma gitmez, âşık hevadan özge.

İsterim hemdem ile oturanı, dem hanede,
Yanıma kimse gelmez gayri vefadan özge.
Tecellimdir, şahsımdır bir sadık yârenim yok,
Nere gitsem bulunur, hep aşinadan özge.

Ne kadar bed bahtım var kimse açmaz kapımı,
Pencereden dokunmaz, badı sabadan özge.
Bu mihnet vadisinde ne gezersin Zülâli,
Hiç arama bir kaypı yoktur Hüda'dan özge.

2

Sen ey zalim neden koydun beni böyle esarette,
Bana rahm etmezsin kaldım bir acayip rezalette,
Bunu senden sorar Allâh yarın yevmil kiyamette.

Sen görmezsin Halık görür, herkes ettiğini bulur,
Bir gün davamız hallolur, mehengi adaletinde,
Bunu senden sorar Allâh yarın yevmil kiyamette.

Ulaştı eflâke vallah, bugün çektigim ah vah,
Her ne yapsam bilir Allâh yazılır Hak kitabında,
Bunu senden sorar Allâh yarın yevmil kiyatette.

Beni ağlatırsın her bar, seni tutmaz ahu zar,
Gâm gününde olursun yâr, tanımazsın şefaatde.
Bunu senden sorar Allâh yarın yevmil kiyamette.

Der Zülâli bana heyhat edeceksin hidayet,
Söylersin etmem ibadet cezan vardır cinayette,
Bunu senden sorar Allâh yarın yevmil kiyatmette.

3

Bana lütfundan af yokmu, bakıp günahıma Allâh,
Mürüvvet, merhamet eyle, yüzüm siyahına Allâh.
Tahammül eylemez dağlar ahu vahına Allâh,
Bu yetmezmi bir ah daha katarsın ahıma Allâh.

Kimi sultan, kimi şah, kimi bahtiyâr ettin,
Elimden bir nigârımı alıp ağyâra yâr ettin,
Bütün varım, malım mülküm dağıttın tarumar ettin.
Bu yetmezmi bir ah daha katarsın ahıma Allâh.

Beni yaktı kül eyledi görünmeyen bir ateştir,
Yalnız yanan bir benmiyim bütün âlem asayiştır.
Ayrıldım zevki sefadan, bilmem nasıl yaşayıştır,
Bu yetmezmi bir ah daha katarsın ahıma Allâh.

Zülâli der eyvah bugün devranım tersine dönmüş.,
Bahtım feryad eder ağlar, takrdirim kara giyinmiş,
Dönen pervaneler uçmuş, yanan şemâlarım sönmüş,
Bu yetmezmi bir ah daha katarsın ahıma Allâh.

4

Gönül ne feryad edersin, ara derden çare bul,
Sana hemdem olmak için, ara bahtan kara bul,
Var hazıkı Lokman'a ki keşfetsin derdin senin,
Uyumaz, acır, ağlarsın nerendedir yara bul.

Pek derindir yüzemezsin, düşme gam deryasına,
Hicran sefinen sahile vuracak, bir kara bul,
O senin gâm hayalindeki cânanını neyledin,
Durma gez cihan, dolaş, gitmesin ağyâra bul

Bu senin metahın geçmez, varma aşk pazarına,
Bu pazardan uzak dolaş, başka bir idare bul.
Der Zülâli dünyanın devletine bakma gönül,
Neylersin Mısır'a sultanı derden derman ara bul.

5

Beni böyle Mecnun eden Leylâ'yı yakacağım,
Ahımdan ateş çıkarıp, dünyayı yakacağım,
Yüreğimin volkanından püsküren alevleri,
Tuna, Fırat söndüremez, deryayı yakacağım.

Ta semavat yanmalıdır cayır cayır ahımdan,
Bu ateşin şiddetini isterim Allah'ımdan,
Kalmasın semada eflâk, bari ahu vahımdan,
Gökten inse, Meryemoğlu İsa'yı yakacağım.

Yazdırsam hesaba gelmez çektiğim hüznü elem,
Yanıp kül olak nasıldır beni görmeli Kerem,
Der Zülâli böyle hayat, böyle devlet neylerem,
Hicri gamdan kurtulam bu sarayı yakacağım.

6

Bizi yoktan var eden Sübhan'ı bilmezmiyim,
Cümle nasa rızık veren Yezdan'ı bilmezmiyim.
Hak buyurdu Cebrail'e, var Habib'ime deyu,
Nazır oldu âyet âyet Furkan'ı bilmezmiyim.

Lâin şeytan şöhret alır, olmazsa akıl eğer,
Vasıl oldu kemalâta Resul i şanın meğer.
Ta elest ü bezm den beri emreder Perverdiğâr,
Ehli islâm hoş şerafet, giryanı bilmezmiyim.

Der Zülâli âşık oldum, Bağı Ridvan yerimiz,
Oniki imam yanında beyan olur sırrımız,
Üçler, beşler, kırkyediler, onlar bizim pirimiz.,
Ehli mürşidime hizmet, erkânı bilmezmiyim.

7

Hangi bülbül vazgeçmiştir, gülünden hem baharından,
Yaz bana hangi âşıktır, usanmış şivegâhından,
Verseler istemem Cennette sensiz bir huri gılman,
Nasıl geçer âşık söyle, elâ gözlü nigarından.

Bizi birbirimizden ölüm ayırır ancak,
Böyle vaad eden âşıklar, geçebilmez kararından.
Aman sensiz ben istemem, yalan dünyada devlet,
Ehli aşka safa yoktur, cihan ziyneti varından.

Mihnet beni unuttu deyip, yadlara meyil etme,
Ziyan olmaz sana hiç bir vakit dostun zararından,
Der Zülâli bana mektup yaz da rüzgâr ile gönder,
Damla damla yere düşsün, çıkan suyun buharından.

8

Beni uykudan felek, uyutmadan uyandırdın,
Neden pervaneler gibi vurup şemaya yandırdın.
Bir gün olur eser rüzgâr inandırdın döner çarkın,
Nedir bu hengâmın felek, beni candan usandırdın.

Beni yaktın kül eyledin, sorup halimi bilmedin,
Gece gündüz kan ağlattın , gözüm yaşını silmedin.
Koyup gittin bir vadide, ben murada ermeden,
Sabreyle açılır bahtın, deyip gönlümü kandırdın.

Zülâli der bana pek beddua etmiş bir pirimdir,
Acep bir maksuda atmaz, bu noksan tedbir midir,
Bilmem kısmet midir yoksa kara bir takdirmidir,
Beni diyarı gurbette dolandıkça dolandırdın.

9

Tebdil oldu mah cemalim sanma civanam bugün,
Mısra sultan Yakup oğllu Yusuf Kenan'am bugün.
Nice yıldır sarraf oldum, âşıklar serdarıyam,
Boncuk olmaz hazinemde, lâli mercanam bugün.

Sefinem girdap içinde, reisler halatıyam,
Yedi iklim çar köşenin yazılan beratıyam,
Ülke ataran cihana Atatürk cellâdıyam,
Bir elimde tığı şimşir çalar arslanam bugün.

Der Zülâli lâli zümrüt saçaram dane dane,
Ben satamam tellâl için gezerim yane yane,
Mey doldurup mürşidimden içerim kane kane,
Gavvazam derya içinde bahri ummanam bugün.

10

Deli gönül cuş eyledi geldi efkâra bugün,
Bülbülüm feryad ederim derdime çare bugün.
Bülbülüm bağı terkettim viranayi beklerim,
Onun çün döktüm alları giyerim kara bugün.

Ey efendim utanırım namusumdan arımdan,
Bu yerlerde çok eylendim, destur içem pirimden.
Dağa taşa diyen olsa yanar ahu zarımdan,
Alem bana deli dese giderim yâre bugün.

Der Zülâli fikre daldım derdimiz hesab iken.
Mağrip, maşrik indindedir ağlar mahitab iken,
Mekânım Posof kazası, sakinim Suskap iken,
Medet Şah'ım sürgün etme gayri diyara bugün.

11

Bir muamma tasnif ettim okusan galeti var,
Dört kitap Kur'an içinde okusan ayeti var.
Aslı zerden kul yapısı, Tanrı'lık dava eder,
Ne tarihte tabi oldu, nice bin milleti var?

Şeytan onun etfayisi, ezrail veziridir,
Ona tapan ehli nardır, ne sevim ne selatı var,
Hak talâ azab etmez, yaratılmış kul değil,
Resmi sığır, dili insan, öyle bir suratı var.

Der Zülâli iyi düşün belki de aynındadır,
Durağını sorarısan cehemen beynindedir.
Ara bulmak isterisen dört kitap eynindedir,
Hangi hoca bilir ise elinde beratı var.

12

Sanarsın bülbüller konar güllere bayram günü,
Öterler hayran olursun dillere bayram günü.
Gelin kızlar moda yapar zülfüne, perçemine,
Süslenir, kına yakarlar ellere bayram günü.

Ne hikmettir güzel olur bayram günü havalar,
Çayır çimenlerde gezer yeşil başlı sonalar,
Katar katar uçar gelir yaylalardan turnalar,
Gökten melekler dökülür çöllere bayram günü.

Bakarsın iki sevgili buluşmuşta eş gezer,
Eş, yarenler halay olmuş, kimisi üçer beşer,
Kimi zevki sefa ile dolaşırda hoş gezer,
Bize matem bayram olur, ellere bayram günü.

Der Zülâli o gün başlar sevgilim bezenmeğe,
Kaşlarına sürme çekip, gözlerini süzmeğe,
Belki bayram diye çıkar sahralarda gezmeğe,
Ah ne olur yatabilsem yollara bayram günü.

13

Bir karış toprağa, verseler cihanı vermeyiz,
Parçalasalar eflâki, asımanı vermeyiz.
Kalbimizde damla kandır vatanın her parçası,
Göle'yi Sarıkamış, Kağızman'ı vermeyiz.

Biz zerreden bir kütleyiz, bir ülkede yaşarız,
Yediden yetmişe dek serhatlara koşarız,
Bir ayak toprk alsalar biz iki dağ aşarız.
Dünya alt üst olmayınca bu vatanı vermeyiz.

Der Zülâli çek bayrağı orduyla arş ileri,
Böz öyle Türkoğlu'yuz ki asla dönmeyiz geri,
Ciğerimizde saklarız, Posof, Şavşat, Çıldırı,
Arpaçay, o güzel Kars'ı Ardahan'ı vermeyiz.

GAZELLER

1

Şu Kars'ta yokmu bir kimse, bulunsun bu himayette,
Neden bir dar ül enam yok, kocaman bir vilâyette.

Bütün Ermeni, Rumlar okur Türkçe, Rusça'ıy
Yazık değilmi Türk evlâdı kalsın her esarette

Ki Kars'ın köylerin derler yazan yok bir satırr Türkçe,
Acep Türk hattı çıktı da gezermi şol semavette.

Diğer milletlere göre ne denli geride kaldık,
Aman kardaş ne fark vardır bizim ile camadatda.

Şu Posof medresesinden dilenciler çıkarmakla,
Der Zülâli kurtulurmu vatan kalmış cehalette.

2

Gezer gülşen bağında bir güzel sultana benzettim,
Çıkmış cennet sarayından huri gılmana benzettim,

Şarabı lâli doldurmuş elinde bir şişe gördüm,
Sanki gökten yere inmiş, mahi tabana benzettim.

Kaplamış kurrei arzı, ela gözlerinin nuru
Samanın rengine girmiş şahi hubana benzettim.

Kamaştı gözümün nûru sabah yıldızıdır sandım,
Bu yıldızı ufuklarda gezen cânana benzettim.

Ruhuma bir sevinç düştü mahpereyi görünce,
Dedim gelmiş yetişmiş, hızıkı Lokman'a benzettim.

Anı halk eylemiş Allâh, meğer seçmiş meleklerden,
Der Zülâli hata ettim ben insana benzettim.

3

Sakın bana kalk demeyin çıkamam meyhaneden,
Mest olur gönlüm sevinir, hep böyle viraneden.

Yârin leblerini öptüm, anlamadım tadını,
Hiç bir şeyden zevk almadım, aldığım peymaneden.

Badeyi doldurdun Sâki, içeyim yâr aşkına,
Varsın âlem nefret etsin ben gibi divâneden.

Gece gündüz atacağım sevgilimin âşkına,
Çeke , çeke deyme çıksın aklımız zivanadan.

Dem bağında lâle gibi açılırsa gönlümüz,
Gören güzeller hoşlanır, tabii mestaneden.

Zülâli der tiryakiyim vaz geçemem sofi sus,
Can alıcı gelmeyince çıkamam meyhaneden.

4

Biz bu zulmetler içinden çıkarız bir gün olur,
Şarka, garba yıldırımlar çakarız bir gün olur.

Kara bulutlar içinden parlayıp şimşek atar,
Gök gürülder, dolu yağar, bakarız bir gün olur.

Kars, Batum, Kafkas elinden çekilen hisarları,
Vuruben milli külünkle, yıkarız bir gün olur.

Türkiye'nin güneşinden bir kıvılcım alırız,
Bir ceht ile cihanı, yıkarız bir gün olur.

Anadolu'dan Hindi Çin'e geçeriz Temur gibi,
Himalya dağyarını çalkarız bir gün olur.

Dağıstan, Kırım, Kazan, İran, Turan Kaşkar'ı,
İttihadın zinciriyle sıkarız bir gün olur.

Türk doğarız, Türk yaşarız, Türk gezeriz her zaman,
Devrilen Moskof elinden çıkarız bir gün olur.

Der Zülâli Dicle, Fırat, Ceyhun, Araslar gibi,
Cuş eder deryalara hep akarız bir gün olur.

5

Neylersin köşkü sarayı gönül var virane tut,
Halkın seyrangahından kaç ta bir bahane tut.

Neylersin bu dünyanın hanını sultanını,
Ya esrarkeş derviş ol, ya da bir meyhane tut.

Dünyada ölem deme sakın kahraman gönül,
Mecnun gibi dağı dolaş, aklını efsane tut.

Bazı her dem badesini al sâkinin elinden,
Kendin doldur kendin iç elinde bir zemane tut.

Ehli demde hep demkeş ol, ne imiş hüznü keder,
Kan sözüme postta otur gönlünü mestane tut.

Geçme zevki sefasından, durma bu dem hanede,
Der Zülâli gel ey gönül kendini şahane tut.

6

Bilmem takdiri İlâhi beni yâre visâl etmez,
Ümidim yok bu visâli gönül asla hayal etmez.

Sevgisiz arzusuz eyvah, ne yaman bir hayatım var,
Böyle geçen hayatımı nefsim bana helâl etmez.

Bir heyecan rüzgârı var içerimde eser durur,
Gamı hicranımın esip, kemaline zeval etmez.

Beni saadete atmaz, neden bu tahsilim, gâyem,
Beni bir murada talih koyupta berkemal etmez.

Bakarsın güneşin doğmaz, bakarsın yıldızın düşmüş,
Bakarsın yâr celâllanmış, bana arzı celâl etmez.

Bir gün takdir eder yardım, açılır bahtı siyah,
Ricalar, yâr eder amma bu dem Zülâli gitmez.

6

Hakikat sırrını saklar biz kimseye açmayız,
Cennet cehennemliği Mevlâ bilir biz seçmeyiz.

Madem Gafurrâhim, gâni Mevlâ, Zülcelâl,
Tövbesi kabul bazı günahdan kaçmayız.

Zahid gibi korkutursun, cehennem ateşiyle,
Kıldan ince dediğin köprüden biz geçmeyiz.

Tanımaz hakkı hukuku, kime söylersin sofi,
Evliyanın kuşu olsan kanadından uçmayız.

Yetişir bunca nasihat, yıkma kürsünü vâiz,
Riyakârlıktan geçer, bu meyhaneden geçmeyiz.

Der Zülâli okka ile yutarsın yetim malı,
Kanlı su içerde nasihatle raki içmeyiz.

MUHAMMES

1

Rûzi hızır günidi, yâr bana mihman idi,
Gezerdik bir sahrayı, her yanı gülşen idi,
Musikiden çalgılar, saz keman, kanun idi,
Söylenirdi şarkılar, ruhum şadıman idi,
Günler o günler idi, devran o devran idi.

Sevdiğim gözlerine sürmeler çekmiş idi.
Taramış saçlarını gerdana dökmüş idi,
Alnında perçemine sâbalar dökmüş idi,
Dağılmıştı her yana, zülfü perişan idi,
Günler o günler idi, devran o devran idi.

Sâki Cennet şerabı koymuştu piyaleye,
Sanarsın abı kevser doldurmuş peymaneye,
Çektikçe badeler dönmüştük divaneye,
Oynaşırdık, gülerdik gönlümüz handan idi.
Günler o günler idi, devran o devran idi.

Bazı gamlandırırdı bülbülün ağlayışı,
Bin tevir nâme ile gönlümü okşayışı,
Hala gitmez hayalimden cananımın bakışı,
Karşımızda oturan, Yusuf-u Kenan idi,
Günler o günler, devran o devran idi.

Zülâli der o günler baş başa mamur idik,
Dost yâran bir masada söyleşir mesrur idik.,
Muhabbet badesini içerdik mahmur idik,
Bizim bu zevkimize ner gören hayran idi,
Günler o günler , devran o devran idi.

MÜSEDDES—

1

Asla meyil vermeyelim, bekâsı yok bu viranın,
Viran, nice viransınki solar aniden gülşenin.
Öyle bir misafir hanesin, kalır bir gece kervanın,
Kan ağlatır, güldeürmezsin, felek böylemi devranın,
Sakın aldanma ey gafil vefası yok bu viranın.
Viran olmuş tahtı, tacı, nice hükmü Süleyman'ın.

Gelir şimşek gibi geçer , bu oyunlar, bu hengâmlar,
Sabah olur. Güneş doğar ahırı olur akşamlar,
Bakarsın kalkmış okunur tarihlerde serencamlar,
Düşünmez, taş demirmidir yüğreği beni insanın.
Sakın aldanma ey gaifl, vafası yok bu viranın,
Viran olmuş tahtı, tacı, nice hükmü Süleyman'ın.

Bakarsın doğmuş görünür, semanın necmi hilâlı,
Birkaç saat geçer geçmez onyarda bulur zevalı,
Bugün varsın yarın yoksun, sakın aldanma Zülâli,
Beş üç günlük misafirsin neden çekersin vebalı,
Sakın aldanma ey gafil, vefası yok bu viranın,
Viran olmuş tahtı tacı, nice hükmü Süleyman'ın.

CEMAL HOCA

Hayatı ve Edebi Kişiliği:

Babası Abdullah, Anası Şerife olan İsmail Cemal, 1882 yılında Kars'a bağlı Kağızman kazasının Camuşlu köyünde dünyaya gelmiştir.

Küçük yaşlarında medreseye gönderilen Cemal, Arabça ve Kuran okuma öyreniyor. Medreseden çıktıktan sonra kendi köyünde imamlık yapıyor.

Daha sonra Nakşibendi tarikatine giren şair, bu tarikatin şeyhlerinden olan Muhammet Küfrevi ve Tahir Efendi ile tanışıyor. Bu sıralarda tarikatin etkisi ile deyişler söyleyerek kendisini tamamen dine vermiş oluyor.

Andelib-i zâr içinde bu gülşende Nakşiyiz
Gönlümüze doldu aşkı dil-i canda Nakşiyiz.

İsmail Cemal'deki bu tanrı ve tarikat aşkı zamanla yerini beşeri aşka bırakıyor Köylerinde Nisbet adlı bir kızı sevip bağlanıyor. Şiirlerinde sık sık bu kızdan bahsettiği görülür.

Hayatının sonuna kadar köylerinde imamlık yapan Cemal 1957 yılında 75 yaşında iken ölmüştür.

Bir tarikat müridi olan Cemal Hoca, tarikatin ilk şiddetli etkisini üzerinden attıktan sonra asıl kişiliği ile karşımıza çıkmaktadır. Din ve tarikat aşkı yerini beşeri aşka bırakmış, insan güzelliği, maddi sevgili tasvirleri şiirlerinde yer almağa başlamıştır.

Kuvvetli lirizm, kelimelerin yerinde kullanılışı ve uyumlu mazmunlar Cemal Hoca'nın büyük özelliklerindendir.

Yine tarikatin etkisinden sıyrılışının örneği olan saz çalmağa başlaması, ayrıca onun ne derece iradeli, azimli ve gerçekçi bir kişi olduğunu gösterir.

Medrese ve din kültürü bu coşkun temiz Anadolu halk şairini de etkilemiş, bazı şiirlerini bu geleneğin etkisi ile Arabça ve Farsça kelime ve terkiplerle doldurmuştur. Özellikle dini ve tasauuvvfi mahiyetteki şiirleri bu taklitçiliğinin en basit örnekleridir.

Cemal Hoca bir din hocası olduğu halde hiç bir zaman katı, gözü kapalı, bir din adamı değildi. Çevresinde görüp tanıdığı softaları her zaman yeren, şiirleri ile hicveden bir şairdi.

Kuvvetli irticali, etkili hiciv dili ve ustaca buluşları ile Cemal Hoca zamanının en iyi âşıklarındandır.

Devrinin sosyal ve içtimai konularına da eğilmiş, iyileri, iyilikleri övmüş kötüleri, topluma zarar verenleri yermiş, kötülemiştir.

Aşk ve tabiat konuları ayrı bir güzellikle işlenmiştir. Cemal Hoca'da. İnsan ve tabiat sevgisi önemli bir yer tutar. Dağlara, derelere, ceylanlara söyler türkülerini.

İnsanları sever. Her âşığın gönlünde yatan ve erişilip kavuşulması çok zor olan sevgili Cemal Hoca'da da gizlidir. O da tutkularını duygularını sevgi üzerine oluşturmuş, sevgi üzerine çalışıp söylemiştir.

Cemal Hoca âşık şiiri türlerinin hemen hepsinde örnekler vermiştir. Fakat bu şairinde en güzel deşiyişleri koşma ve destanlarıdır.

Bir Köy aşığı olan Cemal Hoca, halkın değer verdiği şeyleri çok iyi bilip işlemiştir. Bunlar örfler, gelenekler ve inançlarıdır.

Ayrıca dini bilgisi ve âşık geleneğini çok iyi bilmesi Cemal Hoca'yı çevresinin sevilip saygı ile anılan bir şairi yapmıştır.

KOŞMALAR

1

Bine üçyüz yetmiş üç oldu tarih,
Bu asrın şerrinden sığın Allâh'a,
Kimseden meymenet umulmaz artık,
Umduğun arzeyle ulu dergâha.

Bülbül figanını gül kapısından,
Harami vaz geçmez bal kapısından,
Kula vefa gelmez, kul kapısından,
Dileğin var ise arz eyle Şaha.

Der ki CEMAL sırrın kimseye açma,
Çekil inzivaya nasa karışma,
Kimseye hor bakıp, kuyusun eşme,
Eşen düşer birgün eştiği çaha.

2

El rızk-ı Allâh demiş nebimiz,
Buna inanmışız islamcasına,
Hamt olsun bu babda var kemalimiz,
Kapısın bekleriz selamcasına.

Bak yine dilime ne geldi peder,
Günbe gün harisler dünyayı güder,
Bizimçin ne olsa gütmeyiz keder,
Kanaat ehliyiz tamamcasına.

Ay gönül dinle nasihatım al,
Çalış zikr-i hakika ol ehl-i kemal,
Mücahit olmayan nakıs'ül-emel,
Eremez menzile meramcasına.

Gel ey CEMAL kendin suç gözüyle gör,
Hakkın hikmetlerin aç göz ile gör,
Haliki sev halkı hoş göz ile gör,
Herkes seni sever keremcesine.

3

Zamana halkından şikayetim var,
Gönül ferah olmaz baksam ne yana.
Bir çok mazlumlardan gelir inti zar,
Bazı zalimlerden zulm eder cana.

Ufak bir memurluk takanlar kola,
Gelir olur halkın başına bela,
Döver söver seni alırsa ele
Baksan hareketi tam Nemrutane.

Serden sarhoşluğu halden anlamaz,
Çeker ifadeye ama dinlemez,
Derde reşit olmaz, yazığı bilmez,
Gözü kızar döner bir kahramana.

Aldığı maaşa etmez kanaat,
Keratanın düşüncesi hep rüşvet,
Vatandaşlarına kılar hakaret,
Çengel takar çalar o yan bu yana.

Bulamaz bu derde bir çare güya,
Her zevkten kalmıştır kenara güya,
Çalışır çabalar biçare güya,
Yine yoksulluktan gelir amana.

Bazı sütsüz varki olursa memur,
Suçluyu suçsuzu dinlemez vurur,
Kızar kızar olur bir kızgın demir,
Kızgınlığı kaynak verir kazana.

Sanki sutan olmuş görür davayı,
Beş paraya almaz bayı, kadıyı,
Ölümü düşünmez ağzı havayı,
Kendini benzetir bedir arslana.

Memur olur babasını beğenmez,
Künyesinde dedesini beğenmez,
Aslı bozuk ebesini beğenmez,
Sütü bozuk adam neden utana.

Böyle kötü haller türklüğe uymaz,
Sadık Türk olanlar millete kıymaz,
Asılsız aldığı maaştan doymaz,
Rüşvet yiyip leke vurur vatana.

4

Arz-u ahın için yaz bir arzuhal,
Götürüp canana ver gecelerde,
Eğer olanı dersen bir ehl-i kemal,
Huzur-i bariya dur gecelerde.

Ah edip zikrin kıl zamanı ağlat,
Zâr edip bülbül tek figanı ağlat,
Sekiz cennet hur-i gılmanı ağlat,
Gönder semalara zâr gecelerde.

Bak bu iştiyakta, her bir müslüman,
Geceler subha dek isterler aman,
Erenler kervanı çekilen zaman,
Sende o zümreye gir gecelerde.

Nedir yangun CEMAL senin bu nazın?
Ya kime karşıdır, nazın nıyazın?
Gökler parçalandı, seyreyle yüzün,
Kudret cemalini gör gecelerde.

5

Lebi şarabından nuş eden âşık,
Dem vurmuş dem çeker meyhanelerde.
Birliğin bir bilip, birleyen sadık,
Akıtır gözyaşın pünhanelerde.

Köşe-i vahdet-ü eder ihtiyar,
İrfani gizlidir kılmaz âşikar,
Şeyda bülbül gibi çeker intizar,
Pervaz edip uçar gülşanelerde.

Der ki CEMAL hasret kaddimi büker,
Ağlatır didemden kanlı yaş döker,
Baykuşlar demadem hu diye çeker,
Yâr ismin yâd eder viranelerde.

6

Kadir Mevlam budur senden niyazım,
Aşkınla kametim yay eyle eyle.
Eğer dergâhına geçerse nazım,
Müştağım göz yaşım çay eyle eyle.

Beni mahsun etme gam hanelerde,
Davasız dermansız koyma deride,
Habibin aşkına ruz-i cezada,
Zümre-i aşkınla tay eyle eyle.

Ben mücrim CEMAL'e sen kıl hidayet,
Yüz tuttum dergahan etme beni red,
Bir çifte yavrum var Muhammet, Ahmet,
Onları aşkınla bay eyle eyle.

7

Beni askerliğe sevkettin şahım,
Ben gittikten sonra ağlada gülme.
Senden ayrı düştüm artacak ahım,
Benden sonra yaslar bağlada gülme.

Mukadderat tamam olur ölürsem,
Ne bilem ne olur orda kalırsam,
Düşmanlar elinden şehit olursam,
Ağla, ağla bağrın dağlada gülme.

Der ki CEMAL HOCAN, bu intizarın,
Seni candan sevdim ey muteberim,
Eğer gelir ise kara haberim,
Akıtıp göz yaşın çağlada gülme.

8

Eylen turnam eylen var bir emanet,
Mektup yazim yâre vermeden gitme.
Ela gözlerini eyle ziyaret,
O güzel yüzünü görmeden gitme.

Götür bu nameyi elaman aman,
Âşık maşukundan kesermi güman?
Bizim yaylalardan geçtiğin zaman,
Mübarek hatrını sormadan gitme.

Ah erittin yüreğimin yağını,
Mecnun tek beklerem Leylâ dağını,
Öp iki elini hem ayağını,
O gülgez yüzünü görmeden gitme.

Hasretinden bağrım odlara yandı,
Bülbül tek figanım arşa dayandı,
De ki CEMAL HOCAN ihdtiyarlandı ,
Bu haberi yara vermeden gitme.

9

Gene bahar oldu bülbül ötecek,
Ya nidem sinemi zar yaraladı.
Lâle, sümbül mormenekşe bitecek,.
Hayıf bu dağları kar yaraladı.

Vefasız yâr ile gezdiğim zaman,
Viran dereleri almıştı duman,
O tarihten gönlüm olmaz şaduman.
Ezdi bu bağrımı zor yaraladı..

Zarardan dönmezem zar vurdu beni,
Serverir sır vermez ar vurdu beni,
Bir pınar başında mar vurdu beni,
Ezdi bu bağrımı yâr yaraladı.

Dilinden bırakmaz zikr-i Hudayı,
Dostları verirmi iş bu sevdayı,
Sorsalar kim vurdu CEMAL HOCA'yı,
Kendini bilmeyen tor yaraladı.

10

Ey kadir-i kayyum Hazreti Allâh,
Seni birleğine dara düşürme,
Zamana şerrinden hıfzeyle bizi,
Rahmin çoktur ahuzara düşürme.

Lütfundan kesmeyiz gümanımızı,
Can içinde göster cananımızı,
Emanında sakla imanımızı,
Nahlete müstahak kara düşürme.

CEMAL HOCA sanden diler ey Huda,
Muhannet babına salma dünyada,
Habibin aşkına ruz-i cezada,
Affeyle ümmeti nâra düşürme.

11

Babana selam yaz kardeşim oğlu,
Yine bu tarafa gelse olmazmı?
Didem kan ağlıyon, bu sinem dağlı,
Akan yaşlarımı silse olmazını?

Selam söyle alsın gelsin sazını,
Benden başka kimse çekmez nazını,
Görestim göreyim âşık yüzünü,
Bir kaç gün mihmanım olsa olmazmı?

Yoksa validenden geçemiyormu?
Bize gelip şerbet içemiyormu?
Kanatsız kuş gibi uçamıyor mu?
Kendisine bir at alsa olmazmı?

Emicen CEMAL'in içli savaşı,
Çar etraftan döğer bağrına taşı,
Hakikat yurdunda olmuş kardeşi,
Kardeşi ziyaret etse olmazmı?

12

Yine bahar oldu dağlar başında,
Gözellerin seyran zemanı geldi,
Tütüyalar tüter yâr yokuşunda,
Her çiçeğin elvan zemanı geldi.

Cümle kuşlar muradına erecek,
Dudu, kumru bahçelerde ötecek,
Çiçek, çimen kırmızı gül bitecke,
Bulbüllerin figan zemanı geldi,

CEMAL HOCAM destan oldum dillere,
Nedendir göz yaşım döner sellere,
Bizim çimenlere, bizim göllere,
Sonaların konma zamanı geldi.

13

Hiç idrakın varmı eyle tefekkür,
Adem-i zibayı yer yedi yedi.
Bunu hatırınamaz ehl-i tekebbür,
Hazreti hâvvayı yer yedi yedi.

İdris ile şita kılmadı dünya,
Bak ki Nuh nebiye ne kıldı derya,
Bir kez sonun düşün iyi kıl hülya,
Her gelen kimyayı yer yedi yedi.

Gelen enbiya-ı baki ne etti,
Ecel pençesinden kementler attı,
Bu dille Salih'i aldıda gitti,
İshak gibi bayı yer yedi yedi.

İbrahim, İsmail, Yakub'u yaktı,
Nice buncaleyin binalar yıktı,
Yusufu, Kenanı çaha bıraktı,
Güzel Zeliha'yı yer yedi yedi.

Eyyub'u ağlattı kör etti gözden,
Gece gündüz ayrılmazdı niyazdan,
Lut'a bakın ibret alın bu sözden,
Kestirdi Yahya'yı yer yedi yedi.

İsa'yı Zülküf'ü İlyas hanidir,
Nübuvvet hamleden libas hanidir,
Kef-i nundan olan esas hanidir,
Buna umerayı yer yedi yedi.

Cümlesi din serveridir yarına,
Acep bu dünyada kimler barına,
Bir gün nöbet gelir din serverine,
O Nur-u Huda'yı yer yedi yedi,

Seni de güldürmez ey CEMAL HOCA,
Bu dünyaya meyil verme beyhuda,
Cümle Kureyş-i emsal hep Huda,
Bak Ali merdan'ı yer yedi yedi.

14

Nasihatım kabul eyle yavrucan,
Bu bir kaç sözümden küsme MÜDAMİ.
Bunlar benden sana olsun armağan,
Hocalara uyup esme MÜDAMİ.

Hakiki cinanın aşkına alış,
Seni candan seven sadıka eriş,
Şanın yüceleşir zikrine çalış,
Kendin bu beyandan kesme MÜDAMİ.

Şeriat babına çok kıl emeği,
Tarikat divanı verir dileği,
Figanın göklerde yaksın meleği,
Şeyda bülbül gibi susma MÜDAMİ.

Geçenler geçmiştir, geçenle gitme,
Gelecek işlere be ümit etme,
Hal içinde olanları terketme,
İşinde sabret telesme MÜDAMİ.

CEMAL HOCA sana verdi hesabı,
Kısa sözdür ariflerin kitabı,
Zaman sever rakı, şarap, kebabı,
O meclise kadem basma MÜDAMİ.

15

Aşıkım tuğyan eder derdim artmada,
Gene bu dilime söz geldi geldi.
Kuşlar gurbet ele doğru gitmede,
Bülbülden güllere naz geldi geldi.

Bak bak karar tutmaz gördüğün çağlar,
Soldu süsem sümbül, nilüfer ağlar,
Kızardı kayalar, bozardı dağlar,
Bir bizim ellere güz geldi geldi.

Ehl-i derdin hali olmaz bir başka,
Tıfıl çağdan devamım var bu meşke,
Küçük idim yandım ateş-i aşka,
Bağrımın başına köz geldi geldi.

Derki CEMAL ahım bitmez ya nedim,
Dumanım serimden gitmez ye nedim,
Bülbüller bağlarda ötmez ya nedim,
Virane yurduna toz geldi geldi.

16

Kullardan hiç vefa umma yeğenim,
Bizi halk eyleyen Rahmana bak bak,
Bulursun bir felah vardır gümanım,
Takdirine sığın, fermana bak bak.

Kula her ne gelse olur kaderden,
Allah ki var yavrum, gel küsme derden,
Gam çekenler bir gün çıkar kederden,
Buna mü'min olan imana bak bak.

Sen bir günah etsen affedenin var,
Mevladan gelene çok etme keder,
Sıtk ile tövbe kıl eyle istiğfar,
Emri ne göstermiş, Kur'an'a bak bak.

Kullar kusurunu etse itiraf,
Olsa da günahı, misal-i kaf kaf,
Tövbekâr olanı etmez mi muaf?
Hadiste bulunan süphana bak bak.

Der ki CEMAL, ebherlerim üzüldü,
Aşk beni eritti bağrım ezildi,
Günler tebdil oldu, devran bozuldu,
Kanlar su kesildi, zamana bakbak.

17

Kahvaltı zamanı taze vaktinde,
Lezzet verir şirin nana çökelik.
Sofrada herkesin gözü önünde,
Sefalar bahşeder cana çökelik.

Bir kaç adı vardır, birisi lordur.
Kötekli dilinde biride çoşdur,
Kürler dorak derler, çortan-ı çordur,
Nam salmıştır her bir yana çökelik.

Aslını sorarsan, yoğurda bağlı,
Asla eseri yok, sanmaki yağlı,
Ayranın torunu, şüjügün oğlu,
Nesreylemiş iş bu şana çökelik.

Çekelikten çıkarırsan zekatı,
Allah sana verir bin bereketi,
Mahşer günü tez bulursun cenneti,
Götürür cennete seni çökelik.

CEMAL HOCA, bunu söyler hay ile,
Sofrasında zengin ile bay ile,
Yaz günü sabahtan tatlı çay ile,
Şifalar kesb eder cana çökelik.

18

Bir daha sözüm var, sana yavrucan,
Vaz geç havalardan, bu yana gel, gel,
Sefinen sal, cûşa gelmeden umman,
Bindir rûzigara, devrana gel, gel.

Âşıkların işi nazdır, niyazdır,
Tabirle sırrını sen nefsin bezdir,
Sinin ora şita, burası yazdır,
Açılmış gülşanım, seyrana gel, gel.

Mecnun gibi olma, Leylâ'dan çekin,
Dil verme dünyaya, sevdadan çekin,
Bazı bazı gelen dalgadan çekin,
Tufan eder bağrım, ummana gel, gel.

Sakın ucbe düşme, çek Bismillahı,
Rıza'yı nişan tut, sonra kıl ahı,
CEMAL'im sözüm bu zikret Allahı,
Nâle çek bülbül ol figana gel gel.

19

Eğer âşık isen hakikat halde,
Açıktır bürhanım, meydana gel, gel.
Âşıklar otururlar edebde, yolda,
O yolu doğru tut, bu yana gel, gel.

Nehn-i gusemnada, ab ile nanı,
Kısmetim gezdirir iş bu cihanı,
Kuluna lütf eden Keremler kânı,
Edebinden çıkma, erkâna gel, gel.

CEMAL, her mecliste kılar ülfeti,
Söyle görüm, kimden aldın himmeti,
Vuslat için çektirirsin hasreti,
Cemalin şemine pervane gel, gel.

20

Kesme hak zikrini dilinden bir an,
Umarım murada erde sonra gel.
Namazdan vazgeçme çok oku Kur'an,
Yavrum bu kararda durda sonra gel,

Nesihatım reddeyleme ey evlat,
Sözümü tutarsan alırsın murad,
Dileğim bu haktan, abad ol abad,
Hakkıyla insan ol orda, sonra gel,

Zikr eyle hakka düş, derya gibi çoş,
Yatma seher vakti, niyaza duruş,
Herkesle ey geçin, hoş olasın hoş,
Hoşlukta ihtibar verde, sonra gel.

CEMAL duacındır, çekmede derdin,
Amandır gönlünü kırma bir ferdin,
Altmış dört gülşanı vardır bu yurdun,
Görmediğin yeri öğren sonra gel.

21

Sızılı yaram var, ey kâmil insan,
Dermanı sendedir çare yetiş gel.
Senin nazın geçer, eleman aman,
Söyle bu ahvali yare yetiş gel.

Size teveccühüm yaz karasıyla,
Hola mest olaydım, aşkın tasıyla,
Sizi kıldım bu hususta vesile,
Ah çekerim, intizara yetiş gel.

Acizem lütfunun babında bende,
Hava-i hevesle düştüm kemende,
Kurtuluş müftahı sendedir, sende,
Olmuşumki ben beçare yetiş gel.

Acep kimdir salan, sevdaya beni,
Bırakmış bu karu devaya beni,
Korkarım ki vere navaya beni,
Mücrimem, kaldım avare yetiş gel.

Menzili maksuda açılmaz ramım,
Bana rahm etmez mi lütfü bol şahım,
Yere göğe sığmaz cürmüm, günahım,
CEMAL HOCA'nın yüzü kara, yetiş gel.

Ezelden bu aşkın pervanesiyim,
Yanarım âşkına yâri gözlerim,
Ben "Nakşibendi"nin köselesiyem,
Uyup eshabına nârı gözlerim.

Terbiye almışım pir-i Küfra'dan,
Gönül geçmez o mürşidi Kübra'dan,
Sıvar perdelerin alır aradan,
Bakar görür o didari gözlerim.

Der CEMAL , bendeyim o mürşidâne,
Minnetim yok asla hiç mümkürane,
İncelsem giderim pir-i mugane,
Boyun vuran tebr-i darı gözlerim.

23

Ela gözlüm senin aşkın ucundan,
Âleme intişare oldum sevdiğim.
Sitem taşlarını yedim her yandan,
Göz yaşlarım akar, coşar sevdiğim,

Hüsnünden okudum aşkın derisini,
Aynıma getirdin gam libasını,
Sızılı yaramın kabarasını,
Gelir neşter vurur, deşer sevdiğim.

CEMAL HOCA'n kıldın derde giriftar,
Gel bak bu hal ile oldu ihtiyar,
Şeyda bülbül gibi çeker ahu zâr,
Görenler haline şaşar sevdiğim.

24

Ayna-yı devranda ederken nazar,
Hayalı hatrımda bir canan gördüm.
Cezbetti huzuru Hazreti Meryem,
Verdiği öğüdü armağan gördüm.

Allah dedi, bir ün değdi gûşuma,
Sebep olan odur bu savaşıma,
Ondan beri neler geçti başıma,
Çok belalar çektim imtihan gördüm.

Kazadan yemişem sille-i aşkı,
Vurdular sineme gülle-i aşkı,
Hele çekme diyem cele-i aşkı,
Sevdiğim ol hubu lâmekân gördüm.

Vücut iklimine değdi bir hava,
Anunçün âlemde oldum binava,
Çalındı sinemde musiki neva,
Seda-yı zinbur-i pa ayan gördüm.

CEMALİM olmuşam aşkın hamili,
Boş dönermi babındaki saili?
Ben meyil verdiğim pir-i kâmili,
Huzur-u cananda tercüman gördüm.

25

Donanma yapıyor şanlı askerler,
Yürüyüşte sağlara, sollara kurban.
Bezendi Kağızman Hürriyet günü,
Top tüfeği süsü güllere kurban.

Doksan üçten beri garip olmuştuk,
Moskofun zulmünden yanıp solmuştuk.
Al-Sancak yüzüne hasret kalmıştık,
Kavuştuk Ay-Yıldız, Al'lara kurban.

Kafirin elinden kalmıştık zâra,
Derindir islâma açtığı yara,
Kırk yıl sonra şükür kavuştuk nura,
Düşman ezen polat kolllara kurban.

Moskoflar kahroldu çekildi geri,
Ermeniye silah verdi perveri,
Bizi kırdı, yaktı hep diri, diri,
İmdada yetişen allere kurban.

Erzincan'dan Kars'a kurtuldun bütün,
Vatan yarasını sarmada bu gün,
Hamdolsun Türkler hep eder toy düğün,
Derde şifa olan hallere kurban.

Peygamber ocağı mukaddes ordu,
Canın feda eder kurtarır yurdu,
Hücuma kalkınca zikr ile vurdu,
Allah , Allah diyen dillere kurban.

CEMAL der düşmanın tedbiri şaştı,
Kar yağmurda asker dağları aştı,
Kars eline üç kol birden ulaştı.,
Atlar ayağında nallara kurban.

26

Kula her ne gelse kadir Allah'tır,
Hak' tan gelen ulu fermana yaslan.
Belâlar mü'mine hem kıblegâhtır,
Tevhidi ona kıl, Rahman'a yaslan.

Sabreyle ki hem artmasın kederin,
Çünkü ezeldendir bu iş kaderin,
Ateşine yandın bir derbedirn,
Ne çare sen emr-i Sübhan'a yaslan.

Emicen CEMAL'in didesi yaşlı,
Bu aşkın elinden dertli telaşlı,
Hasretin çekmede bu bağrı taşlı,
Dert beni bürüdü hicrana yaslan.

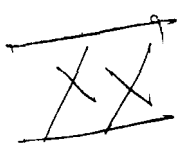

27

Ezel bahar oldu açtı çiçekler,
Şimdi şan verecek gülü bağların,
Dernekleşmiş bahçelerde küçükler,
Lâlelenir mor sümbülü bağların.

Bahçelerin tutileri ötende,
Yar zülfünü dal gerdana atanda,
Süsem baş gösterip, sümbül bitende,
Karışır yeşile alı bağların.

Eser bad-ı sabah bak neler olur,
Şeyda bülbül vedut ismini okur,
Serçeler hu çeker, selama durur,
Cezbelenir, titrer dalı bağlanrın.

Gelin kızlar bahçelere göçende,
Kuşlar nâle çeker dallar içinde,
Der ki CEMAL HOCA güller açanda,
Bir acaip olur halı bağların.

28

Cenubunda karlı yüce dağın var,
Manzaralı bir hoş halli Kazğızman.
Zümrüt ağaçları gülşen bağı var,
Cennet gibi allı pullu Kağızman.

Sende vardır sadık aşık rakımı,
Yoksula öksüze olur bakımı.
Çemçe dağın sağdan sola bakımı,
Çimen çiçek morsülmbüllü Kağızman.

Bu dağ cennet dağı eyledim nazar,
Yel estikçe tüter, tütüya kokar,
Baksam avlağında güzeller gezer,
Altı üstü hep marallı Kağızman.

Halkına bakarsan hep ehl-i rağbet,
Vararlar mescide kılarlar ta'at,
Severler mihmanı ederler hürmet,
Sofrası şekerli ballı Kağızman.

Halkı hoş huyludur Hakkın sadıkı,
Severler âlimi, hemde âşıkı,
Cennet olsun bu zümrenin layıkı,
Edep erkanında'da mallı Kağızman.

Umarım affola kâmu suçları,
Günden güne hayra döne işleri,
"Hey Hak" diyer gece İshak kuşları,
Herkes için yangın Halli Kağızman.

Seher vakti git bak, neler var neler,
Bülbül figanında rızayı diler.
Dudu, kumru, vedut ismin okurlar,
İşte böyle şirin dilli Kağızman.

Ne güzel yaratmış, ol pervardigâr,
Bağlarında türlü türlü meyve var,
Her bir tarafında çiçekler açar,
Mavi nergiz, kızıl güllü Kağızman.

Şimalinde aras nehri "hu" çeker,
İşiten aşığın kaddini büker,
Bahar vakti coşar dağları söker,
Boz bulanık, azim selli Kağızman.

CEMAL'in gönlünün ziyneti sensin,
Doğu illerinin cenneti sensin,
Kars, Ağrı ilinin lezzeti sensin,
İşler kaya tuzun telli Kağızman.

29

Bahar geldi yüce dağlar başında,
Süsem sümbül ola, bite göresin.
Âşkı buldun ise civan çağında,
Tütüyalar gibi tüte göresin.

Âşık vuslat bulur serden geçerse,
Arifler yurdunda şerbet içerse,
Bahar vakti bağda güller açarsa,
Şeyda bülbül ola öte göresin.

Varıp gülleri dermek istersen,
Açıldığı vakit görmek istersen,
Murad-ı maksuda ermek istersen.
Bir pir eteğinden tuta göresin.

Zikr-i huda eyle kalma avare,
Eğer âşık isen hüsn-i didare,
Deme niçin Mansur çekildi dara,
"Enel hak"' sırrına yete göresin.

HOCA CEMAL Hüsnü canana mail,
Sende arzun için ara bul delil.
Bin gönülü irşad eder bir kâmil,
Gidip eşiğine yata göresin.

30

Suna boylum, terfidanım, terlanım,
Benim gibi yüzbin canı değersin.
Çimenim, çiçeğim, gülüm, reyhanım,
Ben bülbülüm sen gülşanı değersin.

Bakışın başıma getirir bela,
Aşkın bu gönlüme saldı velvele,
Ben bülbül olmuşum sen teki güle,
Yüzbin bağı, bin bostanı değersin.

Acep aşığın kim kimin yârısın,
Zaman güzelinin berhudarısın,
Çiçeklerde kızıl gülün Zârısın,
Çektiğim ah u figdanı değersin.

Baksan o bakışın dağları deler,
Ok kibriğin değer, bağrımı deler,
Gönlüm cemalinden sadaka umar,
Kıyarısam bir ihsanı değersin.

Güzellikte bir tanesin devan var,
Senden murad almak için iven var,
Haset değil seni candan seven var,
Yedi iklim her bir yanı değrsin.

CEMAL HOCA yârı yâdet kâr olur,
Ağyarı sevmeklik sana ar olur,
Ne olursa sonun tarumar olur,
Birgün ölür kebristanı değersin.

31

Onsekiz bin alemleri yaratan,
Derdim hezar oldu, dermanımı ver,
Sıva perdelerin kaldır aradan,
Lütfet bu hususta fermanımı ver.

Cemalin şemine ahu hasretim,
Yoktur bundan başka şeye minnetim,
Zehiri göremem aç basiretim,
O bir diyarlara seyranımı ver.

Der ki CEMAL, vâdem tamam olanda,
Tevhidim tamam et o ilk sualde,
Hazreti Azrail mihman gelende,
O son demlerimde imanımı ver.

32

Aldanma riyâkar sofuya sakın,
Böylesinden ehli iman sakınır,
Her bir hareketi şeytana yakın,
Şerrinden kaç , müslüman hep sakınır.

Yalandan hu çeker bildirir nasa,
Şeytanlıkta yoldaş olmuş iplise,
Kalbinde var nice yüzbin vesvese,
Hilekârı herbir gören sakınır.

Tulu emel tutmuş dünyaya tapar,
Sofuluğu etmiş kendine siper,
Esnai sohbette saçmalar saçar,
Değer bana diye, deman sakınır.

Kendinden bi haber güleç yüzü var,
Hoş görünür herkes kılsın itibar.,
Fırsat bulsa seni kılar tarumar,
Oturup durduğu mekan sakınır.

Namaza duranda gören imrenir,
Rukuda secdede gayet direnir,
Nasa karşı ayı gibi gümrenir,
El zanneder huftan canını sakınır,

Halbuki kalbinde fitnelik düzer,
Gördüğü yerleri beyabır eder,
Gizli fesatlığı elbi el sezer,
Bu şerardan insan hayvan sakınır.

Yarab bizi sakla kibru riyadan,
Bu darı dünyada insan yaldadan,
Şerli sofu geçer iki sahradan,
Dağlardaki kara duman sakınır.

Saç sakalı elde etmiş darende,
Hürmet bula meclislere varanda,
Böyle sufatları bakıp görende,
Nerde olsa CEMAL TURHAN sakınır.

33

Bu vatandan cüda düşen gayrılar,
Solar bahçesinin gülşeni ağlar,
Yar ismini soran vaslını diler,
Yandım dert üzere dermanı ağlar.

Sunalar göllere yüzmeye gelir.
Baykuş viraneye gezmeye gelir,
Tabipler yaramı çözmeye gelir.
Çözmeyin yaramı telleri ağlar.

Der ki CEMAL HOCA bahtım karalı,
Gönlüm yara yakın vücut yaralı,
Gel gör bak sinemin altı yaralı,
Hançer değmiş, sızlar hicranı ağlar.

34

Dolgun zamanımdır yazarım mektup,
Ateş-i aşkımı sayasını gelir.
Derunum tutuştu lenber belenber,
Coşkun dalga gibi kopasını gelir,

FAHRETTİN BEY benden çıkmaz bu sızı,
İdrak edebilmem kış ile yazı,
Kalbten kalbe yol var görestim sizi,
Mübarek gözünden öpesim gelir.

Der ki CEMAL gel bak sinemde ne var,
Bu dertle divane oldum aşikâr,
Bu gönül altında yedi delik var,
Herine bir çapıt tepesim gelir.

35

Name tez git yollar çamurlanmadan,
Mevsimidir dağlar karlanır gider.
Bir dahi yüzünü görem ölmeden,
Ömrüm sermayesi zorlanır gider.

Bağların yaprağı dökülmededir,
Ağaçların kaddi bükülmededir ,
Kuşlar Kağızman'a çekilmededir,
Turnalar göklerde fırlanır gider.

Der ki CEMAL HOCA gurbette yandım,
Hasret çeke çeke candan usandım,
Sinnim altmış oldu ihtiyarlardım,
Ömrüm sermayesi zorlanır gider.

36

Bülbülsün figanın kesildi gülden,
Soldu kırmızı gül, güz gelmededir.
Figanı hasrete yandımda yandım,
Bağrımın başına köz gelmededir.

Hikmet Allah'ındır ne gelir elden,
İsmini zikreyle can u gönülden,
Dudu, kumru uçup gitti bu elden,
Virane yurduna toz gelmededir.

Gel bak CEMAL HOCA candan usandı,
Elliyedi yıldır odlara yandı,
Yaşı yetmiş oldu ihtiyarlandı,
Civanlığım benden vaz gelmededir.

37

Her bakanda yüce dağlar başına,
Katrem umman olur taşmaya gelir.
Kara bağrım yanar aşk ateşine,
Gönül ebherlerim peşiman gelir.

Ben bilirim bana darbe vuranı,
Serime yağdırır gam-ı baranı,
Değdi bu sineme hasret temreni,
Delik delik deler, deşmeye gelir.

ÇEMAL'im zikrini kılarım her an,
Başka bir karım yok işim bu heman,
Hayali hatrıma düşende canan,
Akar gözyaşlarım, coşmaya gelir.

38

Sular bir tecelli keşfetmiş Haktan,
Cemaline hayran olmuş gidiyor.
Dolmuş derellerden dalgası çağlar,
Her bakana seyran olmuş gidiyor.

Ağlar gümbür, gümbür dağlardan akar,
Sermest olmuş akar heryeri yıkar,
Aşk ile bin türlü sedalar çıkar,
Hak yoluna karbon olmuş gidiyor.

Bu bizim dağların hey hey nidası,
esen yeller coşkun sular sedası,
Der ki CEMAL ben tek kılmış Huda'sı,
Baştan başa umman olmuş gidiyor.

39

Seni bana pek rahimkâdr dediler,
Umarım bu yüzden ihsana yetiş.
Halk-ı hamideniz hoş söylediler.
Gün bu gün, dem bulup devrana yetiş.

İşittim hep erler pek senden hoşnut,
Yardımcınız olsun Hazreti Mabut,
Her iki cihanda olunu mesut,
Ol sıtk-ı Hudaya nihana yetiş.

Rutbeler bulunuz tez elden taze.
Niyazım bu o Hazreti Feyyaze,
Bir keder vermesin evladınıza,
Dar gün görme, Rahm-i yeza'na yetiş.

CEMAL yâr aşkı, çeker endişe,
Hikmet dahildir her gelen başa,
Umarım dünyada doyunca yaşa,
Zikre gelip, Huri gılmana yetiş.

40

Tıfıl çağdan sevdim mecaz-ı mahbub,
Hakiki canana delalet oldu.
Ne yapim Mevladan iş bu muhatbbet,
Gülmemiş başıma rezalet oldu.

Bu zara kaydoldum on bir yaşımda,
Neler gördüm, şevk olmamış başımda,
Taşlandım, haşlandım aşk ateşinde,
Geçti civan ömrüm nihayet oldu.

Zalim sevda kesti hep yollarımı,
Kimse kabül etmez suallerimi,
Her gören horladı bu hallerimi,
Bu da bana büyük bir minnet oldu.

Bir Pir-i kamile bağlandı bu dil,
Her mürşit müride olurmuş delil,
Hak sadık olanlar kalırımı sefil?
Yıkılan haneler imaret oldu.

Birlik hak birliği anla ey ahmak,
Dur Bab-ı Hudaya gel hizmet eyle.
İşte Hakkı, Haktan bulursun mutlak,
Durma bugünlerin hoş fırsat oldu.

Ah ölmeden evvel ölebilmedim,
Zalim nefsten tadımı alabilmedim,
Derdime bir derman bulabilmedim,
Artıkça günbe gün cerahat oldu.

Çaresiz mürşide uzattım elim,
Hamd olsun def oldu hep keyl u kalim,
Şeyda bülbüllere döndü bu dilim,
CEMAL'E bu sevda beyanat oldu.

41

Ey gafil, gel hakka edek niyazı,
Kabul olur niyaz edenin nazı,
Ya Rab, Habibine bağışla bizi,
Vaslımızda ahır zaman göründü.

Ebubekir, Ömer, Osman aşkına,
Âl-i Aba, Şah-ı Merdan aşkına,
Cümle eshab, veysel Karan aşkına,
Bizi affet bizde, aman göründü.

Sen Efhemsin, rahmine yok nihayet,
Ümit umar habibinden şefaat,
Nice âsillere sen kıl hidâyet,
Birçok günahkâra iman göründü.

İsmim İsmail'dir, gülmemiş başlı,
Mahlasım CEMAL'dir gözleri yaşlı,
Kariyem camuşludur aşkım ateşli,
Kazamız Kağızman, destan göründü.

42

Gelen gidermiş, geldimde gittim,
Yedim içtim abu deneleriniz.
Gittim sizi hakka emanet ettim,
Şen olsun daima haneleriniz.

Gönül iklimini bostan eyledim
Yedi mah bu yerde iskân eyledim,
Yedim, içtim, yattım izhar eyledim.
Sadr-ı elvan, nakış odalarınız.

Der ki CEMAL, Hak saklasın başızı,
Şeneylesin toprağızı taşızı,
Helâl edin, ağanıza işsizi,
Rahat ola ata, analarımız.

DESTANLAR

1

Camuşlu köyünde bir hikmet oldu,
Duyup işitenler kalsın hayarana.
Hayvan sayımının memuru geldi,
Bu kaçı sakladı o yan bu yana,

Hele bakın en evvele ben nettim,
Tutup hayvanlarım kaçağa kattım,
Meyerse en büyük kabahat ettim
Saldım gece vakti ıssız yabana.

Oğlumla komşular alıp gitmişler,
Dern bir derde mekân tutmuşlar,
Uyku göze girmiş hepsi yatmışlar.
Bozkurtlar yetişmiş böyle zamana.

Sabah oldu kalktım mahdumum geldi.
Kaş kabak dökünük dedim "ne oldu"?
Dedi: Baba sorma bize kurt daldı,
Bir derede kapanmıştık zındana.

Dedim: oğul sen niçin geldin bize?
Dedi: Arabayla geldim öküze,
Birkaç cemdek vardır gönderek sieze,
Korkmadan olayım yola revane.

Dedim oğul ey besledin bostanın,
Kimindir cemdekeler yazam destanın?
Çoğu komşuların memo ustanın,
Ne yapayım baba haktan gelene.

Dedim karakoyun sağını ölümü?
Dedi: Evvel ona kılmış zülümü.
İşittim dünyadan çektim elimi,
Dedim: Zalim nasıl kıydın o cana.

Karakoyun gibi varmıydı koyun?
Ayı derisinden tutmuşlar oyun,
Gidin bari dedim: "postunu soyun"
Mübarek tikesin salak kazana.

Dedim: Oğul niçin kaldınız gaflet?
O karakoyonun başında Devlet,
Çünkü Akif emmin vermişti zekat,
Bağışlamış idi, rah-ı rahmana.

Yeterbu sözlerle eyleme aciz,
Hükümet memurun eyleme caiz,
Tahsildar görmezse kurt eyler haciz,
Kalanıda gider bir gün talana.

Gel CEMAL bir düşün evvelki halin
Düşmanlar kesmişti sağ ile solun,
Han san hükümetsen saklama malın,
Çalış ver vergini merdi merdane.

2

Bir pusula yazar gönderir peşin,
Koltuksuz gidersen su katar işen,
Hele bir şey verme vay gelir başan.
Yeşil sopa ile çeker divana.

Peşinen olmazsa kudurur kapar,
Neseza sözleri ağzından seper,
İt gibi ısırır, at gibi teper,
Yiyici kurt rahm eder mi insana?

Bu ahvaldan haber alamaz âli,
Gizli mezalımdir bilemez âli,
Haber vereni yok gelemez âli,
Ben acizem gidebilmem o yana.

Bundan vaz geç başka söyler ey âşık,
Gene varmı kap kaşıkta bulaşık,
Söyle ne bilirsen olsun yaraşık,
Tâ ki işitenler gele erkana.

Sanat ve ticaret ne hoşmuş derler,
Helâl olsan güzel işimiş derler,
Haram horun işi boşumuş derler,
Yığar yığar birgün verir talana.

Bakkal, bezzaz, kaffaf bak ki ne ola,
İnsafsız imansız Allah'tan bula,
Semadan başına ine bin bela,
Ehl-i ayal ile düşe tufana.

Çok bezzazın dini imanı metre,
Allan'ı tanımaz gümanı metre,
Köylülerden kesmiş amanı metre,
Bire beş baş vurur bez mez alana.

Gergin gergin ölçer noksanca yırtar,
Hilleli hokkasın kalbinde tartar,
Kendi ucuz alır, pahalı satar,
Değer kıymet vermez arpa, samana.

Kaffaflar, biz, iğne başında canı,
Bir çift postal alda git kendin tanı,
Bakkallar terkiye koymuş imanı,
Ticarette şan verirler Şeytana.

Kalaycının işi bak daha beter
Anlamayanlara ustalık satar,
Nişadırı seper tütüya atar,
Temiz kalay vurmaz kara kazana.

Demirci kardeşin canına minnet,
Aldığı hep helal çektiği zahmet,
Her bir yaydığında bellidir kıymet,
Herkes bilir alır gelir bu yana.

Çilingir, kuyumcu sözünü ağlar,
Sözün bağlar ama ciğerin dağlar
Onlardan şey alan, onbeşgün ağlar.
Sızıltısı çıkar heft asumana.

Bu hareket birin çıkarmaz başa,
Cümlesini salar derde telaşa,
Hep kurban olsunlar köylü kardeşe,
Kanaatı vardır bir tas ayrana.

Sen emr-i Yezdana eyle riayet,
İçin aksak tutup çekme rezalet,
Bir ferdi Hudaya kılma hakaret,
Bir gün çekilirsin hesap mizana.

Zulüm etme, zulüm Hakka yaramaz,
Zülümkar olanlar hayır göremez,
Ehl-i gaflet dünya, ukbe aramaz.,
Düşünmezki ölür girer zindana.

Bak sonu ne olur, verem haberi,
Tutulmuştur ettiklerin defteri,
Birgün dağılacak cismin cevheri,
Kemiklerin haki olur yeksana.

Azrail gelende bak neler eder,
Ağzın gözün eğer kırar derbeder,
Ruhun uçar çıkar cesetten gider,
Ya yurdu âlâ ya yahut Nirana.

Ahlak-i hamide var ise sende,
Derler, safaları bulursun canda,
Seni iskan eder cennet mekanda,
Gidip kavuşursun hu-i kılmana,

Sözün neticesi hâsıl-ı kelâm,
Herkesle hoş bulur alasın meram,
Benlikten geç, iyilik eyle vesselam,
Büyük, küçük gördüğün her insana,

Sakın azarlama fakiri, bayı,
Dilin tatlı eyle sözün kimyayı,
Koru her cihetten den-i dünyayı,
Mesut olur sadık alan vatana,

Seni halk eyleyen ol Şâhi yâd ed,
Binbir ismin düşün, Allahı Yâdet,
Birgün varacağın dergahı yâdet,
İnanın var ise hükm-i Kur'ana.

Sakın kardeş kafa dala güvenme,
Hep hebadır kıyl-ı kale güvenme,
Var ise kalacak mala güvenme,
Birgün gelir karışırsın kervana.

Hocamısın, kocamısın ey CEMAL,
Dediğin sözlerden sende ibret al,
Kemliğe iyilik et ol ehl-i kemal,
Beyhuda gelmedin sen bu cihana.

3

Yermi dört kariye eteğinde var,
Ser çekmiş semaya, serin aladağ,
Yaylaların çimen, çiçek Nilüfer,
Tütüyadır herbir yanın Aladağ.

Şarkında Kağızman bir yanın aras,
Garbın Sarıkamış sana eder naz,
Seni hoş halk etmiş Hazreti Feyyaz,
Şen ola her bir civarın Aladağ.

Ağrıdağı durur yokladım karşın,
Cevahir mülküdür toprağın taşın,
Yaz mevsimi hergün dumandır başın,
Eksik olmaz hiç rüzgârın Aladağ.

Göçebeler çayırları düzerler,
Kalaylı taslarda ayran ezerler,
Güzellerin bölük bölük gezerler,
Kimi hanım, kimi torun Aladağ.

Umarım durasın, Dünya durdukça,
Bir çiçeğin değer beşyüzbin akça,
Gönül Neş'e, sana bulur vardıkça,
Böylede var bir eserin Aladağ.

Bak ne şekildedir bunun yaylağı,
Nere varsan adım başı sulağı,
Güzeller sultanı Demir bulağı,
Ab u kevser her pınarın Aladağ.

Bu çadırım sende hazır olaydı,
Sevdiğim yar sende nazır olaydı,
Muratsızlar muradına ereydi,
O vakıt olurdum yarın Aladağ.

Kim vasfın işitse sorarlar seni,
Çekerler ah u zar görürler seni,
Bahar vakti karlar yararlar seni,
Açılır herbir esrarın Aladağ.

Yayla halkın ehl-i sevda edersin,
Kimin Mecnun, kimin Leylâ edersin,
Sende yaşıyanı ihya edersin,
Cümlesinde belli varın Aladağ.

Akan sellerinde bağlar beslenir,
Derelerin dört bir yanı süslenir,
Bülbüllerin bahçelerde seslenir,
Böyle döner daim devrin Aladağ.

Başında turnalar ederler pervaz,
Her taraftan gelir bin türlü avaz,
Göllerinde yüzer sürülerle kaz,
Kuşlar çeker intizarın Aladağ.

Sürüler içinde koyunlar meler,
Kuzular annesin sütünü emer,
Onlar meler dertli bağrımı deler,
Çıkmaz benden ahuzarın Aladağ.

Yazın yağan olur rahmet baranı,
Sağ edersin sana dertli varanı,
Merizler bulmasa derde dermanı,
Her hastaya şifa, karın Aladağ.

Üçyüz altmış göze Camuşlu da var,
Dörtyüzsekn pınar Kozluda akar,
Purut'daki nehrin sel sebil kokar,
Bal gibidir leb-i barın Aladağ.

Etrafta köylerin hep çiçek çimen,
Metin bir kalesin keşf etmiş tümen,
Alçak düşmanlara göz okusun sen,
Heryerde var bir siperin Aladağ.

HOCA CEMAL'deki binbir intizar,
Sakın bu esrarı kılma âşikâr,
Her yüce dağların bin âşıkı var,
Bende senin yadigârın Aladağ.

4

Yedi mah eylendim Türkmen elinde,
Şimdi vakit geldi ayrılacağım.
Can verirler Âli Aba yolunda,
Ben o sevgiyle barınacağım.

Hazreti Ali'ye can verendirler,
Kerbelâ şahına hürmet ederler,
Kim sevse Hüseyen'i, çekmez kederler,
Bu babda ben dahi kâm alacağım.

O zeynel abidin, gözlerim nuru,
Hümmetinden gönlüm bulmuş serveri,
Ben itiraf ettim her bir kusuru,
İmam-ı Cafer'e kul olacağım.

Musa Kâzım ile Muhammet Baker,
İntizar didemden nemleri döker,
Bu gönlümde bir yol açılsa eğer,
Gidip eşiğine sarılacağım.

Ah çekuben taki derin haykıram,
Fâki Rıza, hem Asker'i çağıranı,
Ben al-i Yezid'e, Lânet okuram,
Durup o münkire darılacağım.

Der CEMAL, çok çekmez kurulur tahtı,
Aman Allah, aman bozmayın ahtı,
Bugün yarın gelir Hazreti Mehti,
Düşüp ayağına yüz süreceğim.

5

Ben bir toyda bir güzele rast geldim,
Vasfı bir mecliste demanı değer.
Her hali noksansız şöhrette buldum,
Kaşları kudretten kemanı değer.

Vechinde hırdası halhalı tomar,
Kirpikleri hemhar, gözleri humar,
Leblerinin balı peteklerde var,
Yüzbin de illacı dermanı değer.

Dillerde dolanır hüsn-ü Kemali,
Şems-i münhır olmuş o malı Cemali,
Güzeller içinde melek simalı,
On iki ülkeyi gerdanı değer.

Tarikat ehlimi nakşi bakışlı?
Tütya tek tüter anber kokuşlu,
O heranda gezer doğan bakışlı,
Şahin tek vuruşlu terlanı değer.

Ona meyledenler hayrette kalır,
Kime candan baksa canını alır,
Buludu mat eder, yeller utanır,
Yüce dağlardaki dumanı değer.

Dil dolanır güzelin bahçesinde,
Turnalar semaden iner sesine,
Bad-ı sabah deyse hoş nefesine,
Açtırır gülleri reyhası değer.

Derler sıcak imiş Bağdat yolları,
Yaza açmış Ankara'nın gülleri,
Seyrine dökülmüş Aydın illeri,
Kars, Erzurum, Batum, Şirvan'ı değer.

Aşkından zelzele düşer pasına
Anadolu, Kafkas' Muş, ovasına,
Bir bakarsa İsfahan'a tersine,
İran baştan başa viranı değer.

Onaltıdır sinni , civan çağları,
Yaza düşmüş sinesinde bağları,
Arzusunu çeker Ural dağları,
Sibirya, Türkistan, Kazanı değer.

Anlar Hak yoluna varan Haccacı,
Aşkı ciğerlere bırakır acı,
Londun kıralına bağlar haracı,
Avrupa mat olur Alman'ı değer.

Mısır ile İstanbul Anadolu'ya,
Karadeniz taşar iner Bolu'ya,
Aşkım çekenler düşer belaya,
Yandırır Tortum'u, Narman'ı değer.

Memleketler kaldır, kalma kalında
Tiflis ile Sivastapol ilinde,
Tayyare, Bara hadi, Tren yolunda,
Her yandan nakleden Kervanı değer.

Bir oh çekse Akdenizi kaynatır,
İngilizi dar boğazda inletir,
Kafkas dağlarında petrol revandır,
Ağrı dağın başı dumanı dağer.

Divane dil ara mislini ara,
On iki ülkeye var sora sora,
Hindistan, Çin eli, Delhi, Buhara,
Kars, Kâğızman'ı Narman'ı değer.

Hasılı yandırır yedi iklimi,
Gözüm gördü aşkı aldı aklımı,
Gonca gonca saçlarının salkımı,
Bu canım yolunda kurbanı değer.

Gezende uçan kuş pac umar ondan,
Görenler vaz geçer ser ile candan,
Bülbül Meyhunların kaş-ı kemandan,
Kırmızı gül gibi gülşanı değer.

Binde bir göz göre böyle güzeli,
Kudret halk etmiş o lem yezeli,
Hıdmetse misli yok desti mezeli,
Aşkının şarabı fincanı değer.

Gördüm bu güzeli oldum divane,
Hasretinde kaldım ben yana yana,
Az benzer bakışı bebaht canana,
Asrında misli yok cihanı değer,

Helak eden halikin yoktur şeriki,
Aslı hanedandır, çıkmaz çürüğü,
Bir ceylan bakışlım cennet feriği,
Ruhseder bağlarda kılmanı değer.

Deli gönül çok vasfetme resmini,
Bu dünyada bulamasın hasmını,
Hesab-ı ebced'te yadet ismim,
Muamması, sırrı pünhanı değer.

El at zülüflerin tarlada bul gel,
Altı herf üç nokta sırada bul gel,
Kağızman deresini arada bul gel,
Hep köylerden kızıl viranı değer.

6

Dördü bire bağla zerbeyle beşe,
Hesaptan üç nokta sakide düşe,
Sekizi sekize çalda çırp başa,
Bulursun bu sırrı tabanı değer.

Der ki CEMAL ona kardeş olaydım,
Üçbin beşyüz lira başlık alayım,
Yüzseksen atlıyla yola salaydım,
Hayıf ölür, hak-i yeksanı değer.

6

Binüçyüz otuzda hesab-ı Rumi,
Top tüfekle eylediler hücumu,
Gözüm gördü koptu harb-i umumi,
Nice yüzbin canlar kruban göründü.

Zalim Moskof ezdi ehl-i imanı,
Kars-elinden sürgün etti çok canı,
Ceng açınca Âl-Osman'a nihanı,
Köprüköy, Horum'da pişman göründü.

Ordumuz ulaştı Sarıkamış'a,
Bozgun Moskof kaştı çekti endişe,
Dondu kolordular uğradı kışa,
Fırsat kaçtı büyük ziyan göründü.

Moskof toparlandı o kahrolası,
Kars'ı Ardahan'ı saydılar asi,
Çıldır'dan Göle'ye kırdılar nası,
Çoğu öldü, dönmez noksan göründü.

Otuzbirde Moskof kurdu teftişi,
Defterle yer yerde yığdı erkişi,
Yaptırdı bunlara yolları, Şoşu,
Zulüm arşa çıkdı figan göründü.

Otuz iki yılı Erzurum düştü,
İşiten islamın ciğeri pişti,
Ermeniler azdı haddini aştı,
Van ile Bitlis'te tuğyan göründü.

Otuzüçü insan etti zülcelâl,
Çar devrildi çıktı büyük ihtilâl,
Türk dedirtti Rus'a gel yerlerin al,
Çekileyim fena zeman göründü.

Otuzdördün derdi sinemde işler,
Millet, o devirde akıttı yaşlar,
Al kana boyandı o kara taşlar,
"Aman Allah aman" diyen göründü.

Ruslar terkeyledi Kafkas elini,
Ermeniye verdi Millet malını,
O da doyup yaktı kızı, gelini,
Doldurdu damlara duman göründü.

Ey millet, Ey millet unutma bunu,
Her dem, her saatte yadet o günü,
Nice hanumanın çıkmaz tütünü,
O zamandan beri viran göründü.

Otuzdört nisandı Kars eli'n birden,
Yetişti ordumuz kurtardı dardan,
Göklere yükseldi şükranlar yerden,
Lâkin, açan bağa hazân göründü.

Yedi ay demeden ordu çekildi,
Milli Şûrâ kurduk bayrak çekildi,
Hududu tutmaya çete döküldü,
İngilizin sözü yalan göründü.

Ermeniye oldu İngiliz dayı,
Hile ile bastı Kars'ta şûrâyı,
Malta'ya sürüldü onüç fedayı,
Kars-eli "Haylar" a vatan göründü,

Ey Türk vatanının muhterem halkı,
Gerçek hissi olan bilir bu farkı,
Urumlar mağribi, Ermeni şarkı,
Ayak-biti başa düşmün göründü.

Nisan ayı sene otuz beşe bak,
"Asvas" sesi geldi işte yine bak,
Millet yine çekti çok endişe bak,
Çünkü bura Ermenistan göründü.

Otuzaltı yılı merhaba geldi,
Kardeşim öldüyse öz baba geldi,
Bir sel koptu, ama çok kaba geldi,
Ermeni başına tufan göründü.

Esti bâd-ı sabâ, dağıldı puslar,
Çıktı aslan parçalandı kafesler,
"Allah Allah" deyu yükseldi sesler,
Kurtuldu Kars-eli handan göründü.

Otuzyedi oldu, Rumlar azdılar,
İzmir de, Bursa da keyfçe gezdiler,
Bir yel esti, Akdeniz'e tozdular,
Dalınca gidene saman göründü.

Otuz dokuz cumhuriyet yaşımız,
Çıktı gönüllerden her telaşımız,
Şükür olsun hayra döndü işimiz,
Tazelendik yeni zaman göründü.

CEMAL der, Türklerin pençesi Polat,
Vurdu düşmanları eyledi berbat,
Yaşasın ordumuz ebed'ül-ebed,
Bundan sonra bize devran göründü.

7

Mevcudattan hiç bir eser yokiekn,
Emroldu Huzur-ı Rahman göründü.
Orda ruhlar hep oldular kâmekân,
Vahdet aynasında seyran göründü.

Hiç gaflet görmeden orda uyandım,
Meclis-i kübrada âşinalandım,
Gördüm bir tecelli yandım da yandım.
Derdim derunumda derman göründü,

Bu sır izhâr olmaz sen gayri sanma,
Hakikat bir haldir iş bu muamma,
Arz etti zatına bilcümle esmâ,
Cihan varlığına ferman göründü.

Varlığa kûn dedi Hazreti Allah,
İpt-i nura mutlak göründü âgah,
Huzura cem oldu bilcümle ervah,
Seçildi zümreler ayan göründü.

Herkes bir rütbeye oldular tayyar,
Kimi mü'min, kimi başka bir ifkâr,
Hakkın birliğini eyledim ikrar,
Durup aşka uydum, iman göründü.

Kûn emriyle bitti kuruldu eşya,
Nur-u Muhammet'ten nep olduk ihya,
Ağaç, taş, cemaat göründü dünya,
Ordan nüzul ettik, cihan göründü.

Murad-ı hak böyle imiş kaderde,
Nice dem eylendim sülb-i pederde,
Gayda durmuş idim rahm-ı maderde,
O kan kalesinde zindan göründü.

Nice yüzbin dibeklerde ezildim,
Nâr-u bade, ab-u haktan süzüldüm,
Annem, babam sebep oldu dizüldüm,
Sıfatlandım, şekil insan göründü.

Vatan-ı aslımdan ayrıldım hasret,
Hani o devranda olan letafet,
Bana küfür oldu, cism-i kesafet,
Refakatim hak-i yeksan göründü.

Ben rahm-ı maderde oldum muammer,
Derd-i gam aşk ile yoğruldum meğer,
Müddetim bittikte eyledim sefer,
Kadem bastım iş bu cihan göründü.

Bağırıp çağırıp kıldım nidayı,
Göz açıldı, kulak duydu sedayı,
O demde zikrettim bar-ı hudayı,
Göz yaşlarım bahrı-umman göründü.

Beni tutup sardı bir ebe karı,
Karnım açlığına çektim efkârı,
Kısmete kaynadı kudret pınarı,
İçirdi validem ihsan göründü.

Bidayette işte böyle biçildim
Günden güne güller gibi açıldım,
Bir yanımda çul çaputtan seçildim,
Giydirdiler libas, kaftan göründü.

İkisinde düz yerlerde gezerdim,
Böcekleri avucumda ezerdim,
Gel, git diye bir çok sözler dizerdim,
Bir parça söyledim, lisan göründü.

Üç yaşımda sundum yemeğe kaşık,
Beş yaşında oynuyoridim aşık,
Altısında oldum halka bulaşık,
Bazı başım kırık, al kan göründü.

Yedisinde, kendi kendim farkettim,
Bu da geçti sekiz yaşıma yettim,
Yaz faslında körpe kuzuya gittim,
Çimenli çöllerde çoban göründü.

Dokuzunde ders eyledim hesabı,
Suale verirdim bazı cevabı,
Pederim elime verdi kitabı,
Okudum heceyi Kur'an göründü.

Küçük iken pek belalıydı başım,
Bana mat olurdu, eşim yoldaşım,
Gönlüm dolu idi akardı yaşım,
Gözlerimde her dem yaş kan göründü.

Nedir bilmez idim bu aşk-ı halet,
Hal işlerim feth eder mi cehalet?
Kendi kendim derdim bu nasıl hikmet?
Bu hikmeti bana diyen göründü.

Olmazımı divane veyahut deli,
Kime değer ise erenler eli,
Bana telkin etti zikr-i Celalı,
İş bu lütfü bana ihsan göründü.

Hiç bir aşık zikri kesmez dilinden,
İkrar kuşağını açmaz beliden,
Cihan çıksa onlar çıkmaz yolundan.
Bak bu zümre hep sadıkan göründü.

On yaşımda sarf-ı nevha girstim,
Bilmediğim hocalardan soruştum,
Şükür olsun bu iname yetiştim.
Okur yazar oldum meydan göründü.

Onbirinde el uzattım mürşide,
Hikmeti var imiş, Hakkın her şeyde,
Divane gönlümü kıldım keşide,
Celbetti meclise irfan göründü.

Onikide seçtim ağı, karayı,
Sevda derunuma açtım yarayı,
On üçünde sevdim bir dilarayı,
Düş oldum aşkına, suzan söründü.

Bak neler olurmuş civan çağlarda,
Bazı mecnun oldum yüce dağlarda,
Bazı bülbül oldum öttüm bağlarda,
Zikri verdim, halka figân göründü.

Ondört de benzedim bir mah-ı taba,
Gece gündüz meyil ettim kitaba,
Şen gözlerim bakmaz idi haraba,
Bütün yoldaşlarım ervan göründü.

Eğer yazsam başa gelen belamı,
Sonu gelmez kaldırmasam kalemi,
Serimde açıldı aşkın âlemi,
Yazıldı beratım, ferman göründü.

Onbeş dalgalarım aldı taşırdı,
Zalim sevda yollarımı şaşırdı,
Kara bağrım aşk oduna pişirdi.
Düştüm ateşine pişman göründü.

Onaltıda öttüm misal-i bülbül,
On yedi bağımda açılmadı ğül,
On sekizyaşımda kıldım tefekkül,
Divane dil faslı cihan göründü.

On dokuz da ev kahrına düş oldum,
Yermisinde türlü inkâra daldım,
Yirmi bir yaşında sadakat kıldım,
Her yüze gülenim yâran göründü.

Amerika, Avrupa bize yer oldu,
Bunu duyan düşmanımız kör oldu,
İttifakla ondört devlet bir oldu,
Bunlar düşmünlara aslan göründü.

Ey gafil, gel hakka eyle niyazı,
Ezelden ne imiş bozulmaz yazı,
Atlantik paktına aldılar bizi,
Hissemizde Bahr-ı umman göründü.

Bu mevzuda yine söze gelelim,
Yaşımız kaç oldu onu bilelim,
Nasip eyle Ya Rab tövbe edelim,
Tövbekâr olana iman göründü.

Şimdi yetmiş beşe bastım ayağı,
Daha ele geçmez gençliğim çağı,
Söküldü bahçemin dalı budağı,
Kocalıkta her bir nişan göründü.

CEMAL'im Ya Rabbim bende beşerim,
Acep bundan sonra kaç gün yaşarım,
Yaşasam ne? bir gün burçtan aşarım,
Çünkü; Her gelene kervan göründü.

SEMAİLER - VARSAĞILAR

1

Can içindedir canan,
Anı bir yerde arama,
Sendedir senin lokmanın,
Köyde şehirlerde arama.

Bu bahre dalmak istersen,
Çok serin olmak istersen,
Sen yari görmek istersen,
Düşmeden derde arama.

Devam eyl zikr-i Allah'a,
Git yetiş ulu dergâha,
Senin yarin sendedir ya,
Kırda bayırda arama.

Binbir ismin beyandadır,
Kendisi lâ mekandadır,
CEMAL cananın candadır,
Yerde bahirda arama.

2

Ben aşkı zikr ile buldum,
Bunun her başı uzlette,
Nefs ile idale durdum,
Harb u savaşı uzlette.

Mecnun'a bak Leylâ için,
Leyla dedi Mevla için,
Gam yemedi dünya için,
Attı telaşı uzlette.

Deme sözünde yalan var,
Böyle muradın alan var,
İki eliyle çalan var,
Başına taşı uzlette.

Gel uzlette gel ey naçar,
Uzlet dergâha yol açar,
Taban tutturamaz kaçar.,
Kalbin kallaşi uzlette.

CEMAL'i dile bıraktı,
Tutup çengeline taktı,
Bağrını odlara yaktı,
Aşkın ateşi uzlette.

3

Deli gönül havalandı,
Uçamadım Allah Allah,
Bahtımın bağı kitlendi,
Açamadım Allah Allah,

Girdim erenler bağına,
Çektiler Leylâ dağına,
Düştüm aşkın tuzağına,
Kaçamadım Allah Allah.

Nedem ben bir hal olmadım,
Ağlayan oldum gülmedim,
Hayal mi, düş mi bilmedim,
Seçemedim Allah Allah.

Hamd olsun pir himmetini,
Buldum iman dev letini,
Hele vuslat şerbetini,
İçemedim Allah Allah.

Der ki CEMAL telaşımdan,
Sular coşar göz yaşımdan,
Dalgası aşar başımdan,
Geçemedim Allah Allah.

4

Yaz olanda yaylalarda,
Seyranını köyü kızları,
Hem çayırda hem tarlada,
Kotanım köylü kızları.

Aslanca işe girerler.
Tarlada sapan sürerler
Zevk ile tohum ekerler,
Davranın köylü kızları.

Çıkar yaylada gezerler,
Taslarda ayran ezerler,
Kırmızı güle benzerler,
Gülşama köylü kızları.

Erkenden işe kaçarlar,
Yorulur ayran içerler,
Çiçekler gibi açarlar,
Çimenim köylü kızları.

Bize köy kızları derler,
Gidip mektepte okurlar,
Nakışlı halı dokurlar,
Elvanını köylü kızları,

Sürüler dağları süsler,
Sütü ile dolar taslar,
Koyunu kuzuyu besler,
Çobanım köylü kızları,

CEMAL HOCA'nın özünde,
Hilafı yoktur sözünde,
Aşkı buldum köy kızında,
Destanım köylü kızları.

5

Herbir dağda bunca bu kar,
Akar ağlayı, ağlayı.
Âşıklarda göz yaşını,
Çalkar ağlayı, ağlayı.

Sözüm size meslektaşlar,
Gülmezmi bu bahtlı başlar?
Vatandan ayrı düşenler,
Çıkar ağlayı, ağlayı.

Cennetmi bu bizim eller?
Feryad etmede bülbüller,
Bahçelerde kızıl güller,
Kokar ağlayı, ağlayı.

CEMAL âşıktır yârına,
Düşüptür ah u zarına,
Bağrını aşkın narına,
Yakar ağlayı, ağlayı.

6

Beni firaka bırakan,
Ela gözlü Türkmen kızı.
Bağrımı odlara yakan,
Şirin gözlü Türkmen kızı.

Kürt kızları dağ yosması,
Türk kızı çiçek basması,
Acemler üzüm asması,
Hal yıldızla Türkmen kızı.

Bak CEMAL bülbül'e benzer,
Sakalı sümbüle benzer,
Türk kızları güle benzer,
Fakat nazlı Türkmen kızı.

7

Derdim deruna doldu,
Gel bak bağrımı deldi.
Ey lisenin Din fahri,
Sizi göresim geldi.

Nâdana ülfet etme,
Görüp muhabbet etme,
Yardımcın Allah olsun,
Kimseye minnet etme.

Bana nâme yaz gönder,
Tehir etme tez gönder,
Gürcistana gidende,
Âşıka bir kız gönder.

Bostanı serin suvar,
Bu gün dur yarın suvar,
Ara kevser bulağın,
Derdimi derin suvar.

Hor bakma KUL CEMAL'e,
Benzemiş kad-i kale.
Sevdanın sarhoşuyum,
Nedim düştüm bu hale.

8

Cennetin altmış dört olmuş,
Ne hoş bu varın Türk eli,
Her yanın bereket dolmuş,
Hayırlı kârın Türk eli.

Yaz mevsimi çağlarında,
Gül toplanır bağlarında,
Yüce Yüce dağlarında,
Akar Enharın Türkeli.

Çiçekli çimen her yanın,
Böyle gitsin bu devranın,
Yeşerir bağ ve bostanın,
Solmaz gülşşenin Türkeli.

Hainlerin kederlenin,
Günbe gün derbederlenin,
Tasavvur ettim nurlanın,
Kırın bayırın Türkeli.

Serhaların kevser sürer,
Köy kızları çıkar gezer,
Cennet bağlarına benzer,
Tarla çayırın Türkeli.

Bağlarında güller açar,
Dağlarında tütyalar var,
Çıkar eteğinden akar,
Binbir pınarın Türkeli.

Bu yurt gazıler otağı,,
Şehitler cennet bağı,
Nice evliya yatağı,
Mukaddes yerin Türkeli.

CEMAL HOCA çekmez elem,
Diler haktan lütf-ü kerem,
Hafızındır ümit varanı,
Perverdigârın Türkeli.

9

Ela gözün, kemen kaşın,
Yay eyledi aşkın beni.
Tutup saldı bir ateşe,
Hay eyledi aşkın beni.

El zanneder murat aldım,
Halbuki hasrette kaldım,
Sarı gül gibi sarardım,
Zay eyledi aşkın beni.

Baykuş ile virandayım,
Bazı birde gülşendeyim,
Bülbül gibi figandayım,
Nay eyledi aşkın beni.

Ben Leylâ'nın yaylasında,
Mecnun oldum saharsında,
Pir-i mugan tekkesinde,
Mey eyledi aşkın beni.

Aşkın bağrımı yakmada,
Ahım semaya çıkmada,
Gözlerimden yaş akmada,
Çay eyledi aşkın beni.

Adım yazıldı ellere,
Düşmüşüm dilden dillere,
Ela gözlü güzellere,
Pay eyledi aşkın beni.

Girenler abdal postuna,
Post ile gider dostuna.
Her bir meyhana mestine,
Tay eyledi aşkın beni.

Ey kadir-i kayyum Allah,
Seni seven bulur felah,
Nidem bu âlemde nagâh,
Şaş eyledi aşkın beni.

CEMAL yâri getir yada,
Âşık ar bilmez dünyada,
Her cemiyt-i kübrada,
Toy eyledi aşkın beni.

10

Âşka griftar eyledin,
Ettin bahtı kara beni.
Yarim sızılı yarama,
Merhem vura sara beni.

Çeşmim yaşları sel gibi,
Açıldım soldum gül gibi,
Seherlerde bülbül gibi,
Saldın ah u zara beni.

Habibin kıldın vesile,
Rahmeyle ben aciz kula,
Ehl-i iman zümresiyle,
Kaydeyle deftere beni.

Dinle kardeş al haberi,
Zorimiş aşkın eseri,
Deydi sineme hançeri,
Eyledi bin para beni.

Budur CEMAL'ın talebi,
Açıla dergahın babı,
Burda ettin aşk kebabı,
Orda yakma nara beni.

11

Sende sevdiğim güzel,
Ne çok ağlattı beni.
Sevdası ser-ta-kadem,
Dört yandan tuttu beni.

İrgadım beşiğini,
Sildi gönül şekini,
Öptürdü eşiğini,
Bak, hakir etti beni.

Oldum misal-ı sebi,
Attım arı edebi,
Vurgunu yılan gibi,
Kavradı tuttu beni.

Bakmadım sola, sağa,
Hemde yakın, ırağa,
Atuben dağdan dağa,
Mecnun terk etti beni,.

CEMAL'im bu sohbetim,
Budur şan u şöhretim,
Pek çok iken kıymetim,
Bir pula sattı beni.

12

Hep anadan doğan evlat,
Ağlar geldi, ağlar gitti,
Her doğan eyledi feryat,
Ağlar, geldi, ağlar gitti,

Görmedinmi Âdem ata,
Şevk ile girdi cennete,
Sonucu düştü minnete,
Ağlar geldi, ağlar gittti.

Aman Allah bu ne hikmet,
Her gelen çekti meşakat,
Gelen yetmiş iki Millet,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Ağlayan sanmaki deli,
Onlardır âşkın bülbülü,
Bunca nebi, bunca veli,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Nârını inkâr etmeyen,
Başka günahkâr etmeyen,
Aşka düşüp ar etmeyen,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Ağlayan döner kebaba,
Sende katlan bu azaba,
Fethinde kuddu sebaba,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Bana bak canımın canı,
Nihan ağlar mihriban'ı,
Hani geldi pir Sümmani,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Niceler pünhanelerde,
"Hu" çeker meyhanelerde,
Baykuşta viranelerde,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

Bunu düşün getir yada,
Hep ağladı, Bar-i Huda,
Gel bak CEMAL HOCA geda,
Ağlar geldi, ağlar gitti.

13

Mekke'de doğdu sevdiğim,
Medine sultanına bak.
Yolunda canım verdiğim,
O hublar hububuna bak.

Onu sevdi kerem kâni,
İnzan eyledi Kur'anı,
İki cihanın sultanı,
Kurduğu erkânına bak.

Küffar ile girdi harbe,
Cümlesine çaldı tarbe,
Şan verdi şark ile garbe,
Cihanın her yanına bak.

Aşkından devr eder eflâk,
Cezbeye çekilik emlâk,
Şanına yazıldı levlâk,
Al oku kur'anına bak.

Ey gafil eyleme gaflet,
Farzı terk etme kıl sünnet,
Sen ona oldunsa ümmet,
Sıtk eyle, fermanına bak.

Daim yad eyle mecidi,
Çünkü lâ tekneda dedi,
Rahmandan kesme ümidi,
Lütfeyle ihsanına bak.

An ismini getir dile,
Gönlünde kalmaz velvele,
Bülbül gibi çeker nâle,
CEMAL'ın efgânına bak.

14

Ümidim vardır Allah'tan,
Türkler cihangir olacak.
Ben müjde almışım pirden,
Türkler cihangir olacak.

Garip eller kılıç çalar,
Düşman çeker velveleler,
Cihana Adalet dolar,
Türkler cinangir olacak.

Bunun şanı, şüphesi yok,
Sakın işe bakma soğuk,
Ehl-i haller olmuş büyük,
Türkler cihangir olacak.

Demiş Nebi-i Muhterem,
Nuref verecek zülkerem,
Dinle beni bak ne derem,
Türkler cihangir olacak.

Fare ne yapar aslana,
Arslan baş eğer Kur'ana,,
Pençe salar her bir yana,
Türkler cihangir olacak.

Bahr-ı adalet taşacak,
Şark ile garbı aşacak,
Bunu görenler şaşacak,
Türkler cihangir olacak.

Türklere sahip girdi gâr,
Her gelen gazayı savar,
Türklerin evliyası var,
Türkler cihangir olacak.

Senin neyin var ey hoyrat,
Bak türkler ehl-i diyanet,
Türkler değildir hiyanet,
Türkler cihangirolacak.

Açtım dil defterinde fal,
Ondan çıktı iş bu meal,
Sen herekese söyle CEMAL,
Türkler cihangir oalacak.

15

Bülbüllerde zar yarası,
Güller ağlar, ben ağlarım.
Dağlara bak kar yarası,
Seller ağlar ben ağlarım.

Halvetine giremedim,
Yar cemalin göremedm.
Bir menzile eremedim,
Yollar ağlar ben ağlarım.

Gel bak âşıkın zarına,
Vuslat bulamaz yârına,
Yanarım aşkın narına,
Küller ağlar ben ağlarım.

Bu sürüde kuzum ağlar,
Bağrım yanar gözüm ağlar,
Sözüm ağlar, sazım ağlar,
Teller ağlar ben ağlarım.

Der ki CEMAL bir kenterem,
Sanma halden bir haberem,
Tek turna gibi öterem,
Göller ağlar ben ağlarım.

16

Manada yer eşiğine,
Varaydım sonra öleydim.
Yüzüm dergâhı tozuna,
Süreydim sonra öleydim,

Azgınam aşk azarında,
Kalmışam pir nazarında,
Canımı yâr pazarında,
Vereydim sonra öleydim.

Demir tarakla tarama,
İlâç olurmu vereme,
Yâr merhemini yarama,
Saraydın sonra öleydim.

Açaydım dil yollarını,
Seyredeydim illerini,
Bahçesinin güllerini,
Dereydim sonra öleydim.

Bulaydım bir çıkarını,
Yıkaydık kasr ayvanını,
Zalim nefsin kervanını,
Kıraydım sonra öleydim.

Yârin kalem kaşlarını,
Hakk affetsin suçlarını,
Dal gerdanda saçlarını,
Öreydim sonra öleydim.

Der CEMAL HOCA nolaydı,
Gün gele yüzüm güleydi,
Türkler cihangir olaydı,
Göreydim sonra öleydim.

17

Hey vah geçti civan çağın,
Gafletlendim, gafletlendim,
Çok belalar geçti başa,
İbretlendim ibretlendim.

Kim bu dünyada barına,
Tedarik eyle yarına,
Boyun eğdim çoklarına,
Minnetlendim, minnetlendim.

Gülermi anadan doğan.
Defter tutmuş sol u sağan,
Onunçün oldum ağlayan,
Rikkatlendim, rikkatlendim.

CEMAL'İ atma yolundan,
Kimse anlamaz halinden,
Bir Pir-i kâmil elinden,
Şerbetlendim, şerbetlendim.

18

Sal u zamandan geçmişim,
Kış ile yazı neylerim.
Şarab-ı aşkı içmişim,
Naz u niyazi neylerim.

Fenadan şikest olmuşum,
Girip aşka mest olmuşum,
Canan ile dost olmuşum,
Kaş ile gözü neylerim.

Der CEMAL olduğum kemter,
Gönlüme getirmem hatar,
Sevdiğim hub bana yeter,
Gelini kızı neylerim.

19

Derdin beni deli etmiş,
Dem bulmadım, devran bulim.
Hicran bu bağrıma düşmüş,
Nerden buna dermen bulim.

Ateş-i aşk girdi canana,
Ben kalmışam yana yana,
Sen medet etmezsin bana,
Ya ben kimden ihsan bulim.

Taksimim bir pirden aldım,
Sefinem ummana saldım,
Sailim kapına geldim,
Dergahından ferman bulim.

Ferman bana ferman imiş,
Lütf ü yardan ihsan imiş,
Bana derdim derman imiş,
Ya niçin ben lokman bulim.

Sensin dinim hem imanım,
Sendedir benim gümanım,
Kesilmez asla figânım,
Bülbül oldum gülşen bulim.

CEMAL ayrılmaz deminden,
Hele olamaz gamından,
Her dem umar kaleminden,
Son deminde iman bulim.

20

Kağızman kasabasının,
Yâridir Hacı Kağızman.
Nukabâ evliyasından,
Biridir Hacı Kağızman.

Acep vasf ola hallerin,
Türbende biter güllerin,
Seher vakti bülbüllerin,
Zarıdır hacı Kağızman.

Her kimki sıtk ile gelse,
Varıp ziyaretin kılsa,
Civarında her kim varsa,
Yârıdır Hacı Kağızman.

Hoş velidir, var himmeti,
Sende git kıl ziyareti,
Hak bu şehrin bereketi,
Bârıdır Hacı Kağızman.

Kağızman halkı hürmette,
Bulunmaz bu vilayette,
Kağızman'ın hakikatte,
Nurudur Hacı Kağızman.

Ağla CEMAL yaşın yaşın,
Çünkü dumanlıdır başın,
Senin gibi çok dervişin,
Piridir Hacı Kağızman.

21

Sabreyle vaden az kaldı,
Tez bir günde geleceksin.
Hasretliği böyle kalmaz,
Sende birgün güleceksin.

Herkesten intikam alma,
Doğru rahından ayrılma,
Gel gözüm şeytana uyma,
Hesabını vereceksin.

Sıtk eyle tövbede dur dur,
Zalim nefsin boynunu vur,
Sağdaki defterin doldur,
Hesabını vereceksin.

Der CEMAL, ey oğul oğul,
Budur kitaptaki usul,
Ettiğinden peşiman ol,
Mutlak kabre gireceksin,

22

Gitti şita, geldi bahar,
Bu dağların lâlesi var,
Gurbet elde kalanların,
Elbetteki sılası var.

Sen bu esrara ol ruyuk,
Kaderden hali birşey yok,
Deme benim derdim pek çok,
Her başın bin belası var.

Hep emrinde arz-u sena,
Bunu düşün düşme gama,
Mümine yok neş'e nâme,
Sönük kalbin cilası var.

Bu dünyanın lezzeti yok,
Bekâ tutan devleti yok,
Hiç kimseye himmeti yok,
Herkese müptelası var.

CEMAL'in aşkı ateşli,
Kim tâlihli, kim telaşlı,
Dertlidir didesi yaşlı,
Gönlünde velvelesi var.

23

İki gülüm altı tane,
İşte benim zarımdır zar.
Sekiz dal açmış her yanı,
Altısı şikarımdır zar.

Yedisinin iki başı,
Ela gözü hilal kaşı,
Bana çektirir telaşı,
Her saat efkârımdır zar.

Biri buldurur mevlayı,
Sere salar velveleyi,
Sekizde seksen belayı,
Buldum gâmküsarımdır zar.

Ser verir sırrımdan geçmem,
Derdim kapalıdır açam,
Göz yaşım çay olsa taşmam,
İçimde pınarımdır zar.

Bu bağdaki bülbül mü dür?
Arzusu sarı gülmü dür?
CEMAL HOCA'sı lâl mıdır?
Demiyorki yârimdir zar.

24

Girdim yârin bahçesine,
Bülbülün gülleri eser.
Bir güzele verdim meyil,
Serimde yelleri eser.

Yaktı beni aşk ateşi,
Çektirir türlü telaşı,
Müşküldür bu sevda işi,
Gönlümde yerleri eser.

Sevdim her kaşı kemanı,
Gönül keser mi gümanı,
CEMAL görende cananı
Utanır elleri eser.

25

Bahçede bar olur mu?
Dalında nar olur mu?
Gaflet ehli olanda,
Hiç ah u zar olur mu?

Âşık ahına düşer,
Doğru rahına düşer,
Züleyha'ya bakanlar,
Yusuf Çaḫına düşer.

CEMAL bir cana benzer,
Seri dumana benzer,
Hayelinde gördüğün,
Hur-i gılmana benzer.

26

Bir güzelin âşıkıyım,
Ah aşkı beni yandırır
Sere salar velveleyi,
Ciğeri canı yandırır.

Bu sevda bende koymaz zar,
Divane oldum aşikâr.
Bana bilmem bu ne esrar,
Ta her nihanı yandırır.

Adem-i cennetten attı,
Üçyüzyıl dağda ağlattı,
Sonunda tövbekâr etti,
Ben-i zişanı yandırır.

Nicleler kaldı hayrette,
Suç ettiler nedamette,
İdris hu çeker cennette,
Hur-i Kılmanı yandırır.

O güzelin intizarı,
Yaktı her nice serveri,
Onun nazlı peygamberi,
Fahr-ı âlemi yandırır.

Yüz yermidört peygamberi,
Oldu aşkının kebabı,
Sevdanın düzdür mezhebi,
Küfrü imanı yandırır.

Yandı hep nebi velisi,
Âşkına onun güllüsi,
Bey abırın tecellisi,
Arş- ı Rahmanı yandırır.

Bu ne haldir Allah Allah,
Seni sevenler çeker ah,
Huriler okur bismillah,
Cemal cananı yandırır.

Rızandır ancak hevesi,
Okur nazın ile bu dersi,
Kudret cemalin arzusu,
CEMAL TURAN'ı yandırır.

27

Sevdanın serini var,
Bu derdin derini var,
Sen herkesle hoş ol git,
Bu günün yarını var.

Her dert âşıka gelir,
Hem yaraşıka gelir,
Çorbaya ne doğrarsan,
Mutlaka kaşığa gelir.

CEMAL tuti dillidir,
Sene kırktır, ellidir,
Asılsızdan uzak kaç,
Ocak taşı bellidir.

28

Bülbül gibi şeydalandım,
Ne çare ah u zar bendedir.
Bu aşkın narına yandım,
Her an inkisar bendedir.

Var oldum geldim Âdemden,
Safalanma dem bir demden,
Kurtulma sitemden gamdan,
Tükenmez efkâr bendedir.

Def olmadı kıyl u kalim,
Mansibe ermedi elim,
CEMAL'in bağlı ikbalim,
Ya nedim idbar bendedir.

29

Anam doğdu sende beni,
Vatanımsın sen Camuşlu,
Ben metheyliyeyim seni,
Cinanımsın sen camuşlu.

Bu cana minnetim sensin,
Hep varım devletim sensin,
Dünyada cennetim sensin,
Bu şanımsın sen Camuşlu.

İsmim yad olur her dilde,
Meskanın gülde bülbülde
Bahçelerin sağda solda,
Gülşanımsın sen Camuşlu.

Hep halkın misafirperver,
Gizli değildir aşikâr,
Her gelene rağbetin var,
İhsan'msın sen Camuşlu.

Âşıkın vardır değinecek,
Senin manzaran ne göğçek,
Her tarafın çiçem çiçek,
Bostanımsın sen Camuşlu,

Çiçeklerinde gördüm gül,
Kimi nergiz, kimi sümbül,
Ettin beni şeyda bülbül,
Figânımsın sen Camuşlu.

CEMAL HOCA'nın hülyası,
Sende sevdim bir Leylâsı,
Serime saldın sevdası,
Dumanımsın sen Camuşlu.

30

Her aşıkın bir yeri var,
Vefasın bulan oldu mu?
aşka düşüp ağlayanın,
Derdini bilen oldu mu?

Burda yatar BABA ÇAĞLAR,
Duyanın bağrını dağlar,
İşittim TALİBÎ ağlar,
Göz yaşın silen oldumu

Bak ki kula neyler sevda,
Ağlar bulan aşk-ı Huda,
Âşık GARİP'ten maada,
Acaba gülen oldu mu?

Halin her meslek taşında,
Yanarlar aşk ateşinde,
Aşksız olanın başında,
Sendeki olan oldu mu?

Yâri yad eyle her yerde,
Kalmasın arada perde,
CEMAL HOCA'sı bu dertde,
Bir çare bulan oldu mu?

31

Biz âşıkız ne söylesek,
Sözümüzde yalan olmaz.
Sır içinde sır saklarız.
Hiç kimseye ayan olmaz.

Biz âşıkız ta ezeli,
Her dem severiz güzeli,
İçten söyleriz gazeli,
Sevmeyende vicdan olmaz.

Git teslim ol bir mürşide,
Hikmetini gör her şeyde,
Güzel sevmeyen kişide,
Vallahi,din iman olmaz.

Biz güzellere taparız,
sanmaki yoldan saparız,
Eşiklerini öperiz,
Bizde başka devran olmaz,

Budur âşıkların hali,
Daim tevhid okur dili,
CEMAL HOCA aşk bülbülü,
Saksağanda figân olmaz.

TAŞLAMA

1

Yahşıyam yahşi özüme,
Diyeninde kül başına,
Akşamdan karı sözünde,
Uyanında kül başına,

Her sözüm gâma ilaçtır,
Kullar mevlaya muhtaçtır,
Hırsız olan her dem açtır,
Doyanında kül başına.

Haramzâde çakmasından,
Yan savuşup bakmasından,
Çalıp, çırpma lokmasından,
Yiyeninde kül başına.

Ölüm gelende araya,
Seni katarlar sıraya,
Zekatsız malı geriye,
Koyanında kül başına.

CEMAL söyler çoğu azı,
Nere vursa çıkar tozu,
Teneşirde beynemazı,
Yuyanında kül başına.

2

Be hey rüşvet yiyen domuz,
Bak horluyor cihan seni,
Niçin gittin omektebe
Okuttu it baban seni.

Haramdan kapar hissesin,
Alır doldurur kesesin,
Nasıl tohumdur esasın,
Kimden aldı anan seni.

Beşikte yattın uyudun,
Şimdi ne isen oyudun,
Büyümeseydin büyüdün,
Büyüttü bu vatan seni.

Memur olunca meyledin,
Doğruyum diye söyledin.
Güyaki yemin eyledin,
Çırpındıra Kur'an seni.

Rüşvvet aldığın onaçar,
Fırsat bulsa kanın ier,
Görünce tükürüp kaçar,
Her namuslu bayan seni,

Yiyersin yaştan kurudan,
Kahrede seni yaradan,
Niyazım Ulu Tanrı'dan,
Kaldırsın aradan seni,

Yine başladın itliğe,
Vatandaşan namertlige,
Bu düşermi milletliğe,
Lanet eder gören seni.

Hain bakma bu ülkeye
İşin düşer mahkemeye,
Salarlar yüznumaraya,
Ederler batlağan seni.

Sen yemesen bu rüşvetden,
Ahır iyi gelmez öten,
Kemal Atatürk ten utan,
Güya bildi insan seni.

3

Sana bir söz diyeyim kardeş,
İmanı yok yalancının,
Âlem içre olur kalleş,
Vicdanı yok yalancının,

Yalancıyı sevmez Huda,
Dini yok imandan cüda,
Yalan kelâmdan maada,
Gümanı yok yalancının,

Der CEMAL olmaz bahtiyar,
Utanmaz yüzde kalmaz ar,
Kalbinde kin kudreti var
Ezanı yok yalancının.

4

Rahmana secde etmeyen,
Bak âşikane dolaşır.
Rah-ı yezdana gitmeyen,
yolda kervana dolaşır.

Sabun vurmaz kire pasa,
Kalay çalmaz kara tasa,
Kalbine dolmuş vesvese,
Ehl-i imana dolaşır.

Bak CEMAL HOCA ne dedi?
Yari yad eder ebedi,
Yedi yaşındaki kedi,
yatan aslana dolaşır.

DİVANLAR

1

Emr-i Hakkı bilmeyene, Şebde bir şeker de bir.
Doğru yola giteyene, şeb de bir, şeker de bir.
Hakkı birle tehlikeden kurtarırsın canını,
Nefse gücü yetmeyene şeb de bir, şeker de bir.

Emre kalmadı itaat, hırsına mevtun iken,
Zatını birle demeden, kapıdan sürgün iken,
İblis Hakkı'ı bir bilir, bak kendi melun iken,
Bundan ibret almayana şebde bir şeker de bir.

Gel CEMAL Hûda'nın emrini tut, vare gör,
Kılıben beş vakit namaz, secde et yez süre gör,
Sâdıkâne hizmet eyle, maksuduna ere gör,
Halis islam olmayana şebde bir, şeker de bir.

2

Türk ordusu Hâk lütfuna mazhar olur uyumaz.
Umman olur dalgalanır, cûşa gelir uyumaz.
Namusu var, izzeti var, iffeti var, arı var,
Dini bütün müslümandır, bunu bilir uyumaz.

Türk ordusu cûşa gelse, dağları deler geçer,
Karşısında gör düşmanı, derbeder kılar geçer,
Bilir aşar tepeleri, sel gibi siler geçer,
Cihanın çar etrafını o hep alır uyumaz.

Türk ordusu kahramandır, başında aslanı var,
Sancağında ki Kur'andır, böyle bir erkânı var,
Türk ordusu hâli değil, ma'nide muradı var,
Vatanı saklar göğsünde, böyle diler uyumaz.

Türk ordusunun içinde her hali bilici var,
Keşf eder Hâk hikmetini, ibretler alıcı var,
Türk'ün kalbi tevhid eder, batında kılıcı var,
Düşmanı kahretmek için illâ ölür uyumaz.

Bak CEMAL; e, Allah Allah deyip taaruza kalk,
Bu ünü duyarsa düşman, bağrı çatlar muhakkak,
Ümidim vardır Allah'tan , hap islam bir olacak,
Türk ordusu bu arzuyu bulur bulur uyumaz.

GAZELLER

1

Bad-ı eba sevdiğim Lylâ'ya söyle derdimi.
Mecnun'am dağları geç, sahraya söyle derdimi.

Hâlimi kıl sen tefekküm Âl-i Aba aşkına,
Bendesiyem Mürşid-î Kübraya söyle derdimi.

Derdimin dermanı için var pir-i mugana git,
Aşikâr etme sakın, ma'naya söyle derdimi.

Dağları tartar günahım, affederse kime ne?
Yüzü kara bendesiyem, âlâya söyle derdimi.

Arzusu CEMAL HOCA'nın güllerini dermeye,
Bağ-ı vahdet , bülbül-î şeydaya söyle derdimi.

Ya Muhammet kıl terekküm, halime rahm eyle sen,
Âleme rahm eyleyen Mevla'ya söyle derdimi.

2

Elif, Allah besdir bana istemem ağyarını.
Be, besirdir ilm-i muhit âlemin esrarını.

Te, temenni eylerim, lütfundan ayırma bizi,
Se, taklittir gönlüme verme fena efkârını.

Cim, cemalin hürmetine kıl bize lütf-i kerem,
Ha, hayat ver kalmbımize, yad eyleye yarını.

Hı, helakimden niceler azdı şeytana uyar,
Dal, delili kim ola def eyleye esrarını?

Zal, zikûr-u enaz karıştı, fitne kopar korkaram,
Re, reva mı din yolunda göremem kibarını.

Ze, ziyadedir daima bu nâsın meyl-i şerre,
Sin, selamet eyle Ya Rab, Türklerin her varını.

Şin, şefi'ül-müzlibin ümmetimiz Ey Hûda,
Vav, ver bize aşkına anın, cennet-i gülzarını.

Sat, sâdakatte devam eder kâmu âmirleri,
Dat, Kelamda bırakma anların hiç birini,

Tı, Tarik-i müstakime kıl hidâyet cümlemiz,
Zı, zalimler etme bizi, verme baht-ı idbarını.

Ayın, âlemin kadrin kalmadı hiç cihanda,
Gayın gaflette kamu nâs islah et gaddarını.

Fe, felaket devri içre hafız ol bu millete,
Kaf, kadimdir, din-i islam bozmagil mimarını.

Lam, latifesin, ismin hakı yakma günâhkârını.
Mim, Muhammet hürmetine, bozma devranımızı,

Nun, nebiler aşkına, Hak sakla Türk diyarını.
Vav, veliler kutbunu gönder âdudan saklasın,

He, hidayet dileriz ver bize dil envarını.
Lamelif la lamyezel sin KUL CEMAL'in umduğu,

Ye, yaraşur rahm edsin seyrede didarını.

MÜSTEZATLAR

1

Aşkın ezel-i âşıka bir naz-ı suzandır,
Ah u figandır.

Zira anı meyhor eder, gözleri kandır,
Pek perişandır.

Hali harab olur, âlem anı horlar,
Çekmede zârlar.

Halbu ki tâ ruz-i ezel teşne-icandır,
Dindir, imandır.

Dil beytine dahil olanın mülk-i münevver,
Âleme server.

Vakıf olunmaz haline, sırrı nihandır,
Gayri bir şandır.

Hal ehli olan âşık olur dünyada ebter,
Asla mükedder.

Destur-i mükerrem olur, ol ma'nide candır,
Canlara candır.

Der ki CEMAL; derde düşen âşık-ı sadık,
O bağrı yanık.

Her çektiği cevr-ü cefa, lütfu ihsandır,
Bak bu ayandır.

Lütfunu kahrında koymuş, kulzüm-i kahhar,
Eyleme se ar.

Tevhide çalış gece, gündüz kalbi uyandır,
Odlara yand r.

2

Âlem-i ezelde benim bir sevdiğim var,
Âşkına yar.

Sanmaki ağyara ben vermişem efkâr,
Ver sen bana ar.

Bezm-i elesten de bela demişem Vallah,
Hazreti Allah.

Herkese bir lüft eyledin banada bu kâr,
Ah ile evzar.

Geçtimi ya dergahına, çektiğim ah?
Açıldı mı rah?

Ahımı yazdır deftere, eyleme kenar.
Kılma mukadder.

Bin bir ismin hürmetine bağışla beni,
Cümle yâreni.

Hürmetine sevdiğin ol Hazreti Muhtar,
Revzede yatar.

Bağışla sen bizi Ya Rab, Âl-i Aba'ya,
Ümmete saya.

Her kulun cümrünü, kılma aşikâr,
Ey perverdigar.

Keser mi senden gümanı, ümidi KUL CEMAL'e bak?
Aşk oduna yak.

Ey bedi-i erda-ı sema, kudretin yeter,
Sailin şiler,

Hemmütihsin, boş döner mi mıtrıb kapından?
Doymaz tadından.

Onun istediğin ver, hep sende var var,
Kılmışam ikrar.

MÜSEDDES

1

Sakın dil verme dünyaya; kamu feyli hebadır bil,
Çeker fevke, çalar sefle, hep işleri seladır bil.
Tercüme-i Nur-u Huda, din evvel Mürtaza'dır bil.
Ana meyil veren gafil, yarın haktan çüdadır bil.

Arzu kıl mülk-i bekayı, hoş bu dünyadan ahiret,
Ne var bunda? Kamu anda, görürsün cema-i cennet.
Bize böyle haber veren, iki cihanın sultanı,
O hana kalmayan dünya sana klıar mı mihmanı?

Geldi, gitti Süleymanlar, nicoldu Nuşinrevanî?
Bulmadı derdine çare, yere verdi o lokmanı.
Arzu kıl mülk-i bekayı, hoş bu dünyadan ahiret,
Ne var bunda? Kamu anda, görürsün cemal-i cennet.

Hani Adem ile Havva? O cennetten çıkıp geçti,
Şit, Salih İbrahim, hem İsmai,l Yakup geçti,
Hazreti Nuh sefinede umman ile akıp geçti,
Hasılı her nebi- mürsel, bu dünyaya bakıp geçti.

Arzu kıl mülk-i bekayı, hoş bu dünyadan ahiret,
Ne var bunda? Kamu anda, görürsün cemal-i cennet.
Bunca evliyalar, bunca çektiler cevr-i sitemi,
Ne arzına, ne çahına bir kılmadı rağbeti,

Gel ey nefsim, gece, gündüz Hâktan iste hidâyeti,
Ecel gelmiş, baş ucunda içirir sana şerbeti.
Arzu kıl mülk-i bekayı, hoş bu dünyadan ahiret,
Ne var bunda? Kamu anda, görürsün cemal-i cennet.

Çok güvenme mülke mala, bu dünya sanada kalmaz,
Ne bir geda, ne bir sultan, o mülk-i hanada kalmaz.
Ne âşığa, ne maşuğa, o şirin canada kalmaz,
Alır birgün salar kabre, CEMAL TURAN'a kalmaz.

Arzu kıl bu mülk-i bekayı, boş bu dünyadan ahiret,
Ne var bunda? Kamu anda, görürsün cemal-i cennet.

SİCİLLEME

1

Yezid'e lânet olsun niçin uydu hevaya?
Allah Allah bu ne hal yaptı Âl-i Abaya?
Hasan'a ağu verdi, zulmetti şahzâdeye.
Muhibbi âl-i evlat, gel seyret, bu sahraya.
Şimir çaldı hançeri gerden-i şah zibaya.
Lânet ola o kalbe, düşe kahr-ı Hûdaya.
Esen yeller haber ver, bu hali Mürtezaya;
Deki; çifte kuzular gitti dar-ül bekâya.
Âl-i yezit zulmünün sesi çıkar semaya.
Bu ne cefadır Allah, evlad-ı Mustafa'ya?
Hüseyin, atından düştü, sahra-yı Kerbela'ya,
Cibril, kurban haber ver, Sultan-ı Enbiyaya.

Çifte kübesi düştü, arş-ı rahman ağlıyor.
Kürsü kalmış kararsız, kevn-i mekan ağlıyor.
Levh-i mahfuz kalemi, emri Yezdan ağlıyor.
Ezrail Cibril Mikail, melekler kan ağlıyor.
Sekiz cennet, yedi nâr, heft âsuman ağlıyor.
Matemdedir yıldızlar, ay yüzlü han ağlıyor.
Gün yüzün gubar almış, cümle cihan ağlıyor.
Cennet te İdris ağlar, hur i gılman ağlıyor.
Seher yeli durukmuş , durgun umman ağlıyor.
Kerbela çöllerinde çifte civan ağlıyor.
Hüseyin, atından düştü Sahra-yı Kerbela'ya,
Cibril kurban haber ver sultan-ı Enbiyaya

Hasan'ım ağu içti, leb i sukker ah çeker.
Hüseyin atından düştü, kime şikâr ah çeker.
Nerde kalmış eceba? Bak Zülfükâr ah çeker.
Ali'nin on bir oğlu yerde yatar ah çeker.
Fatma nene, çiğeri sızlar, sızlar ah çeker.
Ümmügülsüm, Rukiye çifte nigar ah çeker.
İbrahim, Kasım ağlar, kılar zâr zâr ah çeker.
Hatice ana duymuş, yavrum diyer ah çeker.
Meryem, asiye gelmiş, ağlar ağlar ah çeker
Havve, Hasan, Hüseyin'im diyer diyer ah çeker.
Hüseyin, atından düştü sahrayı Kerbela'ya,
Cibril kurban haber ver sultan-ı Enbiyaya.

Hazreti Âdem âlişan, Nebi Ziba ağladı.
İdris Firdefs içinde kasr-ı âla ağladı.
Nuh ile Hud, Salihi düştü zâra ağladı.
İshak nebi, İbrahim, İsmail ha ağladı.
Yakup, Yusuf, Şuayb, Lût, hem Yahya ağladı.
Zekerya zikrinde, Tur'da Musa ağladı.
Dahi Harun'la Davut, Süleymanda ağladı.
Cercis'i biçer hızar, İlyas da ya ağladı.
Elyasa, Zülküfyü hem Meryem ana ağladı.
Hüseyin, atından düştü sahra-yı Kerbelaya.
Cibril kurban haber ver sultan-ı Enbiyaya.

Abubekir, Ömer'e, bu zarardır Osman'a,
Cümle Kureyş ensarın düştü ah u figana.
Âli yezit, boyadı çifte kuzun al kana.
Ey server-i Enbiya, sen bunu de Sübhana.
O gün ola göreydim Yezit düşe nirâne,
Sırattan seyredeydim, geçeriken o yana,
Cümle nebiler ümmet, sallanarak cihana.
Fatma ana şâd olur, müjde gider Rızvana,
Hüseyin atından düştü Sahra-yı Kerbela'ya.
Cibril kurban haber ver sultan-ı Enbiyaya.

Medine dağlarında süsümle sümbül ağlar,
Musırat metel atmaz, esmez olmuş yel ağlar.
Dağlar ingil ingilder, sular sarhoş sel ağlar.
Cümle kuşlar figanda, bak dertli bülbül ağlar.
Viranede baykuşlar, Hû çeker yıl yıl ağlar.
Kerbelâya kulak ver, Sahra ağlar, çöl ağlar.
Biten otlar baş eğmiş, çimen, çiçek, gül ağlar.
Lânet olsun Yezid'e, şah u geda kul ağlar.
Ey mürteza gel yetiş, binekte Düldül ağlar,
Hasan'ın ağu içmiş, göz yaşları sel ağlar.
Kerbela imdet ister, gözedirler yol ağlar.
Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya.
Cibril kurban haber ver sultan-ı Enbiyaya.

CEMAL HOCA Yezid'i yâra tabşır kahrola.
Ah çekuben ağla gel, zâra tabşır kahrola.
Lânet âl-i Yezide, ere tabşır kahrola.
Yüz ondört sûrede ki sıra tabşır kahrola.
Hazreti Nurdan düşen tere tabşır kahrola.
Yüz sühufun serveri çâra tabşır kahrola.
Bin bir kelam tuhfesi Tûra tabşır kahrola.
Bu davayı tehir et, haşre tabşır kahrola.
Âl-i Yezit sevk olur, nâra tabşır kahrola.
Alır bidadı anda, Bira tabşır kahrola.
Hüseyin atından düştü sahra-yı Kerbelâ'ya.
Cibril kurban haber ver Sultan-ı Enbiyaya,

M Ü D A M İ

Hayatı ve Edebi Kişiliği:

Yakın tarihte yaşadığı için Müdami'nin hayatı hakkında da yeteri kadar bilgiye sahibiz.

Kars'ın Posof kazasına bağlı Varzına (Demirdöver) köyünden Molla Kahramanın oğlu olan Sabit Müdami, 1918 yılı Nisan ayında doğmuştur. Annesi Ferahnaz, Sabit Müdami daha üç yaşında iken ölmüştür.

18. Yüzyılda Kars'ta yaşamış ve birer usta hikâyeci âşık olan Feryâdi ve Fakiri, Müdami'nin dedeleridir.

Zamanın köy kurallarına uygun olarak küçük yaşta medreseye gönderilen Müdami, buradan sonra on yaşında Ardahan Yatılı Mektebi'ne gönderilmiş, fakat bu mektebi bitirememiştir.

Gençlik yıllarını çevre köylerde Kur'an kursu hocalığı yaparak geçiren Müdami, şiire ve âşıklıha bu devrede başlamıştır.

Küçük yaşta öksüz kalışı, türlü güçlükler içerisinde yaşamını sürdürmeğe çalışması Müdami'yi çok yıpratmıştır. Gönlüne bir dost arar. Sığınacak siper bulmağa çalışır. Birisini sevmeğe, bağlanmağa ruhen hazırlaıklıdır.

Pishekom köyünden Şemsinur adlı bir kıza âşık olur. Şairin san'at kişiliğinin oluşmasında ,bu ilk tutkusunun payı büyüktür. "Müdami" mahlasını alır. Sever, söyler, aşk şiirlerini bu duyguları üzerine kurar. Coşkun bir pınar gibidir bu çağda Müdamı. en güzel kelimeler kopup gelir içinden. Bunlarla hayalindeki motifleri oluşturur, dizeler yapar, türkülerini terennüm eder.

Ne yazik ki bu sevginin de sonu olmaz. Sevgilisine kavuşamamanın ızdırabı şairde başka duygular oluşturur. Dertlidir. Bu kez dertli çalar, dertli söyler.

Aradan bir kaç yıl geçer. Müdami Zekiye adlı bir kızla evlenir.

Müdami, Kars'ta yetişmiş âşıklar arasında, âşıklık san'atı yönünden çok yönlü bir şair olarak bilinip tanınır. Halk şairi türlerinin hemen hepsi ile eser vermiştir. Ayrıca iyi bir hikaye musannififdir. Tasnif etmiş olduğu Ali Şir ile Gül, Öksüz Vezir Dürrü Gilan, Seyfi Yülyezen adlı türkülü halk hikâyeleri bugün Doğu Anadolu âşıklarınca düğün ve derneklerde sevilip, anlatılmaktadır. Bunlardan başka Müdamin'in bir çok türkülü kısa hikâyesi daha vardır (Yaralı Top Efsanesi gibi).

Müdami ayrıca çok usta bir hikâye anlatıcısıdır. Eski âşıkların hikâyelerini ve şiirlerini kendine özgü söyleyişi ile en iyi şekilde nakletmesini bilirdi.

Şiirlerinin konularını aşk, tabiat, kahramanlık meydana getirir. Öğüt, yergi, din konuları da zaman zaman işlenmiştir.

Din Müdami'de önemli bir unsurdur. Özellikle bu konuda öğüt verci bir kişiliğe bürünür.

Müda'minin şiirleri tür ve şekil yönündende oldukça çeşitlilik gösterir. Koşma, Yedekli koşma, destan gibi alışılmış halk şiiri türlerinin dışında Cıgalı Tecnis (cinaslı yedekli koşma), Şeki-sicilleme, kalenderi, satranç gibi türlerde de başarılı örnekler vermiştir:

Ey Müdami bir kusurdur cevher olan sendeki,
Bir kusurdur libiyakut ne varsa haznendeki,
Lebiyakut ne varsa heznendeki lisandaki,
Sendeki haznedeki lisandaki rahmanıdır.

Son bendini yukarıya aldığımız satranç örneği, âşıklıar tarafından söylenişi çok güç bir tür olarak bilinir.

Müdami'de diğer âşıklar gibi aruzla yazma gereğini duymuş, fakat bunlarda, hece ile yazdıkları kadar başarılı olamamıştır.

Medrese ve dinin etkisi ile bazı şiirleri Arabça ve Farsça kelime ve terkiplerle doludur.

Esas heceli şiirleri dil yönünden onun tam bir halk çocuğu olduğunu göstermektedir. Halk dilinde kullanılan en saf, temiz kelimeler, mazmunlar, ince düşüncenin ürünü olan bir çok halk terimi onun gerçek şiir dilini ortaya koyar.

Şiirlerin şekil, kafiye yönünden olduğu kadar anlam yönündende kuvvetli, düzgün oluşu, şairin şiirde anlam ve şekle aynı derecede önem verdiğini gösterir.

Son olarak Müdemi için, eserleri ve nakilcilik yönü ile, çağında âşık geleneğinin tam temsilciliğini yapabilme kudretini göstermiş güçlü bir âşıktır diyebiliriz.

KOŞMA ve DESTANLARİ

1

Vermiş her eşyaya birer kemâlat
Kamu mahlukata Tanrı bir Huda
Yaratmıştır çar köseyi şeş cihât
İns-ü cinnin girdigarı bir Hüda.

Lütfûndan cenneti, hışmından odu
Hâzinenin Rıdvan-Mâlik'dir adı
Yedi canlı cansız üstüne kadu
Yedi semâ yedi yeri bir Huda.

Yaprak hakkın: Yaprakdan sorucu.
İstiyene matlabunu verici,
Sabit Müdâmi'nin halin görücü,
Düşmüşlerin destigiri bir Hüda.

2

Bir yahşı ad bırak, cihana gönül,
Yiğid ölür, namı kalır meydenda.
Kem kelâm getirme, dihana gönül,
Hakikat kelâmı kalır meydanda,

Çoklar, bu ehvalın âleme bakmış,
Ebedi sönmeyen, bir ışık yakmış,
Her müsannif bir yadigâr bırakmış,
Kendi gitmiş tamı kalır meydanda.

Nemrut, Firavun'un, kötü namı var,
Şeddat, cennet yapmış, bağ-iremi var,
Halebi, Buhari, Molla Câmî var,
Yazan ölmüş, cami kalır meydanda.

Eğer bahcivansan, bir bağ yetiştir,
San'ata muafık, çırağ yetiştir.
Bir veledi Salih, kundağ, yetiştir,
Giderse, gulâmı kalır meydanda.

Doğan evlâd, erkek ya kız olursa,
Maaz Allah, aklı biraz olursa,
Bir misâl var: "Koca öküz ölürse,
Bondurukla, samı kalır meydanda."

Asil olan, ecdadını unutmaz,
Yaz'da kış'da lâlesini krutmaz,
Halik bile, kulu bütün çürütmez,
Men yuh yil izamı kılar meydanda.

Kuluna aşk, bir feyz-i rehbanidir,
Hak'kı bilen hakikatı tanıdır,
İsmim Sâbit amma Cismim fânidir,
Bir Şâir Müdâmi, kalır meydanda.

3

Neyliyim bayramı neyliyim toyu,
Benim gamlı gönlüm şad olmayınca,
Bergarar da durmaz feleğin huyu,
Cebri üstümüzden az olmayınca.

Avcısıyım tapamadım, ceylanı,
Kırk yıl oldu ben olmşum hayranı,
Ne bağın sefası na dağ seyranı,
Lezzeti yok bahar yaz olmayınca.

Şâir Müdâm sen de bu ne hayaldir ,
Hala hayalinde arzı visaldir,
İçerim kan ağlar dillerim lal'dır,
Eldeki hemdemim saz olmayınca.

4

Senden niyazını bu hey barı Huda,
Evvela sapdırıp yoldan ayırma.
Muhtaç etme namerd kula dünyada,
Kifâfî miktarı maldan ayırma.

Hâlâs et bu gamı cellad elinden,
Ruhumun kuşunu seyyad elinden,
Kurtar şeydâ misâl feryad elinden
Gönül bülbülünü gülden ayırma.

Bizden ihraç ola bu gamı kesvet
Beni sevdiğimden eyleme hasret,
Senden bahşiş olur aleme nusret
Nusreti bu edna kuldan ayırma.

Ölmeden nasib et bulayım yarim,
Kerem kıl dildarım artırma zarım,
Duam müstecap et perver digarım,
Dili sükger lebi baldan ayırma.

Müdâmi hasretde alma canımı,
Sen demde nasip et din, imanımı,
Bir niyazım da şu, ver cananânı,
Kaddi tūba haddi hal'dan ayırma.

5

Şadlık taksiminde katib-i kudret,
Yazmış hüsnü gamı bir kıyas bana,
Devranın elinden çağırdım medet,
Rahmin esirgeme yagıyas bana.

Yüklendim bu gamın külliyetini,
Kaldıra bilmedim odur çetini
Ezdiler pirlerim gan-ı şerbetimi,
Sundular sahbayı dolu tas bana.

Bir şeblere kurduk pirlerle divan
Bizlere verdiler hicranlı livan,
Keder çok gider yok, talih natuvan
Felekte eylemez iltimas bana.

Bilmem bu derd ile ölecekmiyiz,
Zehmi aşka timar bulacakmıyız.
Acep bizde birgün gülecekmiyiz
Diye bir hafiften ses geldi bana

Sâbit Müdâm dilden çıkarma hata
Ceht eyle varasın bab-ı hazrete
Ezel hicran çekmiş ol Adem ata
Seleften intikal bu miras bana.

6

Her seher sevdiğim, görmesem yüzün,
O günün gündüzü, şâm olur bana,
Günü çalmaz, küsûf olur gündüzüm,
Dünya cennet olsa, dâm olur bana.

Mukadder atımı, ele aldın mı,
Bilemem bu yoldan, aklım çaldın mı,
Şeker yesem, yar aklıma geldin'mi.
Yediğim, içtiğim, sem oldu bana.

Cihan ara begüm, mahal mümtâzı,
Benzettim simâna, okşarım bazı,
Sana eylediğim nazı, niyazı.
Kâfire arz etsem, râm olur bana.

Terk eyledin beni ey kalbi hain.,
Âşkın ataşından, kaynıyor beyin,
Herkes sevdiğiyle gezer, kol boyun,
Onları görünce gam olur bana.

Sâbit Müdâmi'nin, dilifkârısan,
Maddi değil, manevi de yarısan,
Şu ağyarı, kelp rakipden farısan,
Anlarım ki, meylin tam olur bana.

7

Ecdadı kahraman, Türk'oğlu kardaş,
Vatan seni besler, basmış bağrına,
Son nefese kadar, hasmınla savaş,
Bu millet uğruna, Vatan uğruna.

Milliyetin Türk'lük; din-kardaşındır,
Kimi haseb-nesep kankardaşındır,
Bu uğurda adak, mutlubaşındır,
Bu millet uğruna Vatan uğruna.

İsmi tarihlerde, anılır şanla,
Kılıcın kabzası, boyanmış kanla,
Erkekçe döğüşmüş, kahpe düşmanla,
Bu millet uğruna, Vatan uğruna.

Niçelerin şaheseri, kalmıştır,
"Hubût-i Âdem" den, beri kalmıştır,
Kendi gitmiş, yâdigârı kalmıştır,
Bu millet uğruna Vatan uğruna,

Müdâmi, aç gözün, dalma uykuya,
Aç gözünü, gerek kulağın duya,
Bunca Gazi, bunca Şehid, Evliya,
Bu millet uğruna, Vaatan uğruna.

Hatırdan çıkarmaz, o sâdık dostu,
Aynada görmezsen, rüyada ara,
Kardaşın kardaşa, kin ile kasdı.
İntikâm azrzusun, gavgada ara.

Yüze güler, halkın ekseriyeti,
Kalbe gelince bil, kemdir niyeti,
Hasılı tenhaya, eyle uzleti.
Kimyayı, ilmi, sahrada ara.

Evet iledir, her şer'in defi,
Vaslı dildar olmak, azmi hedefi,
Erbabı tevhidi, riyasız sofu,
Mum yak da yer değil, semada ara.

Öyle bir zahidi, görsem can fedâ,
Bu da yüzyıl evvel geçmiş ebada,
Taklidi tavusdur, bay ile geda,
Gerçek erenleri, ifhada ara.

Sen dünü söylersin, bir de bugün gör,
Göreydin onları, ağlardın hüngr,
Ya İbn-i Sina ol, ya zat-ı Sungur,
Bu manyatiz,mayı simyada ara.

O gerçek erenler, kılletde kaldı,
Kevkebi saadet, husetde kaldı,
Şimdi kar ü rif'at servete kaldı,
Muhabbeti yüzü, zibâda ara.

Sizin demden, bizim deme gelince,
Tabip yaram çin, em'e gelince,
Ruhum aç bir kuştur, yeme gelince.
Feryâdı Müdâmi, şeydada ara.

9

Eskiden var idi, muhubbi sâdık,
Şimdi değil, eski dünyada ara,
Muhabbeti bir, birine muafık,
Bunu Adem ile Havva'da ara.

Hangi asırdayız yahu gözün aç,
Yârini farkeyle, ağyarından kaç,
Elinde eridi, gümüşten kırbaç,
Sıdkı, Yusuf ile Zeliha'da ara.

Muhabbettir, helâs veren Yunus'a,
Muhabbetle göğe, çekildi, İsa.
"Len terâni" cevab, alınca Musa,
Tecelliyi tur-i Sina'da ara.

Muhabbettir deren, bağın barana.
Yolunda harc etti cümle varını,
Hak'da nasip etti, buldu yarını,
Bu meyl-i hoca'yı kübrâ'da ara.

Böyle gerek, sevmek biri birini,
Duymadın mı, Ferhad ile Şirin'i,
Şirin için , feda kıldı serini.
Hülyayı, Mecnûn ve Leylâ'da ara.

Güzelin olmalı, dört yeri beyaz,
Dört şeyde çok gerek, dört yerin az,
Dört yer kara, dört yer kırmızı kiraz,
Güzel huyu çeşm-i hevrada ara

Şâir Müdâm, böyle güzel alınmaz,
İstesen vermezler, çalsan çalınmaz,
Böyleside milyonda, bir bulunmaz,
Hasılı Cennet-i Âlâ'da ara.

10

Ne karnım doyurdun ne bay eyledin,
Her daim başımın belâsı dünya.
Bütün emeklerim sen zay eyledin,
Kalmadı gözümün alâsı dünya.

Düğünde bayramda kara bağladım,
Dertli sular gibi akıp çağladım,
Yâr yoluna için için ağladım,
Sensin sırlarımı bilesi dünya.

Der Müdâmi devran bize gelecek,
Elbet kader birde bize gülecek,
Akan kanlı yaşım elbet dinecek.
Namerdi nadanı ölesi dünya.

11

Husu bedeş hanım çeşme-i fettanım,
Gayet sevdi canım etmeyin icap,
Afatı devranım leb-i mercanım,
Aynı dürdi hanım vechin afitab
Halların kevkeb.

Ben çekerim gamı el sürer demi,
Bu işin hıtamı nedir encamı,
Kâbe'nin zemzemi koynunda camı,
Âşıkın imanı kaşları mirhap
Şamama Ğabğab.

Müdâmi der mah yüzün maşallah yüzün,
Gel göster şah yüzün gah be gah yazün,
Kudretullah yüzün kıblegâh yüzün,
Aç Bismillah yüzün okuyam kitap
Harf-ı mustatap.

12

Zümrüdü çamların ala cim çimenin,
Yazın benzer, bağ-ı cihâna Göle.
Eser yeller ılık, şen akşamların,
Bir hayat bahşeder, insana Göle.

Öter sularında ördek, turna, kaz,
Gelir her canipten bir latif avaz,
Gelinlik kızda yok, bu cilve-i naz,
Hayranlık bırakır, her yana Göle.

Çiftlikte beslenir sığır, mal, koyun,
Tarifi lâmisal, bayramın, toyun,
Kevserin kaynağı, Muzaret-Suyu'n,
Firdevsi âladan, nişana Göle.

Halkın ali cenap, misafir perver,
Müdâm her garibe, müşfik bir peder,
Gamlı gelen senden, meserret gider.
Müstağrakdır luftü ihsana Göle.

13

Atam kurmuş, yürüyelim izinden,
Kalbinizde, bu hayali geysene,
Biz almayız, Avrupa'nın bezinden,
Öz yurdunda çıkan malı geysene.

Sümerin bankası, onlara karşı,
Bununla nurlansın pazar ve çarşı,
Ne lâzımdır, Avrupa'nın kumaşı,
Merinos'tan olan, şalı geysene.

İktisâdi olan, yoksula düşmez,
Hayâl pilavları, lafınan pişmez,
Cicili, bicili, bize yaraşmaz,
Neylersin: yeşili, alı, geysene.

Ey Müdâmi, yerli sözüm sanadır,
Lâkin yurdu seven, her insanadır,
Kanaat, tükenmez bir hazinedir,
Aziz dostum yerli malı geysene.

14

Bin üç yüz kırk bir de yedi yaşında,
Girdi kalbimize, sevdanın kancı.
Otuz dokuz yıldır, aşk ataşında,
Kavruldum da, gönül bilmez usancı.

Aşkın deryasına, çektik motoru,
Hedef son kertedir, dönülmez yeri,
Biz olduk bu yolun profösörü,
Seyirciler, hâlâ sanar öğrenci.

Bir söz var: "At alan üsküdar geçti",
Sine bağlarında beyaz gül açtı,
Avcı uyur iken, maral da kaçtı,
Yad eller yar oldu, bizde yabancı.

Evvelâ takdirde, yokmuş irâde,
Sora kara tiken, bitti arada,
Şimdi rağbet, zengin ile parada,
Ne anlar sevdadan, zemane genci.

Müdâmi bu yolda, Murat almağa,
Kaptan gerek, bu deryaya dalmağa.
Zeman güzelini tora salmağa,
Hamamcı olmalı, veyahud hancı.

15

Besmelesiz başlanılan her işin,
Ne temeli olur ne de bünyadı.
Yokdan var eyelyen haliki, düşün:
Mevcut her eşyada var onun adı.

Kibirlenip binme nefsin atına,
Kibirlik yaraşır hak hazretine,
İki yol göstermiş mahlukatına,
Vermiş yedlerine cüz-i irâdî.

Kün emriyle bu âlemi düzen var,
Nûn vel-kalem yesturûn lar yazan var,
Mahşer günü hesap, sorgu, mizan var,
Resul savcı olur, Hak Taala kadı.

Delil'i Hadis'dir, İsbât'ı Kur'an
Karanlık gecede karıncay (ı) gören,
Alt yaprak hakkını üstünden soran,
Unutmaki Muhasibü'l-Mirsâdı.

Müdâmi sağ yana berat geçende,
Elli bin yıllık hararet geçende,
Müminin bayramı sırat geçende,
Cennettedir gamlı gönüller şadı.

16

Ezelbahar yaz ayları yetişti,
Yine döndün bahtavara cindağı
Süsen, sümbül birbirine karıştı,
Lâle nergiz, çimnenzâra Cindağı.

Zevkli müddet çağın baharla, yazla,
Ötüşür kuşların binbir avazla,
Gelir güzellerin cilve ve nazla,
Birde haber gönder yare cindağı,

Posof, Ardahan'ı, Şavşat, Hopa'sı,
Yaylımgah yeridir davşan tepesi,
Sanarın ki, yar kulağın küpesi,
Yazda çiçek, kışda kar'a Cindağı.

Karlı suyun yanık yürek çaresi,
Çağlar çağıl, çağıl ayı deresi,
Dört kazânın seyrangahı merâsı,
Kanat açmış her diyara Cindağı.

Güzeller yığnağı, olur Cankelek,
Her yandan cem olur, Hur ile Melek.
Sende tarafımdan kıl Hak'ka dilek,
Beni kavuştursun yâre Cindağı.

Her gidiş geldikçe sana uğrarım,
Âşkın hançeriyle sinem dağlarım,
Yar yadıma geldi , ben de ağlarım,
Açıldı sinemde yara cindağı.

Sâbit Müdâm yelkenimi kaldırdım,
Şemsinur cânanım elden aldırdım,
Bu yüzden hasbihal sana bildirdim,
Yandık Kerem gibi nâra Cindağı.

17

Kucağında kuzun, şen şakrak özün,
Tayyarede gözün, gül avşar kızı.
Can bağışlar sözün, bu cilve nâzın,
Bir goncadır yüzün, gül avşar kızı.

Nev bahardır çağın, o sine bağın.
Turfanda nevrağın, şamama tağ'ın,
Bedir mah yanağın, billur buhağın,
Kevserdir dudağın, bal avşar kızı.

Şâir müdâm, sana meftundur câna,
Sürahi gerdana, muyunda şana,
Ensem kana, kana, memko fincana,
Benzersin cânana gel avşar kızı.

KOŞMALAR

1

Dahi tıfıl iken , aşka mest oldum,
Eserli serimz, gama çekildi.
Taze gül misâli saraldım, soldum,
Bahtım saadetten, keme çekildi.

Bahtım saaddetten, kemi bulunca,
Ervahi destinde, bâde dolunca,
Sırrımız pünhandan, ifşa olunca,
Boynumuza kılıç, kama çekildi.

Kamadan, kılıçtan, savdım başımı,
Felek zehirledi,tatlı aşımı,
Dedim belki silem, bu gözyaşımı,
Hicran tığı bu sineme, çekildi,

Sinem paralandı, bu tiğ-ü tir'den,
Destur oldu, bin bir, isimli birden,
Okudum dersimi, ervah-ı Pir'den,
Dersim Elif Ba'dan, mim'e çekildi,

Mim'den ümidimiz, lütf-ü mennâna,
Odur düçar etdi, sevdayı câna,
Felek soydu cismim, koydu üryâna,
Eğnimize gamdan, yama çekildi.

Ben yamalı geydim, gam libasını,
Sevdi deli gönül, hublur hasını,
Dostlar sual eder, yar ülkesini,
Yakındır velâkin, Şam'a çekildi.

Pişhaskom, Sarzep'dir neylersin, Şami?
Şemsin nur'u bizde kıldı, ahşamı,
İsmimiz sâbit'ken, oldu Müdâmi,
Mahlâsımız böyle, nâma çekildi.

2

Üç yaşımda yetim kaldım anamdan,
Öksüzlük eyledi iki kat beni.
Oniki yaşımda çıktım hanemden,
Yedi de tüketti Çinçavat beni.

Sebafetten bir sevdâya dûş oldum,
Yitirdim aklımı kör sarhoş odum,
Aşk oduyla kebab oldum, şiş oldum.
Söndüremez Tuna, Fırat, Şat beni.

Yar semtinden alamadık bir salık,
Yanar feryadımdan deryada balık.
Hayatımı zehirledi analık,
Sebep odur eden namurat beni.

Göz yaşımdan name yazdım o yare,
Bir cevap gelmedi kaldım avare,
Yar gitti ağyara, ben yandım nara,
İçimden alıyor bu feryad beni.

Şair Müdâmi'yem didesi giryan,
Vadi-i hayrette kaldım sergerdan,,
Karşı hacibinden çarptı bir ceryan,
Kıldı can evimden tahribat beni.

3

Yedi yaştan bir sevdaya tutuldum,
Sadık dostum ne haldeyim sor beni.
Otuz üç senedir yandım, yakıldım,
Kül etti içimden gizli kor beni.

Tuz misali her yemeğe ekildim,
Elekten elendim, kaba döküldüm,
Nuh Nebi'nin haddesinden çekildim,
Baba ocağından etti dur beni.

Gönül bir deryadır sırrı bilinmez,
Lokmandan bu derde çare bulunmaz,
Hüsnü bir an hayalimden silinmez,
İster isen yad ülkeye sür beni.

Leylü-nahâr yar vuslatın gözedir,
Göz yaşlarım şarap, ciğer mezedir,
Saç sakal ağardı, aşkım tazedir,
Yalan dersem al tüfengi vur beni.

Şair Müdâm, arar nerde Şemsinur?
Saldı beni dertden derde Şemsinur,
Hayalde, fikirde, sırda Şemsinur,
Acep unuttumu Şemsinur beni?

4

Gençlik âleminde kız seven yiğit,
Alacağın kızın soyuna bir bak.
Halı edvarını sor eyce eşit,
İmtizac ahlâkta huyuna bir bak.

Ömür törpüsüdür avradın horu
Yüzünde olmalı Muhammet nuru
Ne pek gödek olsun ne de hündürü
Normal kıyafette boyuna bir bak.

Çok yiğgtler hilkatinde mert olur
Bir acuze düşer günü dert olur
Saçları sarının huyu sert olur
Ebrişim tellerde muyuna bir bak.

Güzellerde cilve olur naz olur
Pudra güzelliğin ömrü az olur
Alık kaş küçük göz hilebaz olur
Keman kaşlarının yayıyana bir bak.

Şair Müdâm fikrin derince ise
Herkes kaderince karınca ise
Otuz iki sima yerince ise
Hazır ol düğüne toyuna bir bak..

5

İştiyâkım kalmaz idi, dünyada,
Eylikli gözinen, ana göreydik.
İsmi silinmezden, Levh-ü künyada,
Şefkati nicedir bana, göreydik.

Yuvasında baykuş, ötmeden evvel,
Mezarında yonca bitmeden evvel,
Kıyamet hasreti, gitmeden evvel,
Nur Cemâlin kana, kana, göreydik.

Niceler halvurup, dane danelenirler,
Darayıp kâkülün, Şanelenirler.
Düğünde, bayramda kınalanırlar,
Bizde destimizde kına göreydik.

Kara bahtım, talihimiz kem oldu,
Ele zevk-u sefa, bize gam oldu,
Bir güneş çalmadan, gün akşam oldu,
O mesud günleri, gene göreydik.

Şair Müdâm, gülmemişsin kaderden,
Ne var, ne devletten, ne de perderden,
Üç yaşımda yetim kaldım mâderden,
Ezelden beşiğin, yana göreydik.

6

Elli üç vilayet gezdim el be el
Bir yer de aram etmedi dertli dil
El zevku sefadasın göz yaşı sel
De: Hasben-Allahü ve ni'me'l-vekîl

Gönül maksudunu ummakta tâcil
Felek her ümitden eyledi tatil
Bir günde musibet olur ya tekmil
De: Hasben-Allahü ve ni'me'l-vekîl.

Kahrında lütfu saklamış Celil
Tevekkül babını sen eyle delil
Her mihnet içinde var ecr-i cezil
De: Hasben-Allahü ve ni'me'l-vekil.

Ol Nâr-ı Nemrud'a atıldı Hâlil
Ne kaderden küstü, ne oldu melil
Elbette yaradan, bırakmaz zelil
De: Hasben-Allhü ve ni'me'l-vekil.

Derdiyle meşhurdur Eyyub bunca yıl
Her gün yarasından işlerdi fitil.
Müdâmi cümleden bunu ol hak, bil
De: Hasben-Allhü ve ne'me'l-vekîl

7

Zemheri ayında, gül mü ararsın.
Şaşırttın puslanı, bahtavar gönül.
Arısız kovanda, bal mı ararsın,
Nerede bu bolluk, bu şikâr gönül.

Ayakta olanı, başa sayarlar,
Evvel ikrar verip, sora cayarlar,
Gördüğün ayanı, düşe sayrlar,
Kalmadı kimseye itibar gönül.

Yaktın Müdâmi'yi çok ateşlere,
Rahmeden yok, gözden akan yaşlara.
Beni kukla ettin, eş yoldaşlara,
Nedir bu ettiğin sitemkâr gönül.

8

Gam kasavat cem olalı başıma,
Bir dem ağlamakla gülmez bu gönül.
Nadan sözü tesir etmez düşüme,
Her kelâmi gürşe almaz bu gönül.

Bir dem müntazırdır yar selâm için,
Bir dem hiddetlenir her kelâm için,
Bir dem tabip olur il, âlem için,
Öz derdine derman bulmaz bu gönül.

Bir dem eserlenir, eser yel gibi,
Bir dem mevce gelir, taşar sel gibi,
Bir dem incelenir, ipek tel gibi,
Bir dem ipe sapa gelmez bu gönül,

Bir dem Rüstem olur, kılıncı biler,
Bir dem Mecnun olur, Leylâ'sın diler,
Bir dem Ferhat olur, kayalar deler,
Hiç bir meşakkatten yılmaz, bu gönül.

Bir dem Müdâm, murat almak istiyor,
Bir dem mehbubunu, bulmak istiyor,
Bir dem yüz bin çarha girmek istiyor,
Sanırsın ölüm yok, ölmez bu gönül.

9

Gece gündüz yaratandan dileğim.
Arzu maksuduma ersem, ağlasam
Arş-ı muallâdan doğan meleğim
Şemsim nur yüzünü görsem ağlasam.

Kolay değiil kardeş söylüyen dildir,
Cehennem narından sevda müşküldür,
Hasretin çekerim otuz bir yıldır,
Sevda bağlarını dersem ağlasam.

Yetik olsam aşkın macarasına
Lokman çare bilmez dil yarasına,
Bir kuş olup konsam penceresine,
Münkesir hatırın sorsam ağlasam.

Ben bülbülüm, yar açılsa gül gibi
Yana yana bağrım oldu kül gibi
El göğüste boynu tuğlu kul gibi
Yâr'ın hizmetinde dursam ağlasam.

Sevdası kalbimde başağa benzer
Her yanı kaplayan kuşağa benzer
Ruhum yara karşı uşağa benzer
Soyunup koynuna girsem, ağlasam.

Gamlı gönlüm şad eylese cananım
Kış günümü yaz eylese cananım,
Ben yalvarsam naz eylese cananım
Yüzümü yüzüne sürsem ağlasam.

Yâda yar olmazdı yârim yar olsa,
Sıdkı hulüsümle beraber olsa
Mevlâdan inayet mukadder olsa
Rakibin defterin dürsem ağlasam.

Ne müddettir kayıp ettim özünü,
Duyamadım dudu dilli sözünü,
Otuz bir yıl hasret yarın yüzünü,
Bir de doyasıya görsem ağlasam.

Ruhum Musa gibi bekler Tur'unu
Ahım üfler İsrafil'in Sur'unu,
Müdâm Hâk emriyle Şemsinur'unu,
Daraguş eyleyip sarsam ağlasam.

10

Bileyidim ki dünya meşakkat yeri,
Gelmez idim, bu cihana tabibim.
Kullarına bir can, vermişde, Tanrı,
Sokmuş binbir imtihana, tabibim.

Bu yıl otuz sekizine yaş değdi.
Ben de anlamadım, ne ateş değdi.
Ne bir yere çarptım, ne bir taş değdi,
Boyandı gözlerim kana, tabibim.

Uğradı basarım, zafi âyi'me,
Lütfeyle nazan kıl, bak kolayına,
Yüzüm süre geldim, hâki payına,
Evvel Allah, lokmana tabibim.

Bu menzilde , yarı yolda kalmışam,
Ayağın tozuna yüzüm salmışam,
Evvel Allah, sizi deyin gelmişem,
Tez bağlayın, bir imkâna tabibim.

Ters gitti damarda, iğnenin ucu,
Ciğerime girdi, sonsuz bir acı,
Şifa Allah, tandır, sebep ilâcı,
Siz yetişin, El'amana tabibim.

Müdâmi bir kemter kulunuz sizin,
Ölmüşe can verer, diliniz sizin,
Lokman merhemidir, eliniz sizin,
Gariplere müşfik, ana - tabibim.

11

Felekle düştük, meydan cengine,
Tutuştum feleğe, el çaramadım.
İstedim ki olanı, bendinle halas,
Velâkin bir yana yol çaramadım.

Maksuda ermeden, yarıca kaldım.
Aşkın temranını, bağrıma çaldım,
Dostun bahçesinde, bağmancı oldum,
Yüz bin mihnet, çektim gül çaramadım.

Müdâmi, bahtın saadete ermemiş,
Nuhuset burcundan, yana durmamış,
Hiç san'at kalmadı, bşım vurmamış,
On para ferinle, pul çaramadım.

12

Ayrılık mizrağı girdi sineme,
Üybe üy var azam deler ağlarım.
Aziz dostlar tan eyleyip kınamam
Derdi dert üstüne cular ağlarım.

Ervah-ı ezelden ahtıma tabi
Küşadet kuluna bir kutlu babı
Gam yağmurum yüklü gönlüm sehabı
Sulu sepken gibi eler ağlarım.

Kulun Müdâmi'yim bu niyazımdır
Üç ağlıyan bir de gülmek lâzımdır
Dert ortağı elde köhne sazımdır
Gâhta bir gâhta bir çalar ağlarım.

13

Bir katre su idi, hilkâtim ezel,
Ab-ü ateş , bar u hâktdan var oldum,
Selefin safi'dir , bu heyet güzel,
Çıkıp zülûmatdan, aşikâr oldum.

Bir yaşında ayaklandım, dillendim,
Beş yaşında gezdim, tozdum, yollandım,
On yaşında çiçeklendim, güllendim,
Açıldı şukûfem, nev-bahar oldum.

Bahse mevzu değil, ahad, işret,
Hılketi bendeye, bu bir besaret,
Yediden on dörde, verdim işaret,
Yeni bir sevdaya, giriftâr oldum.

İlham aldım: Kuru , yaşı söylettim,
Ün eyledim dağı, taşı öylettim,
Yerde cansız, gökde kuşu söylettim,
Kerem'le, Aslı'ya beraber oldum.

Meyil verdik, bir kaşları kemâna,
Keşke gitseydim, Hin'de, Yemen'e,
Döndü bize tekme vurdu, zemâne,
Utandım ağalar, şer misar oldum.

Zat-ı sebavetten, fevt oldu anam,
Elimden aldırdım, gülyüzlü sonam,
Felek bir top vurdu, yıkıldı, binam,
Dağıldı gülşenim, tar u mar oldu.

Sâbit Müdâm, gözyaşlarım bir ırmak,
Olsa bir isabet, canana varmak,
İşim gam tığından, hülya savurmak,
Yalandır kim derse, bahtiyar oldum.

14

Sebepsiz hiç bir şey, gelmez vucûda,
Alparslan'dan armağandır, Kars, Vatan,
On altı ağustos bin altmış dörtte,
Bizans'tan alınmış, mukaddes Vatan.

Sana şükranımız, yetmez Ta'âlâ,
Bize bu vatanı eyledin atâ,
Derler ki: Cennet'te Firdevs-i-A'lâ,
Andan etmiş nûrun, iktibas Vatan.

Neler çekmiş , din uğrunda din eri,
Selçuklu Sultanı, İslâm rehberi,
Her adımda bir şehidler makberi,
Seslenirsen verir, ondan ses, Vatan.

Vatan, anamızdır; kurban yolunda,
Can fedâ olmalı, sağ ve solunda,
Kalır zillet ile, düşman elinde,
Bizden görmez ise iltimas, Vatan,.

Sâbit Müdâm der ki, anam-meleğim,
Haçan sende doğdum, sende öleyim,
Yaradan-dan gece gündüz dileğim:
Sana göstermesin, gam u yas, Vatan.

15

Be, insansıfz, merhametsiz, zâlim yâr,
Beni meftun eden, sen değilmisin.
Aklımı başımdan edip, tar u mar,
Sonra mecnûn eden sen değilmisin.

Evvel yüze güldün, kaşı hilâlim,
Dedin senin-çündür, leb-i zülâlim,
Sonra yüz çevirdin, her cai zâlim,
Eli memnûn eden, sen değil misin.

Demek yalan imiş, verdiğin sözler,
Gönül oğrusuymuş, o cazu gözler,
Nedir o duruşlar, o ekşi yüzler,
Kalbim mahzun eden sen değilmisin.

Sen aşladın kalbe, sevday-ı dersi,
Aldım ağ heceden, Arabî, Farsi,
Aşkın mektebinden, gösterüp kursu
Sonra mezun eden, sen değilmisin

Selâm merhabayı kesdin, aradan,
Senin kıymetini , ne bilir nâdan,
Müdâmi'yi osandırıp, dünyadan,
Cana medyun eden, sen değilmisin.

Ey Allah'tan korkmaz, tânrı zâlimi,
Sinem püryan eden, sen diğil misin,
Hiç bir gün sormadın, nedir hâlimi,
Gözyaşım kan eden, sen değil misin.

Bi haberken, aşkı saldın aynime,
Hicran okun, yerleştirdin beynime,
"Benim" der de , el sokardın koynuma,
Buse ihsan eden sen değil misin.

Unuttun mu cânan sohbati, demi,
Yükledin dalıma, derd ile gamı,
Akibet, perişan kılıb Müdâmi,
Terk-i vatan eden, sen değil misin.

16

Mevsimsiz gül açma, şitâ çağında,
Çeker bir kıravı buzlanmıyasın,
Eleste dediğin, ahd-misağında,
Verdiğin ikrara, yozlanmıyasın.

Tuzağı iblisdir, mahbub-u zenan,
Asabını bozar, fettan-ı zeman,
Damarlar antendir, ruh da bir ceryan,
Kıvılcımlar saçar, közlenmiyesin.

Az söyle , öz söyle, bulasın rağbet,
Rağbet olmadıysa, alaman şöhret,
Koparır kelleni, ankayı şehvet,
Yalancı tavuztek, pozlanmıyasın,

Nefise uyan, çürügünü sağlamaz,
Vefasız dünyaya, meyil bağlamaz,
Bir misal var: "Kendi düşen ağlamaz",
Düşüp bir çukura sızlanmıyasın.

Ey Müdâmi, sen ol nefsini güden
Cüz-i iradeyi, Hak vermiş yed'en,
Ulaşır menzile, aheste giden,
Beşbin üç yüz voltla, hızlanmıyasın.

17

Seni gören âşık, alamaz kendin,
Söyle medhi, yeni valalı gelin,
Bir nice yer yerde, olmaz mânendin.
Seraser nakışlı, lâleli gelin.

Sürahi gerdanın, benzer minâya,
Top zülüfler, dalga vurur şana'ya,
Fitnelik için mi geldin, fenâya,
Senin başın olur, belâlı gelin.

Gün yüzünden, nikabını kaldırdın,
Bende şefak attı, rengim soldurdun,
Doğru söyle: Kaç yiğidi öldürdün,
Sende bu güzellik, olalı, gelin,

Zülfün teli, sâdâ alır sazımdan,
Kıygaç bakışların, inkirazımdan,
Çengel atar, canım alır ağzımdan,
Kemân ebruların, hilâlî gelin.

Ata kıldın, nim nigâhı artırdın,
Sen bu güzelliği, sahi artırdın,
Şair Müdami de, ahı artırdın,
Ser'ini sevdaya , salalı gelin.

18

Çık, salın sevgilim bağ-ı gülşanda,
Menekşe yelpaze, senden öğrensin.
Tavus nezaketi, cilvesi sende,
Güzeller fantazi , senden öğrensin.

Gerçi çok var amma endamı simler,
Hiç biri miyunda, esmez nesimler,
Çöz o cennet göğsün, görsün mevsimler,
İlk baharı, yazı senden öğrensin.

Zelha güzelliği hüsnün bürüye,
Seni çekemeyen diller çürüye,
Münis derler Cennet'teki hüriye,
İkramı izazı sendn öğrensin.

Müdâmi bir ebna Mevlâ'nın kulu,
Hocamız hızırdır, rehberim Ali,
Cihanın dudisi, kumru, bülbülü,
Tekellüm elfazı senden öğrensin.

19

Haddim olmıyarak, şu bir kaç sözü,
Sine defterine yazın yavrular.
Budur hayalimin özeti, özü,
Gönül dalgalanır, bazın yavrular.

Bugün hazırlığın, yarına yavru,
Yad el, saldırmasın, yarına yavru,
Türk'lük haritasın, yarına yavru,
Daha geniş çapta çizin yavrular.

İlm-i İrfan gelir, başta bu dinle,
Cehalet kalmasın, başta bu dinde,
Bir ucu Altay'da, bir baş Budin'de,
Sizde bir hayalen gezin yavrular.

Evvel sen bilmeli, kendi kiymetin,
Artır günden güne, ilm-i san'atın,
Çevre yana karşı, yüksek hürmetin,
Fazlalatmak olsun, arzun yavrular.

Yurdun kalkınması, başlıca san'at,
Şu ilim yolunda, siz eylen gayret,
Yermi dört saatte, sekizi rahat,
onaltı okuyun, yazın yavrular.

İlme sadık olun, haylaz gezmeyin,
Kavak yeli gibi, poyraz gezmeyin,
Tatilden sonra, yobaz gezmeyin,
Boş geçmesin, kışın yazın yavrular.

Düşün tarihleri, bak ki ne hale,
Nice Plevne, Kars buna misâle,
Şunu belle: Oğuz Han'dan Kemâl'e,
Tarih neler yazmış, sezin yavrular.

Müdâm bir kardaşız, yok yadin gibi,
Alâ kadr-ihal, irşadın gibi,
Altun kalem ile, ecdadın gibi,
Siz de tarihe, nam yazın yavrular.

20

Bu bir muğlâk imlâ ey yeni âşık,
Nar'da, ner'de, nîr'de, nur'da mâna var.
Çar dörttür, çer merez, çir de bulaşık,
Çar'da, çer'de, çir'de, çar'da mâna var,

Âlimler konuşur mücevher sözlü,
Sırrı hakikattır, âşıkta gizli.
Şar şehirdir, şir arslandır, şor tuzlu,
Şar'da, şer'de, şir'de, şor'da mâna var.

Ârifler sözüne gel etme inat,
Müdâmi bizlere budur istinat.
Par cilâdır, pur yapraktır, per kanat,
Par'da, per'de, pîr'de, pur'da mâna var.

21

Yaman işi düşünmeyen ezelden,
Geleceği, istikbâli lekeler.
Hırs gelip de icra eden tezelden,
Dostluktaki ihtimali lekeler.

Âlem ile hoş geçinmek güzeldir.
Derler ki ziyankâr ömrü kısaldır.
Eskilerden kalma darb-ı meseldir:
"Bir dana bir nahır malı lekeler".

Gerçek erenlerin arş'ta teperi,
Mâzi müstakbelden vermiş haberi,
Tatlı aşa katsan acı biberi,
Yakın bil kaymağı, balı lekeler.

Müdâmi dilersen olasın arraf,
Mürşid-i Kâmile git ol müşerref.,
Ne bilir cevheri âcemi sarraf,
Elması taş görür lâl'i lekeler.

22

İçtimai hayat sizinle başlar,
Altın yüzük üste, kaştır gelinler.
Sizinle sevinir , her vatandaşlar,
Ayvan köşke, münakkaştır gelinler.

Yerde insanlar, göğde ferişte,
Duacızdır, samimane görüşte,
Tarla, çayır, güç yettiği her işte,
Kocasına arkadaştır gelinler.

Demeyin ki, filân bizden güzeldir.
Ya filânkes, felân kızdan güzeldir.
"Ahlâk güzelliği, yüzden güzeldir",
Belkıs'e, Zeliha'ya eştir gelinler.

Senliksiz, benliksiz, tek olursa,
Her işte muafık, tedbir olursa,
Ahlâh imtizacda, söz bir olursa,
Yağdan da, baldan da, hoştur gelinler.

Şair Müdâm, bu söz gider derine,
Sadakat yetişmez binde birine,
Hulûs ile bağlandıysa erine,
Cennet'de, Huri'den, baştır gelinler.

23

Açıldı ufuklar, gar libâsından,
Geldi rûz-i hızır yaz eyyamıdır.
Sath-i arz giyindi, nûr libâsından,
Gül bülbüle karşı naz eyyamıdır.

Eyyamı çerhi dün, ne deyin olup,
Cümle aşk ehline, gam tayin olup,
Mesutlar yar ile, kol boyun olup,
Sallanıp bahçede, gez eyyamıdır.

Bülbülün feryadı, bağlara düşüp,
Lâle kement ile, bağlara düşüp,
Âşk ile mecnunlar, dağlara düşüp,
Çalar tanburasın, saz eyyamıdır.

Cem olmuş bir yere, erbabı diller,
Derdi gam sahibi, hali müşküller,
Yeşil baş ördekler, çalganır göller,
Öter dudi kumru, kaz eyyamıdır.

Müdâmi hayalin, düşdü engine,
Eremedin, bu saadetin dengine,
Şimdi rağbet, güzel ile zengine,
Cilveli kızların, naz eyyamıdır.

24

Devran-ı âlemin hayat bağına,
Fidan yetiştiren, Türk anasıdır.
Beşeriyet için sol, ve sağına,
Civan yetiştiren, Türk anasıdır.

Öğünmek hakkınız, aziz analar,
Nebi, veli, bir çok yüksek simalar,
Rûmî , Kadir, Hakkı, İbn-ı Sinâ'lar,
İrfan yetiştiren, Türk anasıdır.

Sıdk-u sadakatda, pür hülus gibi,
Erine bağlıdır, nev aruz gibi,
Turgut Reis gibi, Barbaros gibi,
Kaptan yetiştiren, Türk anasıdır.

Sizden zuhur eden, nece hanlar var,
Yurd uğruna feda, kahramanlar var,
Oğuz, Yavuz, Fatih Alp-Arslan'lar var,
Arslan yetiştiren, Türk anasıdır.

Düşün ecdadını , yerde yatanı,
Şüheda menbaı, Türk'ün yatağı,
Çakmak, Karabekir, İsmet, Ata'nı,
Her an yetiştiren, Türk anasıdır.

Saysam söz, uzanır gider derine,
Saygı , hürmet gerek analarına,
Biri gitse, biri gelir yerine,
Başkan yetiştiren, Türk anasıdır.

Müdâmi hörmetin, ona göredir,
Her devirde, bir Plevne yaradır,
İşte bugün de, misâli Kore'dir,
Merdan yetiştiren , Türk anasıdır.

25

Hiçde kabul etmez , nasihat gönül,
Bilmez efkârını nerde dolanır,
Bir dem seyyah olur gezer âlemi,
Bir dem uçar, semalarda dolanır.

Bir dem silkinerek döner ayasa,
Bir dem hesabını çeker beyaza,
Bir dem sofu, olur başlar niyaza
Bir dem gözü daim şar'da dolanır.

Bir dem molla olur üstün esreye,
Bir dem şair olur, başlar mısraya,
Bir dem tüccar olur, Bağdat, Basra'ya,
Bir dem gider, Kandehar'da dolanır,

Bir dem azgın olur kızılbaş gibi,
Bir dem olur ügünerek keş gibi,
Bir dem tembel olur, yerli taş gibi,
Bir dem meyli kiskbükâr'da dolanır.

Bir dem günü geçer, âh ile zarla,
Bir dem nasip olmaz, vuslatı yarla,
Bir Müdâm neylesin, bunca efkârha,
Bir de yar sevdası, ser de dolanır.

26

Kazayi Şavşat'a, kıldım güzergâh,
Metha, seza, her lisana yakışır.
Kazadan hıfzetsin, el bari ilah,
Temennimiz, cavidana yakışır,

Bir hoş manzaradır, şavşat makamı,
Arzı andırıyor, Dârüsselâmı,
Ru, esayi kaza, hem kaymakamı,
Hükm-ü adil Süleyman'a yakışır.

Saadet temeli, adalettedir,
Her işin ezeli, adalettedir,
Adaletin celi, aralettedir,
Hâkim, savcı, hükmü bana yakışır,

Esnafından olan tertip düzeni,,
Hukuk-u emniyet, taht-ı düzeni,
Hesapsız bilgini, okur yazanı,
Maarifi ilm, irfâna yatkışır.

Belâdan saklasın, yaradan gani,
Hem kazayı Şavşat, cümle mekânı,
Yan bakan var ise, hain düşmanı,
Kahır ismile, kahır eyleye anı.

Verme yâd ellere, Cennet vatanı,
Haşre dek söylensin, Türk'lerin şanı.
Ey, Müdâmi sona erdir destanı,
Yurda, destan demek, sana yakışır.

27

Yirmi üç şubat, dönüm noktası,
Attık üstümüzden , kaderi, yası,
Bugün kurtarmışız, Ana vatanı,
Zafer güneşinin, doğduğu gündür.

Müsterih eyledik, yerde yatanı,
Şanlı Poshof'lular, kahpe düşmanı,
Ey kahpe, sinsice hayâle düşman,
Kanlı sel içinde , boğduğu gündür.

Anadan doğmana , olursun peşman,
Koca Asya'ya, sığmayan düşman.
Yüzüstü kapandı, Fartalos, Pavle,
Sıçan deliğine, sığıdığı gündür.

Zifâf kedisine, döndü Moskof'lu,
Dirgen'le, baltay'la, aslan, Posof'lu,
Hınzır sürüsünü, kovduğu gündür.

Şair Müdâm öz yurdunun fedası,
Mümin kula, yardımcıdır Huda'sı.
Sancakla beraber, tekbir sedası,
Yükselip semaya, ağdığı gündür.

28

Tanrıya bin şükür, anayurdumdan,
Çok izzetli, Ali şanlar yaratmış.
Ergenekon ceyranından Kurdundan
Mete, Bumin, Alparslan'lar yaratmış.

Hamd ü sena Hak'ka söz münasibi
İlim deryasının boylanmış gibi,
Farabî, Bin-Sînâ, Mevlâna gibi
Alim, fazil çok insanlar yaratmış.

Bu kutlu toprağın, kerametinden,
Havayla suyunun teravetinden,
Din'in gayretinden, şeceaatinden.
Kılıçarslan, Osman, Sultanlar yaratmış.

Geçer tarihlerde ismi bünyadı,
Okudukça artar, Kalplerin şâdı,
Fatih'ler, Yavuz'lar onun evlâdı,
Ata gibi kumandanlar yaratmış.

Onlardan emanet bu vatan bize,
Müdâmi yürürüz, bu nurlu ize,
Sağ elinde kılıç, solunda nıza,
Fathi Mansur çok merdanlar yaratmış.

29

Bu aşkın razını gam poyrazına,
Dilberin nazını, gel bana danış.
Görmedim sazını, bahar yazını,
Aşkın mecazını, gel bana danış.

Varmıdır biz gibi, bir öksüz gibi.
Gün geçer düz gibi, ömür tuz gibi,
Eridim buz gibi, yandım köz gibi.
Sevda garazını, gel bana danış.

Âşkı Huda verdi, gam bize erdi,
Müdâmi sev merdi, aslâ nâmerdi,
Âşıkların ferdi, çektiği derdi,
Çoğunu azını, gel bana danış.

30

Bu gün nazlı yardan, aldım bir haber,
Bende muradıma ereydim demiş,
Uzun yıllar, oldum hicre derbeder,
Yar'a bir bergüzar vereydim demiş.

Ey merd, hâlâ mı çilem dolmadı,
Yermi beş yıldır ki, yüzüm gülmedi,
Madem ki sevdiğim, nasip olmadı,
Kara toraklara, saraydım demiş.

Evvel o takdir-i lemyezel, hudanındır,
Höküm anda, emir ferman anındır.
Başlıca büyük suç, o şişmanındır,
Elçisi geleydi, varaydım demiş.

Bende ne var, hak görmedi münasip,
Aşkın dağlarını, sineme basıp,
Yaradan kavuşmak, eyleye nasip,
Bir tenhada, halin sorayım demiş.

Şâir müdâm doldum amma ne kadar,
Sinem topraklara, gömene kadar,
Dünyaya gözlerim, yumana kadar,
Ahır nefesimde, göreydim demiş,

Bu gün sevdiğimden, geldi bir haber,
Ağlayıp da saçın, yolmasın demiş,
Görek ne gösterir, Hellâk-ı âlem,
Sevda çiçekleri, solmasın olmasın demiş.

Kaderi özünden, bilen nâşidır,
Sabreylemek, her ilimin başıdır,
Ben neyleyeyim yaradanın işidir,
Bana kasdi garaz, olmasın demiş,

Yıkılaydı, serg-i rakip'in planı,
Ah ettikçe, kara gözler sulanı,
Aramızda kara tiken, olanı,
Yıllarca ağlasın, gülmesin demiş.

Eşinden ayrılan , yaralı ceylan,
Gezer feryad eder, sermestü heyran,
İki sevgi(y) i birbirinden ayıran,
Ahretde iman bulmasın demiş.

Şair Müdâm, neler geldi serime,
Duydum ateşlendim, semenderime,
Kadir Mevlâm kısmet etse, yari'me,
Hasret kıyamete kalmasın demiş.

31

Bin dokuz yüz ellialtı yılına,
Ulaşmadan çok bir, fani yoğ olmuş,
Sordum Çoruh, Artvin, Yusufeli'ne,
Mürşidim Huzuri hani? Yoğ olmuş.

Ömür gülşenine sam yeli esmiş,
Kurumuş eşcarı, bahcivan küsmüş,
Gonca sararınca, bülbül de susmuş,
Ruhumuzun gülistanı yoğ olmuş.

O dem şu düşünce geldi hayale,
Bülbülü susmuş ki açmamış lâle,
Ne saki var, ne cam, ne de piyale,
Tekkemizin pir-muganı yoğ olmuş.

Zulumata döndü leyl ile nehar,
Müyesser ola mı gülşen-i bahar,
Ey Müdâmi rahmet oku şam, seher,
Âşıkların mürşidâdı yoğ olmuş.

32

Senden niyazım bu ey gani mevlâ
Masiyet yolunda kaçanlardan et.
Vadem tamam olup acel gelende
Ahrete imanla göçenlerden et.

Kara yerden bize bir ev yarınca
Musalla taşından kabre varınca
Münkir Nenkir gelip sual soranda
Fasıh lisan cevap açanlardan et.

Emredip İsrafil vurunca sürü
Hep ölenler kalkıp olunca diri
Sağ elimden yetir elem defteir
O tahtı rıvaya geçenlerden et.

Cehennem kükreyip saçınca dehşet
Ümmetim dir desin fahrı risalet
Sırat köprüsünü geçir selâmet
Kuş gibi semadan uçanlardan et.

Dahi korku kalmaz geçince andan
Baseretler gelir huri gılmandan
Saroben tahrını şahı merdandan
Sakıyi kevserden içenlerden et.

Bağışla suçumu gaffar adımdır
Tevesul habibim Muhammedimdir.
En endayı yetmiş huri vadımdır
Hesapsız ıkapsız kucanlardan et.

Gerçi günâhkârım dinim islâmdır
Günahım çok ise hulısım tamdır
Bir ehli kebâzır Sabit Müdâm'dır.
Affedip suçunu geçenlerden et.

33

Bir yiğit gurbette eylese karar,
Ocaksız, mekânsız, yersiz, Ne lezzet?
İsterse yetişsin fasl-ı nevbahar,
Bahçeye bağbansız, bârzıs ne lezzet?

Aşkın sermestliğin eyle dâim yâd,
Gör nice meyletti Şirin'e Ferhad.
İster senin olsun hep mülk-i Bağdat,
Çalışmazsan eğer, varsız ne lezzet?

Âşıkın içtiği dolu som kâbe,
Giyer köhne abâ, elinde asâ,
Götür koy bülbülü altın kafese,
Ona bir goncasız, hârsız ne lezzet?

Müdâm kibirlenme, düşün ezelin,
Solar birgün o levh'deki kazelin,
Kişiye verseler, dünya güzelin,
Hayasız, namussuz, ârsız ne lezzet.

34

Ey birader hayın dostun yanına,
Bir icap varırsan, kalma savuş git,
O mağrurdur şerefine şanına.
Selâm ver merhaba, alma savuş git.

İblis onu bağlamıştır cihana,
Beş kuruşu, tercih eder insana,
Belki de bir kem söz, sarf eder sana,
Pek fazlada çene çalma, savuş git.

Bir misâl var darı elinden düşmez,
Öldüğünü görse yardıma koşmaz,
Beş kuruş istersen, on yıl konuşmaz,
Eyisi kusura kalma, savuş git.

Ayaktan su içme, yanaş mecraya,
Huyundan alırsın, çekil hücraya,
Bir lira borç etsen, verir icra'ya,
Fazla masarife dalma savuş git.

İşit Şair Müdâmi'nin dilinden,
Zehir ye de yeme namert balından,
Göle düşsen bile, tutmaz elinden,
Sefiney girdaba salma, savuş git.

35

Yerminci asırdır, uyan a dostum,
Gafletten gözünü aç, adem oğlu.
Deme talihimden, feleğe küsdüm,
Ağını, karadan seç, adem oğlu.

Kelli felli olmak ile, zat olmaz,
Beslesen himarı, arap at olmaz,
Her uzun sakalda keramet olmaz,
Çıkar koltuğundan, haç adem oğlu.

Tarzan gibi, kayalardan kayarlar,
Evvel karar verir sonra cayarlar,
Pulun alıp, hacıağa sayarlar,
Dalınca diyerler, geç adem oğlu.

Benim gibi yanmak, yanan kâr olur,
Dem her adamla, beh, pazar olur,
Her yüze güleni sanma, yâr olur,
Zaman şeytanından, kaç adem oğlu.

Şair Müdâm, her kese dert dökülmez,
Mermerin üstüne, fidan dikilmez,
İhsan şeytan ile, bostan ekilmez,
Yapma iblis ile maç ademoğlu.

36

On beş gün tirende, esnayı rahda,
Cana çengel attı, tahta kurusu,
Üzdü damar kanım, bu cins-i sahda,
İmanım gevretti, tahta kurusu.

Hikmetin sorulmaz, cenâb-ı gani,
Bilmem ki ne sebep, yaratdın anı,
Neşter verûb alır, damardan kanı,
Damağına tattı, tahta kurusu.

Yedi kompartuman, vagonda kışlar,
Bir yandan bir yana, yel gibi işler,
Sağ yanım kaşırım, sol yanım dişler,
Medet câna yetti, tahta kurusu.

Bakarsın vücuttan, geçmiş bir kola,
Katlanılmaz derttir, püsküllü belâ,
Vücûdum benzetti, kabartma yola,
Yaptı tiren hattı, tahta kurusu,

Zâlim bir haşere, habis bir nesep,
Tutarsam biriniz, görürdüm hesap,
Kâh tökme hakkında, olms bir kasap,
Yanlarıma battı, tahta kurusu.

Şâir Müdâmi'ye gelmeyin, yakın,
Allah'ı seversen, irağa sakın,
Ordusunu çekmiş, eyliyor akın,
Sıfırım tüketti, tahta kurusu.

37

Ardahan'dan çıktım Kurudere'ye,
Billûr gibi Ulgar dağı göründü.
Geldi lokman merhem çaldı yaraya,
Sılaya varılmak çağı göründü.

Coşa geldi gam-deryası ufaktan,
Feyzi Rabbanîdır yetişti Hak'tan,
Açıldı gözlerim nuri şafaktan,
Sandım sekiz cennet bağ göründü.

Zından idi gurbet ilin Cenneti,
Hükmüllahın kime idi minneti.,
Hergün içse idim şeker şerbeti,
Yine sanardım ki ağı göründü.

Dağlar cünbüş eder kaval sesinden,
Her mahlûk razıdır öz ülkesinden.
Sandım Pîrim bâde verdi tasından,
Kadehi destinde sâkî göründü.

Vatan candan tatlı yetince baha,
Koyun, kuzu çıkmış hub seyrangâha,
Der ki Müdâm yüz bin şükür Allah'a.
Ana yurdu, dost otağı göründü.

38

Ey dil eksiğimi iste Allah'tan
Hakiki bir yâra çağır dost deyü
Ruhum vücut buldu Ummül Ervah'tan
Ol Nur-ı Muhtar'a çağır dost deyü.

Dostluk umma yeşil başlı sonadan
Cefacı halk olmuş onlar binadan
Şevkati artıktır ana, atadan
Yük olmayan var'a çağır dost deyü.

Dostun dosta muhabbeti bir ola
Dost uğrunda civan ömrü pir ola
Dost adın dar günde desti gir ola
Dosta sâdık yâra çağır dost deyü, .

O dostun âşıkıdır âşıka ceba,
Makamı Beytullah mekânı Kâbe
Dostumun dostudur Penç Ali-Aba,
Haydarî Kerrara çağır dost deyü.

Dost bağında solmaz lâleler biter
Müdâm, dost bülbülü gülşene öter
Dost yolu kervanı on iki katar
Gerçek erenlere çağır dost deyu .

39

Sevda hastalığı yer tuttu canda,
Artık bu illetin efsanesiyiz.
Âşıkanlar künyesine kaydolduk,
Kenardan, köşeden bir danesiyiz.

Ser'imiz âşk ile ta ebed mestan,
Olduk âlemler de dillere destan.
Piyale-i âşkı bezmi elesten,
İçip sermest olan mestanesiyiz.

Ezel katre idik, şimdi göl olduk.
Hicran tapdağına, cedah yol olduk.
Bir dumansız ateşiyle kül olduk.
O şem-i cemâlin pervanesiyiz.

Sevdanın şimşeği, kalbe saklanır,
Sevdasını duyan, dil meraklanır,
Nerde keder varsa, bizde saklanır,
Hicran sarayının, gam hanesiyiz.

Bu âşıklık, bize ruz-i kadimdir,
Mahlâsım Müdâmi, sâbit adamdır.
Fakiri, Feryadi büyük dedemdir,
Süleymân, Süreyya sülâlesiyiz.

40

Derdim bir tabibe eyledim beyan,
Tabip dedi tehlike var yaranda:
Men ezzizinem yaranda
Bir çıkılmaz yaranda

Tabib yazığa geldi
Hulya bağrım yaranda
Dost köyün terk edip geçmek olur mu
Hilâl kaşlı gözü yaşlı yâranda.

Hasret gönül intizârdır yârana
Yarsızların ağyarına yârına
Men ezzizinem yarına
Yar müştaktır yarına

Sadakatta yar olan
Bakar mı ağyarına
Gitmesin isterim yar diyarına
Kalbim çalan aklım alan yar anda.

Müdâmi'yi felek yara götürmez,
Hastadır ciğerim yara götürmez
Ezzizinem yara götürmez
Hasrat yara götürmez

Âşık-ı dili zârım
Sinem yara götürmez
Hazer name yazsam yara götürmez
Sadakat yok eş de, dostta, yâranda.

CİGALI TECNİSLER

1

Ervah-ı âlemde âşık olanlar
Geçer aşk kitabı inkiyadına
Men ezizem yadine
Ya mezhebe ya dine
Geşt eyler bu âlemi
Ağrı'ya, Diyadin'e,
Tefekkür bahrine dalan âşıkın.
Düşündükçe neler gelir yadına.

Mukadder bahtı kara bağlanma
Al döküp, eynine kara bağlanma
Ezizem kara bağlanma
Ağ var kara bağlanma
Huda'dan rahmet iste
Tipi, kara bağlanma
Hep güzeller kalbi kara, bağlanma,
Seni koyar, meyl verir yadına.

Sâbit Müdam düştüm zar-ı şivana
Düşüne düşüne oldum divâne
Men ezizem divâne
Yaz hattıma Divan'a.,
Yar ile vuslatımız
Kaldı Ulu-Divan'a
Bu derdinen girdim nice divana,
Hiç gelirmi o cananın yadına.

2

Bu gün dilber bana verdi tömbeki
Dedim dilber ateş de ver, bir yanak,
Men ezizem bir yanak,
Ciğer oldu pür yanak.

Duran su gölgede kokar,
Bir yan çağla, bir yan ak.
İkimiz de bu sevdaya bendolduk,
Yanar isek bu ateşte bir yanak.

Yana yana ben bitmişem, o dayandı,
Bir od düşdü ev yandı, o da yandı,
Men ezizem o da yandı,
Ne varsa, o da yandı.
Baştan başa var azzam.
Alıştı o da yandı,
Uzun yıllar hicrana od a yandı.
Attı kader her birimiz bir yana.
Sâbit Müdâm bülbül oldum, bir güle,

Pazarlaştım dost bağında, bir güle,
Men ezizem, bir güle,
Bir bülbüle, bir güle,
Yıllarca ağlayan kul,
Nolur yanap bir güle.
Bende güiem sevdiğim de bir güle,
Armağanım puse olsun, bir yanak.

3

Bir dost yâri göstermeğe vadetti,
Sordum dedi, gelmedi mi o yanan.
Menden fazla o yanan.
Yedi yaştan men oldum.
Bu gafletten oyanan.
Şama yanan pervaneye acırdım.
Dosta canın verirmiş o yanan.

Görsem ondan ilham aldım ne gibi,
Hülûskâr görmedim pervâne gibi.
Men ezizem pervane gibi.
Onda perva ne gibi.
Özüm kıyas ettim pervâne gibi,
Dost şem'inde işte bendim o yanan.

Müdâm pervaneden ibret al işte.
Sevdiğinden bir bergüzâr al işte.
Men ezizem al işte,
Yeşil iste al iste.

Bu gafletle şirindir.
Dost ateşi alışta,
Kerem gibi aşk oduna alışta,
Koy desinler divaneymiş o yanan.

4

Kurulmuş bünyadı ilk Oğuz'lardan,
İlimler mahzeni irfanı Kars'ta,
İç yüzün, bilmeyen, sor tarihlerden
Erenler mürşidi saltanatı Kars'ta.

Bünyadı tarihi bilmem kaç yüzdür,
Bu günkü fen geceleri gündüzdür,
Yaptıran kal'asın Vezir-Firuz'dur,
Şâheser nakkaşı, unvanı Kars'ta.

Asri terakkiyle fen âletleri,
Sayısız bilgili kemâletleri,
Gençlerinde olan şecâatlari,
Niçe kez yıldırdı düşmanı Kars'ta,

"Mâdeni-Ulemâ" idi zâhiri,
Âlim müderrisi çoktu mâhiri,
Sultânuşşüarâ Hâmid şâiri,
Bahrî, Ceyhûnî'si, Kurbânî Kars'ta,

Yurd uğruna feda kahramanlar var,
En aslından necib hanedanlar var,
Şüheda serdarî nice canlar var,
Meşhurdur Hasan-ül-Hırkanî Kars'ta.

Her Türk'ün sevdiği ana kucağı,
Geniş saha yoktur, ucu bucağı,
Milli Eğitim'i, kültür ocağı, .
Saadet kaynağı mihmanı Kars'ta.

Şifa bulur dertlilerin yaresi,
Suları var, yangun yürek çaresi,
Bu günkü devranda, çok şuarâsı,
Gülistan Cevlânî, Hicrânî Kars'ta.

Mübelegasız her evsafı tamdır,
Düşmüş'e destigir, âl hümâmdır.
Vasfını söyleyen Sâbit Müdâm'dır.
Yazar her aşık bir destanı Kars'ta.

5

Bugün hep acunu, boğmuştur keder,
Baksana dağ, taş ağlar, Ata'ya,
Eflâk'da aksine, bir başkalık var,
Bulutlar kanlı yaş, ağlar Ata'ya,

Bugündü mazide, birkaç yıl önce,
Bir matemdir çökmüş, ihtiyar gence,
Kuşlarda yuvada, durur mahzunca,
Eğilmiştir her baş, ağlar Ata'ya,

Bugün matem günü, kıyamete eş,
Eski yaraları deş, yüreğim deş,
Baksana küsuf'dan, doğmadı güneş,
Ne varsa kuru, yaş, ağlar Ata'ya.

Bugün devretmiştir, aksine devvar,
Bu acı hıçkırık, her yanı boğar,
Dereler de bile, bir sezzizlik var,
Sağlar yavaş, yavaş, ağlar Ata'ya,

Ömür gülşenine, değmiş sam yeli,
Yedi yerden kırık, Müdâm'in beli,
Bütün kan ağlıyor, Türkiye eli,
Âcun hasta feraş, ağlar Ata'ya.

15

Gülmedim, geldim cihana,
Görmedim, bir neş'en dünya.
Fitne, fesad, fisk ü fücûr,
Dolupdur, her köşen dünya.

Kemi hob savt, hay edersin,
Yoksul ise bay, edersin,
Bilâhare, zayi edersin.
Akıl ermez, işen dünya.

İşlerin sığmaz idrâke,
Çün Enâsır, merbut hâka,
Akıbet gider, helâkâ,
Ağan, begin, paşan dünya.

Pervan yoktur hiç bir fertden,
Necesin öldürdün, dertten,
En netice, kovup yurtdan,
Koymadınbir, nişan dünya.

Heç bir kesa, bulmadı tadın,
Gerek erkek, gerek kadın,
Necesin , sihre aldandın,
Eyledin, can-feşan dünya.

Hicr okun, cana çevirdin,
Kasdin, insana çevirdin,
Soydun soğana, çevirdin,
Tutulduk tıraşan dünya.,

Seni kim bildiyse cedit,
Kaddini eylemedin, kadit,
Akibet, etdin nâ bedit,,
Kahır ile, firâşan dünya.

İster bugün, târ-u mar ol,
İster dolu, simüzar ol,
Seni dost bilene, yar ol,
Gözümde yok, bişen dünya.

Sunarsın, zehr ile can'ın,
Semenderimi, has u am'ın,
Gerçi, lezizdir, taem'ın,
Sem katupsan, aşan dünya.

Göz oynadır, kaş çatarsın,
Ömrü, hebâya satarsın,
"Zelemmâ"dan, sen betersin,
Sam yel essin başan dünya.

Mekr ile, aldarsınbizi,
Koyarsın, toprağa gözü,
Değişirler, beyaz bezi.
Atlas, Hind kumaşan dünya,

Sâbit Müdâm, nene dursun,
Bin yaşasın, tâki dursun,
Kurumadan, ügüdürsün,
Hazmı kolay, dişen dünya.

10

Bir katre su iken, peder sülbünde.
İlikde, damarda, hem kan içinde,
Atıldım bir demde rahm-ı madere,
Kaldım o zulûmat, mekân içinde.

Kırk gün anda oldum, münkalibi,
Kırk günde oldum, bir nısıflı can.
Bir melek âzami, düzdü kâmekân,
Verdi ruh taâla, mihman içinde.

Eyledi rezzaki, halk kanı gıda,
Bunlar oldu, o dört aydan maâda,
Dokuz ay ongün, olunca vade,
Kendimi buldum, bu cihan içinde.

Ebe nine gelip, cesedim yuydu,
Validem emzirdi, aç karnım doydu.
Gelip üç beş kimse, adımı koydu,
Sardılar kundağa, o an içinde.

Hafta sonu yatırdılar, beşiğe,
Ağladıkça alırdılar döşeğe,
Bir yaşında, ayak bastım eşiğe,
Gezer idim, şadu handan içinde.

İki yaşımda idim yüzüm güldü,
Günden güne cismim, ileri geldi,
Üç yaşına çıktım, validem öldü,
Kaldım çok ah ile figân içinde,

Geydim üç yaşında yetim donumu,
Dört yaşında, felek, soydu gönümü,
Beş yaşında, dinle benim sonumu,
Kaldım nice yahşı yaman içinde.

Yahşi değil, yaman dinle halimi,
Üstümüzde mevla saldı zalimi,
Geldi bir analık büktü belimi,
Kıyardı canıma ayan içinde.

Ayan, beyan öz canıma kıyardı.
Elinden gelseydi, gönüm soyardı.
Pederim ki iş bu halı duyardı,
Kalbi yanar idi , vicdan içinde.

Yansada vicdanı fayda etmezdi,
Bin nasihat verse, birin tutmazdı,
Olmadı benimle yola gitmezdi,
Koydu bizi hergün figân içinde.

Her an figân ile usandım candan,
Dolardı gözlerim, yaş ile kandan,
Aldı peder, hem çıkardı vatandan,
Baktı yola gelmez, vatan içinde.

Gurbetde de olmadı bir mu-nisi,
Ben tek dara, Hak koymazdı Yunus'u,
Dolandık iki yıl, Örşet, Nunus'u,
Kaldık o meşe, Ardahan içinde.

Meşe Ardahan'dan, geriye geldik,
Gene eski tas, durağı bulduk,
Ben sanardım ki, beladan kurtulduk,
Zâlim daha beter, isyan içinde.

O isyanda halim oldu, hekiye ,
Hak, günüm vermesin kurda tilkiye,
Yaşım çıktı on bire on ikiye,
Binüçyüz kırk dokuz zaman içinde.

Zaman acib oldu, tam akıllar zay,
Gelip Pişhaskom'a, kaldık dokuz ay,
Çekdik Sindiskom'a. ab-ü dane pay,
Kaldık tanış, biliş, yârân içinde.

Yaran içre, lisanımız ülfetde,
Bir yedide gördüm, birde ondörtde,
Yatarken bir gece hab-ı gaflette,
Bir civanı gördüm, seyran içinde.

Seyrana cem olmuş gelinler, kızlar,
Bunların adedi, gökde yıldızlar,
Toplandı yanıma, yüzlerüc yüzler,
Sundular bir kadeh, fincan içinde.

Ervah-ı Pirim der: "Al iç evladım,
Arslan yatağından, şikâr evladım,
Hoşamedi ile ömür tavladım,
Gece, gündüz kaygu hicran içinde.

Badesi zehr-ı nâk, zukkum, sem gibi,
Kaddimiz büküldü, oldu lem gibi.,
Leyli nahar, tasa gibi, gam gibi,
Kaldık böyle, ah-ü zaman içinde.

Göremedim yar hup'lukda, bir peri,
Belkıs güzelliği, var üçde biri,
Mürüvvet eylese, Hak şeb-i nuru,
Aşk-ı binihaye, bu can içinde.

Aşk-ı canda, göz yaşlarım sel olur,
Çağlayarak, her çukurda göl olur,
Dünya işi, nasıl olsa yol alır,
Cihan varı, kalır cihan içinde.

Ah-u zarım kaldı dudu dillide,
Yanağı gülgezim vech-i allıda,
Sinnim ondörtteydi, tarih ellide,
Dedim bu destan-ı divan içinde.

Ab-u daneyi kısmetim bitende,
Günüm tamam olup, vade yetende,
Melek ü mevt yakamızdan tutanda,
Yaradan haşr ile, imân içinde.

Açılır mezarım, eşerler kuyum,
Biçilir kefenim, ölçerler boyum,
Yuyulur cesedim, alınır suyum.
Defnederler mezaristan içinde.

İmam telkin verir, son neticeden,
Mezarımda otlar biter, yoncadan,
Münkir, nekir sual sorar, inceden,
Cevabım kolay et lisan içinde,

Tenim hapsı olur, bu kara yerin,
Ruh arzedip gider, içine sur'un,
Kuruluncaya divan-ı mahşerin,
Ceset kalır, hak-ı yeksan içinde.

Emrolup İsrafil, üfleyince sur,
Dünya harab olur, yağar çok yağmur,
Yedi -Damu, Sekiz-Cennet, Gilman-Hur,
Ölüpde dirilir, bir an içinde.

Ruh cesede girer, biz de kalkarız,
Gözler gökde, bir hitaba bakarız,
Ter içinde, cesedimiz yakarız,
Kırk sene minval, hayran içinde.

Kırk yıl sonra hitap gelir yürürüz,
Canlı, cinli, Arasat'a varırız,
Günah sevap ne kılmışsak, görürüz.,
Seyyiat, Hesenât, Mizân içinde.

Resul - Ekrem olur, o gün hocamız,
O görmezse, nara gider neceniz,
Bizi utandırma, senden ricamız,
Her dürlü, malukat, insan içinde.

İlâhi, ism-i azamın aşkına,
Çaryar, Ashâb-Enbiyâ'nın aşkına,
Bahusus Al-i Abâ'nın aşkına,
Yakma onda bizi, hüsran içinde.

Damudan necat ver kamumuzu,
Cümle ehl-i İslâm olanımızı,
Bağışla cümrümüz, affeyle bizi,
Doyur nimetinle, cinân içinde.

Der Müdâmi Sindizkom'da mekânım,
Kazam Posof, Varzına'tdır vatanım,
Bir zeman söylensin iş bu destanım,
Harc olunsun, ehl-i irfan içinde.

11

Guş verin destana, dostlar yaranlar,
Küpe olsun her kulağa, batakcı.
Tecrübeli işdir, bakıp görenler,
Bir gün gelir, sizin bağa batakcı.

Öğer kendisini, asilim deyi,
Tanımıyan varsa, nasılım deyi,
Babam şeyh, evladı resülüm, deyi,
Tesbih sallar, sola sağa batakcı,

Bana derler: âşık; "boşuna kızma",
Elin gıybetine, kuyular kazma,
Boğazda kıravat ayakta çizme,
Sanki, "Yedi tuğlu, ağa" batakcı.

Bilenler yanında, Sırrı açılmaz,
Bu zemanda ey, kötüden geçilmez,
Meclisinde, kuruntudan geçilmez,
Palavra semadan, yağa batakcı.

Der ki bir kaç lira lüzûm, hastama,
Ölmedim ya, yahu beni kıstama,
Beş lira ver, beşyüz sene isteme,
Aceb utanırmı dığa baktakça.

Virane baykuşu, evine konmuş,
Zât i ilk akşamdan, ocağı sönmüş,
Borç yüklü, arkası, hamala dönmüş,
Bilmem ki ne zaman, doğa batakcı.

Hâlâ da borç eylemekden, usanmaz,
Allah'tan korkmıyan, kuldan utanmaz,
Bu kadar borç, kazanmakla ödenmez,
Al bir tüfek, yollan dağa batakcı.

Batakcılar, sayısını artırdı,
Para vermen, artırırız patırdı,
Bin lira parayla, beni batırdı,
Bir gün geçersin, darağa batakcı.

Demeyin ki şu eğiriler, düzlenir,
Haramzâde bu cimriler, azlanır,
Borçlusun işidir, evde gizlenir
Derler gitmiş, otlamağa batakcı,

Melânet fikriyle, harab olunca,
Ayaklar altında, turab olunca,
Suyu nerden içer serap olunca,
O ki sıçdı, her bulağa batakcı.

Bin yalana, bir doğru söz katamaz,
Bu menhus hülyayı, daldan atamaz,
Ölüsü mezarda, rahat yatamaz,
Şerri var, hem ölü, sağa batakcı.

Helavet arama , hiç bir sözünde,
Bir lezzet yok, yemeğinde tuzunda,
Yabanidiı, insanlığın gözünde,
Yanaşmasın bir yığnağa batakcı.

Batakcıyı, kendi köyü istemez,
Hiçkimse , bu çirkin huyu istemez,
Anın gittiği, ev suyu istemez,
Kondurmayın, her konağa batakcı.

Odası, tavanı, görünmez isden,
Ailesinde yok, entari, fistan,
Allah da hoşlanmaz, böyle habisden,
Benzer mezbele de, zağa batakcı.

Para bulur, şeytan otuna verir,
Rakıya, şaraba, tütüne verir,
Gider orosbunun,.....verir,
Evde bakmaz, oğul uşağa batakcı.

Bunlarda insanlık, olsaydı eğer,
Ben kötüledimse, el âlem öğrer,
Şâir Müdâmi'den, destan yadigâr,
Mahşere dek, bu dağdağa batakcı.

3

Dokuz yüz kırk altı yirmi Nisan,
Gezip seyreyledim kalasın Anı.
Anladık dünyanın ahırı viran,
Zaman ister sen de gülesin Anı.

Sanki rende ile yon(t)ulmuş taşın,
Kaç asıra vardı, tarihin yaşın,
Arpaçay sarılır almış aguşun,
Seni anne gibi yalasın Anı.

Sen idin bir zeman saltanat kasrı,
Sınnın kemalâtı nice yüz asrı,
Sende kurulmuştu ayvan kısrı,
Gözle o çağları bulasın Anı.

Aldanma dünyaya Huda'ya yaslan,
Kaybet haçını, hu deyip seslen,
Kapıcın ejderha, nöbetçin arslan,
Âleme bir dehşet salasın Anı.

Felek dertli bağrın kebap eylemiş,
Akıtmış göz yaşın seylap eylemiş,
Bir rivayet kargış harap eylemiş,
Sen ne zeman abad olasın Anı.

Hanı şırlı köşkün ayvan otağın,
Solmuş Gülistanın kurumuş bağın,
Aklına geldikçe ezel ki çağın,
Fırgat gözyaşların silesi Anı.

Zindanın mağaran gelmez kıyasa,
Yedi iklim sende yaptı piyasa,
Senden Murat aldı Mikdat Miyasa,
Gözle o devranı bulasın Anı.

Sen beni düşürdün feryada aha,
Seni gördüm dertli oldum billaha,
Sâbit Müdâm ısmarladık Allah'a,
Sende hoşnut ile kalasın Anı.

Berek Allah dedim yapan üstada,
Peynir gibi yon(t)muş taşların Anı.
Takdirinde böyle fermanı Huda,
Akar gözlerinde yaşların Anı.

Hanı sende olan gayret emekler,
Yalancı dünyadan kim vefa bekler,
Yon(t)ma taş kürsüler uzun direkler,
Yatar meyit gibi burçların Anı.

Girdik Nuşirevan adliyesine,
Gine fikrim daldı gam deryasına,
Baykuşlar ses verir anca sesime,
Çekilmiş dünyadan köşlerin Anı.

Seni her görenin oynar yüreği,
Mazhar-ı kahrine kimin dileği,
Seddadı binası taştan direği,
Akıllara sığmaz işlerin Anı.

Vaktiyle dünyanın iki gözüydün,
Bizans, Selçuk idin cıvısıdın,
On beşinde bir gelinlik kızıdın,
Şimdide dökülmüş dişlerin Anı.

Şaheserdir mimarının yapısı,
Sarayı, hamamı, kale kapısı,
Yer altında, zindan, taşkan, mahpusu,
Meçhuldur , bilinmez işlerin Anı.

Viran olmuş nice mahmuz binalar,
Sahan ser nakışlı eyvan haneler,
Sallanıp gezerken nice sonalar,
Hanı ihtiyarın gençlerin Anı.

Çıktık hamamından baktık babına,
Akıllar tahayyur her hesabına,
Vasfını yazarken dil kitabına,
Okunurken yetir güçlerin Anı.

Kim idi bünyadın kimden var oldun,
Hangi şah vaktinde tar u mar oldun,
Sende beşer gibi ihtiyar oldun,
Dökülmüş seninde saçların Anı.

İnandım kullumen aley hafana,
Fenedir dünyanın ahırı fene,
Girdik haznesine olmuş virane,
Hani altun, gümüş, tunçların Anı.

Sana derim sana Ali camısı,
Puç yalan dünyanın yoktur namusu,
Musafırdır gelen giden kamusı,
Hanı yorgunların dinçlerin Anı.

Hesapsız zindanlar taştan mağara,
Her gelen bir yazı yazmış duvara,
Bir dev gibi yatar kopan minare,
Kurşun demir bağlı harçların Anı.

Haşa tagyir olmaz takdir-i ilâh,
Nice canlar sende oldu padişah,
Minare üstünde satr-ı Bismillah,
Yazmış yapan usta döşlerin Anı.

Bel bağlama bu dünyaya hulusa,
Dikendir batar yaklaşma gül ise,
İbret yeter viran sırlı kilise,
Ötüşür virane kuşların Anı.

San'atına akıl dondu boş kaldı,
Yüreğim teleser gözüm yaş kaldı,
Düşündüm bünyadın aklım şaş kaldı,
Akla sığmaz hayal düşlerin Anı.

Küçük yaştan âşık idim adına,
Eski çağın hiç gelir mi yadına,
Benzersin bin yıllık moruk kadına,
Yolunmuş kipriğin kaşların Anı.

Şirli kilisenin elvan nakışı,
Arslan ejderhanın korkunç bakışı,
İsa'nın çarmıh'a inip çıkışı,
Papalar bürümüş, peşlerin Anı.

Gezdik kal'asını dirî Anı'yı,
Anladık vefasız dar-ı faniyi,
Hüzn-ü matem icra meryem anayı,
Bırakmış Yahudi pustların Anı.

İbret istersen Anı'yı dolan,
Arslan, kaplan, sırtlan, ejderha, yılan.
Eski bir Allah'tır gerisi yalan,
Hayaldır tefsirin haçların Anı.

Sâbit Müdâm başa varmaz davanın,
Hanı adâletli nuş-i revanın,
Yerini tuttumı kıllı İvanın,
Gelenden alırdı pacların Anı.

21

Her taraf zümrüdi yeşil,
Ne güzeldir Arpaçayı.
Sular akar mışıl, mışıl,
Cennet eldir Arpaçayı.

Manzarası çevre yanda,
Neş'e uyandırır canda,
Otağı hoş bir pilanda,
Gümüş holdır Arpaçayı.

Kışın karla bürünenler,
Yazın çimen sarınanlar,
Şu ufukta görünenler,
Bir cebeldir Arpaçayı.

Dizilmiş sıra söğüdün,
Ata'dan aldın öğüdün,
Delkanlı gürbüz yiğidin,
Rüstem Zal'dır Arpaçayı.

Seni öğer cümle dıhan,
Bir manzaran değer cihan,
Selim, Posof, Kars, Ardahan,
Göle, Çıldır, Arpaçayı.

Mutedildir, Yazın kışın,
Medeniyet her gidişin,
Şunuda söylerim peşin,
Gonca güldür Arpaçayı.

Cennet misaldir yuvan,
Müreffeh ab-u havan,
Hububat sebze Fravan,
Hepsi boldur arpaçayı.

Ne hoş olur sende hayat,
Seni sevdim canla gayet,
Doğu batı hep mezruat,
Sağ ve soldur Arpaçayı.

Binaların yon(t)ma taştan,
Halkın farkı yok kardaştan,
Güzellerin hilâl kaştan,
Sırma teldir Arpaçayı.

Halkı ülkü ile birlik,
Bir arada eder dirlik,
Şu yakında elektrik,
Muhtemeldir Arpaçıyı.

Niçin övmem ben kazamı,
Bi kıyas Eşref izâmı,
Memuru kanun nizamı,
Doğru yoldur Arpaçayı.

Dedem oğuz aslımızda,
Kahramanlık neslimizde,
Sâbit Müdâm vasfınızda,
Coşan seldir Arpaçayı.

16

On dokuz Mayıs yetişti,
Güven, size Türk gençliği,
Atatürk Samsun'a çıktı,
Hayran, size Türk gençliği.

Sizde olan sadakattr,
Kanınızda şeceattır,
Atalardan emanettir.
Vatan, size Türk gençliği,

Türk'ün elleri sizindir,
Umut gölleri sizindir,
Sağ ve sol'ları sizindir,
Meydan, size Türk gençliği.

Ceddimiz Asya'dan gelmiş,
Şark'a, garba pençe salmış,
Şanımızla, cihan dolmuş,
Bu şan, size Türk gençliği.

Asırlarca, hünerin var,
Yıldız ile kamerin var,
Oğuz, Fatih damarın var,
O kan, size Türk gençliği.

Bakışından, şimşek çakar,
Rastgelen, düşmanı yakar,
İşte, bu umutla bakar,
Her can, size Türk gençliği.

İstikbâlin, günlerisiz.
Adaletin, ünlerisiz,
Yavuz'un torunlarısız.
Unvan, size Türk Gençliği.

Damarda, asil kanın var.
Temiz yürek, vicdanın var,
Sarsılmaz bir, imanın var,
Şükran size, Türk Gençliği.

Ecdadından, bu talimdir,
Temiz kan, kalbin selimdir,
Büyük mürşidin, ilimdir,
İrfan, size, Türk Gençliği..

Dosta dost ol niyetini,
Koru Cumhuriyetini,
Şanı büyük, milletini,
İhsan , size, Türk Gençliği.

Yad'a verme, malın diyen,
Parlat, istikbâlin diyen,
Koru , istiklâlin diyen,
Atan size, Türk Gençliği.

Büyüğüne hürmetin var,
Küçüğüne , şevkâtin var,
Şerafetin, izzetin var,
Kurban size, Türk Gençliği.

Haklı millet, hakka tapın,
Düşmanı, gözünden çapın,
Kürre-i arz, kutru çapın,
Her yan size, Türk Gençliği.

Her canibe, seferin var,
Arslan-Mehmed, neferin var,
Tarih büyük, zaferin var,
İnan size, Türk Gençliği.

O bindiğin, zafer atı,
Yıldırımdan, yeğ süratı,
Emrindedir, doğu, batı,
Meydan size, Türk Gençliği.

Kimdir seninle ceng ede,
Dünyay(ı) başına teng ede,
Atomun parlar, süngüde,
Bu şan size, Türk Gençliği.

Sende varken, çatal yürek,
Düşmanın, yapamaz kelek,
Yerde ecdad, gökde melek,
Ihvan size, Türk Gençliği.

Dünya sana, şabaş diyor,
Çatan varsa, savaş diyor,
Hepimiz bir, kardaş diyor,
Kur'an size, Türk Gençliği.

Tarihi yazdı, ecdadın,
Utandırmasın, ahfadın,
Oğuz, Atilla bünyadın,
Bürhan size, Türk Gençliği.

Âşıklar gençliği öğer,
Ne kadar, meth etsem değer,
Şâir Müdâm'dan yadigâr,
Destan size, Türk Gençliği.

DESTANLAR

1

Kan ağlar gözlerim hicran elinden,
Döker tane, tane yaşın Atatürk.
Bizi sen kurtardın düşman elinden,
Dünyaya değerdi başın Atatürk.

Canın yurd uğruna fedakâr idi,
Sağlığın ulusa tunç siper idi,
Kırk evliyâ kerâmeti var idi,
Vahiy idi, fikrin, düşün Atatürk.

Anafartalardan düşmanı sürdün,
Türk'lüğe bu yurdu, yeniden kurdun,
Yedi denizlere, sen kilit vurdun,
Beyan edem, hangi işin Atatürk.

Evvel, Selânik'den Şam'a ki gittin,
Cemyete girdin, asrı uyatdın.
Din, vatan uğrunda, kar üzre yatdın,
Beklerdin cepheyi, kışın Atatürk.

Aman dersek, kim dinlerdi sözümüz,
Düşmanlardan açılmazdı, gözümüz,
Bir kaç yıldır, güneş gördü gözümüz,
Tez dulund,bu güneşin Atatürk.

İşitir bilmezdik istanbul nedir?
Tarım, kültür nedir, sağ ya sol nedir?
Medeniyet nedir, uçak, yol nedir?
Sen bildirdin, peşin, peşin Atatürk.

Giyelim karalar, dökelim allar,
Ebedî hatıra, kurduğun yollar,
Çürüsün emeği, yitiren diller,
Yok mâzi, asırda, eşin Atatürk.

Yıkılaydı evi Melek ül mevtin,
Ata'nın üstüne, gül kefen örtün,
Bütün düşman, yüreğinde heybetin,
Mızrak idi gözün, kaşın Atatürk.

Ağlar Müdâm evlâdınla milletin,
Yürürüz yolunda şaşmadan, metin,
Ebede dek yaşar maneviyatın,
Nur olsun toprağın, taşın Atatürk.

2

Saat bir de radyo, verdi yayını,
Doktor bulamamış, bir kolayını,
Bin dokuz yüz elli, on Nisan günü,
Beka mülke, sefer kıldı maraşal.
Dağ gıldı sevincim, oldum pür melâl.

Âlemi kapladı bu, matem yası,
Sanarsın patladı, bir atom sesi,
Saat yedi otuz, pazar ertesi,
Dünyadan ükbaya, kıldı irtihal,
Ağla gözüm ağla, gitdi maraşal.

Kâinat bend oldu, bu matem yasa,
Bir kâbusdur çöktü, âlem-i nâsa,
Durmadan feryat et, bir bülbül âsa,
Soldu gülşen bağlar, oldu izmihlâl,
Ağla gözüm ağla, gitti maraşal.

Sakarya'da, Atatürk'e eş idin,
Hayatda Ata'nın can kardeşiydin,
Kutsal Türk Eli'nin, bir güneşiydin,
Doğdu da dolandı, bir güneş masâl,
Ağla gözüm ağla, gitti maraşal.

Kırk gün yasın tutar, yer ile felek,
Kur'anda görmüşüm, isbatım gerek,
Böyle cana ağlar, semada melek,
Ayet'le buyurmuş, Ganî-ül Celâl,
Ağla gözüm ağla , gitti maraşal.

Kırk altı yıl, kıldı orduya hizmet,
Nankördür emeğin, yitiren elbet,
Yoldaşın Hûr olsun, makamın Cennet,
Sakı-i kevserden nûş eyle zülâl,
Ağla göüül ağla, gitdi maraşal.

Uzatdı faniden, bekâyı elin,
Vatan derdi ile ağardı telin,
Sana komşu olsun, Fahrül'mürselin,
Sayenizde Türk'ler, aldı istiklâl,
Ağla gönül ağla, gitdi maraşal.

Nur olsun ecdâdı, toprakta yatan,
Bunca yıl olmuştur hizmet-i vatan, ,
İkiydi, birisi ebedi Ata'n,
Çağırdı yanına, Mustafa Kemâl,
Ağla gözüm ağla, gitdi maraşal.

Namınız söylenir, fevkâl-alâ'da,
Zeminde, semada, kara, deryada,
Zaman kutbu idin, her bir sahada,
Bu ne isbat eder, hep Gaybi-Rical,
Ağla gönül ağla, gitdi maraşal.

Sarsılmaz güveni idin, milletin,
Nankördür bilmeyen, kadr-ü kıymetin,
Bütün düşman , yüreğinde heybetin,
Suretin haydardı, Sîretin Batdal,
Ağla gönül ağla, gitdi maraşal.

Bu matem haberi duyan, kan ağlar,
Asker, zabıt, sivil, bayan kan ağlar,
Baştan başa, cümle cihan, kan ağlar,
Kamer bile yüze tutdu, destimal,
Ağla gönül ağla, gitdi maraşal.

Sundu şerbetini sâhbây-ı ecel,
Okudu nezdine Hak, İzzî ve Cel,
İki Nisan'daydı, sekiz gün evvel,
İşâret gösterdi, semâda hilâl,
Ağla gönül ağla gitti maraşal.

Bir bühtan atdılar, sen-i hıyanet,
Hiyanet diyenin, kendi melâmet,
Geri kalanlara, sağlık selâmet,
Hafızkâr olsun, rabbi-lâ Yezal,
Ağla gönül ağla, gittdi maraşal.

Evlâdın Müdâmi, döker kan yaşın,
Bu matem, kalbinde her vatandaşın,
Millet derdi ile, ağardı başın,
Şu bitmez emeğin, gel eyle helal,
Ağla Müdâm ağla, gitdi maraşal.

3

Ta Orta Asya'dan, taşıp gelmişiz,
Bu yurt anasırdan, topumuz bizim.
Çoğaldıkça garbı, şarkı almışız,
Derbent'te var, demirkapımız bizim.

Bizi örneği aldık, Ceyhun'dan, Nil'den,
Sözüm hakikattdır, derun-i dilden,
Suriye'den, Irak'tan, hatta Babil'den,
Kürre-i arz kutru, çapımız bizim.

Bizden şamar yedi, Urum, Ermeni,
Beylik için ister iken fermanı,
Bunu tasdik bil ki, gider harmanı,
Düşmana mal olsa, çöpümüz bizim.

Çakal nedir kapa, arslandan hisse?
Bu bir darb-ı mesel, hisse'den, kıssa,
Düşman tarafından, engin yel esse,
Eser çakı bora, tipimiz bizim.

Kâfir düşman bizden, çek eilini çek,
Kurur vallah Türk'e, uzanan bilek,
Yaşamak hakkıdır, Türk'ün haşrederek,
Harbe müheyyayız, hepimiz bizim.

Koç yiğitler din yolunda ar etmiz,
Düşmanı yurdunda payıdar etmez,,
Et sanırsın amma, gülle kâr etmez,
Katı polattandır yapımız bizim.

Müdâmi çok şükür , dinimiz islâm.
Gün gibi münevver, şarktan, garba tam,
Adamsız düşmandan, alır intikam,
Harb eder tüfekle, topumuz bizim.

4

Mazide, yirmi yedi yıl önce,
Esaret zincirin, kırdın Ardahan.
Yirmi üç Şubat'da, bu gün kü günde,
Asıl muradına, erdin Ardahan.

Eseratte bağlanmıştı kolların,
Bakımsızdı köyün, kentin, ellerin,
Matem içre, kara idi güllerin,
Şu felekten neler gördün Ardahan.

Kırk yıl, Düşmanlarda esaretteydin,
Moskof'lar elinde, Hasaretteydin,
Şafağı atmayan, bir zulmattaydın,
Bir gün görür müyüz? derdin Ardahan.

Tefsir edem düşün, sen tabirin yer,
Bir ölke görmemiş, senin kadar zor,
Selâm dırastiydı, merha bonjur,
Bugün dü bunları, sürdün Ardahan.

Bin dokuz yüz on beş, kırdılar nasın,
Hâlâ bugüne dek, çekeriz yasın,
Mevlâm düşmanın verdi belâsın,
Bine yetmişti, derdin Ardahan.

Neler çektin, bir eylesen fikiri,
Bir ye de, yerine ver bin şükürü,
Unutma Ata'yı, Karabakir'i,
Yetişti yaranı, sardın Ardahan.

Halit miralaydı, Kazım da paşa,
Ürküttü düşmanı dağ ile taşa,
Sayın milli şef'im, sende bin yaşa,
Başbuğuna selâm, verdin Ardahan.

Çakmak da, şafakla eyledi nazar,
Çağırdı tellâlın, açıldı pazar,
Çelik Türk ordusu, üstünde gezer,
Düşmanı gözünden, vurdnu Ardahan.

Şükür daha yok, düşmandan telâşın,
Süt liman içinde, kaynıyor aşın,
Bana sorsan, yirmi dokuzdur yaşın,
İsbat eder, cümle ferdin Ardahan.

Yâd bilme ki, Sâbit Müdâm senindir,
Tarihlerde altın yazı, şanındır
Bu günde kurtuluş, mutlu günündür,
Ben söylerim, sen ki sordun Ardahan.

5

Koç yiğit durağı, vatanın bağrı,
Kubbede çınlayan sesti, Alparsalan.
Babası Davud Beğ, bir adı Çağrı,
Selçuk'un torunu, nesli, Alparslan..

Akla, fikre sığmaz hikmet-i kadir,
Tohumuna göre fidan yaratır,
Asrında bulunmaz, emsali nâdir,
Tanıdı düşmanı, dostu Alparslan...

Bu fidan büyüyüp, aslan olunca,
Erlik meydanında , merdan olunca,
Otuz beş yaşında, Sultan olunca,
Dünyayı fethetmek, kasdi Alparslan....

İlk hedefi Bizans diye, yörüdü.
Her adımda dağlar, taşlar yer-idi,
Nizâm'ül Mülk, Hasan, Vezir ar-idi,
Kasırga misâli, esti Alparslan.

Tenbihatı: ağca-ceyran, Bozkurt'ta,
Fetihler göründü, merd oğlu mertte,
On altı Ağustos, bin altmış dörtte,
Anı Kal'asını, bastı Alparslan...

Şerefli islâmla, yaptırdı câmi,
Fethiyye, isminde mâbedin namı,
İlk cuma namazı, icrası tamı,
Bizans'ın Zünnârın kesti, Alparslan....

İlk oğlu Melik Şah, on üç yaşında,
Silahla donanmış, ordu başında...
Erlik meydanında, hiç bir savaşta,
Düşman'a bükülmez, dest-i Alparslan.

Bunlar hakikattır, değildir riya,
İşiten ceddinin, şanını duya,
Horasan'dan geldi, Tiflis, Anı'ya,
Kuffâra mâtemli, sisli, Alparslan·.

Aldı, Doğu Batı Türkistan'ıda,
Âşık odur, ecdadını tanı da,
İki câmisi var, bugün Anı da,
Eski bir âsâra hâstı, Alparsalan....

Anadol açıldı, istilâsınıa,
Müdâmi, fatiha ruh-i hâsına,
Dokuz yüz yıl önce, Kars kalas'asına,
Şanlı Türk Bayrağın astı, Alparslan....

6

Kalplerde, sevgi yaratır,
Şerefli nâmını, Alparslan...
Hürmetle, saygı yaratır,
Mülk'e-Nizâm'ın Alparslan...

Malazgirt, Diyojen - Romen,
Yazdı tarih, altun-hâmen,
Ele geçse, Fetihnâmen,
Okusam tamın, Alparslan....

Baş vezir O, Hasan Paşa,
Gönüllerde, her dem yaşa,
İç- Anadol baştan başa,
Bize ikramın, Alparslan....

Alplığın dünyada tekti,
Azmin, yurt için emekti,
Dünyayı, Türk eylemekti,
Fikr -ü menâmın Alparslan..

Başkentten ettin hareket,
Düşmana, saldın felâket,
Sana minnetdar memleket,,
Hâs ü avâmın, Alaparslan..

Her cânibe, yol açmıştın.
Cihangir tek, dolaşmıştın,
Bizans, Mısır'a, kol açmıştın,
Olmuştu nâmın, Alparslan...

Anı feth oldu, cillendi,
Kars'ta, Türklük temellendi,
Kayser, tahtında sallandı,
Değdikçe sam'ın, Alparslan..

Malazgirt'te, gazâ ettin,
Bu yurda can, feda ettin,
Hayata, elvedâ, ettin,
Almadan, gam'ın, Alparslan..

Yahşı ad , koydun cihana,
Türk'lük, minnattardır, sana,
Zalim nice, kıydı cana,
Çekeriz kamın, Alparslan..

Müdâm, medihkârın olsun,
Hûri gılmân yarın olsun,
Cennet-A'lâ, yerin olsun,
Ebed makamın, Alparslan.

7

Bak bir ibret nazarıyla,
Yüz bin okur-yazariyle,
Gör ne imiş, El'i Kars'ın,
Bağ-ı cennet gülü Kars'ın...

Oku tarih, aslına er,
İlk halkından, sen haber ver;
Temel atan TURANLI er,
Pek uzun, yaş yolu Kars'ın...

HURRİ SAKA atmış temel,
İsa'dan bin sene evvel,
OĞUZLAR'a taht olmuş bil,
SÜRMELÜ, iç-El'i Kars'ın...

KAZAN-HAN'lar oynatmış at,
BEĞ-BÖĞREG'in soyu BAGRAT,
PASIN, KARSAK hem ÇİN-ÇAVAT...
Eski ulus El-i Kars'ın...

Selçuk çağı hoş vilayet,
Kılmış SALDUK BEĞ imaret,
Kitâbesi Hâdis, Âyet:
İçkale baş-teli Kars'ın...

KIPÇAK basmış yıkmış fena,
Vezir FİRUZ yapmış bina,
Vakfeylemiş TACÜNNİSÂ,
Geçmiş yaman hâli Kars'ın...

Eşi yoktur bu cihanda,
Kalmış İLHANLI, TÜRKMAN'da,
Refah bulmuş ÂL-OSMAN'da,
Üstün olmuş EL'İ Kars'ın...

Yetmiş beşe varmış mihrâb,
Borluk-suyu, Cennet'ten âb,
Edince ŞÂH-ÂBBÂS harâb,
Tez düzelmiş beli Kars'ın...

Üç kez sarmış NÂDİR HAN ŞÂH,
Alamamış, çekmiş bin âh;
Nehri kesmiş, tutturmuş râh,
Dâda yetmiş Göl'ü Kars'ın...

Sonra MOSKOF sefer kılmış,
Dörtkerre Kars üzre gelmiş,
Anayurdu siper olmuş,
Çelik Serhad - kulu Kars'ın...

YETMİŞ İKİ KARS ZAFERİ,
Bozdu Rus'u tam kahkâri,
GAAZİ halkı, hem askeri,
Göğsü NİŞÂN dolu Kars'ın...

DOKSANÜÇ'te çekmiş yası:
MOSKOF Kırmış pek kıyası,
Hicret etmiş, kalan nâsı,
Kırk yıl yanmış dili Kars'ın...

OTUZ DÖRT'te geldi cana,
ERMEN attı oda, kana,
"Karagünü yetti" sana,
Açtı solan gülü Kars'ın...

Ordu dönmüş, kalmış dara,
İşe bakmış, MİLLÎ-ŞûRÂ,
"İlk-Zafer"in yeri bura,
OTUZ ALTI yılı Kars'ın...

Bu toprak pek kutlu, sâ'id,
Adım başı nice şehid,
Şark'da vurmuş yurda - kilid,
Yiğit , Gaazi EL'İ Kars'ın

TÜRKOĞLU, bak yurda, öğün,
Şükür Hak'ka, verdi ak gün:
Ederiz hep Bayram, Düğün,
Budur töre, yolu Kars'ın...

Bak Kal'ası, bir rumuzdur;
Gecesi yok, hep gündüzdür;
Aydınlığı AY-YILDIZ'dır;
Emin sağı, solu Kars'ın...

İlmin, ezel Kars kaynağı,
Millî irfan, şen ocağı,
Yeni neslin Lise çağı,
Bağ'a fidan, dalı Kars'ın...

Müdâm, düşme sen hataya,
Rahmet oku o ATA'ya,
Varsak yeni bir HATAY'a,
Eser Zafer-Yeli Karsı'n...

8

Biz de başladık methine,
Görne revnakdır, Posof'un,
Ne yazılsa, şöhretine,
Hepsi mutlaktır, Posof'un.

Serhaddir, düşmandan korkmaz,
Munisdir kimseye sarkmaz,
Yine de, bir yana çıkmaz,
Pek gözü, toktur Posof'un.

Her yanından, çaylar gelir,
Vadileri, boylar gelir,
Urama'dan, kaynar gelir,
Suyu, berraktır, Posof'un.

Bir yol, Savaşta başlarsa,
Tesisatı , bağışlansa,
Çıkan madeni işlense,
Kömürü kokdur, Posof'un.

Arele, Cancak, Segre, Al,
La miyanı, Erim, Suvaşkal,
Eski giyimi, çuha , şal,
Hem kabalakdır, Posof'un.

Yazın çıkar, yüksek dağa,
Bayılırım, süt kayamağa,
Düşmanı yurttan, kovmağa,
Hepsi koçaktır , Posof'un.

Dağları: Arsiyan, Ulgar,
Kışın bir çok, adam boğar,
Dört saatlik, yere sığar,
Umudu Hak'dır, Posof'un.

Tezgâtaki şalı, güzel,
Kovanında balı, güzel,
Konuştuğu dili, güzel,
Aslı, Kıpçak'tır, Posof'un.

Şâir Müdâm'ın sılası,
Dillerde, medh-ü senası,
Lâtiftir, ab-u havası,
İklimi, şarktır, Posof'un.

9

Aman Allah, ne afettir,
Almış ağza, gemi kumar.
Mikrobundan ziyarettir,
Kaplamış âlemi kumar.

Memurunda, esnafında,
Karsonunda, hem şefinde,
Yurdumun her tarafında,
Başka iş yok cemi, kumar.

Müfterinin, yabancının,
Hokkabazın, yalancının,
Gazino, otel hem hancının,
Seyyidi ekremi kumar.

Köylerde de, yanı kara,
Otururlar, yirmibire,
Tavla, fanti, yazı-tura,
Kaptıkaçtı, remi, kumar.

Zehirden umulmaz şifa,
Kanat açmış her tarafa,
Oynamıyan, eski kafa,
Sosyete sistemi kumar.

Ey dostum, bu keskin ağı,
Eridir, yürekten yağı,
Bilardosu, fırıldağı,
Basra, bezik tümü, kumar,

Acıram oynayan gence,
Önü uçurumdur , bence,
Yok imiş başka eğlence,
Dağıtırmış gamı, kumar.

Dostum bundan kıl feragât,
Nehy için, hakkında Âyet,
Şeytandan, olmaz şefaat,
Belâlar sersemi kumar.

Ferahlık var ferağında,
Yakınında, ırağında,
Paran gider, merağında,
Yükledir veremi kumar.

İncidir vatandaşını,
Düşman eder, kardaşını,
Her derde, sokar başını.
Alır, intikâmı kumar.

Aziz dostum, eyle kerem,
Para kazanmakmı, meram,
Verdiğin aldığın, haram,
Çünkü bunun namı, kumar,

Her cinayet hâza, bunda,
Yakalansa, ceza, bunda,
Döğüş, boğuş, niza bunda,
Rezâletin azmı kumar.

Başlangıçta tatlı olur,
Mazahlı, ülfetli olur.
Sonu fikâtli olur,
Çıkarır, güm-gümü, kumar.

Biraz ağırdır, sohbetim,
Öğren san'at, alım satım,
Çel çocuğu, koyar yetim,
Çektirir mâtemi, kumar.

Ne ararsan başa belân,
Kumardamıdır, gailen,
En keskin ağılık yılan,
Zehr-i katil sem'i kumar.

Müdâm der, alma nazara,
Girme dostum, bu pazara,
Ya kotese, ya mezara,
Âhir-ül en câmı kumar.

10

Akil ile gönül düştü, bir bahse,
Dinleyin, bu bilmece yahşidir.
Gönül der-ki dem-ü dervan sürelim,
Akıl der: bilmezsin nece yahşidir.

Gönül derki, dünya fanidir ezel,
Hayat bağlarına, düşmeden gazel,
Almalısın manendi yok, bir güzel,
Vech-i kamer, kaddi suca yahşıdır,

Akıl der ki, madem bu dünya fani,
Neylersin, temelsiz bu zindegani,
Hayal perdesinde hıfz et imanı,
Verme sen ömrünü, puca yahşidir.

Gönül derki, madem dünya beş gündür,
Bunda zevkin, almayanlar şaşkındır,
Bizim at, hem yorga, hem de eşkundur,
Gez dünyayı, uçtan uca yahşıdır.

Akıl der: boş gez feragat, eyle,
Tevekkül babında, kanaat eyle,
Vakitden vakide ibadet eyel,
Beyve'l-nevf ve hem rica yahşıdır.

Gönül der ki, boş ver hengameye,
Mey nuş iyle keyfin yetir nime'ye,
Al bar'dan bir yosma git, sinemaya,
Keyfe bak, konforlu loca yahşıdır.

Akıl derki; binme şu nefsin atına,
Nar'dan helas için, varmı beratın,
Zekâtsız kabul olmaz sel'atın,
Taksim et yetime, ac'a yahşıdır.

Nefis der ki: dağ'a pasu kuralım,
Gelip giden bezirganı vuralım,
Yetime fakire, pac'mı verelim,
Keselim dünyay, haraca yahşıdır.

Akıl der ki; düşün Karun halini,
Toprak yuttu, kendisiyle malını,
Birazda fikreyle, ahir halini,
Kömeg eyle, ihtiyaca yahşıdır.

Gönül der ki; fikrin başa yormaktır,
Sözün yetim gibi, boyun burmaktır,
Eski hasır, köhne oda durmaktır,
Ne anlarsın ki, dibace yahşıdır.

Güzellerle etti, zevk-i ziyneti,
Beyhuda üç yüz yıl, çekti zahmeti,
Emekleri gitti, punca yahşıdır.
Akıl derki; şeddâd yaptı Cennet'i,

Gönül der dünyaya, bıraktı bir ad,
Ne mâlum kendisi, bulmadığı tad,
Biz de ölene dek, alalım murat,
Peşini bırakma, gece yahşıdır.

Akıl der; hakkında var ayât, Kur'an,
Bizim Peygambere, bildirdi Furkan,
Davamızı, halleylesin yaradan,
Koymazsa ahrette, güce yahşıdır.

Gönül der ki; nefis beni aldadtı,
Ne dostu tanıttı, bize ne yadı,
Dalalet yoluna, sürmesin Hâdî,
Affeyle taksirim, rica yahşıdır.

Müdâmi der: Akıl,g gönül beraber,
Olmalıdır akıl, gönül ile yar,
Yarın Şef'i ola, Ahmed-i Muhtâr,
Bize hocalardan, hoca yahşıdır.

11

Bir muciz numadır, lutf-i Huda'dır,
Çoruh'daki kalmakla, yedi Mart,
İkinci misâli, mânen dibadır,
Oldu düşmanlara belâ yedi Mart.

Kırk yıl esarette, almıştı bağı,
Arslan Artvin'liler, kesti bu bağı,
Bülbülan, Suhara, Arsiyan dağı,
Açtı kar üstüne, lâle yedi Mart.

Ey şanlı Şavşat'lı, sendeki vekâr,
Melekler cenginin, seyrine çıkar,
Dirgenin süngüzdü, baltan zülfikâr,
Düşmanın bağrına, çala yedi Mart.

Yediden yetmişe, cenkte savaşır,
Anneler bacılar cephane taşır,
Kara Bekir, imdadına ulaşır,
Halit gibi, Rüstem Zal'a yedi Mart.

Halit Miralay, Kâzım'da paşa,
Ürküttü düşmanı, dağ ile taşa,
Kahraman Artvin'li binlerce yaşa,
Koy düşman bağrını, dele yedi Mart.

Demen ki palavra, âşık demesi,
Aziz yurt, olmuştu baykuş kümesi,
Şerefli ecdadın, paslı kaması,
Düşmanın kaniyle, sile yedi Mart.

Biz Türk'ler örneği, aldık Bozkurt'tan,
Dönmez âcizimiz, üç ile dörttten,
Boğos Martilozu, çıkardık yurttan,
Temel oldu istiklâl'e, yedi Mart.

Aldık intikamı, Rus'ta koymadık,
Ruhumuzda keder, yasta koymadık,
Yurdu felâketli , seste koymadık,
Dikti alsancağı bile, yedi Mart.

Felâket ateşi, söndü buz oldu,
Yaslı geçen gece, bak gündüz oldu,
Hem kadir, hem berat, hem nevruz oldu,
Gelip geçen mahı, sala yedi Mart..

Matemli havamız, döndü ayaza,
Yedi Mart getirdi, önümüz yaza,
Gem takıldı, hain fikri yobaza,
Yol bırakmaz, ihtilâle yedi Mart,

hamd olsun düşmandân yoktur telaşım,
süt liman içinde kaynıyor aşım,
Bana sorsan, otuz yedidir yaşım,
Şükrüm yetmez, Zül Celâle yedi Mart.

Selâm yurda kurban, şehit yatana,
Selâm yurda, kurtarıcı atma,
Selâm albayrağa, selâm vatana,
Destanı Müdâm'dan, kala yedi Mart.

12

30 Ağustosu dinle destandan,
Ne mutlu Türk'üm de bu yana seyret.
Vatandaş Bayramı kutlula candan,
Tarih yaylasından cihana seyret.

Cihan bozulmuştu hastayıdı vatan,
Yoktu bu hastanın elinden tutan
Bu zulumat içinde ağırdı bir tan
Münevver eyledi her yana seyret.

Her yanda bu tanın ismidir Kemal,
Bir güneş misâli gösterdi Cemal
Çağırdı: "Ya ölüm, Ya da İstiklâl"
Duyurdu millete, arslana seyret.

Arslanlar bend olmaz himar ağına
Yurdu seven koştu sol ve sağına
Bir merhem çaldılar sine dağına.
Bulundu çareler dermana seyret.

Dermanki bulundu derda çareye
Tabipte ilâcın sardı yaraya
Dört büyük kumandan gelidi araya
Kıroki çizdiler, plana seyret.

Plân bu idi ki, düşman ile cenk,
Fakat ne ordu var, na topne, tüfek
Ermeni, Yunan'h bir yandan Fırenk
Dolmuştu yurduma düşmana seyrt

Düşmanlar yurdumda cephe kazdılar,
Günden güne keyflendiler, azdılar,
Türk hastadır diye, ferman yazdılar,
Gelde bu tersine fermana seyret.

Ferman etti Ata, millet cem oldu,
El bir, yol bir deyip, söz muhkem oldu,
İçtima müddeti hayli dem oldu,
Geçti bir yıl müddet bir sene seyret.

Bir yıl sonra harb ilânı buyruldu
Dört kumandan dört cepheye ayrıldı
Eğri kılıç kından çıktı sıyrıldı
Tarihe şan veren zamana seyret.

Zaman Kâzim Paşa atıldı öne
Sakarya cephesi İsmet İnö'ne
Koca Tepey(i) aldı Atatürk yöne
Arslan meydanından cevrana seyret.

Cevlan saat beş bucakta başladı
Topçu emir aldı hem ataşladı
Kelp düşmanı ciğerinden tuşladı
Oldu gıyametten nişana seyret.

Kıyametten nişan yüz bir top sesi
Taş yığını oldu kafalar tası
Her yer oldu bir cehennem gayyası
Gelde bu ateşli tufana seyret.

Bu öyle tufanki atmaz gırağa
Salar gider gelmez yola ırağa
Mehmetcik düşmanla gırtlak gırtlağa
Keser kellesini al kana seyret.

Al kanı Mehmetcik düşmandan saçar,
Kol bacak kesilip can tenden çıkar,
Kafalar top gibi havadan uçar,
El ayağı şaşan Yunan'a seyret.

Yunan döndü yeni doğmuş sıpa'ya,
Şaşırdı yolunu düştü sapıya,
Hayaleten çık bir Koca Tepe'ye,
Dumlupınar'daki volkana seyret.

Volkan olmuş her yer püskürür alev,
En küçük Mehmetcik olmuştu bir dev,
Sen şu Mehmetciği saygı ile sev,
Vatanı kurtaran Ata'na seyret.

Atandır düşmanla geldi yüz yüze,
Gurur ve iftihar verir o bize,
Allah, Allah deyip döktü denize,
Sahilde oturda ummana seyret.

Ummana döküldü düşman feyekün,
İkiyüz yirmi bin tuttular yekün,
Çekti arabasın(ı) bağladı yükün,
Cehenneme giden kervana seyret.

Kervan yeri cehennemde görüldü,
Lozan adlı muahede kuruldu,
İşte o gün Türk'ün hakkı verildi,
Sulh terazisinde mizana seyret.

Mizan'da neyledi Tirikopis'ler,
Kovuldu vatandan çıktı o pisler,
Kalktı ülkemizden matemli sisler,
Yeniden kurulan düzene seyret.

Düzeldi ülkemiz aldık İstiklâl,
Başvekil İnönü, Çakmak Mareşal,
Riyasete geçti Ata'mız Kemal,
Belasını buldu azana seyret.

Azan Yunan'lıydı hele geberdi,
Artık o köprüde deliyi gördü,
Ata'nın güneşi her yana vuru,
Kemal Kemal'leşti devrana seyret.

Devran Kemal'laşdı diktik sancağı,
Yurdun her tarafın ana kucağı,
Kuruldu fabrika yanar ocağı,
Bacasından tüten dumana seyret.

Dumanlı cengimiz erdi tamına,
30 Ağustos'un ser encamına,
Müdâmi saygıyla dur selâmına,
Bir derstir fatihi Lozan'a seyret.

13

Al kâtibim, kalem ele,
Memleket ahvalinden yaz.
Açalım, taze makale,
Âşık sazı, telinden yaz.

Koşmaları, bağlamalı,
Çürük dişi, sağlamalı,
Bazı coşup, çağlamalı,
Çoruh nehri, selinden yaz.

Bazı tarih, çağlarından,
Yeşil, zümrüt dağlarından,
Cennet vari bağlarından,
Has bahçenin gülünden, yaz.

Leke kabul etmez, sonan,
Gölgesinde dar ül iman,
Ufuklarda, dalgalanan,
Al sancak, hilâlinden yaz.

Çız hayalden haritayı,
Ana yurdu, geç öteyi,
Ardanuç, Borçka, Hopa'yı,
Şavşat, Yusuf Eli'nden yaz.

Şark elinin, birincisini,
Methet, ihtiyar gencini,
Panbuğunu, pirincini,
Ağaçtan yağ, balından yaz.

Şair duygu, sezemezkân,
Bir mısracık, yazamezkân,
Evvel keçi, Gezemezkân,
Şimdi servis yolundan yaz.

Şark bölgesi, yurtta takdir,
Ne kadar öğsek, gerçektir,
Hepsi mertoğlu, erkektir,
Kuvvet, Rüstem Zal'ından yaz.

Unutma, şehit atanı,
Dört yanına bak, hasmın tan,
Hatırla Bozkurt, Ceylanı,
Onların her, halından yaz,

Bu olaylar, zimmettedir,
Gör nasıl bir , niyettedir,
Tarih dersi, ibrettedir,
Mâzi, müstâkbelinden yaz.

Hak yarattı, öğle yeri,
Sonra Adem Peygamberi,
Hubutu Adem'den beri,
Geçen mahı, sal'ından yaz.

Bir ucu, Bâbil Afrika,
Bir ucu Orta Asya,
Ecdadın, Oğuz, Atilla,
Bunun bir, misâlinden yaz.

Müdâmi , gayrete döndü,
Hastalık, sıhhata döndü,
Yurdumuz, cennete döndü,
Çok şükür, her halinden yaz.

SEMAİLER - VARSAGILAN

1

Yârım Zelhalı Mısr olmuş,
İki durdağı koynunda.
Bir afı tabı asr olmuş,
Behiştin bağı koynunda.

On altı, on yedi çağda,
Beğayet hüsn-ü nevrauda,
Kış otağta, yazın dağda,
Etsem yaylağı koynunda.

Gez Cihanı bulunmaz eş,
Canımda yoluna beleş,
Kadı, tuba yüzü güneş,
Kefser ırmağı koynunda.

Cennet kapısı açılır,
Nur-ı âleme seçilir,
Tomurcuk güller açılır,
Her seher çağı koynunda.

Över Müdâm Şems-i Nur'u,
Güzellikte yok kusuru,
Cismi cennet, kendi huri,
Firdevs ucmagı koynunda.

2

Dedim dilber, aşkan düştüm,
Dedi, sen yan çırağımda,
Dedim, sinene sataşdım,
Dedi, vazgeç bu çağımda.

Dedim, gülüm har'ın var mı,
Dedi başka, yarın var mı,
Dedim halvet, yerin varmı,
Dedi halvet, bu çağımda.

Dedim, aklım aldın meste,
Dedi, kalbimdir şikeste,
Dedim, görünürsün hasta,
Dedi, tad yok dakağımda.

Dedim, kul Müdâmi netdin,
Dedi, beni püryan etdin.,
Dedim ki, ahdi unutdun,
Dedi, durur kulağımda.

3

Çekil, ey kahpe balıkçı,
İhtimal yok, kalışına,
Mehmet, sıyırmış kılıcı,
Bak arslanca, gelişine.

Mehmet de, Baltacı amma,
Katerina ile aldanma,
Gök'den somun, yağar sanma.
Saldatların Ulu şana.

Çekil ey, İvan'ın kızı,
Siz gebermiş, biz de Gâzi,
Hak da, Peygamber'de razı,
Alsancak, yükselişine.

Kızıl ordu, piç oğlu piç,
Ondan vefa, umulmaz hiç,
Boynan orak, başan keçik,
Bak Mehmed'in vuruşuna.

Bizleri mâsum, sananın,
Dersi yeter, Viya'na'nın,
Yurda göz diken Yunan'ın,
Bak denize doluşuna.

Kaçıyor, Rus kadanası,
Tezmiş, İvan'ın danası,
Ağlar, Mariya anası,
Moskovada soluşuna.

Şâir Müdâm, yüzün güldü,
Baton, Marik saçın yoldu,
Yüz bin kâfir, mür de oldu,
Posgov'un kurtuluşuna.

4

Nasihatım dinle kardaş,
Kalmayam der insan âhıa.
Sakın şeytana bend olup,
Hile yapma bu ocakta.

Bunu Peygamber kurmuştur,
Sahâbe asker olmuştur.
Rivayet öyle gelmiştir,
Aman çıkma kal düz rah'ta,

Ağza gitse tâlim tozu,
Ya bir cefa çekse özü,
Görmeğe Cehennem közü,
Mervi'dir Resullullhâta.

Bir saat nöbette kalsa,
Eğer hulus ile olsa,
Elli yıl ibadet kılsa,
Ecrin bulmaz sâl ü mah'ta.

Sana yoldaş kırklar, yüzler,
Penah bilir gelin, kızlar,
Vatan senden yardım gözler,
Sen de bulun intibahta.

Görürsün dört yanın yağı,
Sende de var gençlik çağı,
Öldür hiç kalmasın sağı,
Ne dayanır azım ü cehde.

Düşman öldürdü atanı,
Dört yanan bak hasmın tanı,
Korumak namus, vatanı,
Sana farz'dır, mehdden lâhde,

"Cihâd farz" dedi Allâh'ın,
Sakın sen yitirme rahın,
Verin serin, verme silâhın,
Sana yoldaş, bu silahta.

Müdâmi sözleren kanak,
Hele kışla, sana konak,
Yarın bulamazsan konak,
Kur çadırın ordugâhta.

5

Yedi yaştan meyil verdim,
Vefâsız saçı Leylâya,
Belki Murad alam derdim,
Sayardım günü, ferdaya.

Talihle, ölçülemedim,
Karışdım , saçılamadım,
Kimseye açılamadım,
Derdimi saldım, ihfâya.

Âşkına ben giriftârım,
Yardım eyle, yüce Tanrım,
Aklıma geldikçe yârım,
Dönerdi göz yaşım, çaya.

Nakısdır, baktım yıldıza,
Ne çare: Taktdire, rıza,
Mukadder, gülmedi bize,
Yar Nâsip oldu, adâ'ya.

Aksi döndü, devr-i felek,
Buna dayanır mı, yürek,
Yedi yaştan, bu yana dek,
Yalvardım, Gâni Mevlâ'ya.

Mekân ettim, gurbet eli,
Akar durmaz, çeşmim seli,
Bizi gören, sanar deli,
Aklımız uğradı zaya.

Âşkıyla, oldum derbeder,
Böyle yazmış, levh-ü kader,
Her günümüz, bir yıl kadar,
Saatim uğradı, aya.

Dünya bir katili semdir,
Yediğim, içtiğim gamdır,
Bezirgânım, yüküm gamdır,
Bizdeki olan sermaye.

Müdâmî bir, eser söyler,
Hâlini, muhdasar söyler,
Alışkın dili, yâr söyler,
Döner Leylâ'sı, Mevlâ'ya.

6

Ne seyrangâh, Kayabaşı,
Bakıp her yanı seyreyle,
Zennetme sen çakıl taşı,
Lâl-ü mercanı seyreyle.

Burda epkem, söze gelir.
Her temaşa, göze gelir,
Yeşil ördek, yüze gelir,
Nazar kıl ânı seyreyle.

Doğu evsâkı tûrnadır,
Her taşı, lâl-ı mercandır,
Şüheda menba-ı, kandır,
Hasan hırkanı, seyreyle,

Bir zaman, saltanat kasrı,
Kocalanmış bunca asrı,
Sendeydi, ayvanı kisri,
Nuş-i revânı seyreyle.

Şâir Müdâmi baksana,
İbret eyle, çevre yana.
Bumin kim, erden bu yana.
Gelen insanı seyreyle.

7

Şu zümrüdü ovaları,
Şanlı sancağın bürüse.
Kabul etse duaları,
Koyma urusa, urusa.

Yerinde baykuş otlasın,
Kulesin kuzğun beklesin,
Topu başına batlasın,
Koyma urusa, urusa.

Hikmetin sorulmaz Tanrım,
Semaya zar çekti zarın,
Cennet'e benzeyen yerin,
Koyma urusa, urusa.

Niyazım kabul et Allah,
Çektim yürekten soğuk ah,
Milletimindir İnşallah,
Kalmaz urusa, urusa.

Zafer bekler çelik erler,
Gösterir türlü hünerler,
Gün gelirki hoş bu yerler,
Kalmaz urusa, urusa.

Düze çıkmış petekleri,
Bekler bir kaç köpekleri,
Şu Komünist şebekeleri,
Sam yeli vursa kurusa.

Münacaatım dilek gibi,
Kabul eyle melek gibi,
Şu Moskoflar köpek gibi,
Kuyruğun sıksa yürüse.

Çekilseler vatanımdan,
Doğu batı her yanımdan,
Dileğim bu süphanımdır,
Kabulı bağlı huluse.

Müdâm ne hayalatın var,
Ne uyku ne rahatın var,
Sabr et eşraf saatin var,
Kalmaz urusa, urusa.

8

Gönül, bir şikâre çıkar,
Kem talihim , kara çıkar,
Sinem üste, yara çıkar,
Kesildi sabrım, karalı,

Yol zülumât, tara çıkar,
Ne müşgül, pazara çıkar,
Firâkım zülme aralı,
Yetiş, gönlümün maralı.

Aşk ile, küle dönmüşüm,
Bi neva, kula dönmüşüm,
Şeyda bülbüle, dönmüşüm,
Kalmadı sabrım, karalı.

Hâli müşgüle, dönmüşüm,
Seyran sümbüle, dönmüşüm,
Firâkım zulme, varalı,
Yetiş gönlümün, maralı.

Müdâmi sabret, bu hâla,
Söz geçmez, kaşı hilâle,
Yalvarırım, Zülcelâla,
Kalmadı, sabrım karalı,

Gerek takdir, yerin ola,
Sim bilekli, servi dala,
Firâkını, zulme varalı,
Yetiş, gönlümün maralı.

9

Âh, vâh ile geçti günüm,
Gülmedim, gülmedim.
Bilmem nice olur sonum,
Bilemedim, bilemedim.

Gönül ister vuslâtını,
Bulmadı bir fırsatını,
Ben o yârdan hasretini,
Alamadım, alamadım.

Geçti günüm efgân ile,
Ciğer kebap, büryan ile,
Doldu gözler al-kan ile,
Silemedim, silemedim.

Müdâm Hak lütfunu gözet,
Kalbin kişverini bezet,
Bu fani dünyadan lezzet,
Alamadım, alamadım.

10

Hilkati Ahsen-i takvi
Kamu'dan âlâ'dır insan
Haber verdi elif lam mim
Allem'el esma'dır insan.

Nutuk sende kelâm sende
Arş, kurs levnü kalem sende
On sekiz bin âlem sende
Nüshayı kübradır insan.

Ay, gün sende, yıldız sende
Gece sende günrüz sende
Cümle âlem dümdüz sende
Bir derin mânâdır insan.

Sırrı men eref sendedir
O cevher-i şeref sendedir
Hak yolda sedef sendedir.
Gör nice eşyadır insan

Gösteren, hem gören sende
Yedi Tamu-Niran sende
Cennet, Huri, Gilman sende
San'atı mevlâdır insan.

Cansıza biner koşturur,
Şarktan garbe konuşturur,
Uçar havada kuş durur
(sırrıma evha) dır insan.

Arı sensin, bal alırsan
Bahçe sensin, gül alırsan
Senden sana, yol alırsan
Maksadı aksadır insan.

Sen sen ol, her var, sendedir
Gizlenme aşikâr sendedir
Tükenmez gevher sendedir
Kenzi layenfadır insan.

Müdâmi arz-ı adimdir
Diyen Kelâm-ı kadimdir
Kâinat sana hâdimdir
En kavli akva'dır insan.

11

Gönül bir şikâra çıkar
Yolum külli mâra çıkar
Kem talihim kara çıkar
Ne müşkül pazara çıkar
Sinem üzre yara çıkar

Firağım zulme vralı
Kalmadı sabrım kararı
Yetiş gönlümün maralı

Aşkıyla küle dönmüşüm
Halı müşküle dönmüşüm
Süsen sümbüle dönmüşüm
Şeyda bülbüle dönmüşüm
Bineva kula dönmüşüm

Firağım zulme varalı
Kalmadı sabrım kararı
Yetiş gönlümün maralı

Müdâmi şükret bu hale
Meğer takdir yerin ala
Söz geçmeş kaşı hilâle
Sim bendenli servi dale
Ümit kaldı Zülcelâle

Firağım zulme varalı
Kalmadı sabrım kararı
Yetiş gönlümün maralı

12

Huzuri gitti dünyadan
İşiten, her sezen ağlar
Felekte sildi künyeden
Silen, ağlar, yazan ağlar.

Bu bir feleğin oyunu
Garip, kim ölçtü boyunu
Gasl için hazır suyunu
Koyan ağlar, kazan ağlar.

Gör ruhumun tal'atını
Kendi kıldı salatını
Eğninden gam halatını
Son deminde çözen ağlar.

İlk hasta olmuş diyerek
Artvin'e gelmiş diyerek
Bir âşık ölmüş diyerek
Mezarını kazan ağlar.

Müdâmi bu ihtimamla
Akıt yaşın damla damla
Dört cemaat bir imamla
Kabre giden ozan ağlar.

13

Tavus gibi cilvelenip,
Gider bugün toya dilber
Kara gözler sürmelenip
Hayran oldum boya dilber,

Anlaşıldı oldun gelin
Bari bir karşımda, salın,
Değişmem vallah bir telin,
İsfahan'a Hoy'a dilber.

Senin aşkın cana düşüş,
Açta bak ciğerim pişmiş,
Huri melekmi karışmış,
O sendeki soya dilber.

Gamlı gönlümü şadan et,
Lebinden buse ihsan et,
Nola bir gece mihman et,
Gelsem sizin köye dilber.

Eğlenip köyünde kalam,
Sana gelen derdi alam,
Dilimdir vasfında kalem,
Göz yaşlarım boya dilber.

Müdâm'in ne hale düşmüş,
Kaddimiz hilâle dönmüş,
Şirin leb'in bala dönmüş,
Emsem doya, doya, dilber.

Müdâmi bu sohbetimiz,
Gönül umar vuslatımız,
Korkam felek hasretimiz,
Kiyamete koya dilber.

14

Hey ağalar gönül kuşu,
Uçup gider, atı neyler.
Eşi uygun, olan kişi
Karunu, devleti neyler,

Muhabbet bir sır olursa,
Murat veren, pir olursa,
İki gönül, bir olursa,
İl yığıp, külfeti neyler.

Has bahçada barı olan,
Yardımcısı, taârı olan,
Dudi gibi, yârı olan,
Özge kerameti neyler.

Bin kez tavaf etse, hacı,
Bulamaz öyle, mirâcı,
Melekler ona duacı,
Gayriden hizeti, neyler.

Sözlerime, boş ver diyen,
Uygunsuz aş, ömre ziyan,
Keklik, peçe, eti yiyen,
Manda, sığır eti neyler.

Azizim beyhuda yanma,
Sözlerimi masal sanma,
Evet, herkes insan sanma,
Ey dururken, kötü neyler.

Kışın bahara, yetüren,
Derdime, çare yetiren,
Müdâmi yâre yetiren,
Kâbe, ziyareti neyler.

15

Bir ilm-i irfan, mecrası,
Hem kaynağı, mekteptedir.
Kenar, köşesi, ücrası,
Bak ırmağı, mektepdedir.

Herkesin, iki pederi,
Biri mâddi, mânevi biri,
İkinci , öğretmenleri,
İlim çağı, mekteptedir.

Dil başlasın, alfabe'ye,
El başlar, onu yazmağa,
Kalbindeki, terbiyeye,
İlk oymağı , mektepdedir.

Ecdad burdan, ders almıştır,
Dünyaya, şöhret salmıştır,
Size armağan kılmıştır,
Solu, sağı, mekteptedir.

Aşık sever, gerçekleri,
Tarih'de ki, gökçekleri,
Siz, maarif çiçekleri,
Cennet bağı, mektepdedir.

İlimsiz ki, inan gezer,
Dünya ona, sanki mezar.
Meyvesiz agaca benzer,
Dal, budağı, mektepdedir.

Müdâm, gönüller yarası,
İlm-i irfandır, çaresi,
Cehalettir, yüzkarası,
Alnın ağı, mektepdedir.

16

Yine bahsim, iktisat'da,
Kalyon, bize ne yaraşır.
İtiyatlı, adem, atda,
Balon bize ne gelişir.

Yurdunda, yerli havası,
Bu hafta, yerli haftası,
Yerli gey, kundura, mesi,
Naylon bize ne gelişir.

Avrupa malı, çiçekli,
Bizdeki, daha gökçekli.
Carşa, ibrişim, ipekil,
Al(ı) nan bize ne gelişir.

Avrupa , eylemez bahşı,
Cicili, bicili nakşi,
Bizim mallar, ondan yahşı,
Yaman bize, ne gelişir.

Sözlerimiz, yerli sözdür,
Giydiğimiz, yerli bezdir.
Çaldığımız, yerli sazdır.
Keman bize, ne gelişir.

Altı, çamur, üstü baldır,
İstersen, bir kaçın aldır,
Bize gelen, çürük maldır,
Kazan bize, ne gelişir.

Müdâm, bu sözde durmalı,
Zekâyı, yurda yormalı,
Tümen, bize ne gelişir.

17

Hak işinden geri kalan
Sinesini alır talan
İnsan için herşey yalan
Yâr aklına neler gelir.

Darılsan yâr işine
İnciler değer dişine
Karışırsan el eşine
Didelerinden yaş gelir.

Yaylaları derin derin
Karlıdır elleri serin
Nergisleri anar terin
Sizin ellere kış gelir.

incidirsen, incinirsin
Eylik etsen gencelirsin
Hangi diyardan gelirsin
Azizî (1) ye nakış gelir.

DİVANLAR

1

Vad-i hayrette kalmış, ser gerdan derler bize.
Genc-i aşkın kapusunda, pâsıban derler bize.
Kars vilâyeti âlimdir, Posof kazamız bizim.
Aşağı varzına'da sâkin sâkin şâiran denler bize.

Kadir bilmez meclisinde, kıymetsiz bir pol olan,
Zümre-i irfan içinde, Tutivi bülbül olan,
Otuz beş yıl, bir perinin ateşinde kül olan,
Bağrı yanık bahtı kara, na tüvan derler bize.

(1) Müdami dudak değmez şiirlerinde bu mahlası kullanırdı.

Hamdülillah hırkamız Türk aslı Türk ecdadımız,
Mürşidim, aşk rehberim, aşk o bizim ustadımız,
Familem Palabıyıkdır, Sâbit'dir öz adımız,
Mahlasım Şâir Müdâmi, Ataman derler bize.

2

Mataan müşteri varsa, sarraf bul at cevabı
Otur mevlesi irfanda, zihninde seç cevabı
Bazı kelâmi kibar, var ayet, hadis, tefsiri
Kulağında küpe olsun başında tac cevabı.

Takdirde tağyir bulunmaz, kudretin kalemine
Zehni dürdihan olanın, tazim dur selâmına
Ârif ol da gûşun yetir, kâmil 'in kelâmına
Nadanın galamagalına söyleme hiç cevabı,

Şâir Müdâm mürg-i gönül gahta, bir arştan uçar,
Aslında hüma olanlar, ta ezel baştan uçar,
Kelâm meclise uymasa, kayadan taştan uçar,
Hiç kimse kabul etmez, söylenen gec cevabı,

3

Sâdece biz değiliz, bu âlemin bilmecesi ,
Beraber geçen günümüz, Kadir, Bayram gecesi,
Yaradılışdan bellidir, necip asâletiniz,
Kalbimde şöyle yerleşmiş, sevginizin pençesi.

Kükremiş arslana benzer, Şubat ile zemheri,
Kuş uçmaz, kervan geçmez, kablamıştır her yeri,
Kadr-i âdem ger sinâset, Kadru, Zerker gevheri,
Ruhlu hayata musiki, ruhların eğlencesi

Dâvete icâbet gerek, mefhumunu bileyim,
Asilza'de kapısında, nöker değil köleyim,
Arsiyan cellada benzer, aman vermez geleyim,
Biraz tehir buyurulsun, Kul Müdâm'ın ricası.

4

Talihi kem hadırı naşat ararsan işte ben
Dide giryan sahibül feryad ararsan işte ben
Hicran mektebine girdim yedi yaşımdan beri
Gamdan derisini alan üftad ararsan işte ben.

Ayıplamam mecnunun sahradaki kaldığını
Esen yelden Leylâ'sının selâmın aldığını
Namuar şişesinin kırıp taşlara çaldığını
Aşk ile dağlar yaran Ferhat ararsan işte ben.

Ey Müdâmi sana lütfün bahşede hak zülcelâl
Kereminden yetiştire yarına kur bivisal
Otuz beş yıldır gönül dağında gezer bir maral,
Sevda çöllerindeki seyyad ararsan işte ben.

5

Nazargâh-i Müstean'dır, ey Huzîri makberin,
Zâir-i Kerrûbiyandır, ey Huzûri makberin.
Buna dâr-i feni derler, her gelen göçüp gider,
Ârife bir imtihandır, ey Huzûri makberin.

Çoruh değil Türk-Eli"nde, bir mücevher taşısın.
Hûtebanın fevkindesin, Üdebanın başısın.
Behişt bağları içinde, Hûriler yoldaşısın,
Ravza-yî bağ-ı cinandır, ey Huzûri makberin.

Kul Müdâm eyler münacat, müfteh-i bâb olmağ üçün.
Okurum Sebel-Mesânı, müstecab olmağ üçün,
Rûhâni kudsiyatından, feyizyab olmağ üçün,
Bûsegâh-i âşıkındır, ey Huzûri makberin.

GAZEL

1

Bu gafletle bende-i Süphan olamazsın
Nail-i feyz-i lûtf ü Yezdân olamazsın
Koy gafleti, çekil Kuhaya üzlet-nişin ol
Yoksa vuslat babında sebkân olamazsın

Kendin ki bumar meçruh keşret zenbinle
Başkasının derdine derman olamazsın
Nûh-i nebi gibi tufan-ı bela görmedin
Nefsin gemisine keştibân olamazsın

Ateşinnen Nemrud-i nefsi söndürmağa
"Berd-ü Selâm" Halil-i Rahman olamazsın
Ey Müdâmi tutmadınsa mürşit eteğin
Vasl-ı dildâr için mihman olamazsın.

MÜSEDDES

1

Ne gülersin be hey insan. Bu âlem dopdolu gamdır.
Sana gösterdiği ihsan, yagın bil katili semdir.
Akıt şirişk-i ayninden, hezar yareye merhemdir.
Eğer vahdet bülbülüysen, bülbülün feryadı demdir.
Bir gülersen iki ağla, bu bir ispat-ı muhkemdir.
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

Veleyalin Aşri diya Hak kasem içer bu aye.
Muharreme de şamildir, değil yalnız Zilhicceye.
Bu bir rumzu işarettir, ol Res'ul-û Kibriyaya.
Agah olan feriştahlar toplandı arşı âlaya
Şah Hüseyin Etsa ile geldi Dest-i Kerbela'ya
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

Bu haldan bihaber olan yabani gul Bahaimdir.
Geyûp kamisi gafleti habı gaflette naimdir,
Uyumaz evliyaullah ibadeti ile kaimdir.
Değil insan geyik bile aşrı haramda saimdir,
Hubuti Adem'den beri gelen bir devridaimdir.
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

Mukarrep feriştahların iptida hilkati bunda,
Hilkati Adem-i Havva Cennetten ricatı bunda
Aldı dünyayı tufanı Nuh, ahır selameti bunda
Halil'in, narı Nemrut'tan, helasa necatı bunda.
Yetmiş iki Etba ile Hüseyin şahadeti bunda.
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

Bu ayda kayda geçmiştir, hadisatı On Neb'nin,
İsa, İdris, Yakup, Yusuf ve hem Sabr-ı Eyyub'unun
Bunu izaha lüzum yok, malumu şeyhu şebinin,
Encamı hayra yerişmez, bu ay'da kıyan kabinin
Anca şazılık demidir, ol havariç mezhebinin
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

O sultanı şehidanı bu ay saldılar kemende
Lânet Şimre dahi emre, kim olduysa ona bende
Henadanı Ehl-i Beyti, bıraktı melûn nalende
Yezid-i bi-din melûnun bürünmüş gözleri kanda
Perişanı Ehl-i Beyte gülüp eylediler hende
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

Ağla kenter Şâir Müdâm, ol Hanedanın aşkına
Mustafa'nın Murtaza'nın, Hulk-u Riza'nın aşkına
Şah Hüseyn-ü, Zeynal, Bagır, Câfer, Musa'nın aşkına
Takı, Nagı, Elesgeri, Mehti Liva'nın aşkına
Güh-i naciden gelen hep evliyanın aşkına
Benim içim kan ağlıyor, daima gözlerim nemdir.
Zemin-i Asuman ağlar, gelen mah-i Muharremdir.

SATRANÇ

1

Rabbim Cellûşanû Hak keremler Kanıdır
Cellûşanü Onsekiz bin Âlemi Sultanıdır
Hak Keremler Âlemin üstüne Rahmiyle Bakar
Kanıdır Sultanıdır Rahmiyle bakar Ganıdır

Peygamberim Mustafadır Nurizatı Zülcelâl
Mustafadır Fahri âlem Buyurdu Azzüvecal
Nurizatı buyurdu yektanesin Hem bidbedel
Zülcelâl Azzüvecal Hembibedel Fermanıdır

Bade sona Erdi ilim Fetholundu Babımız
Erdi ilim Çün cihana yetişti Matlabımız
Fetholundu Yetişti imdada Dört kitabımız
Babımız açılmıştır cümlenin Mekamdır

Ehli Sünnet Velcemaat Mezhebimdir Lacerem
Velcemaat Filbeşayet Meskeni Beytülharem
Mezhebimdir Meskeni Habcüekber Hildü irem
Lacerem Beytülharem Hildü irem İhsanıdır

Ey Müdâmi Bi kusurdur Cevher olan Sendeki
Bi kusurdur Labiyakut Ne varsa Haznedeki
Labiyakut Ne varsa Haznedeki Lisandaki
Sendeki Haznedeki Lisandaki Rahmanıdır.

Müstezat

1

Ey gonca dihanım, leb-i mercanım,
Yolunda kurbanım, sana can feda
Ey kadd - i tuğba.
Ten içinde cânım, Ruh-i revanım,
Yetiş lokmanım, derdime deva
Vaslından şif'a.

Nedir o teravet, o serv-i kamet,
Dü çeşmin bir âfet, hüsn-ü melâhat,
O gilman nezaket, yosma kıyafet,
Koparır kıyamet, düşer vâveylâ,
Ey saçı leylâ.

Toplanmış dilcu'lar, vech-i merhruler,
Keman-ı ebru'lar, çeşm-i câzular,
Gelirler mişk bu'lar, elvan kokular,
Bunca guftügu'lar, sen hüsn-ü ânâ
Etme divâna.

Ey hurşid-i haver, serv-i dilâver,
Müdâmi kıl yaver, çün seni sever,
Her yana salâ ver, vaslına âver,
Bu methe sezâ ver, Şems-i Nur-i âna.
Nur-i lem âna.

2

Ey lütfissi kere bol gadiri gayyum
Ne bu bahdi şum
Kırk beş yılda bir gülmedi hadırı mağrum
Hala da meş'um
Birer birer başa gelir gelenler akla
Beterden sakla
Bizim bacada tünedi virandaki bum
Bağrına kurşun.

Birdende keterden başım olmadı hali
Mahu ve sali
Tedbirde mi noksan yoksa kader i malum
Bizce na-malum
Arap saçı gibi bütün dünyanın hali
Geldim geleli
Yerine gelmek imkânsız bin de bir arzum
Visaldan mahrum

Kulun Şâir Müdâm'a kıl lütfün erzanı
Rahmi bol gani.
Şevkatin âlemler için olmuştur maksum
Bize mi mektum
Sebavetten üç yaşından aldın anamı
Sonra soramı
Çiçeği burnumda yarimi eyledin merhum
Gül yerinde sum.

BİBLİYOGRAFYA

Aslan, Dr. Ensar : Çıldırlı Âşık Şenlik, Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri. İnceleme-Metin-Sözlük Ankara 1975.

Baransel,i Z. Mahir : Cemal Hoca, Kars Eli Dergisi, Yıl 1965-1966, S.12,14,-15, 16, 17, 18, 20, 21,

" " " : Kağızmanlı Recep Hıfzı, Kars 1965.

Başgöz, Prof.Dr.İlhan : İzahlı Halk Edebiyatı Antolojisi, İstanbul 1968.

Bayrak, Kemal : Âşık Zülâli, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi 1974 (Basılmamış)

Birdoğan Nejat : Cemal Hoca, Su Gazetesi Yıl 1964 s.2,3,6,7,8. Kağızman.

" " : Recep Hıfzı, Su Gazetesi Yıl 1964 s. 8,9 Kağızman

Boratav, P. Naili-H. Vedat Fıratlı : İzahlı Halk Şiiri Antolouisi Ankara 1943.

Boratav. P, Naili : Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği Ankara 1964.

Caferoğlu, Prof. Dr. Ahmet : Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar,I,İstanbul 1943

Dizdaroğlu, Hikmet : Halk Şiirinde Türler, Ankara 1969.

KirzioğluM.Fahrettin : Edebiyatımızda Kars II, İstanbul 1958.

" " " : Kars Tarihi, İstanbul 1953.

Kirzioğlu, Budak : Âşık Müdâmi'nin Şairliği, Atatürk niversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezuniyet tezi 1970 (Basılmamış)

Kocatürk, V. Mahir : Saz Şairleri Antolojisi, Ankara 1963

Köprülü, Prof. Dr. M. Fuad : Türk Saz şairleri, Ankara 1965.

Özarslan, Birol : Kağızmanlı Cemal Hoca, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi 1970 (Basılmamış)

Sevengil, R. Ahmet : Çağımızın Halk Şairleri, İstanbul 1967

Taşdemir, Hayrettin : Zülâli-Şenlik Karşılaşması, Kars Eli Dergisi, Yıl 1971 s. 78,79,80,81,82,83

Yüce, Kemal : Kağızmanlı Recep Hıfzı, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezuniyet tezi 1973 (Basılmamış)

SÖZLÜK

— A —

ab : su
abrel : Nisan ayı
abudane : ekmek ve su
Acara : Azerbaycan'da Türk sınırına yakın bir bölge ve köy adı.
acun : Kâinat
adu : düşman
agah : açık olma, görünme
ayyar : el, yabancı
ahfât : oğul, oğulları, torunları, hizmetkârlar
ahsen : pek güzel
ahsen-i takvi : daha güzel daha yakışıklı
aksâ : kuvvetli, daha çok, uzak, son
akva : çok kuvvetli
andelib : bülbül
apar : götür-çal
arasat : mahşer meydanı
Arele : Posof'un köylerinden
arraf : falcı, kahin
Arsiyan : Posof'ta bir dağ ve yayla adı
asuman : gök, gök yüzü
aşufte : aşk yüzünden perişan olmuş
aver : bir gözü kör olma

ayaz : esintisiz şiddetli kuru soğuk, kış soğuğu
ayş-ü iyş : yaşama, yiyip içme
ayvan : yüksek bina
azzüvecel : azze ve celle; Allahın aziz ve celil olan sıfatları

— B —

bâb : kapı, giriş, dergâh
bâdema : bundan sonra
bad-ı firkat : ayrılık rüzgarı
bağıban : bahçıvan
bahtavar : bahtiyar, mutlu
bangınot : banknot,.para
barahod : küçük tren
baran : yağmur
basîr : görüp anlayan
basiret : kalp gözü ile görme hakikatine varma
batın : iç, dahili, gizli
baton : Gürcü dilinde kadın
bay-ı geda : zengin ve fakir
bebir : bir cins vahşi hayvan
bel : demir kürek
berd-ü selâm : soğuk selâm
ber garar : kararlı devamlı
bes : yeter, kafi
bezm-i ezel : ruhların tanrı huzurunda toplanması
bidayet : başlama, evveliyat, ar
bineva : nasipsiz, fakir, zavallı
bitap : yorgun, hasta
bivisal : kavuşamamazlık
bor : sıvı maddelerin kabda bıraktığı çökelek, tortu, artık
borluk : Kars merkezine bağlı bir köy
bumar : bimar, hasta
bühtân : iftira, yalan
bülbülan : Kars'ta Göle kazası ile Ardanuç kasabası arasında bulunan
: bir yayla
bünyad : temel, esas yapı
bürhan : delil

— C —

Camışlı : Kağızman'ın Kötek bucağına bağlı bir köy
Cancak : Posof kazasına bağlı bir köy
canfeşan : bir dava uğruna canını veren

Cankelek : Ardahan'a bağlı bir köy
câvidân : ebedi hayat, sonrasız
cedit : yeni
celleşânu : Tanrı hakkında; aziz ve celil olsun
celil : yüce, büyük
cendek : ölü, vûcut, hayvan ölüsü
cezbe : kendinden geçme, mestolma
cidâl : karşılıklı kavga, savaş
cinan : cennetler
cınıvız : zayıf, kötü, yaramaz
Cindağı : Ardahan'da 3000 mt. yüksekliği olan bir dağ
cû : nehir, arama, sorma
cüdâ : ayrı, ayrılmış

— Ç —

çah : kuyu
çalap : Tanrı
çapıt : bez parçası
çarlı : dönen dünya
çend : birkaç, bazı
çer : dert
çeşm-i afet : güzel gözlü
çinçavat : Ardahan-Posof-Çıldır yerli halkına verilen ad
çir : su
çise : kırağı, şebnem
çur : sermaye

— D —

dam : ev, bina, oda
damen : etek
dânâ : bilen, bilgili
daraguş : göğüs, sine
darende : tutan, saklayan, getiren
dar-ı fenâ : dünya
dehan : ağız
dem : zaman,an
deng : şaşkınlık hali
der : kapı
derun : iç,.iç taraf
destimal : mendil, el bezi
devvar : dönen, devreden

dibace : önsöz, kitabın ilk sahifeleri, başlangıç,
dibek : havan, ögütücü
didar : yüz, çehre
dide : göz
dilhun : içi kan ağlayan
dilizar : ağlayan gönül
doluk- : ağlamaklı ol
döşür- : topla-, temizle
dudu : tuti, papağan
duhan : duman, ateş dumanı
dûs : omuz, sert
düş : rüya

— E —

ebhar : insan neferi
ebnâ : oğullar
ecr-i celil : bol ücret, sevap
edel lü erşed : daha fazla, çok şiddetli
edna : bayağı, alçak
edvâr : devirler, zamanlar
efâl-ı bed : kötü işler
elfaz : lafizlar, sözler, lisan
elest : yaratılış günü
emraz : hastalıklar, marazlar
encâm : son, nihayet
enhar : ırmaklar, çaylar
ensar : yardımcılar, koruyucular
epkem : dilsiz, kekeme
emirul mümin : halife
endaze : ölçü, mikyas
erim : Posof kazasına bağlı bir köy
erzan : ucuz, lâyık, uygun
esat : mesut, bahtiyar
evsâk : çarışlar, pazarlar, alışveriş yerleri
eşcar : secirler, dallar, ağaçlar
evsed : siyah
etba : birine tabi olan, uyanlar
evelik : uzun ve geniş yapraklı bir çeşit yabani bitki
evla : daha iyi, daha lâyık olan
evzâr : sığıntı, kale, günahlar, hatalar
eyyam : günler

— F —

Fahr-i ehven : zararsız övünme
fâik : üstün, yüksek, seçkin
fâni : boş, geçici, ölümlü
fâzıl : fazilet sahibi, ahlâklı
fehm : anlayış, idrak
fel : tuzak, hile
felek : gök, sema, dünya
ferâget : vaz geçme
ferâmuş : unutma, hatırdan çıkarma
feraşe : pervane
ferik : taze, genç, toy
ferişta : melaike
fesan : saçan, dağıtan
fettan : ara saçan, hiylekâr
fevk : üst, üst taraf
feyizyab : feyiz bulan, bolluk bulan
fazah : rezil, utanmaz
filbeşaret : iyi iş, olumlu fiiller, hayırlı haberler
filoksera : bağ hastalığı
firah : ayrılık
fisk- ü fücur : ahlâksızlık, kötü ve fesat işler
furkan : Kur'an
fücür : ahlâka aykırı durum, günahkârlık
fülfül : karabiber

— G —

gabgab : boyun, gerdan, çene altı
gadahkâr : kadeh yapan, içki içen
gaffar : affedici, merhamet sahibi
galmagal : karışıklık
galet : hata, yanlışlık
gaylan : uzun sığara ağızlarığı
gamgin : gamlı, kederli, üzüntülü
gavvaz : gemici
gayd : bağlı, tesbit olunmuş
gayyâ : İslâm inancına göre Cehennemde bir kuyu, dere
gerdan : boyun
gerdiş : gezip dolaşma, dönme
gert et- : seyret- gez-

ğırağ : kenar, yan taraf
giriftar : tutul-, meylet-
giryan : ağlayan
goşa : çift
gubar : toz
gûh : pislik, necâset
gûş : kulak
güftar : söz, lakırdı
güft u gu : dedikodu, boş laf
gülgez : gül gibi kırmızı ve yuvarlak
gülşen : gül behçesi
gülefşan : gül saçan
füllizar : gül yanaklı
gülinahande : gülmeyen gül
gûman : sanma, zannetme, güvenme, kuvvet

— H —

hâb : uyku, uyku hali, rüya
hab-ğ gaflet : gaflet uykusu
habis : kötü huylu
hadde : inceleme, süzülme
hâdî : doğru yolugösteren, öncü, birini
hadır-ı mağmur : sıkıntılı, taslı, kaplı
haçan : Ne vakitki, mademki
hagos : pulluğu tarlada bıraktığı iz
hâhiş : istek, arzu
hamil : yüklü, yüklenmiş
hânnâs : şeytan
hayıf : yazık, öç, intikam
hefti felek : göğün yedinci katı
hemdem : aynı zaman
hemrah : yoldaş, yol arkadaşı
hicap : utanma
hissetmend : hisse alan
hubub : su üzerindeki kabarcıklar, daneler, tohumlar
hulüs : halislik, saflık, doğruluk
hun : kan
huşu bedeş : gönül, tevazu, alçaklığı, aklı başında
hurşit : güneş, güneş ışığı
humar : içkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik
hüma : devlet kuşu, saadet, mutluluk
hüveyda : belli, açık, aşikâr

— I —

ıttılâ : öğrenme, tanıma, bilme

— İ —

iblis : şeytan, hilekâr
icra : yapma, yerine getirme, yürütme
içtihad : çok çalışma, dindinme
idbâr : talihsizlik, düşkünlük
idlâl : naz etme, nazlanma
ifkar : fakirleştirme
ifrit : zararlı ve korkunc mitolojik mahlûk
ifha : saklama, gizleme, görünmeyen
iktibas : alma, aktarma
inkiraz : yok olma, tükenme, bitme
inkisâr : beddua, darılma, gücenme
inkiyar : boyun, eğme, teslim olma
inzal : indirme, indirilme
inziva : bir köşeye çekelme, dünya işlerinden vaz geçme
İrem : Âd kavmi zamanında Şedadât tarafından cennete benzetilerek
: lerek yapılan bahçe, nişan tahtası
irşad : doğru yol u gösterme
irtihal : göçme, göçetme, ölme
ivaz : bedel, karşılıklı, dizilmiş, koşulmuş
izaz : aziz kılma, saygı gösterme
izziveccel : sabırlı yüce ve aziz olan anlamında bir dua sözü

— K —

kada : dert, bela, sıkıntı
kadit : kurutulmuş, çok zayıf insan
kamer : ay
kad : boy
kân : ocak, kaynak, yatak
kalak : yakacak olarak kullanılan tezeğin dizilişi
kande : nerede
karye : köy, mahal
kazak : Rus askeri
kelal : bıkkınlık, usanç , yorgunluk
kelb : köpek
kemter : inatçı, bayağı, hakir
kenzi : hazine

kerem : ikram, bağış
kesret : çokluk
keştiban : kaptan, gemici
kevkeb : yıldız
kevn-i mekân : kâinat, varlık
kılabudun : sırmalı bir cins kumaş
kısta- : sıkıştır
kıygaç : yan, yan bakış
kibriya : büyükler, ulular
kişver : ülke, iklim, memleket
kömeg : yardımcı, dayanak
kûhâ : dağ
kuymak : krema ve un ile yapılan mahalli bir yemek
külüng : taşcı kazması

— L —

lâ : yok, yokluk, olumsuzluk edâtı
lahza : an, zaman
lâyefnâ : tükenmez, yok olmaz
leb : dudak
lemyezel : kalıcı, ölümsüz, zeval bulmaz
lenterâni : beni görmeyeceksin
livh-i mahfuz : Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi
: levha, ilm-i ilâhi.
levlak : Hz. Muhammed'e hitap
liva : sancak, tugay
lor : yağsız ufalmlanmış peynir
lüle : çubuk şeklinde ortası delik alet

— M —

mağfûr : yargılanmış ölmüş,
mahbub : sevgili, güzel
mahbub-u Ridvan : cennet güzeli
mahi : balık
mahurka : nargile ile içilen bir cins tütün
maksum : bölünen
manat : eski Osmanlı parası
manend : benzer, eş
mahpare : ay parçası, çok,güzel kimse
maşşek : şark, doğu
mecruh : yaralı

medek : manda yavrusu
mehenk : nokta, varlılacak yer
meth-i zaman :
menhuskün : uğursuz, kötülük getiren
mesrur : memnun, sevinmiş
meyhor : içki düşkünü
meyit : ölü , ölmüş
mezruât : arşınla ölçülmüş nesneler
misak : sözleşme
muattar : kokulu
muhtasar : kısa, kısaltma
muharreb : yaklaşmış, yakın
munis : alçalmış, alışık, uysal
murg : bir cins kuş
mücteba : seçkin, seçilmiş
müfteh : övünme
müheyyâ : hazır
mümted : uzayan, uzanan, süren
münezzeh : temiz, arı, uzak
münkalib : dönüşen, deişşen
münkesir : kırık, kırgın
müntazır : hazır , bekleyen
mürsel : gönderilmiş
müsteceb : kabul olunmuş
müstağrak : batmış, dalmış
müşted : şiddetlenen
mûyesser : nasib olma

— N —

nâbekâr : işsiz, yaramaz
nadan : kaba, sert, cahil
nahar : yemek
naim : uyuyan, taze, körpe, cennettin bir kısmı
nas : halk, topluluk
nâşad : çıkma, olma, ileri gelme
nâtüvan : pişman, ihtiyar, zayıf
necmi : yıldızla ilgili
nedamet : pişmanlık, cayma
nehar : gündüz
nehy : dini yasak
nevha : ölüye sesle sağlama
nevrağ : tazelik, canlılık

nısıf : yarım
nikab : yüz örtüsü
nir : ateş, nur
nirâni : parıltılı, aydınlık, ışıklı
niza : çalışma, kavga
nuhuset : uğursuzluk
nukabe : bir tekkede şeyhin yardımcısı olan derviş, reis, vekil
nuş : içme, içki, tatlı
nübüvvet : nebilik, peygamberlik
nüzûl : inme, aşağı inme

— O —

od : ateş
oğru : hırsız
otak : oda, ev, hane

— P —

peçe : piliç, örtü, yüz örtüsü
penah : sığınma, iltica etme, sığınacak yer
penç : beş
perlen- : dön- , gez-
perverdigâr : besleyici, rızıklandırıcı, Allâh
peyndaz : ayağa, kapanma, yüz sürme
peymane : kadeh, şarap bardağı
piyale : kadeh
puşu : baş örtüsü
püryan : yanık

— R —

rah : yol
râna : çok güzel
râz : sır, gizli şey
renc : sıkıntı, üzüntü
revan : yürüyen, giden
rikkat : incelik, merhamet, acıma
rindâne : hoş görülü olma
rişte : iplik
rubut : dörtte birler
ruşen : aydınlık , parlak
ruy : tunç
rücu : dönme, geri dönme
ruz-u şeb : gündüz, gece

— S —

sabi : çocuk
sad : yüz
sahan : yemek kabı
said : bilek, yüksek, mutlu, uğurlu
salih-i ruhan : arınmış, temiz ruh
salik : bir yola tarikete girmiş olan
saniyen : üçüncü, üç
sarçın : 150 cm. uzunluğunda bir Rus ölçüsü
sebavet : çocukluk
sebel mesan : seb-ul mesâni: Fatiha sûresinin adı
sebil : hayır için parasız olarak dağıtılan su
sedâd : doğruluk, insaf, haklı şey
sefine : gemi
seg rakip : köpek, rakip
sehâb : bulut
selsebil : tatlı ve hafif su, Cennette bir çeşmenin adı
sem : işitme, dinleme
semek : balık
semender : kurbağagillerden kuyruklu bir hayvan
serpuş : başlık
seryan : boynu bükük
simizar : gümüş ve altın
sin : yaş, çağ
sirişik : göz yaşı
sirkat : hırsızlık, çalma, çalınma
sitayış : övme, öven
sum : sağırlar, sarımsak uğursuz
sur : şans, talih, kale duvarı
suhendan : söyleyenler
sübyan : çocuk
sabaş : afarin, takdir etme, beğenme
şadırvan : etrafı musluklarla çevrili su hazinesi su havuz
şal : bir cins kalın kumaş
şane : baş tarağı
şah-u geda : zengin ve fakir
şayeste : layık, uygun
şazi : ayrı, müstesna, kural dışı
şemame : küçük kokulu bir kavun cinsi
şek : şüphe, tereddüt, zan
şeyda : aşk delisi, aşk düşkünü

şita : kış mevsimi
şivan : ağıt, bağırtı
şivegâh : cilveli, nazlı
şor : ufalanmış halde yağsız peynir
şuzi : süt içerisindeki su

— T —

tacil : Hızlandırma, Çabuklaştırma
ayyir : değişme, başkalaşma
tala- : yağma et-, çal-
talat : coşma
tamu : damu: cehennem
tar : üzerinde kümes hayvanlarının barındığı ince ağaç
tarik : yol
tebah : bozuk, çürük, yıkılmış
teher : çeşit, tür
teber : balta, baston
tefehhüm : anlama, farketme
teki : gibi
temran : okun ucundaki sivri demir
teng : dar, sıkıntılı, küçük
terekküm : imanen kuvvet bulma
terlan : bir cins avcı kuş
tez- : kaç-, kork-
tığ : kılıç
tike : parça
tor : acemi, hile, tuzak
tömbeki : bir çeşit tütün
tuğyan : taşma, taşkınlık
tuhfe : armağan
tutuya : tütya, bir çiçek adı
tüvan : genç, dinç

— U —

ukba : ceza, ahiret, öbür dünya
ulul ebsar : kalb gözü, dikkatli görenler
Urus : Rus, Rusya

— Ü —

üdeba : edib, yazar
üftad : düşme, düşkün
ürüşan : parlaklık, ziya

ülfet : alışma, tanışma, görüşme
üryan : anadan doğma çıplak
ûybe üy : var aza, her taraf

— V —

vahdet : tek, bir
vafir : bol, çok
vala : renkli baş örtüsü
varak : yaprak, kitap yaprağı
veche : yüz, yol, tarz
vedut : muhabbetli, şefkatli
vird : Kur'an cüzleri, dualar
visal : ulaşma, bitirme, kavuşma
vuslat : kavuşma

— Y —

yad : hatırlama, bellek, el, yabancı
yağın : iyi, iyice, yakın
yeğ : iyi, üstün
yeksan : yerle bir, beraber
yevm-i sürur : mutlu gün
yüklü : hamile

— Z —

zağ : karga
zahid : çok aşırı, sofu, kaba sofu
zâir-i kerrubiyan : ziyarete gelen melekler
zelemma : câhiliyet devrinde Arapların fal açmak veya uğur saymak için kullandıkları kumar okları
zemheri : Ocak ayı
zenb : günah, suç, kabahat
zilhicce : Kamer takviminin on ikinci ayı, Kurban ayı
zülal : temiz, saf, tatlı su
zünnâr : papazların bellerine bağladıkları ipten örme kuşak